Thomas Brussig

herojai kaip ir mes



Thomas Brussig

herojai kaip ir mes

romanas

Iš vokiečių kalbos vertė
Jurgis Kunčinas

Vilnius 1997

Thomas BRUSSIG
HELDEN WIE WIR
Verlag Volk & Welt
Berlin, 1997

Knygos vertimą parėmė
Inter Nationes, Bona

ISBN 9986-16-049-9

Pirma dalis. KICELŠTEINAS

Drįstu tvirtinti, kad užgimti man padėjo visas tankų pulkas, taip, tasai tankų pulkas, kuris 1968 metų rugpjūčio 20 dienos vakarą riedėjo Čekoslovakijos kryptimi žlegėdamas ir pro mažytį Bruno kaimelio viešbutį, kuriame būdama devintame nėštumo mėnesyje atostogų buvo apsistojusi mano motina. Kriokė varikliai, grindiniu džerškė tankų vikšrai. Apimtas panikos, aš pramušiau gemalo pūslės sienelę, nuslinkau gimdymo taku ir dribtelėjau ant paprasčiausio viešbučio kambario stalo. Buvo naktis, buvo pragaras, žlegėjo tankai, o aš jau buvau čia: oras dvokė ir grasiai virpėjo, o pasaulis, į kurį atėjau, buvo politinis pasaulis.

Kaip matot, misteri Kicelšteinai, aš, puikiausiai suvokdamas istorinę atsakomybę, jau pradėjau užrašinėti savo gyvenimo istoriją, nors ir turiu pripažinti, kad per dvejus metus nenusikapsčiau toliau pirmosios pastraipos. Man dingojos tokia autobiografija, kurioje regiu save, kupiną šventos pagarbos sau pačiam, biografija, kur esu *à la Europos istorijos liudytojas*, dėl kurios verta prabilti ir apie literatūrinę, ir apie Nobelio taikos premiją (noriu nedelsdamas supažindinti Jus su savo įstabiomis savybėmis, savąja didybės manija). Kas žino, kiek dar būčiau tupėjęs prie tos savo autobiografijos, jei Jūs nebūtumėt paskambinęs ir paprašęs interviu savo *New York Times*. Kaip aš susidorojau su Berlyno siena. Pirmučiausia leiskit man paaiškinti keletą nesusipratimų.

Tikėjausi, kad mano dalyvavimas anos nakties įvykiuose kurį laiką liksiąs neatskleistas, bet pasirodo, aš tiesiog neįvertinau investigaty-



vinio amerikietiškos žurnalistikos užsispyrimo. Kai tos sienos staiga nebeliko, tauta trynėsi akis ir galop privalėjo įtikėti, kad ji pati nuvertusi sieną. O man buvo aišku, kad legenda *Tauta išsprogdina sieną* ilgai netvers. Kažkur ta legenda, kad tauta galėjo išsprogdinti sieną, turėjo prapulti – bet kur? Juk iliuzijų atsikratę stebėtojai galop nuspręs, kad nebuvo jokios sieną sprogdinusios tautos. Tik kas tai padarys? Šioje vietoje prisimenamas Šabovskis ir pasakėlė, esą jis paskelbęs sienos atvėrimą; ji man pasirodė labai patogi, nes užtvėrė kelią tyrinėjimams manąja kryptimi, trukdė prieš akis aiškiausiai regint manęs laukiančią Nobelio premiją nekliudomai rašyti savo autobiografiją. Be to, visuomet žinojau, kad jei tapčiau autsaideriu, su ta spaudos konferencija susidoročiau, ko gero, be jokio vargo. Tereikia tik atidžiau įsiklausyti, ką tuomet pasakė Šabovskis. Kai žurnalistai apipylė jį klausimais pranašaudami pabėgėlių antplūdį, jis užtikrino, kad visiems tuoj pat bus leista be jokių kliūčių išvykti į Federacinę Respubliką; tikriausiai jam buvo skaudu, kad visas pasaulis linksminasi, televizorių ekranuose regėdamas kilometrines automobilių eiles prie čekų ir Vakarų Vokietijos sienos. Apie nieką daugiau, išskyrus šitą nesensacingą pabėgėlių antplūdį, ir nebuvo kalbama. Reikia pripažinti, kad po valandos bundestago deputatai nutraukė tuos debatus dėl susivienijimo įstatymo ir atsistoję sugiedojo Vokietijos himną. O prie pačios sienos iki tol dar ničnieko nebuvo nutikę ir toliau ten nieko nesidarė, išskyrus tai, kad susirinko galybė smalsuolių ir laukė. Ir tada pasirodžiau aš. Telefonu Jūs pats sakėte, kad analizuodami vaizdo įrašus užsirovėt ant manęs. Tai kam čia dar meluoti.

Taip, tikra teisybė. Aš ten buvau. Tai aš ištaškiau į druzgus Berlyno sieną. Tik, deja, tai toli gražu dar ne viskas – kad ir kaip ten būtų, istorikų ir publicistų recenzijų antraštės skamba taip: „Galas Vokietijos susiskaldymui“, „Galas pokarinei tvarkai Europoje“, „Trumpo XX amžiaus pabaiga“, „Moderno pabaiga“, „Šaltojo karo pabaiga“, „Ideologijų galas“ ir „Istorijos pabaiga“. Kaip tas narsus siuvėjukas: septynetą vienu kirčiu! Aš Jums papasakosiu, kaip iki to buvo prieita. Pasaulis turi teisę išgirsti manąją istoriją, juolab kad ji prasminga.

Sienos virtimo istorija yra mano pimpio istorija, tik kaip čia šitą priedurą įterpti į knygą, kuri tarsi *Davido Copperfieldo* ir *Laiko apžiūros* sintezė sumanyta nei daugiau, nei mažiau, tik Nobelio

premijai. Dvejus metus aš skrupulingai ir bergždžiai ieškojau sprendimo – dabar Jūs pats susekėt mane. Ar suprantat, kad esate man pasirodęs nevisiškai patogiu metu? Jei jau aš negaliu apie savo pimpį rašyti, tai bent pakalbėsiu apie jį. Patikėkit, tai ne pagyrūniški kokio gimnazistėlio tauškalai, o istorinės tiesos mozaikos akmenys, taigi jeigu Jūs nenorit, kad klausimas liktų atviras, privalot bent pripažinti, kad man rašyti kliudo pimpis.

Tai, kad savo pimpio istoriją aš pasakoju būtent *Jums*, kalta ne jusli Jūsų nosis, o pirmučiausia Jūsų vizitinė kortelė. Ne taip jau dažnai pasitaiko proga atsiverti *New York Times* korespondentui! Juolab klausiu savęs, kur Jūs tą medžiagą su mano, kaip nusikaltėlio, požymiais – „Moderno galas", „Istorijos pabaiga" ir taip toliau – kur Jūs ją dėsit? Aišku, tai gali būti pati svarbiausia numerio tema! Kur dar kitur? Nuostabu: aš, Istorijos Užbaigėjas, antraštiniame *New York Times*, liberaliosios pasaulio sąžinės garsiakalbio, puslapyje. (Dėl tokių formuluočių aš niekad nesutrinku.) Tai būtų jau antroji mano prezentacija viršelyje: mat, būdamas vos devynerių, aš patekau į *NBI, Neue Berliner Illustrierte*, didžiausiu tiražu leidžiamo iliustruoto savaitinio žurnalo, pirmuosius puslapius. Tai nutiko man mokantis trečioje klasėje, kai pas mus atėjo naujas direktorius. Jo galva, mokiniai laisvalaikį gali leisti tik darbo bendrijose, o kadangi dalyvavimas šiose bendrijose rūpėjo ir statistikams, mūsų direktorius iškėlė sau kovinį tikslą: darbo bendrijose turi plūktis visas šimtas procentų jo moksleivijos. Grynai iš jausminių paskatų mane traukė *AB buriavimas*, bet mano motina nenorėjo, kad aš trinčiausi ten, kur galima prisižnybti nagus – „Aš tai jau žinau, kaip tame buriavime būna!" – ar įsivaryti rakštį. Man buvo tvirtai įkalta į galvą, kad *šipuliai bei rakštys* sukelia kraujo užkrėtimą, amputacijas ir mirtį; buvau išmokytas visuomet laukti blogiausio, šiuo požiūriu jutau nuoširdų artimųjų rūpinimąsi, šitai pas mus buvo įprasta. Autoritariškas ir moralus mano tėvas tokiais pašaliniais dalykais nesidomėjo; jis su manimi beveik niekad nesikalbėdavo, o jei kalbėdavo, tai tik pačius būtiniausius dalykus: „Susikišk marškinius!" arba „Patylėk!", arba „Nagi, eikš čia!" Beje, jis buvo iš tų žmonių, kurie vakare įlindę į treningo kelnes ir sumerkę kojas į dubenį su šaltu vandeniu kiurkso



prie televizoriaus.

„Daryk ką tik nori, bet buriuot tu neisi!“ Taigi, sudie burės, vietoj jūsų – *AB Jaunieji gamtininkai*. Buvo toks paprotys šitas varginančias darbo bendroves užkrauti jauniausiems mokytojams, tad ir mūsų bendrijai buvo priskirtas fizikos mokytojas – tas vyrutis vadinosi Kiūferis ir būdamas dvidešimt septynerių metų – pasak jo, „nuo begalinio mąstymo“ – turėjo solidžią plikę. Nenumaniau, kas yra fizika. Maniau, kad jaunieji gamtininkai šers vėžlius ar ką nors panašaus veiks. Ponas Kiūferis, daug nekvaršindamas galvos, projektoriumi suko nuo galo į pradžią mums mokomuosius filmus apie pasaulinę ekonomikos krizę arba Pilietinį karą Ispanijoje. Tai buvo nepamirštami vaizdai, kad ir, pavyzdžiui, kaip dulkanti griuvenų krūva virsta namu arba tarsi įmagnetinti lėktuvai įsitraukia jau išmestas bombas... (Po poros metų tas iš mokyklos išguitas Kiūferis, be kita ko, buvo apkaltintas ir tuo, kad nuo galo sukdamas karinius filmus žadinęs pacifistines iliuzijas.) Vėliau aš mačiau televizijos laidą, kurioje buvo kalbama apie metro aukštumo betonines sienas, triukšmingose gatvėse atliekančias triukšmo slopintojų funkcijas. Kadangi toje laidoje dukart išgirdau žodį „fizikinis“, ėmiau ir paklausiau poną Kiūferį, kaipgi funkcionuoja toji triukšmą sugerianti siena. Dėkingas ponas Kiūferis, mano paskatintas, tuoj pat ėmė gilintis į akustikos teoriją. Po poros savaičių „AB Jaunieji gamtininkai“ jau turėjo „Eksperimentinę akustikos žaislų dėžutę“, kurią mes pateikėme mugės „Rytdienos meistrai“ atidarymui. Tik tuo viskas nesibaigė – buvome deleguoti į apskrities mugę, o iš šios – į apygardos. Aš buvau paskirtas mūsų stendo kuratoriumi! Trečiokas – akustinių eksperimentų ekspertas! Nagi, ką čia pasakys mano tėvas? Tėvas, kuris taip menkai tikėjo manimi, kad net neprisiversdavo iki galo ištarti kojas pakertančio sakinio: „Ak, iš to vaiko vis tiek nieko nebus!“; ištaręs tik: „Ak, iš to vaiko...“ beviltiškai numodavo ranka. Jis net nevadindavo manęs vardu! Niekad negirdėjau jį tariant mano vardą! Beje, mano vardas daugiau negu liūdna – vadinuosi *Klausas* (juokinga, ar ne? rimuojasi su *Maus-as* ir *Haus-as**), bet tai, kad jis mano vardą

* *Maus* – pelė ir *Haus* – namas *(vok.)*.

absoliučiai ignoravo, mane, šiaip ar taip, žeidė. Dabar panorau aplankyti jį tarnyboje, kad jis galėtų mane iškilmingai pristatyti savo kolegoms kad ir tokiais žodžiais: „Žiūrėkit, čia mano sūnus, jis atėjo man pranešti, kad yra paskirtas mugės stendo kuratoriumi, žinot, tokios mokslo srities, apie kurią aš, deja, ničnieko nenuraukiu..."

Niekad nebuvau savo tėvo tarnyboje – jis dirbo *Užsienio prekybos ministerijoje*, – tačiau miesto plane aš susiieškojau, kur yra toji ministerija – dvidešimt minučių kelio metro. Nuėjau ten pas šveicorių ir šis įvairiausiuose žinynuose ėmėsi ieškoti mano tėvo kabineto numerio. Aišku, mano vardas kelia vien apmaudą, bet dar blogiau su pavarde: ją nuolat tenka tarti paraidžiui ir ir ji, žinoma, neištariama, bent jau iškart, vienu gaistu; esu taip laimėjęs jau ne vienas lažybas. *Ūlcštas*. Atmintin man įstrigo „drėgna" Užsienio prekybos ministerijos šveicoriaus tartis; kiekvieną kart jam tariant *Ūlcštas*, mus skiriantis langelis aptikšdavo seilėmis. „Jokio Ūlcšto pas mus nėra." Tuo jis pradėjo, tuo ir užbaigė. Tokios pavardės jis niekad negirdėjęs ir niekur negalįs jos rasti. Nusiminęs parvažiavau namo, o kai savaitgalio vakarą paklausiau savo tėvą, *kur* jis vis dėlto dirba, tas kažką murmtelėjo apie ministerijos *filialą*. Sukrėstas, gal net šokiruotas, nudūlinau į savo kambarį. Viskas aišku! Filialas! Galiausiai paaiškėjo amžinos tėvo niūros priežastys: nugrūstas į filialą, niekad nepadarys didelės, kvapą gniaužiančios karjeros! Mano tėvas, užsienio prekybos filialo autsaideris, širdies gilumoje vienišas kaip švyturio prižiūrėtojas, sumaitotas jį apvylusių ar blogų žmonių, šaltakraujiškai ištrėmusių į tarnybą filiale. Žinoma, mano tėvas yra didžiausias šūdo gabalas, kokį tik esu matęs, tačiau tai visiškai neteikia pagrindo galvoti apie jį blogai! „Ei, o kas čia vėl neužtraukė užuolaidos?" Tai galėjau būti tik aš, bet kokią užuolaidą jis turėjo galvoje? Išlindau iš savo kambario. Jis stovėjo nutaisęs grėsmingą veido išraišką ir patetiškai rodė į batų lentyną, kurios užuolaidėlė buvo neužtraukta. Ką gi, iš savo filialo jis parėjo namo, ir dabar tai jau žinodamas žvelgiau į jį visai kitokiomis akimis. Užtraukiau užuolaidėlę, jis išsispyrė iš batų, vėl atitraukė užuolaidėlę, padėjo batus ant lentynos, užtraukė užuolaidėlę ir pašaipiai žvilgtelėjo į mane: *Matai, kaip paprasta!* Ir kai aš jam dabar pagaliau pasakiau, kad *AB Jaunieji gamtininkai*



deleguoti į apygardos mugę, ir kai aš jam galop *išdidžiai* papasakojau, kad esu paskirtas aš, devynmetis! stendo kuratoriumi, žinot, ką jis pasakė? Jis spragtelėjo pirštu mano marškinių sagą ir pareiškė: „Tikiuosi, kad iki tol tu išmoksi tvarkingai apsirengti".

Pamirškit visa tai. Mugė turėjo būti atidaryta „svarbiausiųjų reprezentantų" apžiūra. Pagal protokolą tokio vizito turėjo sulaukti ir mano stendas. Mano mokyklos direktorius ir dar pora man nepažįstamų žmonių paruošė mane toms kelioms akimirkoms ir be perstogės kalbėjo apie garbę bei reikšmę. Jie galėjo būti ramūs – mano marškiniai buvo kuo kruopščiausiai užsagstyti. Apie svarbiausią įvykį pamenu tik tiek, kad prie mano stendo priėjo du sumurę storuliai – tai mane begal sutrikdė, nes buvo sakyta, kad ateis reprezentetos, ir aš tikėjausi turėsiąs reikalų su moterimis. Mano atmintinai iškalta prezentacija būtų nuėjusi šuniui ant uodegos, nebūtų nuskambėjusi taip įtikinamai, kaip buvo planuota, bet vienas tų vyrų, manau, pats svarbiausias, neleido man išsimušti iš vėžių ir skėlė sąmojį – aš jo nesuvokiau, tik supratau, kad jis pajuokavo, nes kiti vyrai tiesiog varžėsi tarpusavy, kuris garsiau nusikvatos. Pozicijas prie stendo užėmė du fotografai, pokštininkas paplekšnojo man per pečius ir reziumavo: „Ir toliau ta pačia dvasia!" Visas pasirodymas užtruko dvi minutes, o kai jie pasišalino, aš susimąsčiau, kodėl tuos vyrus vadina reprezentetomis?

Kitą dieną aš pasirodžiau *Berliner Zeitung*. Mano motina nusipirko trisdešimt egzempliorių iškart ir pasiuntė mane nupirkti dar dešimtį. O dar po kelių dienų aš atsidūriau netgi NBI viršelyje: aš, devynmetis, didžiausiu tiražu leidžiamo iliustruoto žurnalo viršelyje šalia vieno galingiausių šalies vyrų! Telefonas nesiliovė čirškęs. Tai Klausas? Taip, Klausas. Sakyk, Klausai, taigi matai, Klausai, ar teisybė, Klausai... Uolusis mano direktorius surengė iškilmingą sueigą. Visur mane persekiojo žvilgsniai. Kužduliai: „Tai jis, jis". Kol aš lankiau tą mokyklą, tol vestibiulyje kabojo įrėmintas tasai NBI viršelis. Kai žurnalu pasekė ir pionierių laikraštis *Trommel*, išspausdinęs apie mane straipsnį per visą puslapį, mano motina buvo jau tiek atbukus, kad nusipirko tik aštuonis *Trommel*.

Būčiau galėjęs apsimesti, kad visa tai šūdas, bet buvo kitaip: išsipildė karščiausias mano troškimas. Aš nebuvau nevykėlis – štai viršelis, įrodymas! Aš, *jaunasis gamtininkas*, ant didžiausiu tiražu leidžiamo žurnalo viršelio, aš – rytdienos meistras. Juk jie tai jau žino, kodėl būtent mane pasirinko viršeliui. Ar tikrai aš daug žadantis rytdienos meistras, ar tikrai esu išankstiniuose Nobelio premijos kandidatų sąrašuose? Ant šito debesėlio aš ir plevenau per kasdienybę. Būsimasis Nobelio laureatas yra mandagus, būsimasis nobelistas atsainiai užtraukia batų lentynos užuolaidėlę, būsimasis nobelistas išklauso, kas jam sakoma. Kas man dar gali nutikti? Anksčiau ar vėliau gatves vis tiek pavadins mano vardu. Pradėjau rašyti dienoraščius. Nors juose kreipiausi veikiau į būsimąsias kartas, visuomet surasdavau keletą žodžių ir savo amžininkams ir laikiau tai didžiu savo nuopelnu.

O mano motina! Pagaliau galėjau pažvelgti jai į akis! Ne, ne veltui aštuonerius metus, užuot tobulinusi savo profesinius įgūdžius, ji paaukojo mano auklėjimui. Ji išugdė ne tik eilinį mandagų, stropų, švarų, protingą, žodžiu, ne tik pavyzdingą berniuką – ji išugdė būsimąjį Nobelio premijos laureatą. Aštuonerių įtemptų auklėjimo metų rezultatas, per kuriuos aš į visus klausimus atkakliai atsakinėjau „pilnutiniais sakiniais“ – antraip viskas, kad ir ką sakyčiau, būdavo ignoruojama – aštuoneri metai, per kuriuos ji žaidė su manimi tik didaktiškai vertingus žaidimus, tokius kaip *Greit įsidėmėk!* ir *Malūną*, ir *master mind*, bet niekad *Nepyk, žmogau*, niekad *Juodojo Peterio* ar bukumo viršūnės – *Karo ir taikos*.

Dėl viršelio aš pats pradėjau kurti antraštes apie save. Štai su savo biču Bertramu praleidęs malonią popietę, kitos dienos *Neues Deutschland* antrame puslapyje laukdavau antraštės „Draugiškas Klauso ir Bertramo susitikimas“. O kaip iš nekantros spragsėdamas pirštais laukdavau, kol dėmesį į mane atkreips mokytojas: „Žodis – mūsų mokslo pamainai“.

Taip truko ne vienerius metus, kol aš akis į akį susidūriau su vienu originaliu *Bild* egzemplioriumi. Visiškai nepasirengusio jis manęs, tiesa, neužklupo; kartkartėmis išvysdavau *Bild* viršelių faksimiles, o viena mokytoja dažną sykį pavartodavo pasakymą *vakarietiški leidi-*



niai. Iš tokio apibūdinimo aš nutariau, kad tie *leidiniai* ne kas kita, o šis tas panašaus į laikraščius. Vyliausi sulauksiąs ko nors ypatingo, ko nors tokio, kas atrodo kaip laikraštis, o iš tikrųjų yra klastingas leidinys. O tuomet jau antraštė, bet prieš išduodamas nepamirštamą antraštę, norėčiau ją pristatyti: kokios riebios raidės! Tarsi iš uolienos luitų nukaltos raidės! Sąvoka *raidžių blokai* netikėtai įgavo kažką vaizdingo! Dar būtų pusė bėdos, jei antraštė būtų skelbusi tik *PASAULIO PABAIGA!*, bet ji skambėjo kur kas siaubingiau: *SEKSO SKANDALAS POLICIJOJE! Siaubas!* Kad policija, įstatymo sergėtoja, skaisčių piliečių gynėja, dienąnakt besirūpinanti ramybe ir tvarka, šitaip būtų rišama prie gėdos stulpo! Nejau tiems Vakarų leidiniams išties viskas leidžiama? Kaip jie drįsta kiršinti žmones prieš policiją? Juk policija grumiasi su nusikaltėliais! Tas, kuris įžeidinėja policiją, pats atsiduria nusikaltėlių stovykloje! O gal Jums kitaip atrodo? Ir kodėl gi sekso skandalą sukelti turi būtent policija – nejau tiems vakarietiškiems leidiniams nėra nieko švento? Bet labiausiai mane, tada trylikametį, trikdė mintis, kad Nobelio premija man gali būti įteikta kaip tik tuo momentu, kai mano pimpis netikėtai ims ir pasistos. Kas tuomet? Nejau viskas baigsis *SEKSO SKANDALU ĮTEIKIANT NOBELIO PREMIJĄ!*

Šiaip ar taip, aš geidavau matyti savo pavardę, kad ir kokia nemiela ji būtų, išspausdintą – ir, tiesą sakant, kuo dažniau. Dalyvaudavau skaitytojų diskusijose. Ir premijuojamuose konkursuose. Ant mano rašomojo stalo – nuo pirmos klasės turėjau nuosavą rašomąjį stalą – visuomet gulėdavo šūsnis atvirukų. Tyrinėjau visos man aprėpiamos spaudos skelbiamus konkursus ir nuo to laiko niekas manęs nebūtų sumovęs tokio pobūdžio klausimais, kaip, pavyzdžiui, *Kiek griovelių turi ilgai grojanti plokštelė?* Antroji strategija, garantuojanti, kad mano pavardė mirgėtų masinio informavimo priemonėse, buvo nuolatinis dalyvavimas *Trommel* ir *Frösi* skaitytojų diskusijose – galima sakyti, rašiau visiems laikraščiams, kurie spausdindavo skaitytojų laiškus. Savo nuomonę aš turėjau kiekviena tema ir sugebėdavau ją tinkamai suformuluoti. Savo prezentacijoms masinio informavimo priemonėse turėjau atskirą knygą, ir jei šešias, aštuonias savaites, o kartais net ilgiau nei tris mėnesius mano pavardė nepasirodydavo

spaudoje, aš kaip reikiant imdavau nerimauti. Aš, apsikakojęs protmaišis, jau įsivaizdavau kažkas esąs su tais savo skaitytojo laiškais, kuriuos visus garsiai perskaitydavau motinai – suprantama, tik tada, kai jie jau būdavo išspausdinti. Buvau įsitikinęs, jad *juose* slypi tiesa! Kaipgi būčiau galėjęs tuo abejoti? Vaikystė yra metas, kai žmogus dėl nieko nedvejoja. Viešpatie, man išsprūdo aforizmas! Bjauriuosi aforizmais! Ypač savaisiais. Bet kita vertus, juose esama to, kas tinka storašikniams, lėtaeigiams dramblotiems klausytojams, *aha aha, įdomu, šito tai aš dar niekad nemačiau...* Pradėjęs rašyti skaitytojų paštui, įsigudrinau kurti aforizmus, jie byra iš manęs be paliovos, jie eina iš manęs kaip plonas švilpesys. Kame aš buvau? Vaikystė, dvejonės, štai – *kai vaikas ko nors nesupranta, jis privalo tikėti tuo, kas sakoma, bet pradėjęs dvejoti, jis nustoja buvęs vaiku*. Argi ne aforizmas? Be jokių abejonių, pasiekiau lygį baigiamajai diskusijai „Per jaunas būti suaugusiu? Per senas būti vaiku?“ *Jaunystė – dvejonių metas; kai baigiasi dvejonės – galas jaunystei.* Tai kas, kad čia tik plonas švilpesys, be konsistencijos, be svorio – mano galva knibždėte knibžda tokių minklių. Nepulsiu čia daug pasakot, nes tie aforizmai nuolat klykė: „Ei! Išreikšk mane! Padaryk mane dvasingą! Juk tu trokšti būti dvasingesnis! Tu juk trokšti būti įžymybe! Visi žymūs žmonės yra dvasingi! Tad būk dvasingas ir išreikšk save!“ Norėčiau nors kartelį ką žioptelėti nejausdamas, kad šneku į atkištą mikrofoną. O Jūs sėdit dabar man priešais su savo diktofonu, priešais Istorijos Užbaigėją, ir aš turiu šansą patekti į *New York Times* viršelį. Jūs nujaučiate, kas su manimi darosi. Galėčiau kalbėti taip, kaip visuomet troškau, galėčiau kalbėti, tarsi daryčiau pareiškimą spaudai ar išreikščiau savo asmeninę poziciją. Galėčiau reziumuoti, paskelbti, įvertinti, bet galop tokia plepalynė gali tapti žiauria lemtimi. Jūs dar pasirūpinote įrašo kokybe, o aš koketavau su savo viršelio sindromu ir iki ko prisikapsčiau? Iki nuoskaudos ir pavojingų dvejonių. Nieko nuostabaus, kad po dvejų metų svarstymų aš galiausiai užbaigiu pirmąją gyvenimo aprašymo pastraipą. Kas mums belieka, – tik tęsti tokia pačia dvasia, kaip ir pradėjome? Leiskit man įsivaizduoti, kad mes vis dar tik repetuojam pašnekesį, kad tai tik bandymas, ir, būkit geras, Jūs bent kartkartėmis dėkitės, kad sukaliojat mano sagą – tada aš viską pasa-

kysiu iki galo. Tai bus pats garsiausias bandomasis pokalbis žmonijos istorijoje! Tai šį tą reiškia, nes tema „Garsiosios bandomosios kalbos“ man visuomet primena Ronaldą Reiganą ir jo iš širdies ištartus: „Džiaugiuosi galėdamas jums pranešti, kad aš ką tik pasirašiau įsakymą bombarduoti Rusiją“. Tą patį padarykime ir mes: aš sakysiu viską, kas tik man šaus į galvą, visiškai nejausdamas už tai atsakomybės – juk čia tik bandomasis pokalbis. (Po visų tų „žodinių pareiškimų“, „sąšaukų“, „protokolų“ bei „apklausų“ mums gresia medžiagos paskelbimas su paantrašte „bandomasis pokalbis“. Tikriausiai jau ir šiaip esama bent pustuzinio auklėjamųjų romanų, kurie irgi taip pavadinti.) Tik prašau patikėti: nebūčiau toks nuodugnus, jei nejusčiau būtinybės. Aš nepliurpiu, kas ant seilės užeina, aš begal susikaupęs atsakinėju į Jūsų klausimus. Man nuolat šmėsčioja pokalbio pabaiga, ir tai, kas iš pradžių Jus trikdo, dar įgaus savo prasmę. Nes vieną naktį ima ir susieina visi galai. Taip, tai aš ten buvau – bet kas toks aš buvau? Na, norėdamas trumpai ir tiksliai pasakyti ir patikėti Jums savo svarbiausių išvedžiojimų mintį, štai ką pareiškiu: aš bėgau nuo savo pimpio, ir visai atsitiktinai skersai kelio atsistojo toji siena...

Ką Jūs darot? Ak, Jūs keičiat kasetę?

Antra dalis. PASKUTINIS TARP BESIKAPSTANČIŲ PLAUKIKŲ

Aš iš tikrųjų atėjau į šį pasaulį labai staigiai – kaip akmenukas iškritau ant paprasčiausio stalo Brune prie Auerbacho, Fogtlande, „nedalyvaujant kvalifikuotam personalui“ (čia mano pedantiško tėvelio formuluotė, jis norėjo pasakyti „be pribuvėjos“). Šiaip jau mano tėvai gyveno Berlyne, Lichtenbergo Pfarštrasėje, sename name, iš kurio, kai man sukako ketveri metukai, išsikėlėme į aštuoniolikos aukštų daugiabutį prie metro stoties Magdalėnenštrasėje, tiesiai priešais Valstybės saugumo ministeriją. Ši vieta vadinosi *Frankfurter Allee Süd*, sutrumpintai – *FAS*. Tik nesitikėkit, kad jau įsikeliant apie šią gyvenamąją vietą turėjau kokią paminėjimo vertą nuomonę – žinau tik, kad mane sužavėjo mūsų liftas. Dabar man nereikėjo eiti į vaikų darželį, sėdėjau sau patenkintas namuose ir spalvotais pieštukais piešiau paveikslus, kurie visi tiesiog pakerėdavo mano motiną – ji švytėjo, ji juokėsi, ji *gyrė*, o savaitgaliais, grįžus tėvui, ji be saiko demonstruodavo jam mano „tapybą“. Jo, aišku, toji „tapyba“ nė truputėlio nedomino, ir aš visuomet pajusdavau, kad tai yra ne tas, ko jis iš manęs tikisi. Kad jis visąlaik būdavo surūgęs, tikriausiai siejosi su jo darbu; *ausenhendleris*, taigi kas nors tokio, ką aš labai konkrečiai įsivaizdavau – tas, kuris yra *ausenhendleris*, prekiauja gryname ore, taigi tėvas mano akyse buvo kaip ir koks gatvės pardavėjas*. Man tai atrodė pati apgailėtiniausia iš visų profesijų nuo tada,

* Žodžių žaismas: *Aussenhändler* reiškia užsienio prekybos tarnautoją; vaikas šią sąvoką supranta paraidžiui: „gatvės prekybininkas“. *Vert.*

kai Kalėdų mugėje išvydau sustirusį, su tarp dantų barškančia arbatos stikline cukraus vatos pardavėją. Bėdinas vaizdelis. Man buvo aišku, kad iš gatvės pardavėjo nėra ko laukti geros nuotaikos, juk jų būtis tokia rūsti – nori nenori reikia daug ko atsižadėti. Kai aš, įnikęs į savo paveikslėlius, sėdėdavau namie, tėvas, kalendamas dantimis ar mirkdamas lietuje, stovi gatvėje, o aš dar stebiuosi, kodėl jis niekad negrįžta namo, kaip derėtų laimingam šeimos galvai: „Sveiki, sveikučiai, nagi, ką šiandien nutapė mūsų mažasis indėnas?" Būdamas aistringas pasakų plokštelių klausytojas, akyse nuolat regėjau likimą Jonuko ir Grytutės, kurie buvo išsiųsti į mišką, nors jų tėvas, panašiai kaip manasis, triūsė iki devinto prakaito, kad tik įstengtų išmaitinti šeimą. Kai išgirdau motiną telefonu kažkam aiškinant: *Atvirai sakant, aš nenoriu Klauso atiduoti į darželį*, baisiausiai pasipiktinau, nes *vaikų darželį* maniau esant tokį sodą, į kurį siunčiami šių laikų jonukai ir grytutės.

Nesu tikras, kad vaikystėje patyriau kokį nors *įsimintiną* išgyvenimą; didžiausią įspūdį iš vaikystės laikų man paliko mano tėvo peštynės. Jei jau norite žinoti teisybę: jis mušėsi *dėl manęs*. Mano tėvas, dorybingumo įsikūnijimas, *susipešė*, nors mažvaikis supranta, kad peštis negalima. Kas gi tada nutiko? Vieną popietę tėvas nusivedė mane į naujos žaidimų aikštelės atidarymą, ir aš, supdamasis sūpynėmis, kliudžiau mažą mergytę; nieko negalėjau padaryt, lėkiau kaip tik žemyn ir pasipainiojo toji mažytė. Kažkoks svetimas vyras, tikriausiai jos tėvas, vienu šuoliu prišoko prie manęs ir įsiutęs ėmė mane purtyti, bet čia pat priėjęs mano tėvas atplėšė nuo manęs tą vyriškį. Tada ir kilo peštynės. Abu vyrai kibo kits kitam į atlapus ir grėsmingai žvelgė vienas į kitą. Man pasirodė, kad tame vaidinime buvo daug šiurkščios jėgos. Ir kad viskas vyko *rimtai*. Jiedu niovėsi ir stumdėsi po smėlio dėžes, jų veidai buvo tokie įsiutę, tokie persikreipę – savo tėvo tokio aš dar niekad nebuvau matęs. Mane dėl jo suėmė baimė. Galiausiai tas tipas pakišo mano tėvui koją. Tėvas nulėkė į smėlį. Kitas tėvas bato galu žerstelėjo ant mano tėvo smėlio. Mano tėvas pasikėlė ir tarė man: „Eikš!" Grįždami namo, nepratarėme vienas kitam nė žodžio. O, aš visiškai nenorėjau, kad taip išeitų! Jam, gatvės prekijui, ir taip visko iki kaklo, o čia per mane dar buvo

parblokštas žemėn! Ir apžertas smėliu! Ar dabar išsiųs mane į vaikų darželį?

Deja, į vieną situaciją aš įpainiojau ir motiną. Nepaisant visų elgesio taisyklių, ji turėjo man padėti; tą istoriją aš tiek kartų paskui girdėdavau, kad šiandien beveik neįstengiu atskirti pasakojimų nuo savo paties prisiminimų. Kai aš buvau penkerių, persivalgiau braškių, už ką turiu būti dėkingas vien tam faktui, kad sekmadieninės išvykos metu motina rado progą kelkraštyje nupirkti tris pintines braškių. Braškės buvo sukrautos į „Vartburgo" bagažinę, kur jos – kelionė pirmyn atgal, vasaros šutra, kratymasis per „kačių galvas" – virto įspūdinga pliurze (dar ir šiandien ji man asocijuojasi su žodžiu *biomasė*). Būtų buvę galima iš tos tyrės pagaminti marmeladą, bet stigo cukraus – teisybė, juk tai nebuvo *sekmadieninė* išvyka, buvo šeštadienis, mama ir kitądien nebūtų gavusi cukraus, – tad mums neliko nieko kito, kaip tas braškes „labai spontaniškai" suvalgyti. (Argi mes ne nuostabiai spontaniški? Šeštadieniais susirengiame į sekmadienines išvykas, o kai nieko kito nebelieka, kertam braškes kiek tik lenda.) Kai naktį nuo niežulio aš nebegalėjau užmigti ir motina veltui mano rūbuose ir lovutėje ieškojo parazitų, ji diagnozavo dilgėlinę, alergiją bulviniams augalams, kuriems priklauso ir braškės, ir paskambino į budinčią ligoninės tarnybą sužinoti, ar ten esama reikiamo serumo. Tėvas tąvakar buvo išgėręs kiek vyno, ir tai – juk minėjau jo moralumą? – teisiškai kliudė jam nugabenti mudu į ligoninę. Mano motina iškvietė taksi ir padarė, ką visuomet darydavo – ji *perspėjo* mane: *Klausai, tau negalima kasytis, susiimk ir būk tvirtas, jei kasysiesi, bus tik kaskart blogiau, kasymasis nepadeda, dar niekam nepadėjo, tu kasai tik odą, ir niežai prasiskverbia į organizmą, kyla bendras uždegimas, būk geras, sukąsk dantis ir galvok apie ką nors gražaus, be to, viskas juk greit praeis...* Kaukiau iš baisios nevilties, ir net vairuotojas murmtelėjo: *Nagi duokit jam pasikasyt*; į tai motina atkirto, kad ji tikrai žino, ką reikia daryti, šiaip ar taip, ji čia gydytoja. Taksistas pasuko dešinėn ir pareiškė: *O aš čia vairuotojas*. Tada mano motina iš visų galių riktelėjo: „Vežkit mano vaiką į gelbėjimo tarnybą!"



Galutinis, motinos įteigtas, mano įspūdis: mama rėkė tik todėl, kad jos vaiką – mane! – reikėjo kuo skubiau nugabenti pas gelbėtojus. Teisybė! Aš pats liudytojas! Jeigu *jos vaikui* reikėjo kuo greičiau į gelbėjimo tarnybą, ji iškart pamiršo savo manieras, savo savitvardą, savo *cotenance*, žodžiu, – *viską!* Tasai sakinys buvo taip išrėktas, kad net šiandien jį prisiminus mane perbėga šiurpuliukas: *Vežkit mano vaiką į gelbėjimo tarnybą!* Nevilties apimtos motinos klyksmas, kur dar tokį išgirsi? Pietų Italijoje? Nežabotų aistrų sklidiname kino filme? Tik josios altruizmu (o gal tiesiog narsiu aukojimusi) ir tebuvo galima kliautis: kai man buvo jau devyniolika ir pusantro mėnesio abi mano rankos buvo sugipsuotos, tai ji šluostydavo man užpakalį. Taip, velniai parautų! Buvau bejėgis kaip kūdikis, bet ką būčiau daręs *be jos*? Gal būčiau kiekvieną kart maudęsis ir sukiojęsis ant kulnų nerasdamas vietos? Gal būčiau sumeistravęs specialų įrenginį? Ką daryt, kai abi tavo rankos sugipsuotos? Bjauri situacija, tačiau mano motina ir šįkart sugebėjo įsijausti: „O kas čia tokio?“ – sakydavo ji arba: „Juk tai turi būti atlikta!“, arba: „Juk aš tavo motina!“ Ir *kaip* ji aukojosi! Kiekvieną kart aš privalėdavau nusigręžti, nusigręžti su nuleistomis kelnėmis koridoriuje, kur pakako vietos abiem. Tada atkišdavau jai užpakalį, ir ji nušluostydavo jį, tarsi šis būtų buvęs jos pačios.

O, misteri Kicelšteinai, nejau aš niekad nebegalėsiu kalbėti apie savo motiną nejausdamas slegiančio dėkingumo? Kad esu jos karjeros duobkasys, nereikia nė pirštu rodyti: kai *aš* atėjau, jai teko nutraukti savo, kaip gydytojos, tobulinimąsi. Savaime aišku, ji nė žodeliu apie tai neprasitarė, niekuo neišsidavė, tokias aukas dėjo tylomis. (Nors ir šiandien jai netyčiomis vis išsprūsta žodžiai „kaladė prie kojos“.) Tik dešimtį sukakęs jau susivokiau ir pripažinau, kad *aš* atėmiau iš jos daktarės vardą. Jos darbas teikė jai *džiaugsmą*, ji buvo Lichtenbergo higienos inspektorė, šioms pareigoms atsidavusi, ji turėjo savo specialybę, turėjo baltą chalatą, kabinetą, telefoną, tuziną asistentų ir galybę posėdžių... *Higienos inspektorė* – tai tik pusiau teisybė. Ji buvo higienos deivė. Ji inspektavo geležinkelio stoties tualetus ir didžiąsias virtuves, užkandines, šaldymo patalpas ir plaukimo baseinus, maisto produktų skyrius ir dušines. Ji buvo garsesnė

už Lichtenbergo burmistrą ir turėjo tokį charakterio bruožų komplektą, kokį paprastai turi tik kokių trylikos serijų televizijos serialo pagrindiniai herojai: jos patikimumas! Jos kompetencija! Jos angažamentas! Jos nepaperkamumas! Sensacingiausias jos poelgis buvo Alfredo Brėmo namų uždarymas; tropinė halė Berlyno zoologijos sode buvo uždaryta metams ir dviem mėnesiams. Mano motina pasiekė, kad sodo lankytojai būtų apsaugoti nuo iš aukštybės drimbančių paukščių išmatų. Beje, aš pats kartą dalyvavau motinos vykdomoje akcijoje ir turiu Jums pasakyti: ji buvo nuostabi! Ištisos higienos inspektorių kartos lygiuosis į šią moterį!

O, misteri Kicelšteinai! Taip mes nė per plauką nepasistūmėsime priekin! Argi įmanoma apie ją kalbėti be jokių įžangų, negiedant šlovės himnų? Ar galiu savo motiną vertinti be liaupsių? Sakot, kad neįmanoma nejusti manosios ironijos? Gerai, aš jau ramus.

Jei jau mano tėvas buvo mėšlo tona, o motina – tikra jo priešingybė, tai ir mano logika, ir jausmai man kužda, kad ji turėjo būti *gera!* Suprantat: *GERA!* Jaučiu, kad dabar man jau teks pažvelgti faktams į akis, esu priverstas papasakoti istoriją, kuri įtikina, kaip aš dievinau mažesniąją blogybę. Kas man belieka, – tik vaizduoti savo motiną kaip tikrą tėvo priešingybę? Ak, kaip čia viskas beviltiška... *Juk negalėjo viskas būti vien blogai*, jei jau užsimanai tokius herojus kaip mes parodyti nutviekstus spindulių, jei nieko daugiau nebenorime žinoti. Juk vis dėlto reikia apie mano motiną pasakyti ką nors ypatingai, nepakartojamai mielo. Jeigu aš jai jau nebepalieku jokių šansų, tai bent privalau dėtis, kad ji tokių šansų turėjo. Nagi, pažiūrėkim, nejau ji mano atmintyje neturėjo bent trijų be jokių išlygų teigiamų savybių? *Bent trijų!* Leiskit man dabar truputėlį įsisvajoti, kad paskui galėčiau ją grynai nešvaria sąžine apjuodinti. Pasaulis tegul būna ramus ir žino, kad čia šneka nedėkingas sūnus, kuris gali pasirodyti truputį trenktas, jei drabsto savo tėvus purvais! Jau minėjau, kad kitados ji man buvo higienos inspektorių etalonas. Aš tada ėjau į antrą klasę, – tik staiga vidury pamokų atsidaro durys ir jose pasirodo dvi baltos kaip angelai moterys. Ir viena tų moterų – mano motina! Tarsi kokia pasakų fėja ji atsistojo prieš visą klasę ir mums papasakojo, kad esama tokių mažų gyvūniukų, *utėlių*, kurios yra



kenksmingos, kelia niežulį ir kandžiojasi, slapstosi kai kurių vaikų plaukuose arba deda ten visai mažyčius kiaušinėlius. Todėl mes galime tik džiaugtis, kad jos šiandien mus aplankė, norėdamos apžiūrėti mūsų galvutes ir paieškoti tų utėlių. Tik tegul niekas nesibijo, kad skaudės; ji, teisybė, gydytoja, bet ne iš tų, kurios ginkluotos švirkštais. Tada ji kaip tikra pasakotoja – o kuris gi vaikas nemėgsta pasakotojų? – paaiškino, kad nė vienas vaikas, kuriam galbūt jos ras utėlių, dėl to nekaltas; taip gali nutikti kiekvienam iš mūsų, todėl iš tokio utėliaus visiškai nedera šaipytis, o kas šaipysis, tai tik parodys, koks jis pats yra kvailas. Mes kaip ir anksčiau galime su tokiu vaiku žaisti, siausti, visiškai nereikia tokio šalintis, nes utėlių apniktam vaikeliui jau šiandien popiet bus išnaikintos utėlės – irgi be jokių skausmų, jam tik „pagal slaptą receptą bus ištrinkta galva". O, po tokios kalbos mes stačiai trokšte troškom turėti tų utėlių! Slaptieji receptai greta lobių skrynių ir senų žemėlapių aštuonmečiui atrodo tikrieji šio gyvenimo dalykai. Tereikia turėti utėlių! Jei kuriam nors iš mūsų atrastų utėlių, tas kitądien taptų didvyriu, amžinu išminčiumi, senu, slaptą receptą patyrusiu kariu. Pašokom nuo kėdžių, puolėm pirmyn ir kišom savo galvas mano motinai ir jos asistentei: „Turiu?" – „O aš?" – „Gal man rasit?" Šitą šturmą mano motina atrėmė savo šiltu juoku, susodino mus atgal į vietas ir pradėjo apžiūrą iš eilės, beje, nepraleisdama ir mūsų mokytojos. Nė vienas nebuvom pasiekęs slaptojo recepto vertos utėlėtumo kvalifikacijos, deja, užtat kiekvieną vaikelį inspektuodama pamalonino kokia nors *vien jam skirta* pastabėle: „Oho, kokios gražios tavo sruogos!" arba: „Kur užsidirbai tokį puikų guzą?", arba, žvilgtelėjusi į sąsiuvinį su uždaviniais, kuštelėdavo į ausį: „Ar tu tikrai įsitikinęs, kad iš penkiolikos atėmus šešis bus tik aštuoni?"

Visi man pavydėjo mano geraširdės, draugiškos, protingos ir žymios motinos, slaptojo recepto paslapties saugotojos ir visiškai be skausmų gydančios gydytojos! Ką čia, aš pats sau pavydėjau savo motinos! Šis jos pasirodymas buvo nepranokstamas, man iki šiol svetima mintis, kad būti utėlėtam yra šiek tiek nepadoru. Kita pagarbą kelianti mano motinos savybė buvo jos *gebėjimas įžengti į patalpą*. Neperdedu: čia ji buvo tikra karalienė. Viskas prasidėdavo švelniu

rankenos nuspaudimu ir lengvu durų truktelėjimu. Tada ji kiek praverdavo jas ir smalsiai, širdingai, tarsi žengdama prie dovanomis apkrauto stalo, kyštelėdavo pro tą plyšį galvą. Per kokias dvi sekundes ji viską apžvelgdavo, o tada *nusišypsodavo* ir atidarydavo duris taip plačiai, kad jau galėtų įžengti. Įstabu! Tokia maniera ji kasryt įeidavo į mano kambarį žadinti manęs. Lygiai taip pat ji įžengė mūsų klasėn, kai buvo atėjusi tikrinti utėlių. Taip ji įžengdavo į kiekvieną patalpą. Ji būtų galėjusi tapti įžengėja į patalpas, taip padūkusiai šauniai tai darydavo. Būtų galėjusi skelbtis miesto laikraštyje: *Įžengiu į jūsų patalpas, kaina pagal susitarimą*. Priešingai jai, tėvas bet kurias duris atplėšdavo taip, tarsi ketintų išvaduoti įkaitus... Trinkt – ir jis jau viduj. Kai savaitgaliais pareidavo namo, aš niekad nebūdavau tikras, ar jis tik atsirakino buto duris, ar jau įėjo. Užtat mano motina... Man labai apmaudu apšnekėti žmogų, kuris taip svajingai atidarinėja duris! Nesu vertas tų seilių, kuriomis turėčiau būti apspjautas!

Ir trečia: argi jūs patikėtumėte, kad aš iš tikrųjų savo motiną *triskart* paimčiau į dangų? Na gerai, ji turėjo dovaną – kartais, nedažnai, retsykiais, bet vis dėlto – ji turėjo dovaną kartais taip apibūdinti daiktus bei reiškinius, taip aiškiai ir paprastai, kad sunku net įsivaizduoti, jog paprastas žmogus gali turėti tokį kvapą užimantį analitinį protą. Jos laiko portretą atitinka vos prieš kelias savaites rodytoje *talkshow*, „III po devynių“, kažkieno atsidūsėjimas: „Nebeliko nė vieno, kuris dar turėtų kokią idėją“. Po tų žodžių ji išjungė televizorių. Beje, ji parodė būtiną nepagarbą diskvalifikuoti težiūrovus kaip *beprasmiškai spoksančią masę*. Arba šit ji pareiškia, kad egoizmas esąs pikčiausias laisvės priešas – man prisireikė ištisų metų, kol perkandau šią pastabą ir galiausiai įtraukiau ją į asmeninį tūkstančio išminčių archyvą. O, misteri Kicelšteinai! *Viskas*, ką ji sakė, buvo gryni principai. *Principai*, suprantat? Vieninteliai žodžiai, kuriuos iš tikrųjų buvo verta ištarti, buvo principiniai žodžiai. Čia *ji* nežinojo pasigailėjimo, tie žodžiai būdavo kalami kaip kuolai. Štai trejetas žodžių, kuriuos ji pasiimtų į negyvenamąją salą: *ČIA! TAIP! GERAI!* Dar gerai pamenu jos kryžiaus žygį prieš džinsus. *Iš kur tie prasimanymai, kad džinsai puošniai atrodo. Anksčiau ar vėliau nuo jų išsiplečia venos, kam tada rūpi tasai tariamas puikumas. Apatinės kūno dalies*



drabužiai privalo itin gerai praleisti orą. Medvilnė tam visiškai netinka. Ypač jei gausiai pakaituojama. Ant kūno atsiranda dedervinės. O jau kvapas! Niekaip nesuprantu, kaip žmonės lenda į kelnes, kurios veržia. Kurios trukdo natūralų virškinimą. Ir būtent vyrai. Kaip jie patys kenkia sau. Ar žinot, kodėl JAV prakišo Vietnamo karą? Ogi todėl, kad su *į džinsus įvilktais klipatomis* nelaimėsi jokio karo. Arba kaip ji niršdavo ant tatuiruotųjų. Kaip kalbėdavo apie futbolininkus. *Juk visi jie suaugę žmonės. Ir nesugalvoja nieko geresnio, kaip tik lakstyti paskui vieną kamuolį. Į galvą netelpa.* Bet labiausiai ją piktindavo nesiprausę žmonės. Formuluotę „Tasai buvo ne-si-prausęs" ji galėdavo ištarti su pasipiktinimu, su tokia neviltimi, kuri užliedavo ją kaip užuojautos banga – pakakdavo tik jos kely pasitaikyti ne-si-praususiai personai. „Man rodos, jog nebūtų pernelyg daug reikalaujama, kad tas žmogus šiandien pat nusipirktų gabalą muilo ir apsiplautų bent tai, kas būtiniausia!" Ir kaip čia jai paprieštarausi?

Ir jos kišimasis į mūsų namų higieninę aplinką visuomet prasidėdavo arba: „Juk aš tikrai nereikalauju neįmanomo...", arba: „Pernelyg daug aš, atrodo, nereikalauju, tačiau..." Jos dėka prieš mums gresiantį nevalyvumą buvome apsiginklavę *sudvejintu dulkių siurbliu* tam atvejui, jei didysis 1100 vatų galingumo siurblys sugestų ir būtų išgabentas taisyti. Niekad nepamiršiu, su kokiu karingumu ji persekiojo mikrobus! Virtuvėje ir vonioje buvo „antspauduojamas" kiekvienas „plyšys", kadangi ten paprastai „mikrobai sukasi lizdus" arba „deda gemalus". Neįmanoma įsivaizduoti apsilankymo restorane be jos komentaro: „Kaip ten viskas atrodo *jų* virtuvėje, man verčiau nežinoti!" Su sąvokomis „kraujo užkrėtimas", „inkubacinis periodas", „infekcija", „bakterijos" ir „jodo tinktūra" aš susipažinau pakankamai anksti, kad galėčiau įvertinti, koks rizikingas yra gimdymas ant viešbučio kambario stalo, juolab vasaros naktį, zujant musėms, „apie kurias niekas negalėtų pasakyti, kur jos ką tik buvo nutūpusios". Apie tai pagalvojus, man kiekvienąkart pasidaro nesmagu. Nejau vien tai, kad aš „niekad negaliu palaukti kaip žmogus", privedė ją iki kraštutinumo? „Ne, verčiau aš apie tai negalvosiu." Dar buvau kaip reikiant neatėjęs į šį pasaulį, o ant savo sąžinės jau turėjau motiną. Juk ji metė darbą, apsaugojo mane nuo vaikų darželio ir, vos

mano noselė imdavo be perstogės varvėti, tuojau atkišdavo nosinę. Argi buvau to vertas?

Kas būčiau dabar be jos? Tereikia tik pagalvoti apie pirmąją dieną mokykloje. Visi vaikai buvo atvesti į aktų salę ir susodinti priekyje; tėvai sėdėjo už nugarų. Tuomet pirmukart patyriau, kaip sunkiai ištariama mano pavardė; mokytoja, skirsčiusi mus į klases ir be jokio vargo iš sąrašo bėrusi vieną pavardę po kitos – skaitymas, mano akimis žvelgiant, atrodė kone antžmogiškas sugebėjimas, – staiga ėmė ir užsikirto. „Klausas Ūl... Ūl... Ūlč...“, miknojo ji, o aš, nenujausdamas, kad mano pavardė sunkiau iššifruojama nei visos kitos ir ji čia mane bando įvardyti, sėdėjau kaip sėdėjęs. Mokytoja parodė tą sąrašą direktoriui, ir jiedu abu išstenėjo *šį tą panašaus į Klausą Ūlcštą* – aš vis tebesėdėjau, kol išgirdau motinos balsą, gelbėtojiškai pasigirdusį iš paskutinių eilių: „Klausai, čia tave paminėjo“. Tuomet jau pakilau ir išėjau priekin puikiai suvokdamas, kad jei ne motina, taip ir būčiau palikęs sėdėti kur sėdėjęs ir iš priėmimo į mokyklą būtų išėjęs šnipštas, taigi niekad nebūčiau galėjęs lankyti mokyklos ir visą gyvenimą taip ir būčiau kvailys. Ir kodėl toji mokytoja nežinojo mano pavardės, o visų kitų žinojo? Aš ir kiti tikriausiai buvom ne vieno lizdo paukščiai. Tie kiti, visi ik vienam, suprantama, buvo vaikų darželio auklėtiniai ir išugdyti taip, kad juos vardu, pavarde bet kas gali pašaukti. Į klausimą, ar mano santykiai su aplinka už mūsų buto sienų buvo „kaip beglobio“, o aš pats save laikau šiek tiek geresniu, savaime aišku, būčiau atsakęs teigiamai. (Širdies gilumoje iš esmės ir iki šiol niekas nepasikeitė.) Kas dar labiau stiprino mano įtarumą? Ogi tai, kad tie vaikai kalbėjo man visiškai nesuprantama kalba. Visąlaik nuosekliai saugotas nuo gatvės purvo ir neartikuliuotos kalbos, dabar patekau į aplinką, kur buvo tauškiama berlynietiškai. Ten, iš kur atėjau, buvo kalbama nepriekaištinga literatūrine kalba. O dabar? Stačiavau nuo vienos kojos ant kitos ir nieko nesupratau. Pasijusdavau visiškas bejėgis, kai priėjęs koks bendraklasis atsukdavo man nugarą ir paleisdavo tiradą: *Nušlostik mania merškinius iš nugaros, kad mana motka paskum nemekentų!* Kaip? Ką? Mįslingi, bet draugiškai ištarti žodžiai ir ūmiai atsukta nugara? Tokio ritualo aš dar neišmaniau. Tik kai vaikas tą misterišką situaciją užbaigė



žodeliu *Šikna!*, aš kiek prašvitau. Pagaliau! Pagaliau pasigirdo žodis, kurį aš supratau: *Šikna!* Juk tai apatinės mūsų krosnies durelės! Tik argi tai norėjo pasakyti mano bendramokslis? Kuo čia dėtos apatinės krosnies durelės?

Panašias istorijėles man tekdavo sekti vakarieniaujant, *dienos įvykių* forumo metu, nes mes, kaip ir dera padoriai šeimai, vakarieniaudavome visuomet kartu. Mano tėvas turėjo įprotį be jokių komentarų į mano lėkštę švystelėti dar vieną riekę duonos, taigi, motinai ištarus *Tu juk nori užaugti didelis ir stiprus*, man nebelikdavo nieko kito, tik užsitepti ją ir suvalgyti. Vėliau aš, būdamas įsitikinęs, jog man vis tiek priverstinai bus mestelėta dar viena riekė, suvis neėmiau duonos. Vieną kartą kažkodėl pamiršau susiraukti, tad nuo tol tėvas vis dažniau patiekdavo man antrąją riekę. Tai buvo toks metas, kai valgant mane suimdavo mirties baimė. Ar girdėjot ką nors apie *bolus* mirtį? Ar Jūsų motina Jums kartkartėmis garsiai nepaskaitydavo *Medicinos terminų žodyno*? Pasirodo, savo gerklose mes turime nervų raizginį, kuris užsikimšus maitinimo kanalams gali priversti sustoti širdį, kalbant glaustai – mano motina viską aiškindavo tik glaustai – mirtinas gali tapti kiekvienas kąsnis. Tai gal, versdamas mane valgyti daugiau, nei aš pats noriu, tėvas norėjo mane nugalabyti? Jūs nesijuokit! Tada man buvo septyneri ar aštuoneri metai, taigi metas, kai kamuoja vaiduoklių ir audros baimė, o mirtis valgant tapo kasdienybe, paprasčiausia mirties priežastimi, panašiai kaip žmogžudystė ar mirtis įsivarius rakštį. Mano mirties baimę dar labiau stiprino tai, kad aš beveik visuomet valgydavau perdžiūvusia gerkle – taigi rydavau *gabalais*, kurie, aišku, užkimšdavo virškinamąjį traktą ir buvo mirtinai pavojingi gyvybei. Nes kai man tekdavo prabilti, turėdavau jų neapvilti, kaip nors liautis valgyti, todėl vakarieniaujant mano burna visuomet būdavo perdžiūvusi, mat buvau priverstas gabalais kimšti valgį. Gabalais! Menkiausias virškinamojo trakto užsikimšimas galėjo reikšti ūmią mirtį! Vieną popietę per televizorių aš žiūrėjau dramatišką filmą apie teismo procesą, paskui turėjau eiti prie stalo, bet ir čia manęs laukė tas pats. Prie mūsų pietų stalo vykdavo tikros amerikietiškos prisiekusiųjų teismo scenos! Aš, kaltinamasis, sėdėdavau prieš savo tėvus, kurie buvo ir kaltintojai, ir teisėjai, ir liudy-

tojai, ir dvylika prisiekusiųjų dviejuose asmenyse. Būdavo, kad motina kartais užtardavo mane geru žodžiu, kartais tėvas arba ir motina pareikšdavo kaltinimą, neretai viskas baigdavosi netgi išteisinimu, bet šiaip ar taip, aš visuomet būdavau kaltinamasis, kuriam gresia mirties bausmė. Kadangi su manimi tėvas beveik nesikalbėdavo, mano bylas jis svarstydavo tarpininkaujamas motinos, tuomet aš buvau vadinamas *jis* – juk sakiau, kad mano vardo jis niekad netardavo? „Taip“, sakydavo jis, padėdavo peilį ir apžvelgdavo teisėjus pradėdamas pocesą, „tai kas šiandien vėl pamiršo uždaryti buto duris?“ Aš, suprantama. Kartais man tiesiog knietėte knietėdavo visus savo nusižengimus surašyti paieškos lape: *Ieškomas dėl tėvų buto durų neuždarinėjimo... Surasti gyvą ar mirusį!*

J i: *(gailaudama)* Eberhardai...

J i s: *(kaprizingai)* Kiek kartų tu jam buvai sakiusi...

J i: Argi jis tyčia...

J i s: Tarsi tai būtų...

J i: Jis daugiau taip nedarys...

J i s: Oi, kiek sykių jis žadėjo...

Bausmė man būdavo skiriama ne iškart, misteri Kicelšteinai, pirmučiausia būdavo diskutuojama! Visiškai atvirai, man pačiam dalyvaujant! Ir koks nesutarimas! Ir dar kaip! Kurgi čia savivalė? Dėl tokio pedantiško tikslumo man nebelikdavo nieko kito – tik visus kaltinimus imti į širdį. Juolab kad buvo kalbama apie rimtą dalyką – buto užrakinimą. Ką, gal maža įsilaužėlių? O kur tie nesiskutę, kaukėti vyručiai su prožektoriais ir raktų ryšuliu, vagiantys visur kur auksines žvakides! Tai buvo ganėtinai siaubinga, bet labiausiai mane šiurpino tai, kad tokio tipo žmonės įsilaužinėja į butus, nors įsilaužimas draudžiamas įstatymais! Kokie gi tie žmonės, jei nesibijo įstatymų! Aš pats pasijuntu užkluptas, vos tik išvystu lentą su draudžiamuoju užrašu. Aš viso labo triskart susikirtau per egzaminą vairuotojo teisėms įgyti, kai mane dar iš tolo pasveikino skydas *Įvažiuoti draudžiama!* O kai mano motina, pasitelkusi citatą iš draudžiamojo skydo „Tėvai atsako už savo vaikus“, įtikino, kokie pavojai gresia paukšteliams, aš buvau taip sukrėstas, kad ištisus ketverius metus, galima sakyti, likau impotentas. Jei degant raudonai šviesai

aš kada nors einu per gatvę, tai tik ir laukiu, kad koks partizanas ims ir nupils mane į nugarą – niekas nedrįstų pasakyti, kad aš nebijau įstatymų! Bet jau tie įsilaužėliai! Spjaut jiems ant įstatymų ir – reikia tikėtis blogiausio – jie, ko gero, netgi *tatuiruoti!* Jei tokie kaip aš pamiršta užrakinti butą, tai tiesiog kvieste kviečia tuos padarus į savo namus! Vienintelė paguoda buvo tasai keturkampis kitoje gatvės pusėje – Valstybės saugumo ministerija. Kur dar valstybėje gali saugiai gyventi, jei ne priešais Valstybės saugumo ministeriją? Buvau mažas berniukas ir bijojau Juodojo vyro, bet juk negyvenau gūdžioje girioje, o tik per laimingą atsitiktinumą gyvenau ten, iš kur galėjau matyti ministeriją, pasišovusią saugoti valstybę. Nelaimės atveju aš imsiu šaukti pagalbos, Valstybės saugumas išgirs ir atskubės pagalbon. Daug metų praėjo, kol pradėjau manyti ir galvoti visai kitaip, bet anuomet tikrai buvo taip – *Stasi** aš dievinau kaip didžiulį anoniminį sergėtoją. Šitaip bijodamas įsilaužėlių, aš iš tikrųjų maniau, jog yra neatleistina išeiti iš namų neužrakinus durų. O kadangi pats laikiau tai nepateisinamu dalyku, man kliūdavo visuomet tik teisingos bausmės, – ir toji bausmė būdavo vis tokia pati. Turėdavau valandą sėdėti ant kėdės kambario viduryje ir apmąstyti, ką esu neteisingai padaręs. Tačiau vieną kartą, kai parėjau namo vėliau nei buvo leista, buvo padaryta išimtis, buvau nubaustas spontaniškai – neįsileido į namus, taigi dvidešimt minučių turėjau pratūnoti laiptinėje galvodamas apie tai, ką blogai padariau. Tik nemanykit – niekad nebuvau nei prikultas, nei aprėktas, ir netgi tuomet, kai bausmė būdavo neišvengiama, mano tėvams, kaip dera prisiekusiųjų teismo procese, tekdavo prieiti prie vieningos nuomonės, o tai kartais būdavo ne taip jau paprasta.

J i: Bet juk negalima visąlaik taip griežtai...

J i s: Nori jam viską leisti...

J i: Bet jeigu jis prisižadės...

J i s: Aišku, jis vėl išsigelbės be...

Jei ne aš, jiedu būtų sugyvenę kaip du balandėliai. Galbūt aš tikrai buvau besiožiuojantis berniukas, „kuris nežino, kaip jam gera", ir

* Stasi – *Staatssicherheit* – Valstybės saugumas buvusioje VDR. *Vert.*

vis tiek „kelia savo tėvams vien rūpesčius“, kuris „nenori klausytis, kas jam sakoma“, toks, sakykim, „Misteris Išpuikėlis“, kuris „niekad negali pakentėti ir palaukti“.

Argi mano tėvas koks atkaklus ginčininkas? Jis tiesiog turi teisę reikalauti, kad butas būtų rakinamas! Jis nori tik gero! Galiausiai – pats gi mačiau! – jis dėl manęs susimušė! Taigi ar jis toks jau blogas? Gal aš jo tiesiog kaip reikiant neįvertinu? Galbūt jis tik neturi progos tinkamai pasireikšti? Kokie dramatiški jausmai turėtų draskyti jo širdį: jo, maitintojo ir gynėjo, nepripažįsta vienintelis sūnus. Nors ir koks nemielas jis man buvo – viduje buvo geras. Slogus konfliktas. Aš jį mylėjau, bet negalėjau jo pakęsti.

Kad jis bent būtų buvęs man tuščia vieta – ne, taip nebuvo. Misteri Kicelšteinai, jei aš kokiam žmogui pažvelgdavau į akis, tai tik jam vienam. Mano tėvas darydavo tokius stebuklus, kad mane vėl suimdavo baugi pagarba. Vieną vakarą prie mūsų durų pasigirdo krebždesys, o mano tėvas stovėjo viduje tarsi materializuota Ketvirtoji dimensija; mat mano motina prie durų krapštydavosi taip ilgai, kad aš visuomet spėdavau išlėkti iš savo kambario ir ją pasitikti. Arba kad ir tai, kaip mano tėvas sėdėdavo priešais televizorių pasiraitojęs virš blauzdų treningo kelnes, kojas teliūškuodamas dubenyje su vandeniu. Tai, girdi, kad kojos nedvoktų, taip patyriau aš. Kokia magija! Jis atsineša paprasčiausio vandentiekio vandens, kad pranyktų kojų dvokas! Tas vyras sulig kiekviena diena darėsi vis reikšmingesnis. Ar, kai užaugsiu, ir aš sugebėsiu taip mikliai rakinėti buto duris? Arba daryti laboratorinius bandymus su kojų dvoku? O kaip jis susitvarko su barzdos ražiena – nors ir kasdien skutasi, juk barzdaplaukiai vis tiek atauga. Arba štai jis *vairuoja automobilį*: tėvas ne tik kad paprasčiausiai kojomis pasiekia tuos pedalus, bet netgi žino kada ir kokį nuspausti. Visuomet, kai reikia sustoti, mūsų automobilis sustoja ir, mano galva, čia tik jo nuopelnas! Automobilis paklusdavo jo valiai! Ir apskritai jis įstabiai gebėdavo suderinti kai kuriuos dalykus! Pavyzdžiui, jis galėdavo *miegoti* ir tuo pat metu *knarkti*. Ir jeigu aš savo noselę šnypšdavau dar į korėtą servetėlę, kurią motina, sakydama: „Nagi, eikš, išsišnypšk!“, laikydavo prikišusi man prie veido, tai tėvas, jausdamas asmeninę atsakomybę, darbuodavosi su didžiule kaip



pagalvės užvalkalas nosine. Ne, ilgiau aš netylėsiu! Štai kaip mano tėvas šnypšdavosi: išskleisdavo tą nosinę per abu delnus, įbesdavo ten nosį ir tuomet pasigirsdavo tam tikri akustiniai akompanimentai – paprasčiausiai pasakysiu: jis *riaumodavo* į tą nosinę, tik ar įmanoma riaumoti nosimi?.. Na, nesvarbu. Jis plėšdavo savo nosį taip, tarsi norėtų ją nusitraukti, o kai garsinė šnypštimosi dalis būdavo baigta, apžiūrinėdavo prišnypštą nosinę, tarsi galėtų įžvelgti joje savo ateitį...

Bet netgi po daugelio metų, kai aš jau galėjau įsivaizduoti, kad vieną dieną išvysiu ir savo kojas apželusias, jis man taip ir paliko mįslingas. O gal Jūs galėtumėte man paaiškinti, kas dedasi žmogaus viduje, kai jis, sutelkęs žvilgsnį į duris, vejasi autobusą? Tokiais atvejais mano motina stengdavosi susitikti akimis su vairuotoju ir garsiai sušukdavo: „Dėkui!“, jei autobusas jos luktelėdavo. Tėvas niekad nedėkodavo; galbūt jis manydavo, kad tik jo savigarba ir garbėtroška pakreipė likimą jo naudai? Tikrai neprisimenu, kad tėvas kada nors būtų pasakęs frazę: *Vairuotojas dar akimirką luktelėjo.* Tuo tarpu motina niekad nesakydavo: *Vos vos suspėjau į autobusą.* Gal jis jautėsi vienišas užsispyrėlis, kuris kliaudamasis vien savo jėgomis braunasi per brūzgynus?

Galėčiau be galo ir be krašto pliurpti apie savo tėvą, kad tik nereikėtų pasakyti paties svarbiausio. O būtent štai ko: jis manė esant mane nevykėlį. Kad ir ką aš tik būčiau sakęs, galvojęs, jautęs, ko troškęs, kuo nors tikėjęs, rašęs, reikalavęs, dovanojęs, kad ir ką tik aš būčiau *daręs* – visuomet už nugaros girdėdavau jo nebylų: *Pamiršk visa tai!* Dar taip nebuvo, kad ištikus nesėkmei, tegul net pačiai menkiausiai, aš nepagalvočiau apie tėvą, kuris visuomet viską jau žino. Jis galėtų į mane pažvelgti tokiu žvilgsniu, nuo kurio imtų vysti gėlės. Dėl ne pagal instrukciją pakabinto gesintuvo kurio nors viešbučio priimamajame jis galėjo leistis į ugningiausią diskusiją, kuri būdavo ilgesnė už visas man skirtas jo kalbas per ištisą septintąjį dešimtmetį. Ak, ir ko jis iš manęs norėjo? Nejau nėra žmogaus, kuris man galėtų pakuždėti, koks aš turėčiau būti, kad tarp manęs ir šito demoralizuojančio tėvo atsirastų nors šis tas panašaus į atmosferą! Būčiau įmanęs, būčiau apvertęs visus akmenis jūros dugne vildamasis

taip rasti atsakymą. Ko jis iš manęs tikėjosi? Kokios gi buvo tos slaptos jo viltys? Kodėl jis manimi visiškai nesidomėjo? *Ką gi aš ne taip dariau?* Mintis, kad jis ko nors galėtų man *pavydėti*, man niekad į galvą nešovė.

Antroje ir trečioje klasėje, kai aš su savo bendramoksliais pradėjau lankyti plaukimo pratybas – tuolaik iš savo motinos sužinojau viską, kas privaloma žinoti apie nagų grybelį, – plaukimo mokytojas suskirstė mus į visai nemokančius plaukti, į besikapstančius vandenyje, į pusėtinai plaukiančius ir į tikrus plaukikus. Man tai atrodė nė kiek nesąmojinga, nes aš buvau *besikapstantis*, tokiu ir palikau. Kiti tokie patys plaukikai pakilo į pusėtinus ir tikrus plaukikus, tik aš nedariau jokios pažangos, ir kai tėvas vienąkart vakarieniaujant pasiteiravo motiną: „Na, kaip ten jo tas plaukimas, stumiasi pirmyn?“, turėjau prisipažinti: „Esu paskutinis tarp besikapstančių“. Tiesa, dar buvo trys visiškai nemokantys plaukti, vadinasi, nebuvau pats didžiausias netikša, tačiau nebuvo nieko gėdingesnio, kaip prisipažinti, kad esu paskutinis tarp besikapstančių. *Esu paskutinis besikapstantis. Esu vienintelis besikapstantis plaukikas.* Pabandykim įsivaizduoti, kaip einasi tokiam plaukikui grimztant „Titanikui“: kokią pusę minutės jis dar beviltiškai kapstosi Atlanto vandenyne, o tada gėdingai prigeria. Nemokantiems visiškai plaukti einasi kitaip: jie žino, kas jų laukia, todėl sėdi salone apsivilkę smokingais, siaubia barą, papsi cigarus, paskutinįkart pažeria dosnius arbatpinigius ir atsainiai šypsodami nugrimzta drauge su laivu. Tai daro įspūdį! Kiek prakutę plaukikai laikosi vandens paviršiuje, kol atskuba gelbėtojai, o tikri plaukikai, tie, kurie suvis nesugebėtų nuskęsti, plaukia tol, kol pasiekia krantą. Ką noriu tuo pasakyti: esama mėgėjų, esama kovotojų ir esama gebančių. Ir dar esama besikapstančių. Tai tie, kurie iš paskutiniųjų beviltiškai stengiasi. Vienas tokių esu ir aš. Nieko nuostabaus, kad tėvas mato esant mane nevykėlį. Kaip jis turi jaustis kolegų pietaujant paklaustas – į tą laiką aš jau perpratau, kad užsienio prekyba ir gatvės prekyba yra skirtingi dalykai, tik mano suvokimas apie *pasaulinę rinką* dar gerokai šlubavo – taigi kaip turėjo jaustis mano tėvas paklaustas, kaip sekasi jo sūnui baseine, ar darąs jis ten kokią pažangą? *Jis paskutinis tarp besikapstančių* – toks būtų buvęs



teisingas atsakymas, tik ar jis pakeltų tėvui ūpą? Jeigu aš įveliu jį į tokias keblias situacijas, tai ar nuostabu, kad jis su manimi niekad nesikalba? Savaime aišku, jis būtų visiškai kitoks, jei duočiau progą jam pajusti, kad manyje viskas kunkulais verčiasi. Kad jis galėtų didžiuotis būdamas mano tėvu. O kas gi norėtų būti paskutinio tarp besikapstančių tėvu? Todėl visai logiška, kad aš, norėdamas pasigirti savo šlovingu delegavimu į rytdienos meistrų mugę, nieko nelaukdamas susiruošiau pas tėvą į Užsienio prekybos ministeriją. Troškau pagarbos, aš buvau ne paskutinis besikapstantis, aš buvau rytdienos meistras! Ir dabar jis turėjo uždėti ranką man ant peties ir pakelta galva pristatyti mane savo kolegoms, jis – rytdienos meistro tėvas.

Tai mat, misteri Kicelšteinai, čia turbūt ir būtų toji akimirka, kai Jums patikėta mano sielos metafizika, ir aš nerandu sau kitos išeities, kaip tik dar kartą priminti Jums savo vardą ir pavardę: Klausas Ūlcštas. Čia viskas ir slypi, viskas. Pats sau tinkamo vardo aš negaliu pasirinkti. Mano vardas toks nelaimingas, toks nedviprasmiškai nevykęs vardas, kad blogiau nė negaliu įsivaizduoti. Pats vardas dar būtų pusė bėdos, bet nuo jo visos nelaimės ir randasi. Toks puikus! Ir toks banalus! Rimuojasi su *Maus* ir *Haus!** Kai kartą dėl to vardo pasiguodžiau motinai, ji gal penkerius metus kalė man į galvą pavardes garsių žmonių, kurie irgi buvo Klausai. Ne kaži kokia gausybė: Klausas Feldmanas, Klausas Manas, Klausas Kinskis. Ne, bet jeigu pats Tomas Manas pavadina savo sūnų Klausu, tai tame varde vis dėlto šio to esama. *Betgi tai labai gražus vardas*, nuolatos kartodavo ji.

Bepigu jai kalbėti! Ji pati turi įstabų vardą. Jos, aš sakau tai be menkiausios ironijos, toks vardas, kokio tik begali trokšti moteris. *Liucija*. Minkštas, skambus, ne koks pasaulinis vardas, bet ir ne prikišamai egzotiškas. Liucija. Jeigu aš būčiau ji, tai mano rūbų spinta būtų prikimšta marškinėlių su užrašu: „Valio! Mano vardas Liucija!" Bet Klausas... Jūsų vardas Oskaras – gal keičiamės vardais? Gerai, negalvokit nieko tokio. Mano pavardė primena man tėvą, nes Ūlcštas turi iškart du garsus, kurie priklauso mano tėvui: pirmiausia čia eina

* *Klaus – Maus, Haus* (vok.).

Ū-ū-ū! – taip jis sustena išgirdęs apie mano kvailus nusižengimus, o kitas garsas primena pleškenimą jam mirkant kojas ir gatvėn išpilamą vandenį – *cšttt*... Šios asociacijos yra tik juokas, palyginti su tuo, ką tuojau išgirsite. Teisybę sakant, Ūlcštas yra *įspėjamasis ženklas*, jei jau noriu įterpti mėgstamą ir gerbiamą savo motinos posakį. Atkreipkit dėmesį į tą vienišą balsį, dejuojantį po priebalsių našta. Vargšas *U* jau nieko nebeįstengia, bet vis tiek ant jo užkraunama krūva priebalsių. Ir šiuo principu motina mane ir auklėjo; jos ambicijos niekad nenuslūgo. Tai, kas iš to išėjo, štai sėdi dabar priešais Jus ir virkauja. Taip jau, matyt, buvo lemta, kad auklėjimą aš painiojau su dėmesiu; ji taip pat. Tėvui aš jau buvau prarastas; motinai *dar* neprarastas. Jis mane laikė nevykėliu, ji – ne. Bet kas bus, jei ir ji pakeis savo nuomonę? Jei aš netikėtai pasielgsiu taip, kad ir ji manys esant mane nevykėlį? Šito aš nenorėjau ir šitaip aš tapau tuo, ką galima nuspėti iš mano vardo: *Klausas* patvirtina mano aistringą puikavimąsi (kaukti norisi, bet taip jau išėjo – mano vaikystė buvo besaikis puikavimasis), o *Ūlcštas* yra tarsi nuošliauža, priedėlis, nors aš iš paskutiniųjų, ne, tikrai iš *paskutiniųjų*, dariau viską, kad tik nenuvilčiau savo motinos. „Klausai, – kartą pasakė ji, kai aš, kaip tik norėdamas atlikti didelį reikalą, įėjau į vonią, – ar tu nieko nepastebi?“ Ką ji turėjo galvoje? Kas man turėjo kristi į akį? Gal aš ką nors pamiršau padaryti? Šįkart įžengusi vonion, ji kaip paprastai nešvytėjo. Ji tik smarkiai suraukė kaktą. Kas gi nutiko? Ką aš padariau? „Nejunti?“, – vėl paklausė ji, užvertė nosį ir keliskart šniurkštelėjo orą. *„Kažkas šniurkščia!“* Daugiau niekados motinai nesuteikiau progos užuosti mano šūdą, bet kiek man tai kainavo! Kaip, sakykit, tapti vyru, jei turi gėdytis net savo paties iškakoto šūdo? Nuo to laiko aš kiekvienąsyk, kai tik tai pliumptelėdavo, tuoj pat nuleisdavau vandenį ir keldavausi nuo unitazo – aš negalėjau pakęsti, kad ant manęs užtikštų bent menkiausias lašas. Pakeldavau ir unitazo dangtį, nes nenorėdavau sėstis ant aptaškyto. Nieko sau vaizdelis: susilenkęs, su nuleistomis kelnėmis derinu savo užpakaliu vandens nuleidimą ir keliu dangtį. Daug sutikčiau sumokėti savo engėjams už šiuos nemalonius dalykus. Paskui viskas pasidarė dar blogiau: dėl man pačiam nesuvokiamų priežasčių visuose tualetuose, kurių nuolatinių naudo-



tojų aš netujinu, unitazo dangtį aš rūpestingai apvynioju tualetiniu popieriumi. Taip, vynioju. Visuomet. Nesinaudoju dangteliais, kurie įrengti aukštesnės klasės ir aviakompanijų tualetuose, – nuo jų galima nuslysti. Užbaigęs savo reikalą, popierių nuplėšiu ir nuleidžiu vandeniu, kiek tai įmanoma padaryti. Per mane užsikimšo jau šimtai tualetų. Bet tęsiu šią savo veiklą! Kaip koks apsėstas! *Born to be a** tualetų užkimšėjas! Kiekvieną kartą, susiruošęs į Rytų Europą, imuosi galybę tualetinio popieriaus ritinėlių, kad ir ten galėčiau užkimšinėti tualetus. Kada nors pereinant sieną jie mane suims: „Nagi, išlipkit! Prieš tris dienas jūs įvažiavote su keturiais ritiniais tualetinio popieriaus, o dabar neturit nė vieno. Kur tas popierius?“ Kur, kur daugiau, jei ne penkiolikoje užkimštų tualetų. Tikra tiesa, *penkiolikoje*. Juk net mažą reikaliuką aš atlieku sėdom, o tam irgi reikia tinkamo apipavidalinimo. Juk negaliu *stovėti* prie tualetinės vazos, *Dieve mano, juk kas nors gali eiti pro šalį!* Tik pačiuose šūdiniausiuose Rumunijos geležinkelio stočių tualetuose aš vėl esu tikras savo motinos sūnus. O prie *vazų* ir *latakų* aš niekad nestoju. Aš varžausi. Ne, aš pasislepiu už durelių ir nenuilstamai vynioju popierių, narsiai sėduosi ir vienąkart iš trijų užkemšu tualetą. Dėl viso šito man būtų galima daug ką prikišti, tik ne tai, kad aš rimtai neatsižvelgiau į savo motinos pastabą – *Kažkas šniurkščia!* Didžiam palengvėjimui jokių pastabų dėl to daugiau nesusilaukiau. O jei būtų iš tikrųjų prisireikę, ji būtų man priminusi: *Klausai, aš tikrai nereikalauju neįmanomo, tačiau...*

Neduok Dieve, kad visąlaik jausčiausi draskomas tokių vidinių prieštaravimų! Kad nuolat galvočiau, jog jei aš netapsiu genijumi, būsiu nevykėliu! Ar suprantat, kaip aš džiūgavau, išvydęs save, *rytdienos meistrą*, didžiausiu tiražu leidžiamo iliustruoto žurnalo viršelyje? Aš jau nebe besikapstantis plaukikas, nebe nevykėlis, ūmai aš tampu viršeliu, rytdienos meistru, būsimu Nobelio premijos laureatu – tik tai visai nereiškia, kad aš įgijau imunitetą visiems naujiems įžeidinėjimams bei nuoskaudoms. Vieną kartą, gulėdamas dviaukštėje vasaros stovyklos lovoje, užgniaužęs kvapą klausiausi pokalbio

* Esu gimęs būti *(angl.). Vert.*

savo dvylikamečių grupės bičiulių, nuosekliai rutuliojančių mintį, kad žmogus gimsta tik po devynių mėnesių nuo apvaisinimo. Be to, čia buvo kuriami įstabūs scenarijai: *Tai nutiko romantišką vasaros naktį – O aš esu pavasarinio jausmų antplūdžio kūdikis – Mane padarė apsnigtoje kalnų trobelėje* ir taip toliau. Anie vaikiščiai turėjo pašėlusią vaizduotę, o aš vis dar neįstengiau susitaikyti su mintimi, kad mano tėvai apskritai dulkinasi, bent jau vienas su kitu. Apimtas prieštaravimų, ėmiausi skaičiuoti: iš rugpjūčio atėmus devynis mėnesius išeina lapkritis. Kokie įvykiai susiję su lapkričio dvidešimtąja? Atsakymas man buvo iškranktas taip garsiai, kad jį išgirdo net trylikamečiai kaimyniniame bungale: „Tu – Mirusiųjų sekmadienio* nuopisa!“ Kitąryt per pusryčius jie susigrūdo prie mūsų stalo norėdami sužinoti, kuris čia tas Mirusiųjų sekmadienio nuopisa. Ir iškart pasigirdo varnų krankimas ir atkišti rodomieji: „Va, va jis – Mirusiųjų sekmadienio nuopisa!“ Aišku, po tokių riksmų į mane sužiuro visa valgykla. Blamabilitetas (jei tokio žodžio nėra, tai aš jį imu ir sugalvoju, nes man jo reikia), galintis konkuruoti su besisielojančio paskutinio besikapstančio plaukiko įvaizdžiu. Po kelių mėnesių aš apskaičiavau, kad lapkričio dvidešimtoji iš tikrųjų yra Mirusiųjų sekmadienis, tik ne 1967-aisiais, manęs padarymo metais. Tais metais Mirusiųjų sekmadienis išpuolė lapkričio dvidešimt pirmąją. Betgi ar tai ne įrodymas, kad viena bėda ne bėda? Buvau sukrėstas iki sielos gelmių: nejau aš tikrai Mirusiųjų sekmadienio nuopisa?

Vis dėlto posakis „sukrėstas iki sielos gelmių“ čia yra tik nerimtas pasiteisinimas. Misteri Kicelšteinai, jei aš kas vasarą nebūčiau vykęs į tas stovyklas, niekad nebūčiau tapęs tuo, kas dabar esu. Kiekvienais metais manyje viskas sukildavo iš naujo: tikrieji žmonių santykiai šiame pasaulyje buvo kur kas piktesni, nei aš galėjau nujausti. Visada.

Prieš pirmąją tokią kelionę man buvo įkalta savo lagaminą atidaryti tik tuomet, kai tai neišvengiamai būtina, ir visuomet jį atidarinėti tik taip, kad „niekas“ negalėtų pažvelgti į jo vidų. (Žodelis „niekas“ buvo toks įsakmus, jog iš pradžių pamaniau, kad net *aš pats* neturiu teisės žvilgtelėti į savo lagamino vidų.) Kelionės išvakarėse pats tėvas

* Amžinybės diena Evangelikų bažnyčioje. *Vert.*



ėmėsi mane mokyti, kaip laikyti ranką ant lagamino dangčio, kai kita ranka jame reikia ką nors susiieškoti – plyšys neturėtų būti pernelyg mažas, tai, girdi, tik sužadintų vaikų smalsumą. Be to, lagaminą visuomet privalu gerai uždaryti. Tai buvo pirmas kartas, kai tėvas skyrė man tiek laiko, matyt, vasaros stovykla buvo rimtas dalykas. Kad aš buvau miklinamas kaip žmogus, kuriam tris savaites teks praleisti tarp vagišių ir niekšų, manęs nė kiek nestebino – juk pasaulis pilnas pavojų, kur įsilaužėliai, tatuiruotieji ir šokolado nuodytojai, aišku, tik aisbergo viršūnė. Viena vertus, tariausi esąs per didelis glaustyti savo pliušinį meškiuką, kita vertus, šiurpau nuo įsilaužėliais knibždėte knibždančio pasaulio. Man buvo užginta iš nepažįstamojo rankų imti šokoladą, „nes jis yra užnuodytas". Siaubą varė mintis tapti eismo nelaimės auka. O ką jau kalbėti apie *bolus* mirtį ir medžio rakštis. Man buvo sakoma: jei pusę tavo daiktų nukniauks, tai kitą pusę tu pats išmėtysi. Buvau pelnęs lègendinio daiktų praradėjo šlovę. O kaip dažnai daiktų praradimo tema buvo diskutuojama prie vakarienės stalo! Aš netekau visko, ko tik įmanoma netekti. Praradau net tokius daiktus, kurie iki tol buvo laikomi neprarandamais. Netekau visko, kas buvo mano kuprinėje, nors ši tabalavo ant mano pečių. Praradau sandalus, nors buvau jais apsiavęs. Nė nepastebėjau, kaip paradau net vieną savo dantį. Kai toks žmogus išvyksta trims savaitėms – ko mes galime tikėtis jam sugrįžus? Ar patirsime, kad posakis „Jis turėjo mažiau nei nieko" yra gryna teisybė? Bet, kaip sakyta, aš buvau lavinamas, tarsi būčiau siunčiamas į požemių pasaulį, tarsi man būtų tekę dantimis ginti visą savo gerą. Ir iš tikrųjų, kai kitą dieną buvau įtrauktas į vaikų grupę, pirmoji man šovusi mintis buvo nepasitikėjimas. Kuo čia pasitikėsi? Visais?

O tada nutiko baisiausias įvykis mano gyvenime – aš buvau atskirtas nuo motinos.

Ji atvedė mane prie į stovyklą vykti pasirengusių autobusų. Nė nepagalvojau apie atsisveikinimo ašaras. Bet kai ji pristatė mane grupės vadovei ir kategoriškai pareiškė, kad dėl dilgėlinės man negalima nė į burną imti pomidorų ir braškių, kai ji įteikė man atsarginį raktą nuo mano lagamino, kai ji pasilenkė norėdama atsisveikinant apkabinti mane ir jos veidas atsidūrė taip *arti* manojo,

mane suėmė bemaž siaubas: *Ką čia mudu darom?* Kaip aš galiu be jos egzistuoti, be jos, kuri man vadovauja, giria mane, saugo ir guodžia? Kas aš toks be jos? Kas dabar nieko nebos, jei prisireiks mane skubiai gabenti į gelbėjimo tarnybą? Ją, kuri viską apie mane žino, kuri nuolat mano paslaugoms, kuri mano labui daro viską viską viską, kuri ir darė, ir darys viską, ją aš dabar turėjau palikti vieną, o pats atsidurti tarp svetimų? Tarp tų, kurių iki šiol nė akyse nesu matęs. Kurie pirmučiausia turės įsidėmėti mano pavardę? Ak, keliomis atsisveikinimo ašaromis šitokio skausmo nenuplausi. Kaukiau apsėstas tokių minčių ir visos kelionės metu paikai troškau ir puoselėjau viltį, kad vairuotojas galbūt suminkštės, apsigalvos ir apsisukęs grįš ten, kur aš priklausau – pas mano mamą, mamą, mamą. Net atvykus stovyklon, mane purtė mėšlungiškas verksmas, nusiraminau tik tada, kai išvažiavo paskutinis autobusas. Kur aš atsidūriau? Vienas tarp septynių vaikiščių, kurie visi tikriausiai vagys. Šiaip ar taip, *visi* jie buvo apleisti vaikai, antraip būtų kur kas labiau prisirišę prie savo motinų ir nebūtų taip be jokių dramų su jomis atsisveikinę. Jaučiau: aš čia svetimas, aš kitoks. Dabar, per laiko nuotolį, tą savo jausmą galėčiau palyginti su baltojo madišiaus, įmesto nakčiai į vieną kamerą su juoduku valkata, potyriais. Tie vaikiščiai man atrodė kažkokie kraupūs. Jiems buvo nė motais, kad juos atskyrė nuo motinų. Tikriausiai taip buvo įpratę jau nuo vaikų darželio.

Skirstantis lovas – miegojome dviaukščiuose gultuose – kiekvienas, aišku, stengėsi įsitaisyti viršuje. Man pavyko užimti antrąjį aukštą, bet kai porai minučių išėjau iš bungalo ir vėl sugrįžau, mano lovą jau buvo okupavęs kitas. Pasakiau, kad čia mano lova, jis atkirto, kad jo. Tai buvo draugiškas tipas, tokie visada skirsto kitus į komandas. Dar nespėjus mums viens kitam kibti į čiuprynas, jis jau pasiūlė man štai ką: tas, kuris toliau nusičiurkš, tam ir klius viršus. Jis pasakė tai kaip paprastų paprasčiausią dalyką. Aš tik nusistebėjau: nejau tokiu būdu stovykloje sprendžiami visi klausimai? Tas, kuris toliausiai numyža, gali sėdėti prie vairuotojo, kuris toliausiai nuvaro savo srovę, gauna didžiausią meliono gabalą... Jeigu jau taip, pamaniau, man reikėtų pasistengti. Kiti vaikai tuojau vienas kitam pranešė: „Ei, klausykit, jiedu varžysis, kuris toliau numyš!“ Matyt, įsivėliau į ne-

kasdienines varžybas. Be to, rodos, buvau čia vienintelis, neišmanantis šito žaidimo. Ar iš tikrųjų viskas čia buvo taip paprasta, kaip jis sakė? Gal man reikėtų *su tuo* pasidarbuoti? Kartą jau buvau panašiai pasielgęs universalinės parduotuvės *Centrum* vaikų kambaryje, kur mane valandėlei prižiūrėti paliko mama, susiruošusi čia kalėdinių pirkinių. Dėl nesuvokiamų priežasčių mane po savo sparneliu priglaudė gal metais už mane vyresnė mergaitė. Mudu nušliaužėme už didelės medinės dėžės, ir ji man pasiūlė parodyti *savo*, jei aš parodysiu *savo*. Nieko blogo nepamanęs, tuoj sutikau; rekordas nesumuštas ir šiandien: man niekad daugiau taip nenutiko, kad po dviejų minučių pažinties būtų pageidaujama mano strampuko. Kai motina mane atsiėmė ir aš jai pakeliui viską papasakojau, ji kaipmat grįžo atgal ir labai griežtai šnektelėjo su vaikų kambario tetule. Mano motina netgi luktelėjo mano mažosios bičiulės motinos, kad ir su ja pakalbėtų. O namuose, žinoma, vakarieniaujant, ji prabilo į mano sąžinę: ar man neatėję į galvą, kad tai, ką mes darėme, yra nelabai gražu, jeigu jau teko net slėptis. Ir kad aš daugiau nedaryčiau *tokių dalykų*. O kaipgi dabar? Ar *čiurškimas į tolį* priskirtinas *tokiems dalykams*? Trauktis nebuvo kur, tai man buvo aišku, bet ar visa tai moralu ir higieniška? Kur aš įsivėliau? Nejau niekas man nepadės? Kur aš pakliuvau?

Mano varžovas draugiškai mane pakvietė: „Eime!“, ir mudu nuėjome už bungalo. Kiti vaikiščiai nusekė mums iš paskos. Vienas jų koja užbrėžė liniją. Varžovas nusismaukė kelnes. Aš pasekiau juo. Stovėjome greta kits kito.

Jis paklausė: Pasiruošęs?

Aš atsakiau: Mm.

Jis pasiteiravo: Su prilaikymu ar be?

Atsakiau: Man tas pat.

Jis: Tada su.

Jis suėmė savo daiktą. Aš irgi suėmiau.

Jis paklausė: Su trajektorija ar be?

Atsakiau: Man tas pat.

Jis: Tada be.

Plieskė saulė. Mes markstėmės.

Jis išsižergė ir pasiteiravo: Pradedam?

Aš atsakiau: Galim.

Jis pradėjo, atsilošė taip, kad klubai išsikišo priekin. Jo srovė mušė toli į viržius. Jokių šansų, pamaniau, toks spindis...

Aš užtrukau akimirką. Žiūrėjau tik, kad neapsišlapinčiau kojų.

– Prakišai, – taikiai pasakė jis, kai viskas buvo baigta.

Keistas tas žaidimas, pamaniau.

Misteri Kicelšteinai, viena mano gyvenimo keistenybių yra ta, jog viskam, kad ir kas man nutiktų, aš stengiuosi suteikti teigiamą prasmę. Bent jau dabar. Mano gyvenimas toks skurdus mįslių ir nesusipratimų, kad man beveik nepatogu. Todėl tegul tasai įspūdis, kurį man anuomet padarė myžimas į tolį, kuo ilgiau išlieka. Praėjo gal pora valandų, kol aš susivokiau, kas man nutiko, o tada mane suėmė ūmus siaubas. Į kokį nuosmukio verpetą aš pakliuvau! Tėvas taip stengėsi mane apsaugoti nuo nusikaltėliškų tokių stovyklų manierų, bet vis dėlto tai atsitiko: aš tapau šitų vagių auka! Jie pavogė viršutinį mano gultą! O atsikovoti jį turėjau žaidimu, kurio aš visiškai nemokėjau žaisti – priešingai tiems šaknų neturintiems vaikiščiams, kurie atsisveikindami su savo motinomis nė akimi nemirkteli. Ką man tada galvoti apie tokių vaikų žaidimą? Tikra tiesa, tai negeras žaidimas, čia įveltas ir mano pimpis. Būtumėte mano nuodėmklausys, mudu galėtume išdidžiai paplekšnoti vienas kitam per pečius: juk aš savo daiktą panaudojau išimtinai ne *mažam reikalui*, ir kas išėjo: tai buvo *klaida*, tai buvo *blogybė*, aš tapau demimondo bendrininku! Atlikinėjau jo ritualus! Ką apie mane pamanys mama? Juk aš turėjau žinoti, kad taip negalima! Juk apie tai ji kalbėjo su manimi vakarieniaujant! Namuose aš kuo puikiausiai apsieidavau be tų myžimų į tolį, niekad nebūčiau patikėjęs, kad taip išeis. *O jeigu jis pasakys: Šok pro langą?* Ir čia buvo motinos teisybė. *Ką tu apskritai galvojai šitaip elgdamasis?* Nieko. *Ne, taip negerai. Kažką tu vis dėlto pagalvojai. Klausai, aš tikrai noriu žinoti, ką tu tuomet galvojai. Juk žinai, kad negalima dėtis prie tokių dalykų.*

Mano motina – įžvalgaus žmogaus pavyzdys. Net jos septynmetis sūnus tiksliai žino, ką ji pasakys. Kai tik prabylu apie savo motiną ir savo pimpį, tuoj prisimenu, kaip ji vadindavo jį – ne, palaukit, pats *spėkit!* Kaip jį vadino mano motina, absoliuti kalbos valdovė, įdiegusi



man literatūrinę vokiečių kalbą, dėl kurios aš visur buvau įtarinėjamas arogancija... Ji vadino jį *kutu*. Kai aš klausdavau ją, apie ką gi buvo kalbama tėvų susirinkime, ji kaskart atsakydavo: „Tas renginys skirtas tik *tėvams*. Jis ir vadinasi *tėvų* susirinkimas!" Matot, šita moteris puikiausiai suvokė kiekvieno žodžio prasmę. Per kalbos brūzgynus ji brovėsi kaip tikra džiunglių užkariautoja, niekad nesibodėjo pasikapstyti ir po etimologijos pomiškį. O mano mąstysenos plotams tai padarė nepataisomą žalą. „Klausai, ar tu bent suvoki, už ką norėtum *atsi-prašyti?*" Mano motinai, šitai murmeklei, niekad neišsipirksi tardamas „tsiprašau", aš visuomet privalėdavau kuo gražiausiai atsi-prašyti. Ką tai turi bendra su *kutu?* Stalius vadinasi stalius, nes jis obliuoja, siuvėjas vadinasi siuvėjas, nes siuva, o kutas vadinasi kutas, nes jis kabo. Nereikia tik kelti dėl to triukšmo, kutas naudojamas tualete, ir tik koks paršas dar kaži ką su juo išdarinėja, juk, kaip žinoma, higieniniu požiūriu kutas yra delikatus daiktas, juo pasinaudojus kiekvieną kartą reikia plautis rankas. Tuo tikslu namuose visada būdavo specialaus muilo luistelis – Raudonasis muilas. (Kitų rūšių muilas vadinosi arba Mėlynasis muilas, arba *muilas rankoms plauti*. Kai kartą vienoje parduotuvėje man į rankas pakliuvo gabalas įpakuoto muilo su užrašu *tualetinis muilas*, aš pamaniau, kad tai tik parafrazė *Raudonajam muilui*, ir tuomet nusprendžiau, kad skirtumas tarp Raudonojo ir Mėlynojo muilų, nors ir kitaip pavadintų, yra įprastas dalykas.) Apskritai viskas logiška, viskas aišku, o dar po metų aš vėl patenku į vasaros stovyklą ir iškart atsiduriu tarp devynių ekspertų, kurie kutą sutartinai vadina *pimpiu* ir jau pirmąjį vakarą diskutuoja apie savo tėvų pimpių dydį. Patį pirmąjį vakarą! Tada jau buvau tvirtai nusprendęs niekad nebedalyvauti myžimo į tolį varžybose, bet *šito* aš nebuvau numatęs. Kad jie apie tai *kalbėtų!* Ak, man ir vėl pasidarė klaiku. Su kuo aš čia susidedu? Iš kur jie tokie čia atsirado? Mano akyse tėvas niekad nesirodydavo nuogas. Net jeigu jis taip darytų, nė nežvilgtelėčiau jo pusėn! (Aišku, kad ne.) Tai kas gi darosi tų vaikių namuose? Nė žinot nieko apie tai nenorėjau.

Taigi vakarais mes suguldavom į savo dviaukštes lovas, aš, vengdamas myžimo į tolį varžybų, savanoriškai miegojau apačioje ir

ničnieko nenutuokiau apie savo tėvo rykštę. Tačiau kai buvau paklaustas: „O tavo tėvo?“, išsisukau paminėdamas per televiziją rodytą filmą, kuriame lakstė „nuogi Afrikos negrai, o vyrų tai buvo va tokio ilgumo“.

– KOKIO ILGUMO?

– Va tokio, – pasakiau ir parodžiau.

– Neką ilgesni kaip mano tėvo, – nusivylęs pasakė kažkuris.

– Toks ir mano tėvo.

– Ir mano tėvo toks.

Kaip, kaip? Tie vaikiai nori man skiesti, kad jų tėvų kotai kaip afrikiečių?

– Bet kokie jie buvo stori! – dar išsprūdo man. – Tokie va, – pasakiau ir parodžiau, kokio storio.

– Kaip ir mano tėvo.

– Ir mano.

– Mano tėvo irgi.

Tada susimąsčiau.

Jeigu jau visų tų tėvų... Gal ir mano tėvo toks pat kaip kokio negro? Ar kai aš tapsiu vyru, irgi vieną dieną atrodysiu kaip afrikietis? Mano dailutis mažytis pimpeliukas nespėja augti drauge su manimi, tai argi jis kada nors taps bent kiek solidesniu pimpalu? Ir manasis prilygs tam laukiniui, kuris šoka aplink laužą ir svaido ietis? Prislėgtas paklausiau virš manęs miegantįjį: ar ir mano kada nors toks bus?

– Aišku! – atsakė šis.

Kodėl jie taip viską išmanė? Iš kur jie visa tai žinojo? O po poros savaičių aš, apsuptas *vyrų*, pirmukart stovėjau plaukimo baseino duše. Garų čia buvo kaip skalbykloje, ir aš, dėdamasis ieškąs laisvos kabinos, iš padilbų svaidžiau žvilgsnius į juos ir stebėjausi. Po dušais stovėjo vyrai, liejo ant savo kūnų putotus šampūnus, prunkštė ir šnopavo, kišo krūtines po dušo srove. Atsistojau šalia vieno vyriškio, kuris mėgaudamasis muilinosi savo impozantiškus kiaušius ir kabantį kotą vis pakaitom: dukart kairiąja, dukart dešiniąja ranka. Tikra teisybė: visiškai normalūs vyrai, kokius kasdien bet kur gali sutikti gatvėje, turi pimpalus kaip Afrikos laukiniai! *Afrikos!* O kuriam vaikui Afrika nėra įstabiausias kontinentas: ten ir saulė karštesnė, ir



žvėrys labiau laukiniai, ten margesni drugiai, nuodingesnės gyvatės... Tad aš buvau įsitikinęs, kad Afrikoje ir *kutai* ilgesni. Ir ką išvydau? Afrikietiški dydžiai Berlyno plaukimo baseine. Ko tik nebūna.

Vakarieniaujant, taigi tuo metu, kai tėvas turėdavo progą pademonstruoti savo išmanymą, aš ir pasukau kalbą ta tema:

– Kai suaugsiu į vyrą, ar aš irgi turėsiu didelį kutą?

Tėvas taip pastūmė savo lėkštę, kad ji džerkštelėjo, ir su pašaipiu triumfu pažvelgė į mano motiną – *Nagi, gerbiamoji ponia teisėja, ar Jums dar reikia įrodymų, kad mūsų kaltinamasis yra tikras nevykėlis?* Rodos, sakiau jau, kad per tokias vakarienes aš visuomet būdavau mažas, kvailas, nieko nenutuokiantis, amžinai klystantis, vargšas, niekam nevertas, jausdavausi nenuovokus, negrabus ir silpnas, ar ne? Šalia tėvo, prokuroro, pavyzdingų piliečių ramybės ir tvarkos saugotojo, ir šalia išmaningos teisėjos, kuri bausdavo nenoriai, bet visąlaik nenuilstamai ugdė mano *sąmoningumą*. Netgi tuomet, kai paklausiau, ar mano kutas vieną dieną irgi bus didelis.

– Kaip tau tai šovė į galvą?

Tikrai, kaip čia man šovė į galvą.

– Tie stovykloje viską apie tai žinojo. O baseine ir pats mačiau.

– Mat kur, stovykloje, – ji įprastai šyptelėjo: „Ak, tu mano kvailiuk!“ – Jiems atrodo, kad tai įdomu?

– Jie išmano apie tai! O aš ničnieko nežinau. Ir aš noriu tai žinoti!

– Betgi mes *tiek kartų* su tavim ėjom į muziejų!

Galvoje ji turėjo – beveik neįmanoma patikėti! – antikines statulas! Betgi ten tie daiktai begal sumažinti – rodos, dievai ką tik būtų išlipę iš ledinių bangų.

– Ten jų daiktai daug mažesni, negu yra iš tikrųjų, – sumurmėjau.

– Mat kaip? Tai jie tau labiausiai rūpi? – paklausė ji pašaipiai.

Va čia tai bent motina! Ne toks jau mažas sūnelis užduoda klausimą, ar visi vyrai turi didelį kutą, o ji, užuot pareiškusi, kad tasai *kutas* – tai dar tik pusė teisybės, pradeda, ne, na taip, pavyzdžiui, bitės arba skruzdėlės, ar ne tiesa, skruzdė patinėlis ir skruzdė patelė ir taip toliau – juk tai, ko klausia sūnus, toks patogus įvadinis pačios jautriausios seksualinio švietimo dalies klausimas, ar ne? Bent jau ne toks sudėtingas, kaip tasai – iš kur pilve atsiranda vaikai? Būtų taip

nesunku paaiškinti, o ką daro mano motina? Ji atsikerta pamokymais. Ji ginasi pašaipa. *Ji apskritai smogia atgal.* Bet ji nebūtų mano motina, jei visko neužbaigtų kokiu nors visiškai viską sujaukiančiu paaiškinimu.

– Statulų kutai muziejuje tokie maži todėl, kad menininkai žmogaus kūną siekė pavaizduoti kuo gražesnį. Tai vadinasi *grožio idealas.*

Oho, koksai šuolis! Negali būti! Aš klausiu apie anatomiją, o ji atsikerta iš meno istorijos. Nė žodelio apie tai, kad pažinčių skelbimuose kaskart randasi damų, kurios savo troškimus įslaptina žodžiu *didelis agurkas*, nė iš tolo neminėdamos svarbiausio *Woody Alleno* atradimo, kuris vadinasi *pavydas, kad vyras turi penį*, ne, jau senieji graikai žinojo – *small is beautiful*, tad net šiandien tūkstančiai plūsta į muziejus pasigėrėti šiuo grožio idealu.

Iš knygų spintos ji ištraukė enciklopediją ir atvertė straipsnį *Graikija*. Štai, parodė ji ir bakstelėjo į įklijas su dievų bei herojų statulomis. Gryna tiesa: raumeningi atletai su vos prasikalusiu juokingu pimpeliuku.

Viskas buvo begal įtikinama: tie dideli daiktai, primenantys bokserių snukius, kuriuos dėl savo nenuovokumo vis dar tebevadinau *kutais*, iš tikrųjų buvo siaubingi, stačiai sudarkyti – tikra priešingybė juokingiems, nudailintiems graikų kūriniams.

O, kad ji visąlaik būtų buvusi tokia sukakota nekaltybė! Nutaisiusi nekalčiausią miną, ji ir šiandien tebesako *kutas*, bet jai nieko nereiškia katę pavadinti *pize*; kartą, žaidžiant *scrabble*, ji netgi įterpė žodį *VULVA*. O, misteri Kicelšteinai, kokia tema – mano motina ir seksas. Et, kas tas seksas, jai nebuvo tokio žodžio *seksas*, žodžio su begarsiu „S“, šniojančiu kaip botago kirtis, niekad o niekad negirdėjau jos tariant šį žodį. Tokia reikli kalbos dalykams – *Prašau kalbėti literatūrine kalba! Prašau ar-ti-ku-liuoti!* – bet seksas su savo begarsiu „S“ jai buvo tuščia vieta. Šio žodžio ji man niekad neaiškino. Kai pirmukart jį *iš tikrųjų* išgirdau, pats *pajutau*, ką jis reiškia. O mano motina: žodį „Sex“ tardavo tik su aiškiu „S“: sechs, 6idol, homo6uel, 6film*.

* Žodžių žaismas: *Sex* (seksas) ir *sechs* (6, šeši) vokiečių kalboje skamba beveik identiškai. *Vert.*

Šiurpiausias jos darinys buvo – norit išgirsti? – prašom, šiurpiausias jos darinys buvo: 6i. Jos čia nepranoktų net labiausiai užkietėjęs keikūnas. 6i. Bet kokioje situacijoje mano motina galėjo operuoti tuo žodeliu: seksi. Pavyzdžiui, per 1988 metų Olimpines žaidynes Kalgaryje, Katarinai atliekant savo didžiąją laisvąją programą, ketvirtą valandą nakties mes visi tebesėdėjom prie televizoriaus. Katarina Vit kaip tikra princesė skraidė ledu – viską pasaulyje užmiršusi, švytėdama, viskas jai tąsyk sekėsi, po jos pačiūžomis nuolankiai slydo ledas, net prožektoriai halės aukštybėse spinduliavo sužavėti ir didžiavosi galėdami nutvieksti Kati... – ir tada mano motinai pasirodė, kad kaip tik dabar atėjo toji akimirka, kai galima žvilgtelėti į pačias gūdžiausias vyriškos sielos gelmes.

– Na, kaip? Ar ji tau atrodo *6i*? – bičiuliškai paklausė ji. Kas čia, po galais, darosi? Mama susidomėjo tuo, kas visąlaik jai rūpėjo, tik lig šiolei nedrįso paklausti: ar aš sugebėčiau išdulkinti Katariną Vit? Pagaliau tegul būna aišku: aš šito tikrai nepabūgsiu. Tačiau mano gašlumo idealas buvo neįžvelgiamas – kodėl būtent Katarina! Tarsi seksą įkūnyti galėtų tik jaunos, dailaus sudėjimo, dažnai fotografuojamos žvaigždės, tarsi tą seksą-seksą-seksą primintų vien jų daromos „kregždutės“ ir trumpučiai sijonėliai... Anuomet tariausi esąs vienas didžiausių iškrypėlių visame Žemės rutulyje, ir žinot kodėl? Ogi todėl, kad turėdamas devyniolika metų aš nuolat galvojau tik apie seksą, kad nieku gyvu neįstengiau atsikratyti tų minčių, nors niekad konkrečiai negalvojau nei apie Katariną Vit ar džinsais aptemptą pasakišką užpakalį ant butelio etiketės. Aš mąsčiau tik apie fenomeną, kurio vardas buvo seksas. Jei mano motina būtų patyrusi, kas su manimi iš tikrųjų dedasi, tikrai būtų apšaukusi mane seksualiniu maniaku. Visas šis mano gašlių minčių srautas užplūsdavo, jei kažkur išnirdavo nuogalė su dviem puikiomis standžiomis krūtimis – taip, aš tada įsivaizduodavau, kad tuos daiktelius savo širdies džiaugsmui (tsss, *pimpio* džiaugsmui!) galėčiau čiupinėti, tąsyti, grumdyti, tik niekad nežinojau, kas man svarbiau – tie papiukai ar tų papiukų savininkė, moteris, ir jau visai nesusivokiau, kuo labiausiai turėčiau domėtis...

Savo *slyvomis*, štai kuo! Kol mano rykštelė iš jų neišlįs, nieko gero nebus. Ji jau surado savo tikrąją paskirtį, būtent – įsiveržti į mergišką kūną ir ten šėlti abiejų akcijos dalyvių džiaugsmui... Bet rykštė to daryti *neturėjo teisės* (o gal vis dėlto turėjo? o gal? bet kaip?) arba, kaip pasakė vienas sekso teologas, tai, kas gera tavo pimpalui, negali būti gera *tau pačiam*.

Trečia dalis. KRAUJO TYRIMAS BEVEIK NEVEIKIANT INKSTAMS

Kai *viršelio Klausas*, tai yra aš, su savo svaidomąja lėkštute pasirodžiau žaidimų aikštelėje, kur su manimi rungtis veržėsi septyni dykinėtojai, daviau jiems perkąsti kietą riešutėlį: lėkštutę su manimi galės svaidyti tik tas, kuris žino *kompaso, atlaso* ir *leksikono* daugiskaitas. Nė vienas iš to septyneto, aišku, nežinojo, galbūt pavyko tik su kompasu – tai mat kokie *AB buriavimo* mokslo rezultatai, o ir pati buriuotojų bendrovė. Visi ik vienam neteisingai sakė daugiskaitas. Neatlyžau, nesuminkštėjau ir nežaidžiau nė su vienu. Paleidau lėkštutę, ji nuskrido, nulėkiau ten, kur ji nusileido, pakėliau ir vėl sviedžiau. Po pusvalandžio nuilsęs pasigedau žaidimo partnerio, bet jie jau žaidė slėpynių – lėkštutės jiems neberūpėjo. Jie ir mane norėjo įtraukti į žaidimą – *viršelis* ir žaidimų aikštelėje buvo puikiai vertinamas, – bet kaip aš pasislėpsiu tarsi signalinį plūdurą tampydamasis svaidomąją lėkštutę? O gal *pasidėti* ją? Kad kas nukniauktų? Tai jau ne, aš pasukau į namus, kur už tai – neįtikimas dalykas – buvau *pagirtas*. Toliaregiai mano tėveliai! Tikra tiesa, jie mane gyrė! Mane – pasipūtėlį, egoistą, savimylą, tuščiagarbį akiplėšą! Abu! Motina ilgai neįstengė atsikvošėti, kai apsakiau savo žaidimo partnerių pasirinkimo istoriją – argi ji ne žavi? Ji tik paskatino savo sūnaus pasiryžimą žaisti su tais vaikais, kurie vokia retas daugiskaitos (daugiskaitų? pliuralijų?) formas. O tėvas? Pritarimo pagaliau susilaukiau ir iš jo lūpų! Ir vien tik todėl, kad elgiausi, tarsi būčiau vagių apsupty? Ir tai viskas? Taip lyg niekur nieko? O ne, tėvas pasivedėjo

mane į šalį ir išspaudė: „Klausyk, vaike, gyvenime tu visuomet privalai turėti *bičiulį*, kuris tavo sviestą lėkštutę atmestų atgal". O motina mane pajuokė kaip tikra Astrida Lindgren: „Ei, tu jau čia? Jau nebežaidi? Vyruti, nereikia savo žaislų tausoti, su jais reikia žaisti! Ak, mūsų vokietukai tikri maži vokiečiai..."

Dabar, važiuodamas į vasaros stovyklą, NBI viršelis jau nebliovė. Autobusui vos pajudėjus, aš susukau iš to viršelio garsiakalbį ir paskelbiau: „Čia aš!" Ir dar kartą: „Tai aš čia esu!" Tada užbaigiau: „Aš, aš čia esu!" Po to jau visam autobusui: „Matot, čia aš!" Kalbėjau vis garsiau. Kalbėjau dar puikesne literatūrine kalba. Atvykus man buvo pasiūlytas viršutinis gultas, o vakare tiems eiliniams vaikeliams jau rėžiau referatą apie kamuolinius žaibus ir Bermudų trikampį. Jie dar savo anūkams pasakos, kad anuomet, tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt devintaisiais, kartu su dešimtmečiu Klausu Ūlcštu, taip, su *pačiu* Ūlcštu, kartu stovyklavo ir jis jau tuomet... Nuostabu! Nuostabu, kol kažkuris ėmė ir paklausė, kuris iš mūsų matė savo tėvus *dulkinantis*. Ir aš iškart vėl pasijutau esąs kvailiukas – o ką tai reiškia? Suprantama, man buvo aišku, kad čia vėl kalbama apie kokias nors kiaulystes, apie kurias tie pusiau beglobiai vaikai viską kur kas geriau išmano nei aš, vienturtis iš gerų namų, viršelis, pavyzdys, kurio vardu bus pavadintos gatvės...

Tad man ir buvo paaiškinta: dulkintis reiškia daryti vaikus, apšvietė mane vienas, o tada nė kiek nesutrikęs tęsė: „Tėvas savo myžeklį turi įkišti į motinos putę". Ką? *Tėvo myžeklis kišamas į motinos putę?* Negali būti! Tokios kiaulystės mano tėvai niekad nedarytų! Niekad! Niekados! Niekad ir niekados! Kokios suskystėjusios smegenys galėjo išgalvoti tokias siaubingas nesąmones? Kas tų vaikų tėvai? Tai, ko mano tėvas niekad nerodo, o motina tai savo vietelei skiria specialų muilą, jų tėvai kaišioja vienas į kitą? Kaip tiems jų tėvams ir šauna tokie dalykai į galvą? Ką jie prasimano? Ar jie televizorių neturi?

O jeigu tai teisybė? Jei ir šįkart tų vaikėzų viršus? Tada išeitų, kad mano tėvas išmyžo mane? Tada išeitų, kad aš kažkada ištekėjau pro savo tėvo myžeklį, kaip tik tenai, kur... Pauosčiau delnus. Gal aš dar tebedvokiu tuo šlapimu? Gal to myžalo nuosėdos dar prilipusios prie



mano porų? Nors naktinio poilsio metu mums buvo draudžiama išeiti iš bungalo, aš nuskubėjau į dušą: užspeistas į kampą net ir aš drįstu nepaisyti draudimų. Išmyžtas! Ar aš dar dvokiu? Ar aš čiulpiau kada savo nykščius?

Kai sugrįžau, vienas, kuris dar nemiegojo, man, kaip vyras vyrui, paaiškino, kad viskas pirmiausia yra pas tėvą, tada apvaisinama moteris, kur vaisius auga, kol ateina į šį pasaulį. Jis kalbėjo apie *sėklą*, o aš žinojau tik apie gėlių sėklas, kurios *sėjamos į motiną žemę*, bet nuo tol tvirtai įsisąmoninau, kad vaikas pirmiausia būna pas tėvą. Ilgus metus neįstengiau tuo atsikratyti, bijojau nužudytų kūdikių klyksmų...

Ilgai gulėjau atmerktomis akimis ir sugalvojau šiai istorijai pabaigą. Mano tėvai dulkinosi. Dulkinosi mano mokytojai. Visa žmonija buvo tik begalinio dulkinimosi produktas – tik aš, Klausas Viršelis, mokslo prieauglis, prie kurio su kiekviena diena artėja ir artėja Nobelio premija, nieko apie tai nežinojau! Nebuvo jokio pagrindo abejoti dulkinimosi teze! O ar pirmykščiai vyrai savanoriškai kišo savo pirmykščius myžeklius į pirmykštes putes? Ar jie suvokė, kad šitaip daromi vaikai? Nejau pirmykščiai žmonės nutuokė daugiau nei viršelyje atsidūręs Klausas? Vargu! Ir kaip žmonija nuo viso to neišmirė? O! Aš sudrebinsiu dulkinimosi tezės pamatus! Mokslas, kuriam aš atstovauju, netrukus padarys galą prietarui, kad norint padaryti vaiką būtina kišti pimpį į putę! Visas pasaulis iškart lengviau atsidus: daugiau jokių dulkinimųsi! Jokio krušimosi! Triumfuodamas – savaime suprantama – paklausiau motiną, kaip dulkindavosi pirmykščiai žmonės. Vėl dėkingas klausimas, kaip kitados apie pimpalo dydį, ir vėl, misteri Kicelšteinai, toks atsakymas, kad nors kauk! Iš kur mūsų protėviai išmoko dulkintis? Dažniausiai jie trindavosi atitinkamomis kūno vietomis, ypač glaustydavosi vienas prie kito savo šaltuose urvuose. Beje, aš galėjau pasinaudoti enciklopedija. Taip ir padariau. Sąvokų *dulkintis* ir *kruštis* joje nebuvo. Penkiolikos tomų enciklopedijoje! Pamaniau, jog tai netiesioginis įkaltis, kad pimpio ir putės teorija yra prietaras. Jeigu jau enciklopedija apie tai nieko nežino! Bet aptikęs *nėštumą*, per *apvaisinimą* ir *sėklos ląstelę* bei *lytinius organus* prisikasiau iki *spermatozoidų*. Apie *dulkinimąsi*

nė žodelio, apie *spermatozoidus* – pilna!

Niekados nekvaršinau galvos dėl tezės, kad žmogus kilęs iš beždžionės, bet iš visų galių priešinausi minčiai, kad esu kilęs iš besikrušančių tėvų, arba, teisingiau, iš besidulkinančių žmonių, kurie turi teisę tave auklėti. Gan ilgai, trejus metus tai tikrai, vienas slaptų mano troškimų buvo patirti, kad esu įsūnytas vaikas. Mano tėvai vieną kartą turėjo prisipažinti, jog pasiėmė mane iš kūdikių prieglaudos, kad tik jiems nereikėtų vienas su kitu baksnotis.

Jau net nebežinau, kaip visa tai baigėsi, tikriausiai tik begaliniais priekaištais ir atsidūsėjimais, kaip antai: *Aš juk visada su tavimi kalbu tik geruoju!* arba *Mes juk norime tau tik gero!* Aš susitaikiau su mintimi, kad ir mano tėvai dulkinosi. Aišku, jie linkėjo man tik gero ir troško man tik gero – ir dulkinosi tik todėl, kad norėjo turėti mane. Jų troškimas turėti mane buvo didesnis nei sąžinės graužatis dėl tos didžiausios kiaulystės, apie kurią išgirdo mano ausys. Savaime suprantama, mano tėvas visai nenorėjo savo myžeklio – žinoma, tokį jis tikrai turėjo – kišti į motinos putę, o ir motina tuo visiškai nesižavėjo – bent jau taip turėjo būti. Šitaip jiems nutiko tik dėl manęs! Dėl manęs mano motina ne tik aprėkė taksi vairuotoją, dėl manęs mano tėvas ne tik mušėsi – prispyrus reikalui, jiedu dėl manęs net *dulkinosi*. Nieko negaliu pakeisti, bet gal turiu ką nors padaryti, kad aš nebūčiau čia įpainiotas? Man buvo gėda, man buvo tikrai *gėda*, kad dėl manęs tėvai turėjo dulkintis! Aš pajutau poreikį jiems atsilyginti ir įrodyti savo dėkingumą. Kaip neprarandant orumo jiems įrodyti savo altruizmą, o gal net pasiaukojimą? Jeigu jie tik dėl manęs pasiryžo dulkintis, tai aš privalau tapti toks, kokį jie trokšta mane matyti. O gal tai pernelyg didelė auka?

Įsivaizdavau, kaip jiedu tai darė. Kaip jiedu pareiškė norą? Kaip jiedu susidorojo su šiuo uždaviniu? Kuriam jų kliuvo didesnioji našta? Mano droviajam tėvui ar mano higieniškajai motinai? Kaip ilgai visa tai užtruko? Sekundės daleles? O gal net keletą sekundžių? Ar jie tai darė vonioje? O po to abu lindo po dušu? Vaizdavausi, kad mano tėvas savo slaptąjį daiktą į jos putę grūdo ne plikomis rankomis, o užsimovęs gumines pirštines arba su žnyplėmis kepsniui vartyti... Ir kad abu narsiai kentėjo, kol įvyko apvaisinimas. Dabar ir niekad

daugiau! Po viso šito jiedu, be abejo, abu pasiprašė poros savaičių atostogų. Beje, man net nešovė į galvą mintis, kad visa tai galbūt nutiko lovoje. Juk lova – higienos bastionas! Aš pats niekad nenumetu savo kelnių ant lovos, o ant apvilktos lovos net neprisėdu, nes lovoje nedera daryti to, kas daroma visuomeninio transporto priemonėse, kur tave nori nenori liečia svetimi užpakaliai. Aš kovoju už savo lovos švarą! Aš nemiegu įlindęs į svetimą užpakalį!

Gal Jūs geriau įsivaizduosite, koks vienuolynas buvo mūsų namai, jei aš Jums išduosiu, kad – kaip čia geriau pasakius? Na, pirmąkart man pasistojo išvydus Dagmarą Frederik. Kad būtų aiškiau jūsiškiam Amerikos skaitytojui: Dagmara Frederik yra televizijos šou moderatorė, daugmaž tokia pat nepriklausoma kaip Nensi Reigan. Niekšingos moterys mūsų ekranuose nešmėsčiodavo! Dagmara Frederik ir O.F. Vaitlingas vedė laidą „Margas katilas“. O.F. uždėjo savo letenas ant Dagmaros klubų ir nė truputėlio nesivaržydamas įsiterpė: „Dagma, gali pristatyti kitą mūsų komentatorių“. Ji reagavo šypsenėle – „Kitą mūsų svečią aš pristatau su ypatingu malonumu“ – ir tuo pat metu akies krašteliu taip vylingai žvilgtelėjo į O.F., kad mano pižamos kelnėse kažkas krustelėjo. Aš buvau tam nepasirengęs! Kas gi nutiko? Kas, kas – vylingas Dagmaros Frederik žvilgsniukas ir šansonjetę primenantis jos balso tembras sukėlė man pirmąją erekciją! Man pirmąkart iš tikrųjų kaip reikiant pasistojo! Koks pojūtis! Jis pasidarė karštas ir šiek tiek panūdęs leistis į avantiūras, ir aš iškart susivokiau, kaip būna vyrams ir moterims: vyrai nuolatos bando daryti tai, už ką moterys atsilygina žvilgsniais, kurie *visa tai* ir lemia. Tuose nuobodžiuose filmuose apie meilę tik *apie tai* ir būdavo rodoma! Dabar jau žinojau, kur čia šuo pakastas! Bet pirmučiausia panorau savo vamzdį ramiai apžiūrėti. Tad nusprendžiau sprukti į vonią, kad iškilusios palapinės nepastebėtų tėvai. Juk sėdėjau tarp jų ant kušetės. Taigi savo strypuką aš dar šiaip taip nuvilkau į vonią, užsidariau, nusismaukiau kelnes ir apstulbau. Po perkūnais! Jis sugebėjo pakilti, jis mokėjo pasidaryti didelis ir kietas. Jis netgi spragsėjo! Aš jau rengiausi pakabinti ant jo kokį daiktą – pavyzdžiui, savo sandalus, – bet motina jau spaudė durų rankeną.

– Klausai, kodėl užsikabinai?

Kodėl aš užsikabinau? Kodėl einu į tualetą pasigėrėti savo sustandėjusiu strampuku? Kodėl nenuėjau į savo kambarį pagaliu pasidžiaugti stalinės lempos šviesoje? Todėl, kad tą daiktą galima liesti tik tada, kai užsimanai šlapintis. Todėl, kad higienos požiūriu delikatiems reikalams tvarkyti tinkama vietelė yra tik tualetas. Todėl, kad už tualeto sienų mano daiktelis apskritai neturi teisės egzistuoti.

Nuleidau vandenį, narsiai šūktelėjau: „Tuojau baigiu!“, tačiau neturėjau nė menkiausios nuovokos, kaip atsikratyti erekcija.

– Eikš čionai, atidaryk! – paliepė motina už durų. Jos balsas skambėjo griežtai. – Juk tu šiaip jau niekad neužsidarai.

Atidariau ir pabandžiau prasmukti pro ją, bet ji pastojo kelią ir įgrūdo mane atgal į vonią. Tada išvydo tai, ko jai nereikėjo matyti, ir pasakė:

– Tai vėl čia išsidarinėjai?

– Ne! – patikinau aš. – Tai atsitiko savaime!

– Nepasakok niekų! – dabar jos balsas atrodė pašaipus.

Koks siaubingas įtarimas prislėgė mane! Kad aš žaisčiau su savo gulbinu! Bet ar pamenat, kaip žeidė mane ana jos pastaba – *šniurkščia!* Taigi galit puikiausiai įsivaizduoti, kad kitais metais aš be perstogės dariau viską, kad tik nuslopinčiau savo erekcijas – puiki medžiaga veikalui *Pubertatinės erekcijos ir kaip jų išvengti*. O jeigu jau nepavykdavo pimpio sutramdyti, trokšdavau bent jau niekieno nepastebėtas nešiotis tai, kas ypač pirmaisiais metais rodėsi dvigubai pasunkėjęs, nes pimpis visuomet stengdavosi atsistoti 90^0 kampu darkydamas mano korto kelnes raukšlėmis. Apie vadinamąją *zuikio letenėlę* aš galėjau tik svajoti; tampydavausi su savimi tikrą ietį. Įgrūsdavau kišenėn Rubiko kubą, kad jis taip lengvai nepakiltų. Teatre per pertraukas likdavau sėdėti savo vietoje. Įsirašiau į šachmatininkus ir ne tik todėl, kad šachmatai, matematika ir Nobelio premija tarpusavyje susiję dalykai, o pirmučiausia dėl to, kad žaisdamas partijas galėjau sėdėti. Nustojau gėręs skysčius, nes kaži kaip atėjo į galvą (o gal kas nors man įkalbėjo), kad toks susilaikymas padės įveikti manąją problemą. Kiekvienas katalikas, vartodamas tiek skysčių kiek aš, būtų buvęs paskelbtas šventuoju. Unikalus savanoriškos gyvo kūno mumifikacijos atvejis. Manau, kad netgi



Nobelio taikos premijos laureatas Mahatma Gandis nebuvo taip toli nuėjęs. Gėriau tiek mažai, kad mano kraujo tyrimas rizikingai kito; ištisus metus grėsė, kad nustos veikę inkstai. Bėgdamas 2000 metrų distanciją, lapsėjau nuo visų atsilikęs, vos vilkdamas savo išsekusį kūną, visų aplenktas besikapstantis plaukikas. Mano populiarumas vis smuko, juolab kad fizinio lavinimo mokytojas labiausiai vertino futbolą ir spyrė, „kad jį žaistų net didžiausias nevykėlis". Užtat man vis geriau sekėsi matematika, galvosūkiai nuostabiai atitraukė nuo kitų rūpesčių ir beveik visuomet padėdavo kovoti su erekcija. Iš pradžių tenkinausi keldamas kvadratu nedidelius skaičius – argi Nobelio fizikos premijos laureatas Albertas Einšteinas, turėdamas vos vienuolika, mintyse nepakeldavo 2^{25}? – vėliau mano galvutėje lengvai tilpdavo visi kvadratai 10 000 ribose.

Ir išvis toji mokykla! Amžinas pavojus būti pakviestam prie lentos arba prie kokio nors nebylaus žemėlapio, o kur dar žodinė apklausa, kai klausiamasis privalo atsistoti, arba kai rašydavom rašto darbus ir, kad nenusirašinėtume, būdavome persodinami, arba dar žaisdavome tokius neva pedagoginius žaidimėlius kaip suolų perstumdinėjimas, o per muzikos pamokas dainuoti tekdavo irgi atsistojus... Arba *pertrauka*. Per pertraukas mano pagaliukas sukietėdavo tiesiog fatališkai. Ką daryt, sakykit, kai čirškia skambutis pertraukai, o tavo kelnėse – agurkas, kietas kaip iš šaldymo kameros? Ir esi priverstas išeiti iš klasės! Gimnastika per fizinio lavinimo pamokas! Baimė prisitraukiant prie skersinio: tu kabai, o tavo kotas styro.

Literatūros klasėje virš lentos kabojo sparnuota frazė, literatai, žinot, mėgsta visokias formuluotes – pas mus buvo Maksimo Gorkio žodžiai. *Žmogus tai skamba išdidžiai!* Tik, užuot pasijutęs išdidžiu žmogumi, aš jaučiausi kamuojamas erekcijų. Kur kas geriau būčiau jautęsis šalia paminklo, kur *išdidus žmogus* stovi su styrančiu kotu, tokiu kaip mano kelnėse. Maksimas Gorkis su maksi agurku. Beje, spręsdamas savo problemą, šioje literatūros klasėje atradau kitų neblogų priemonių: stengiausi įsivaizduoti nelaimingus atsitikimus. Iš „Odisėjo" kiklopų scenos sužinojau apie milžiną, kuris du jūrininkus sutraiškė į uolas ir tada abu surijo. Man susuko vidurius. Išblyškęs pasiprašiau mokytoją trumpam išeiti ir tik tada susivokiau, kad dabar

jau neišvengiamai susikompromituosiu. Bet kelio atgal nebebuvo, tad stojausi iš paskutiniųjų stengdamasis neužsikabinti savo kotu už stalo krašto. Kurgi jis buvo, tas mano kotelis? Ką tik stovėjo, o štai ėmė ir nulinko, ir viskas, kas čia tuo tarpu dėjosi, tebuvo kraugeriška istorija. Tikrai viršelio Klausas jau ne kartą buvo girdėjęs sakant: atkakliems tyrinėtojams didžiuosius atradimus padaryti visuomet padeda atsitiktinumas.

Iš pradžių prisireikus aš dažnai prisimindavau Kiklopų sagą, bet pamaži nustojau nuo jos šiurpti, tada pats ėmiau kurti siaubo istorijas, kurios visada didžiulėmis kaip blokai raidėmis išrašytose antraštėse puikuodavosi vakarietiškuose leidiniuose: *NELAIMĖ PLIENO LIEJYKLOJE – ŽMOGUS ĮKRITO Į AUKŠTAKROSNĘ! TRAGEDIJA LENTPJŪVĖJE: UŽMIGUSĮ DARBININKĄ PERPJOVĖ PJŪKLAS! NELAIMINGAS ATSITIKIMAS MANEVRINĖJE STOTYJE – SUKNEŽINTAS TARP BUFERIŲ, RATAIS PERRĖŽTAS Į TRIS DALIS!* Tik nesakykit, kad aš neturiu jokio skonio! Tai vis mano fantazijos, kurių, esu tikras, niekas nepranoko. Klaikiausia mano sugalvota nelaimė atrodė štai kaip: dvi sudraskytos arklių maitos su ištiestais kaklais ir negyva senė rausvu apatiniu abipus geležinkelio pylimo: *DYZELINIO LOKOMOTYVO SUTRAIŠKYTAS DAUGIAVIETIS EKIPAŽAS!*

Per visą savo brendimo laikotarpį aš nieko daugiau neveikiau, tik malšinau erekcijas. Kai per abiturientų išleistuves išėjau laukan įkvėpti gurkšnio gryno oro, priemenėje susidūriau su Ilona Pole, bendramoksle iš paralelės klasės, įžūliausia mokyklos mergše, tiek aš apie ją ir težinojau. Niekad nė žodeliu nebuvau su ja persimetęs, bet kai dabar susitikau priemenėje, ji, ketindama eiti toliau, atsisveikino tokiais žodžiais:

– Geriausios kloties gyvenime, Klausai! – šūktelėjo ji, kilstelėdama butelį šampano. – Ypač tau linkiu sėkmingai susidoroti su intymiaisiais refleksais!

Misteri Kicelšteinai, šita Ilona Polė nebuvo mano suolo draugė, ji mokėsi paralelėje klasėje! Ir šit – netgi ji žinojo slapčiausią mano problemą! Kaipgi taip? Kai aš viską o viską dariau norėdamas išlaikyti ją paslaptyje! Šešerius metus įtemptai stengiausi, ir viskas veltui,



visos pastangos bergždžiai. Tai buvo pats nesėkmingiausias mano stengimasis.

Kaip žinoma, dvi priemonės garantuotai padeda nuslopinti erekciją: pirmučiausia *peštynės*, paskui *šaltas dušas*. Manęs nė kiek negąsdina šiurpus šaltas vanduo – bet ši priemonė, deja, trumpalaikė. O pagalvojęs apie *masturbaciją*, prisimenu, kad kai man buvo vienuolika, vasaros stovykloje aš buvau susibičiuliavęs su vienu keturiolikmečiu, vardu Martinas. Su juo kasdien žaisdavau šachmatais, jam patikėjau savo „techniką“, ir vieną dieną jis man pasiūlė, jei mane tai kiek domina, išgauti šiek tiek spermatozoidų. „Oho, žinoma, parodyk ir man!“, sušukau tikėdamasis, kad jis juos kažkaip išspaus ir aš pamatysiu ką nors panašaus į sliekus ar mažyčius kirminėlius, o gal buožgalviukus ar vandens blusas. Ne, valčių nuomos punkte Martinas pasiėmė irklinę valtį ir išsiyrė su manimi į ežerą, po to perdavė irklus man įsakęs irtis kuo toliau nuo kitų valčių. Jis įsitaisė valties priekyje, taigi už mano nugaros, ir ėmėsi darbo. Kai aš sykį grįžtelėjau, išvydau jį įnirtingai onanizuojantis: šito tai aš visiškai nenorėjau! Aš maniau, kad jis *radijo mėgėjas*. Kartą jis keliais įgudusiais judesiais man parodė, kaip automobilyje įsijungti policijos radiją. O jo balso tonas, kai jis manęs klausė, ar noriu pamatyti spermatozoidus, buvo lygiai toks pat kaip tada, kai domėjosi, ar noriu pasiklausyti, ką kalbasi policija. Tad aš tikėjausi, kad tai tikrai labai rimta, juolab kad su savo kotu nevalia taip darkytis – ir še tau! Martinas tai darė ne mokslo labui. Pakreipęs galvą ant šono, jis stipriai buvo sukandęs apatinę lūpą. Mat kilo komplikacijų. Martinas padarė pertraukėlę ir paprašė manęs užsivilkti marškinėlius su ABBA, bet atbulai, kad paveikslėlis atsidurtų ant nugaros. Misteri Kicelšteinai, matot kokiu tikslu aš buvau panaudojamas! Blondinės, štai ko jam reikėjo, galėjau lažintis, jis smaukėsi tik dėl blondinės! Jis vėl pagavo ritmą, tęsė ką pradėjęs ir dalykišku „Jau!“ pranešė apie finalą. Aš sudėjau irklus į valtį ir pažvelgiau, kas gi išėjo... Tai šitai? Ne vandens blusos? Ne sliekai? Tai, kas buvo dribtelėję ant jo šlaunies, atrodė kaip *snargliai!* Ir iš šito atsiranda gyvybė? Tiesiog neįtikėtina! Kurgi, sakykit, tie spermatozoidai, apie kuriuos tiek kalbama? Kurgi dūksta tie gyvūnėliai? Ir čia, misteri Kicelšteinai, aš iškart prisiminiau savo seną

teoriją, kad dulkinimasis neturi nieko bendra su dauginimusi ir yra grynas prietaras. Dar prieš metus aš kėliau sau klausimą apie pirmykščius žmones; dabar šit atsidėjau spermatozoidams – fu! – *tariamiems* spermatozoidams: tai, ką išvydau, ničnieko man neįrodė. O jeigu tai, kas ištekėjo iš Martino galo, yra negyva kaip torto kremas, tai mums nereikia jo ir vaikams daryti. Kartais jis būna kaip ašaros, pūliai ar snargliai. Tačiau šio produkto reikšmė paprasčiausiai perdedama – vieną dieną aš ateisiu ir pranešiu žmonėms, kad jiems visai nereikia dulkintis, tegul nesibijo, jog išmirs, jei to balkšvo skystimo nepanaudos. Dabar jau galėsiu vienąkart baigti įtarinėjęs savo tėvus, kad jiedu vienas su kitu.

Su visa savo diplomatine išmone norėjau priversti motiną prisipažinti: tai kaip – darėte taip ar nedarėte? Kai atsargiai parinkęs žodžius pareiškiau, kad visą tą dulkinimosi tezę laikau grynu prasimanymu nuo tol, kai pamačiau spermą...

– *KĄ-Ą-Ą* tu matei? – dramatiškai paklausė ji, o jos akys iššoko ant kaktos. Ko gi ji taip pasibaisėjo? Juk aš tenorėjau išvaduoti ją nuo įtarinėjimų dėl dulkinimosi. Ką čia tokio padariau? Ką padariau ne taip? Aš viską pasipasakojau. Ji tik pasakė:

– Mes vėliau apie tai dar pasišnekėsim.

Aš ėmiau vartyti enciklopediją ir labai karčiai sau priekaištavau: suprantamas dalykas, kad iš spermos atsiranda žmogaus gyvybė, *tokia kaip ir manoji*. Tai, kas nutekėjo ant Martino šlaunies, galėjo tapti *žmogumi*, o tas žmogus galėjo kaip aš pakliūti į žurnalo viršelį, tapti Nobelio premijos laureatu, jo vardu galėjo būti pavadinta gatvė. Tik Martinas juk nė negalvojo suteikti spermai tikrąjį pašaukimą – Nobelio premiją, jis žudė tokius žmones kaip aš, o aš tik skatinau jį tokioms žudynėms, jam nuolaidžiavau, nestvėriau už rankos – priešingai, netgi atvirkščiai užsivilkau marškinėlius su ABBA. Vienu kirčiu Martinas nužudė apie penkiasdešimt milijonų sėklos ląstelių, vadinasi, jis nudaigojo penkiasdešimt milijonų žmonių! Nuostolius, kurie nutekėjo dešiniąja jo šlaunimi, galima lyginti su Antrojo pasaulinio karo aukomis! O aš jam padėjau! Man grėsė ne tik Amerikos prisiekusiųjų teismas, man grėsė Niurnbergo procesas! Ir iš tikrųjų, kai mano motina jau parengė pranešimą ir prakalbo su manimi apie



tai, patyriau, kad tai, ką darė Martinas, kriminalinis nusikaltimas – jei jis nebūtų trylikametis, galėtų būti apkaltintas už ekshibicionizmą! O aš, darant jam nusikaltimą, sėdėjau šalia! Netgi asistavau jam! Skatinau! Su tokia padugne lipau į vieną valtį! Tai kur nusirisiu toliau? Beveik girdėjau džerškant sunkių geležinių durų sklendę...

Pirmuosius lytiškai santykiaujančių žmonių paveikslėlius pamačiau vasaros stovykloje – kurgi daugiau? – stovėdamas Šlovės giraitėje po Gagarino biustu, juos varčiau. Jie buvo ypatingi ir, atvirai sakant, teturėjo maža panašumo su mano įsivaizdavimais apie besidauginančius žmones; nei žnyplių kepsniams vartyti, nei užgesintų šviesų. Kurgi jų drovesys? Nė vienas ten nebuvo užsimerkęs ar užsirišęs akių juodu raiščiu. Laikraščiai kasdien rašė, kad žmonija geba kariauti, steigti koncentracijos stovyklas, įteisinti apartheidą ir gaminti atomines bombas. Tik ne apie tai, kad išdidžiai skambantis žmogus gali tą smagų žaislelį imti į burną. O gal jį priverčia taip daryti? Graibiausi pistoleto, nutaikyto į tuos žmones. Ieškojau net to pistoleto šešėlio. O gal jie buvo prisirįję narkotikų? Juk Vakaruose nė vienas neišsiverčia be narkotikų, yra priklausomas nuo jų. Vėlesniais metais vienas toks, susipažinęs su Vakaruose išleistu sekso elementoriumi; man pasakojo, kad esą egzistuoja vadinamasis G taškas, sukeliantis moterims itin greitą ir pasiutusiai smarkų orgazmą. Jis bandė man tai nupasakoti, ir aš rytojaus dieną liepiau jam nupiešti panašiai kaip žmogaus anatomijos atlase tą apatinę pilvo dalį su pažymėtu *G* tašku. Aš pasilikau eskizą. Kas žino, kur gali praversti. Jaučiausi kaip koks kapitonas Flintas. Tačiau prieš ieškodamas tokio lobio, pirmučiausia panorau susipažinti su Rytuose išleistu sekso elementoriumi ir įsitikinti, kad tasai legendomis apipintas G taškas iš tikrųjų yra ten, kur turėtų būti (ar bent patirti, kad jis teoriškai *galėtų* egzistuoti; juk Einšteinas Nobelio premiją gavo už teoriškai paremtą spėlionę apie šviesos lūžį patvirtinęs ją eksperimentais). Taigi aš apsirūpinau dr. Zygfrydo Šnablio „Intymiu vyro ir moters gyvenimu“, tuo čionykščiu sekso vadovėliu. „Apsirūpinau“ čia tinkamai pavartotas žodis, nes tokio nemalonaus leidinio aš nenorėjau pirktis knygyne už kampo, kur būčiau galėjęs sutikti Ilonos Polės tipo pažįstamą, kuri smalsiai būtų pasiteiravusi: „Oi, ką tu čia

skaitai?“ ir jau mėginusi kišti nagus į mano pirkinių krepšį. O ir savo bibliotekoje visiškai netroškau pasirodyti bibliotekininkėms – vis pažįstami veidai – kaip tokios lektūros gerbėjas. Įsirašiau į naują biblioteką, tačiau bibliotekininkė, sutvarkiusi priėmimo formalumus, kartu su manimi kokias dešimt minučių pildė formuliarus ir per tą laiką pasiteiravo: „O kokias knygas tu ketini paimti šiandien?“ Ir aš neišdrįsau tiesiai išdrožti: „Intymų vyro ir moters gyvenimą“ – aš tik brendau į vyrą, o ji buvo moteris, ir tokiomis aplinkybėmis šis mano noras galėjo pasirodyti jai įžeidus. Taigi turėjau antrą skaitytojo bilietą, bet *tos knygos*dar neturėjau. Todėl vieną dieną nukulniavau į stotį, sėdau į priemiestinį iškylautojų traukinį ir nuvažiavau į Naueną – buvau beveik tikras, kad čia niekas manęs nepažins. Knygyne, nutaikęs momentą, kai pasijutau niekieno nestebimas, išsitraukiau iš lentynos „Intymaus vyro ir moters gyvenimo“ egzempliorių ir pažvelgiau į kainą. Tada su tiksliai atskaičiuota suma saujoje patraukiau prie kasos. Padėjau knygą viršeliu į viršų, o jos nugarėlę taip ir norėjau spausti prie kūno, kad stovintys už mano nugaros nematytų, ką aš čia perku. Tik nepagalvojau, kad kasos stalas toks žemas, taigi „Intymų gyvenimą“ teko spausti prie savo *kapšelio!* Tikriausiai, pamaniau, šitaip elgtųsi vienas iš potencialių sekso elementoriaus žagintojų – gal aš toks jau ir buvau, tik nežinojau šito? Ar galėjau drįsti reikalauti, kad pardavėja *tokią knygą*, kurią ką tik spaudžiau prie savo kiaušinių, imtų į rankas – ar tai įeina į seksualinės prievartos kaip nusižengimo sudėtį? Iškaitęs kaip liepsna išėjau iš knygyno, o knygą įsidėjau į patikimą nepermatomą plastikinį krepšelį, prieš tai ją dar įkišęs į kitą garantuotai nepermatomą tokį pat krepšelį – dvi savaites ruošiausi šiam pirkiniui, tad turėjau laiko įsitikinti, kad krepšeliai tikrai nepermatomi. Deja, šioje knygoje neradau nė užuominos apie garsųjį G tašką. Tai kaip – yra toks ar nėra? O gal toksai taškas egzistuoja tik Vakaruose? Gal tik Vakarų moterys gali pasigirti tuo G tašku? Tai kaip čia yra? Ir dar: ar šios mįslės įminimas bus atlygintas Nobelio premija?

Kaip čia dabar? Visi kiti visuomet viską žino, išmano, o aš niekad neturiu nė menkiausios nuovokos! Jei aš apskritai ką nors patirda-

vau, tai, be jokių dvejonių, paskutinis. Bet tai tik įprotis. Kada nors žmonės *susivoks*, kad visuomet prasčiausiai informuotas asmuo yra begal plačių pažiūrų. Kitąryt po tėvų susirinkimo mano bendraklasiai žinodavo viską, o aš – nieko. Mano tėvai tuo netgi didžiavosi: „Tai ne veltui vadinasi *tėvų* susirinkimas!" Tad ar nuostabu, jog aš paskutinis patyriau, kad ponas Kiūferis, tasai fizikos mokytojas, kurio globojamas aš patekau į viršelį, dėl politinių priežasčių įkrito į mėšlą; vėliau tai buvo prisimenama tik: *Na taip, juk buvo tas tėvų susirinkimas*. Klausinėjau savo bendramokslius, klasės auklėtoją, netgi tėvus: „Tai kas gi ten *buvo*?" Bet visi tik išsisukinėjo sakydami: *Bus matyt* arba *Na taip, buvo toksai susirinkimas*. („Taip, bet kas ten *nutiko*?" – *Aš ten nebuvau*.) Mano bendraklasių tėveliai nusprendė, kad ponas Kiūferis *nuėjo pernelyg toli*. „Ką reiškia: nuėjo pernelyg toli?" Ką jis padarė? *Na, pavyzdžiui, su tais filmais šiandien tiesiog nevalia šitaip elgtis*, prie keturių akių galop pareiškė man rusų kalbos mokytoja, mūsų sąžinių sąžinė. Aha. Aš nežinau, kas dar ten buvo, niekad taip ir nesužinojau, kas nutiko, bet visa toji atmosfera vertė mane mąstyti. Tie tėveliai, įvarę Kiūferį į kampą, buvo *bendradarbiai* – taip save apibūdindavo Stasi darbuotojai, kurių laikantis principo – *butas kuo arčiau darbovietės* mūsų gyvenamajame kvartale buvo kiek tik nori. Per vasaros atostogas jam buvo surengtas disciplinarinis procesas, ir ponas Kiūferis buvo atleistas. Kiek aš, kaip blogiausiai informuotas žmogus, galėjau spręsti, niekas prieš tokį sprendimą neprotestavo. Aš irgi neprotestavau, kad ir dešimt kartų jis būtų mane įkišęs į viršelį: man tai atrodė *normalu*. Kodėl gi ne! Man buvo trylika ir aš maniau, kad jei mokytojai ir tėvai, jei vyresni, labiau patyrę ir geriau informuoti žmonės neprotestuoja, tai jie tikriausiai žino, ką daro. Bet kad visi šitaip nieko nesakytų! Čia jau buvo kažkas siaubingo – čia kvepėjo šantažu. Greičiausiai bus įsikišęs Stasi. Didžiausias pastatų kompleksas, ir niekas nežino, ką jie daro. Tik kužduliai. Ant laužo supleškinamas mokytojas, ir neatsiranda nė vieno, kuris man pasakytų už ką. Neatsiranda netgi nė vieno tokio, kuris pripažintų, kad kažkas sudegintas. Su tuo Stasi kas nors ne taip. Taigi aš Stasi paverčiau savo slaptu priešu. Kvadratinį pastatą anapus gatvės dabar vadinau *Blogio ministerija*. Atsiribojau nuo *bendradarbių vaikų*. Pri-

sidėjęs prie akių žiūroną, kai kada popietėmis ištisas valandas stebėdavau, kas veikiama jų kontorose, ir man kildavo demoniškos mintys. Vedžiau netgi savo stebėjimų protokolą – stebėjimus įtraukdavau į savo paties išrastą *fasadinį protokolą*: fasado su visais langais schema, į kurią surašydavau visus reikiamus stebėjimų rezultatus. Laikiau save teisėtu Zoro įpėdiniu ir belaukdamas savosios keršto valandos privalėjau kurstyti savo neapykantą, slapta sekti priešą ir kaip Egonas Olsenas kurti *planą*. Tik vienądien tą mano protokolą aptiko tėvas. Net nežinau, ar įmanoma aprašyti jo reakciją... *Jį ištiko smegenų mėšlungis*. Ar įstengiate suvokti šiuos mano žodžius? Žinoma, jis visuomet laikė mane paikšiu, tačiau aptikti nuoširdūs mano fasadiniai protokolai jam įrodė, jog aš kur kas didesnis prietranka, nei jis galėjo įsivaizduoti. Kam aš jau išsiplepėjęs apie šiuos protokolus? Kieno tai buvo idėja? Nuo kada aš stebiu Stasi? Ar dar kur nors esama tokių protokolų? Jis neįstengė suvokti, kad trylikos metų bernas galėtų krėsti tokias kvailystes, iš dyko buvimo stebėti Stasi ir dėdamasis nekaltu avinėliu viską protokoluoti. Taigi jį ištiko smegenų mėšlungis: jei tai, girdi, paaiškėtų, tik aš vienas būčiau kaltas, kad tėvai kaip agentai būtų pasodinti į kalėjimą. Aplinkybėms taip susiklosčius, aš, žinoma, nutraukiau Stasi stebėjimus. Ir vis tiek negalėjau tos įstaigos pakęsti. Ji dirbo juodus darbus, apie kuriuos nutuokiau tik tiek, kad ničnieko nenutuokiau. O, kad visąlaik taip ir būčiau palikęs kaip kvailys! Stovi sau kvadratinis pastatas, *karė*, bet nieko daugiau aš kaip ir nežinau. O kiti, suprantama, žino daugiau! Jie visuomet žino daugiau už mane. Man jau iki soties pakako nuolatos būti nemaloniai apstulbintam. Kad mano tėvai neatsidurtų kalėjime, man buvo uždrausta tirti Stasi veiklą, tad aš pasinėriau į seksą. Nes mano nenuovokumas buvo tiesiog žodžiais nenusakomas. Pavyzdžiui, iš Martino komentarų valtyje aš nusprendžiau, kad dirginimasis, ekshibicionizmas ir lytiniai santykiai sudaro vieną visumą. Kol išvydau pirmą *tikrą* ekshibicionistą – penktą valandą ryto tuščiame miesto traukinyje. Baisiausiai užsimiegojęs įlipu į vagoną ir regiu kokių devyniasdešimt vienerių metų senį, išsilupusį iš kelnių savo galingą lazdą ir kaip reikiant duodantį į kumštį. Ir dar kreivai šypsodamasis žvelgia į mane! Ir manęs nė neatsiklausęs! Martinas valtyje



elgėsi truputėlį kitaip.

Seksas darėsi man vis kraupesnis. *Kraupesnis?* Ne, verčiau ištrinkit tą žodį. Jis *šokiravo* mane! Prisižiūrėjęs porno, seną klausimą – kuriam galui skirtas mano pimpis? – nutariau kelti naujai. Kad jis skirtas tik nusičiurkšti, buvo iliuzija. Juk jau žinojau: jis kišamas į putes, smaukomas rankomis, imamas į burną arba net viešai rodomas. Kas dar? Taip aš priėjau iki perversijų, t.y. lytinių iškrypimų. Turėjau sužinoti visą tiesą. Giliai širdyje aš net misionierišką paskirtį laikiau perversija, o dabar štai sužinojau apie seksą su gyvuliais, seksą su vaikais, seksą su šimtametėmis senutėmis ir seksą su lavonais! Gelbėkit! O dar tie santūrūs žodžiai: *sodomija, pedofilija* arba *nekrofilija*! Gal ir *filatelija* tėra tik užmaskuotas seksas su *pašto ženklais*? Ar bent jau *seksas su pašto ženklų rinkėjais? Fellatio* skamba kaip koks italų kurortas, jį reikėtų įsidėmėti kryžiažodžių sprendėjams. Kas dar? Analinis santykiavimas! Piromanija! Mano sąvade pati perversiškiausia iš visų perversijų buvo atvejis, kai vienas partneris ragauja kito šūdą...

Užtat kai kitąmet susirengiau į vasaros stovyklą, buvau tikras, kad manęs jau niekas nebeišmuš iš pusiausvyros. Juolab kad šįkart patekau ne pas kokius tešlagalvius, o *sau lygius*: tai buvo matematikų stovykla, *specialistų stovykla*. Už tai, kad buvau į tokią deleguotas, turėjau būti dėkingas Lichtenbergo profesijų konsultantei, kuriai kritau į akį inspektuojant matematikos pamokas. (Į tai mano motina reagavo pastaba – „Lygis visuomet pastebimas“, tuo tarpu tėvas, deja, tik žvilgtelėjo pro laikraščio kraštą.) Tris savaites praleidau su „talentais“ ir „pateptaisiais“, o kai atsisveikinant suliepsnojo stovyklos laužas, aš vėl jaučiausi, lyg būčiau patekęs į žurnalo viršelį. Čia man sekėsi stačiai viskas: simultane su didmeistriu aš vienintelis įveikiau tą šachmatų asą, futbolo turnyro finale su Pankovo matematikais aš, vartininkas, sulaikiau lemiamą vienuolikos metrų baudinį – ištraukiau kamuolį iš paties kampučio, o mano sprendimas įrodinėjant rato geometriją buvo pripažintas *elegantišku sprendimu*, susilaukusiu daug dėmesio. Kuo ne viršelis, ar ne? Taigi prie laužo stengiausi sėdėti taip, kad mano amžininkams tai primintų kaip *einšteinišką kuklumą*. Šalia manęs sėdėjo mokytojas, kurio laisva, pasauliui atvira

prigimtis darė įspūdį. Jis įteigė man savimeilę kutenančią idėją – abitūros egzaminą laikyti specialioje Berlyno Heinricho Herco – EOS matematikos mokykloje, mokykloje, kurią mano motina be jokių išlygų vadino „elitine“. Tą patį jis pasiūlė dar dviem berniukams – vienas jų be perstogės šypsojo, kitas be paliovos krapštė nosį. Taigi mes keturiese tysojom prie laužo, tik štai mokytojas ėmė ir paklausė tą šypsoklį:

– O kur, tiesą sakant, dirba tavo tėvas?

– Tėvas dirba Stasi, – atsiliepė šypsoklis.

– O tavo? – mokytojas atsigręžė į krapštuką.

– Mano irgi, – nė kiek nesutrikęs atsakė šis.

Kur aš patekau? Nejau pasaulis pilnas bendradarbių vaikų? Kiek įmanydamas trauksiuosi tokiems iš kelio! Kodėl gi jie iškart, pačią pirmąją dieną, nepasisakė, kas jie tokie? Gal jie turėjo užduotį? Gal aš pasakiau ką nors kompromituojančio? Gal išdaviau ką? Suprantama, vaikai už savo tėvus neatsako, bet tai manęs galėjo nesulaikyti ką nors leptelėti.

– O kas toks tavo tėvas? – paklausė mane mokytojas.

– Mano tėvas dirba Užsienio prekybos ministerijoje.

Mokytojas droviai nužvelgė mūsų ratelį. Šypsoklis šypsojo, krapštukas naršė po savo nosį. Tuomet mokytojas atsistojo, nusibraukė nuo kelnių spyglius ir pasakė:

– Na, tai aš tada gal...

Palikęs mane vieną su abiem Stasi sūneliais, jis pasišalino. Apie ką gi galėjau su *tais* kalbėtis? Galbūt ir man reikėjo vengti jų draugės kaip ir tam mokytojui?

Tai buvo įstabi naktis. Ugnyje spragsėjo malkos, kibirkštys spiečiais kilo į nakties dangų, nuo ežero šlamindamas meldus dvelkė lengvas vėjūkštis. Į lieptą pleškeno vanduo, o aš tokią vėsią naktį sėdėjau prie malonios ugnies ir viskas o viskas buvo taip puiku, kad net mano pergalės atrodė visai nesvarbios.

– Juk ir tavo tėvas dirba Stasi! – tyliai pasakė šypsoklis.

– *Ne!* – sušukau. – *Ne, nedirba jis ten!*

Žinojau, kad jis sako teisybę. Tie stovyklų tipukai visuomet būdavo teisūs, su savo pikta teisybe jie visuomet būdavo pranašesni už mane.



Vyrai savo pimpius kiša į putes, jeigu tik pimpiai nepridaro jiems gėdos – dėl šito net ginčytis neverta. Jeigu jau žmonės savo noru ragauja kito šūdą, jeigu *viskas* įmanoma, tai kodėl ir *mano tėvas* negali dirbti Stasi?

Aišku, jis ten dirbo! Niekad nesu skambinęs tėvui į darbą, o kai vienintelį kartą įsigeidžiau jį aplankyti, šveicorius ten tokio nepažinojo. O žinot, ką tėvas man atsakė, kai aš jį piktai, *labai piktai* paklausiau: *Nagi, pasakyk, kur tu dirbi?* Jau vien klausimas koks! Ašakom apsivemtum! Gal aš atsidūriau gangsterių filme? Laisvadienio vakarą keturiolikmetis sūnus klausia savo tėvą: *Kur tu dirbi?* Mes sėdėjom už stalo, motina taip susiraukė, tarsi aš būčiau kam numynęs pirštus, tėvas pasirąžė, sunėrė rankas ant sprando, nusiviepė – už tą vypseną aš jo *tikrai nekenčiu* – ir pasakė:

– *Na, pagaliau ir tu viską išknisai.*

Šitas šiknius, mano tėvas, laikė mane nevykėliu, nes nupirko mane su savo tariama užsienio prekyba. Jis mane laikė paikšiu, nes tiesą suvokiau tik sulaukęs keturiolikos. Sakykit, misteri Kicelšteinai, nieko sau šeimynėlė, ar ne?

Vieną rytą nubudęs ant savo pižamos kelnių aptikau drėgnumą. Penkiasdešimt milijonų... Dabar jau ir aš pasiekiau savo. Su poliucijomis buvo įmanoma kovoti tik onanizuojantis, tačiau dėl etinių moralinių priežasčių aš net nemaniau taip elgtis. Net tuo savo gyvenimo tarpsniu, kai viską, kas tik pakliūdavo po ranka, tuojau kišdavau po mokykliniu mikroskopu, aš nesiryžau tyrinėjimų tikslu tąsyti savo varpos ir išspausti iš jos kelis lašus. Moralė pažinimo kaina? Ir visa tai socializme? Tik ne man tokie dalykai! Verčiau sutepta patalynė nei socializmo idėjos niekintojas!

Tereikėjo luktelėti, kada motina, keisdama patalynę, nužvelgs mano puikią švarią baltą paklodę ir manęs paprašys, kaip ji visad prašydavo nereikalaudama ko nors neįmanomo:

– Klausai, tu gali tai daryti, bet nebūtinai kiekvieną naktį.

Oi! Ooooooooiiiii! Aš niekad taip nedariau, niekad! Taip, tai nutikdavo kiekvieną naktį, deja! Bet ne dėl mano kaltės! Prasimanymas, kaip ir pirmukart pasistojus pimpiui. Man reikėjo ką nors daryti! Pasvarstęs nutariau miegoti su vystyklais, bet paskui šovė mintis į

pižamos kelnes įsikišti šluostę. Ir ne bet kokią – pilką, ji geriausiai paslėps dėmes. Norėdamas ją išdžiovinti – koks malonumas gultis į lovą su sėkla permirkusiu skuduru – pamesdavau ant savo dviračio ratlankio – būtent tam ir pasistačiau ratlankį šalia savo lovos. Pašalinis stebėtojas (čia aš labiausiai galvojau apie motiną) skudurą turėjo palaikyti dulkių šluoste. Žinau, tai koktu, bet prašau nesiraukyti – ką Jūs manim dėtas būtumėt daręs? Be to, kai senasis skuduras suplyšo, aš įsigijau naują. Aš juk ne bet kas, aš – higienos deivės sūnus.

– Klausai, – vieną dieną pietaujant paklausė motina, – kas ten tavo lovoje?

– Prie mano lovos?

– Tu juk žinai, apie ką aš šneku.

– Ne.

– Klausai, nereikia. Tavo galvūgaly.

– Tai paprasčiausia šluostė.

– Tik neapsimetinėk. Juk žinai, ką aš turiu galvoje.

Kaip reikėtų atsakyti į tokį klausimą? Kur motinos išmoksta uždavinėti tokius klausimus? Nejau ši moteris, tik įvariusi mane į gėdos kampą, pasijunta patenkinta? Nejau visąlaik turiu jaustis prasikaltęs? Nejau rodomasis jos pirštas nuolat turi būti iškeltas, kad tik rastų į ką baksteléti?

Tylėjau kaip sumindžiotas. Ji dar kartą mane suvystė. Tai gal man dabar išsikastruoti? Ar vis dėlto duoti į kumštį?

– Argi mes nesakėm, kad tau visai nereikia važinėtis dviračiu?

Aha, štai iš kur vėjas pučia! Tas ratlankis užkliuvo! O tuo įmirkusiu skuduru ji visai nesidomi!

– Nesiruošiu važinėti dviračiu.

– Tai kam į savo kambarį atsitempei tą ratlankį?

– Ratlankį? Et, šiaip sau.

Gal man reikėjo pasakyti, kad ratlankis – tai tik priedanga šluostei? Gal reikėjo prisipažinti, kad naktį kartais sapnuoju drėgnus sapnus ir kad nevarginčiau jos žvilgsnio tų sapnų atliekomis, kasnakt į savo kelnes įsigrūdu nušiurusią šluostę?

– Aš nenorėčiau, Klausai, kad tu imtum surinkinėti savo dviratį. Dabar *tiek daug* dviratininkų tampa eismo nelaimių aukomis, aš pati



mačiau, kaip mikliai vienas dviratininkas pakliuvo po ratais.

– Aš visai nesiruošiu rinkti dviračio.

– Tai ir išnešk tą ratlankį lauk.

Jeigu jau nerenku dviračio, tai kuriam galui turėčiau išnešti ratlankį? Kol tas ratlankis guli šalia mano lovos, niekad nepaklius po priekiniais dešinėn sukančio sunkvežimio ratais. Vos išnešiu ratlankį, tuoj pasigirs šauksmai: *Kur ratlankis? Gal tu slapta susirinkai dviratį? Lakstai jau su juo? Tuojau pat padėk ratlankį į vietą, antraip aš nė bluosto negalėsiu sudėti!*

Labai pripratau prie savo ratlankio; šluostė be ratlankio būtų atrodžiusi įtartinai. Porą savaičių motiną sulaikiau tikindamas, kad ieškau žmogaus, kuris tą ratlankį pirktų už puikią kainą – o vėliau man padėjo atsitiktinumas.

Kažkoks tekstilės gaminių taurintojas, kuris turėjo būti bene geriausiai susipažinęs su mano problematika, sukūrė *maskuojamų spalvų* dizainą: balta patalynė buvo nutaškyta didokomis rusvomis dėmėmis, o ir tų dėmių pakako. Ši kombinacija būtų tikrai pelniusi pavadinimą *Garnizono viešnamis*. Galbūt kam nors kiltų visai kitokie vaizdiniai gulantis ant dėmėtos pagalvės ir klostantis dėmėtu apklotu. Bet man tokia patalynė suteikė galimybę jau niekad nebesikišti į kelnes sustirusios šluostės.

Nusipirkau keturis tokius komplektus iškart. Pardavėja nė nemirktelėjo. Ką ji kaži galvoja apie tokį, kuris sandėliuoja štai tokias patalynes? Visokį šūdą mėgstančiu iškrypėliu? Gal dėl to ir paėmė mano pinigus liesdama tik pirštų galiukais. Gal ji, man su keturiais komplektais išėjus iš parduotuvės, tuojau puolė mazgotis rankų? O gal, man vos įžengus pro duris, iškart atpažino – *ak, čia tas dėmių mėgėjas...*

Taigi būdamas šešiolikos metų, neturėdamas savų pajamų, už du šimtus šešiasdešimt markių nusipirkau keturis komplektus patalynės (už tokią sumą būčiau galėjęs įpirkti aštuonis šimtus šluosčių). *Kodėl tu pats perkiesi patalynę?* – pasmalsautų mano motina, o ką aš galėčiau jai atsakyti? Todėl vakarieniaujant papasakojau, kad patalynę laimėjau viename konkurse.

– Kokiame gi konkurse? – pasiteiravo tėvas. Tikras Stasi tėvas! Tardymas! Tikriausiai jis ir dirba tardytoju. Jis toksai žmogus, kuris uždegtą lempą atsuka tiesiai į veidą, kuris aukštai atraitojęs rankoves straksi po kambarį, toks, pas kurį patekęs turi nusipelnyti, jei nori gauti stiklą vandens. O namuose jis irgi kelia savo klausimus. Juk išmoko.

– Šachmatų uždavinys, – paaiškinau. – Matas dviem ėjimais.

– Kokiame laikraštyje?

– NBI.

– Ir tu sprendei tą uždavinį, kad gautum *patalynę*?

Patalynė! Štai kodėl jis tardo! Jis pamanė, kad žurnale taip ir buvo parašyta: *Premijos – patalynės komplektai*, o tai jau kvepėjo ardomąja veikla, kadangi atmintyje dar buvo gyva visai nesena karšta diskusija dėl patalynės krizės. *Patalynė* buvo tapusi planinės ekonomikos silpnumo sinonimu. *Patalynė* buvo įspėjamojo charakterio žodis. Kas spausdina skelbimus apie patalynę, tas verčia čiaudėti cenzorius. Įžeidžia, skaudina juos. Kiekvienas skaitytojas suvoktų tokią žinią: *Draugai, žinokit, aš tik sakau: patalynė!*

– Patalynė yra kažkas ypatingo, bet ji neturi būti kažkas ypatingo! – ištarė jis atžariai. – Ir aš galiu kitaip padaryti.

Šito aš ir bijojau. Jis ims ir paskambins į redakciją. O paskambinęs išgirs, kad niekad premijos nebuvo skiriamos patalynėmis. Taigi jis supras užuodęs siaubingą sąmokslo pėdsaką. Niekas nieko nežino, visi tik slepia, visi neigia tai, ką žino mano tėvas. Savo skyriuje jis sukels aliarmą. Jie išnarstys visos *Berliner Verlag* kaulelius, ir mano tėvas apsijuoks per visą pilvą.

– Aš pats nusipirkau, – prisipažinau.

– Kaip čia dabar... tu pats perkiesi patalynę? – nustebo motina. Ak, nejau ji negali palikti ramybėje? Nejau jai tikrai būtina *visko o visko* klausinėti? Nejau aš tikrai negaliu ko nors padaryti, dėl ko nereikėtų teisintis? Kodėl aš perku sau lyg spermos dėmėmis išmargintą patalynę?

– Pirkau, nes patiko raštas, – pareiškiau.

Na, ko dar ji paklaus? Gal: o kas tame rašte tau taip jau patiko? Tarsi aš nežinočiau, ką tas marginys primena? Tarsi nebūtume drau-



ge sutarę mesti tą netikusį įprotį? Tarsi, kartu paieškoję, nebūtume suradę gražesnio rašto? Klausia, kad klaustų. Ji nieko nepaklausė. Tik nutaisė skeptišką miną ir tarė:

– Na, nežinau. Galbūt kaip tapetai...

Cha! Nieko sau! Pasiūlymas lieti savo spermą ant sienos, užuot leidus jai susigerti į paklodę? *Kaip tapetai!* Ne, iš savo motinos išminties aš neįgysiu.

– Arba kaip laiškų popierius, – smagiai pareiškiau.

– Taip, tikrai, – atsiliepė ji. – Ji lyg ir gana padori.

Padori! Galiu prisiekti: tik šitaip ji suvokė patalynės, kurią pakrikštijau *Garnizono viešnamiu*, dizainą. Padori! Tai, kad aš savo motinai nieko negaliu paaiškinti, būtent ir yra mano seksualinio išpindėjimo padarinys. Kaip man ją prašnekinti? Jeigu ji niekad nesako, ką galvoja? *Verčiau jau mes atpraskime nuo šito*, pareiškia ji apžiūrinėdama mano dėmėtą paklodę. Iš kur aš galiu žinoti, kad ji nusistačiusi prieš onanizmą? Galbūt ji tik nenori, kad aš nuleisčiau spermą į paklodę, gal ji norėjo mane paskatinti į kumštį duoti tualete ar suvaryti spermą į prezervatyvą, dar kur nors – tik jau ne ant paklodės! (Aišku, kad ji buvo prieš onanizmą, bet šiandien kuo nuoširdžiausiai tvirtintų, kad aš tik įsikalbėjau taip, kad ji su manimi visuomet tik garbingai ir pagarbiai...) Ak, kokia neviltis suima apie tai pagalvojus! Jokios išeities! Visada paskutinį žodį taria ji – o tai tik stiprina mano kompleksus! „Juk ekshibicionizmas *yra* baustinas dalykas! Tu privalai tai žinoti!“ (Taip, mama, taip, bet kaip tu visa tai man sakai...) „Juk tai *vadinasi* masturbacija!“ Matot, ar galiu jai prikišti, kad pavartojo prasčiokišką gatvės sąvoką? Argi ne jos kaltė, kad *masturbacija* skamba kaip Baudžiamojo kodekso 412-as paragrafas ir yra įsiterpusi tarp 411-o (*korupcija*) bei 413-o (*kolaboravimas*) paragrafų. Lygiai kaip ir *onanizmas*, jį pavartojo vos keliskart, bet kaip, tarsi iškalbos būtų mokiusis Freislerio Liaudies teismo rūmuose: O! Na! Nizmas! Tarsi tai būtų kokia pažanga. Ne, misteri Kicelšteinai, nė žodžio apie seną gerą *savęs patenkinimą*, niekad. Kodėl esu taip prisirišęs prie šios sąvokos? Suprantama, manęs, jos galva, jau buvo nebeįmanoma išgelbėti netgi kokiu nors kitu žodžiu, bet leiskit man su Jumis dar kiek papliaukšti anuo murmeklės Liu-

cijos Ūlcšt stiliumi, įterpkime tarp tų žodžių brūkšnelį: savęs-patenkinimas. Nuostabu, ar ne? Tai skamba kaip koks užsiėmimas, kurio kurorto svečiai griebiasi po vakarienės. O jei dabar pavartosime dar žodį *pasitenkinimas*: kas mums ten šypsos tolumoje? Matot? Girdit? Kaip panašiai skamba: *tenkinti – taika!* Ar galima *tai* sieti su kriminalistika? Juk tai šiek tiek panašu į *šalom!* Primena Nobelio taikos premiją! Džono Lenono dvasią! Bažnytines giesmes!

Taigi, o dabar paskutinis paslapties atskleidimas, ir vėl matematikų stovykloje. Tada man buvo šešiolika ar septyniolika ir dviaukštėje lovoje gulėjau su vienu tikru erfurtiečiu, kuris perdien puikuodavosi savo kiek trenktais išvedžiojimais iš erdvinės geometrijos, o vakarais pasakodavo apie vidinį politbiuro gyvenimą – jis su tuo politbiuru buvo kažkaip neaiškiai susijęs. Kartą jis papasakojo istoriją, kaip vienas politbiuro narys (pavardę jis buvo pamiršęs) buvo pašalintas iš biuro, nes keliuose laikraščiuose ir net viename NBI viršelyje buvo nufotografuotas vis su tuo pačiu jaunuoju pionieriumi mugėje „Rytdienos meistrai", o paskui prasimanytuose skaitytojų laiškuose buvo piktai užsipultas – nejau mūsų partijos vadovybė informuoti apie mokslo bei technikos galimybes pasirenka būtent *devynmečius* vaikus... Jo varžovas minėtus laiškus panūdo išplatinti viename politbiuro posėdyje ketindamas įrodyti, kokį nuostolį patyrė partija dėl taip sunkiai įgyto liaudies pasitikėjimo, tada jau pasipylė ir kitos to nario politinės klaidos ir trūkumai – o šito ten, aukštybėse, kur oras toks retas, neištveria joks politikas... Mano viršelis – apgavystė! Vienintelis dalykas, kėlęs man ūpą, leidęs šį tą įsivaizduoti – gryna intriga! Taigi aš tapau tik viršeliu, greta kurio kažkas susikompromitavo! Gal čia buvo įsikišęs mano tėvas? Prasimanė detales? Tai aš vis dėlto tik mėšlo krūva? Žmogų, kuris drįsta fotografuotis su manimi, ištinka nelaimė? Siaubas politbiure: ar fotografavimasis *su tuo* (taigi su manimi!) nebūsiąs to draugo instinkto praradimas? Koks *nuvertintas* aš tada pasijutau! Žinoma, tėvas čia buvo prikišęs nagus, jam buvo pavesta užduotis surasti tam politbiuro nariui tokį skandalingą fotopartnerį kaip aš, kad net buvo apstulbęs visas politbiuras. O mano tėvas, pasirengęs tą užduotį kuo geriau atlikti, pasirinko patį apgailėtiniausią iš visų nevykėlių, blyškiausią nacijos atstovą, pasku-

tinį besikapstantį plaukiką – *mane!*

Nuo to laiko aš buvau žmogus, praradęs savo vertės pojūtį, kol vieną dieną tėvas suskliaudė laikraštį ir tarė:

– Sakyk, juk ir tu ateisi pas mus?

Jis kalbasi su manimi! O jeigu jis mano, kad ir aš sugebėsiu daryti tą patį ką jis, tai jis, ko gero, manimi tiki? Tuomet aš atsistosiu greta jo ant to paties laiptelio? Aš? Ką, ar jis iš tikrųjų taip apie mane mano?

Aš turėjau patį atkariausią vardą, aš buvau blogiausiai informuotas žmogus, aš buvau tualetų užkimšinėtojas, daiktų praradėjas, Mirusiųjų sekmadienio nuopisa ir paskutinis iš besikapstančių plaukikų. Žemiau ristis nebebuvo kur. Kaip antitipas vertinau ir savo pasirodymą viršelyje.

Taip, tokios tokelės. Ir aš atėjau į Stasi.

Tiesą sakant, pats gerokai stebiuosi, kad aš, neišdėstydamas Jums nuodugniai savo anuometinės pasaulėžiūros, priėjau iki šio atskaitos taško. Tai reikštų, kad ji nevaidino jokio vaidmens. Bet apsimeskim, kad buvo kitaip. Aš neturėjau *vienos* politinės pasaulėžiūros, aš turėjau jų visą *ketvertą* – jei *pasaulėžiūrą* Jūs suvoksite pažodžiui. Mano politines pasaulėžiūras lėmė 1914, 1922, 1949 ir 1975 metai. *Pasaulinis socializmo žygis pirmyn ir imperialistinės kolonijinės sistemos žlugimas Azijoje ir Afrikoje.* Mokykliniame pasaulio atlase buvo keturi pasaulio žemėlapiai. Socialistinės šalys, suprantama, ten buvo nudažytos raudona spalva – raudona – juk darbininkų vėliavos spalva, o ir darbininkų judėjimo, ir dar, ir dar, ir dar. „Jaunos nacionalinės valstybės“ buvo nudažytos *žaliai* – labai viltingas paženklinimas, labai viltinga spalva. Žalia – tai beveik tas pat kas raudona, nes juk ir pomidorai iš pradžių būna žali ir tik vėliau jie savaime parausta. Kai jau kaip reikiant sunoksta. Be to, „Jaunos nacionalinės valstybės“ skamba kaip *„Jaunieji pionieriai“*, kurie, žinia, irgi stengiasi viską daryti taip pat gerai kaip suaugusieji, kaip tie draugai, subrendę socialistai. Dabar pažvelkime į negatyviąją spektro pusę: kapitalistinės šalys atlase buvo nudažytos tamsiai mėlyna spalva, o kas išmano spalvų spektrą (kaip, pavyzdžiui, aš, būsimasis Nobelio premijos

laureatas), tas žino, kad infraraudona ir ultravioletinė spalvos sudaro priešingus spektro polius. Taip ir čia: raudona ir mėlyna – tarp jų ir verda tikroji kova. Žydra spalva buvo atspaustos kolonijos, o tai aš aiškinau šitaip: tos šalys priverstos būti kapitalistinės, bet iš tikrųjų jos šito visai nenori, širdyje nesutinka su tuo, jas tik verčia būti kapitalistinėmis, jos mielai būtų kitokios, jeigu tik kas leistų. Ir galiausiai „Priklausomos šalys". Jos buvo ochros spalvos. Tokia *priklausomybė* man atrodė gerokai įtartina. Tai, žinoma, buvo tokios šalys, kur sosto įsikibęs laikėsi koks korumpuotas monarchas. Be to, toms priklausomoms grėsė išnykimas.

1914 metų pasaulis buvo milžiniška dykra, tamsiai mėlyna nuo Atlanto iki Ramiojo vandenyno, su didžiuliais ochros intarpais, Afrika mirgėjo pavandeniavusia žydruma, tik Liberija ir Etiopija – ochrinės; kraštelis pačioje apačioje buvo tamsiai mėlynas. Ir Azija buvo sėte nusėta kolonijomis; Kinija buvo priklausoma. Kokia gėda! Tokia didžiulė, o vis dėlto priklausoma! Iš pirmo žvilgsnio buvo matyti, koks apgailėtinas tasai 1914 metų pasaulis. Bet pažiūrėkit į 1922 metus. Čia jau kai kas nutikę. Atsirado Sovietų Sąjunga. Pagaliau pagausėjo spalvų! Iškart raudona. Tai buvo daugiau, nei galima tikėtis. Kokia puiki pradžia! Jau ne koks drovus taškelis. Neįmanoma buvo nepastebėti, kad socializmas atėjo ne vienai dienai. Tik prie vakarinės Sovietų Sąjungos sienos grūdosi daugybė tamsiai mėlynų valstybėlių. Optiniu požiūriu Sovietų Sąjunga atrodė keliom galvom pranašesnė. Ko gero, ačiū reikėjo sakyti tik tėviškam rusų gerumui, kad jis iškart neprarijo to pikto pikto mėlio. Raudonasis pasaulis visuomet buvo gerai išauklėtas; tikriausiai ir Jūs esate girdėjęs apie *taiką mylinčias Sovietų Sąjungos tautas*? Ir štai ji – prieštara tarp mėlynos ir raudonos spalvų. Šiaip jau 1922 metų pasaulėvaizdis paliko koks buvęs, ypač tai pasakytina apie Afriką – ochrinės buvo tik Liberija ir Etiopija. Bet 1949 metais mėlis pasaulio žemėlapyje atrodė išties liūdnai, raudona spalva gerokai pasistūmė į Vakarus, galop paraudo ir Kinija. Tikrai, socializmas pamažu vis labiau įsitvirtino. Tuolaik atsirado ir daugiau žalumos, gerokai daugiau: Indija, Pakistanas, Indonezija. Ochros dar reikėjo truputėlį atidžiau pasidairyti, deja, ochrinės vis tebebuvo ir Liberija su Etiopija, kaip ir visa



Afrika – tokia pati apgailėtina kaip ir 1914 metais. Bet ir čia viskas turėjo pasikeisti: 1975 metais žalias jau beveik visas kontinentas! Net Liberija ir Etiopija! Nedidelis langelis atsivėrė ir Amerikoje – pirmas raudonas taškelis: Kuba! Rodės, jau nebeilgai teks laukti, kol to mėlio nė kvapo nebeliks. Greit iš jos nieko nebeliks, net to, ką dar turi. Tačiau mėlis griebėsi visokiausių bjaurių triukų: štai Namibijoje atsirado ochriniai tamsiai mėlyni dryžiai – nelaisvės dryžiai žemėlapyje. Buvo akivaizdu, kad ši vienintelė šalis nepanoro persidažyti iš mėlynos į žalią kaip kitos, jai labiau patiko tamsiai mėlyna spalva. Tik tam nepakako galios. Ne, už mėlyną spalvą būčiau nedavęs nė grašio. Čia ir buvo mano požiūrio taškas, misteri Kicelšteinai: aš buvau raudonojoje, pergalingoje pusėje. Aš jau buvau ten, kur kiti dar tik turėjo būti. Tai kas, kad bėgant ilgus nuotolius visuomet būdavau paskutinis, jei suvis baigdavau distanciją, aš buvau paskutinis iš besikapstančių plaukikų, o žaidžiant futbolą mano komanda beveik visada prakišdavo. Užtat mane guodė žvilgsnis į tuos keturis pasaulio žemėlapius: aš priklausiau pažangiajam, Raudonajam pasauliui.

Pirmoje klasėje tapau Ernsto Telmano pionierių organizacijos nariu. Šitoks sakinys pasitaiko beveik visose mano kartos biografijose; mano klasėje visi ik vienam buvo pionieriai. Prieš priėmimo ritualą, kurio metu pionierių vadovė užrišo mums pionieriškus kaklaryšius ir įteikė pionierių pažymėjimus – gavau pirmąjį savo gyvenime pažymėjimą, jei neminėsiu skiepų pažymėjimo, bet jis juk nesiskaitė, nes ten nebuvo nuotraukos, – taigi *prieš* priėmimo ritualą mūsų mokytoja papasakojo apie Ernstą Telmaną. Ji pradėjo sakiniu: *Kas buvo Ernstas Telmanas.* Iš to pasakojimo jau nieko nepamenu, išskyrus tai, kad darbininkai jį vadino *Tedžiu*. Ir dar sakinys – dėlioju jį iš prisiminimų nuotrupų – įstrigo: kai *Tedis* buvo nužudytas Buchenvaldo koncentracijos stovykloje, kaliniai vienas kitam pranešinėjo: *Fašistai nužudė mūsų Tedį.* Kaip sakiau, šitą sakinį aš įsidėmėjau. Jis mane labai sujaudino. Buvau septynerių metų ir labai mylėjau savo Tedį. Suaugusieji, taigi subrendę žmonės, kuriems viskas galima ir kurie apie viską gali spręsti, irgi turėjo Tedį, *mūsų Tedį*, kurį nužudė fašistai. Viską norėjau sužinoti apie šitą Tedį. Kai tik išmokau skai-

tyti, iš vaikų bibliotekos parsinešiau apie jį knygų. Bibliotekininkė padėjo jas man susiieškoti. Buvau pirmokas, o imdavau ketvirtokams skirtas knygas – vėliau man tai atrodė svarbus mano ankstyvos dvasinės brandos požymis. Miela detalė duodant interviu po Nobelio premijos įteikimo: „Jau pirmoje klasėje aš įsirašiau į biblioteką ir ėmiau ten mano amžių toli pranokstančias knygas". Bėt užvis labiau mane domino Tedis. Neišdildomą įspūdį paliko istorija, kur aprašytas epizodas apie *Tedžio pasivaikščiojimą kalėjimo kieme*. Jis tuomet kalėjo Moabite ir tik po ilgų vienatvės metų pirmukart buvo išvestas pasivaikščioti – vienui vienas, suprantama, jis buvo izoliuotas ir šitokiu būdu palaužtas; taigi, kai jis suko ratus po kiemą, kaliniai stebėjo viską iki menkiausių smulkmenų, jie žinojo, *kas toks* vaikšto kieme. Tame kalėjime tarpusavio kontaktai buvo griežčiausiai draudžiami, be to, tai buvo pavojinga, su fašistais nepajuokausi, jie nuolat sušaudydavo jiems prasižengusius žmones. Bet nieko nepaisydami, kaliniai pro grotų virbus kuždėjo: *Rot Front, Tedi!* Šypsena šmėstelėjo tada Tedžio veide, jis nežymiai kilstelėjo sugniaužtą kumštį ir savo ruožtu sukuždėjo: *Rot Front, genose!* Tuomet jau iš kitos kameros nugirdo: *Rot Front, Tedi!* Ir šitam kaliniui, kilstelėdamas kumštį, Tedis atsakė: *Rot Front, genose!* O jam sukant paskutinį ratą, jau iš visų langų buvo kuždama: *Rot Front, Tedi!* ir jis visiems iškart atsakinėjo: *Rot Front, genosės!* Tedis sėdėjo kalėjimo mūruose, bet fašistai jo neįstengė palaužti. Vasaros stovykloje – kaip tik tais metais, kai sužinojau apie tikruosius pimpių dydžius – aš išmokau *Mažojo trimitininko dainą*. Širdį gniaužianti, liūdna daina apie mažą, smagų draugą, kurį vieną tykią naktį sėdint draugų rate pakirto priešo kulka – pataikė tiesiai į širdį. Tasai Mažasis trimitininkas – sakau tai vengdamas kičo šiandien įprastais žodžiais – buvo Ernsto Telmano asmens sargybinis, kuris kilus muštynėms salėse savo kūnu užstodavo Telmaną arba kai kas nors, išsitraukęs pistoletą, taikydavosi jį nušauti. Taigi Mažasis trimitininkas buvo nušautas, o Telmanui nieko nenutiko. Paskui buvo sukurta daina apie Mažąjį trimitininką, kurio gyslomis sruvo *karštas raudongvardiečio kraujas*. Aš buvau mažas, aš buvau linksmas, ir žodis *raudongvardiečio kraujas* man tebuvo vienas iš daugelio sudėtingų žodžių, kurių nesupratau, bet galvos dėl to nesukau. Kodėl

gi negalėjau įsivaizduoti, kad ir aš ar kuris kitas irgi puikiausiai galėjo būti Mažuoju trimitininku? Man buvo mielas tas Mažasis trimitininkas, juolab kad toji daina buvo dainuojama per vakarinę sueigą, rugpjūčio šešioliktąją, Tedžio mirties dieną. Vienas dešimtmetis, baigus dainuoti paskutinį posmą, užgrojo solo trimitu ir vis kartojo tą pačią melodiją, melodiją, kuri, priešingai kitoms kovingoms dainoms, skambėjo visiškai nekovingai, ji veikiau draskė širdį. Vasaros naktis, švelnūs trimito garsai, tylios mintys apie Tedį, plieno troselių brazdėjimas į vėliavų stiebus... Dieve, kaip man visa tai atrodo dar gyva. Misteri Kicelšteinai, aš čia kalbu apie žmogaus įvaizdį totalitarinėje sistemoje. Aš turėjau aštuonerius ir maniau, kad turi atsirasti toks žmogus, kuris savo stiprybe įkvėps visus taurius žmones visoje Žemėje. Už tai mes jam dainuosim dainas, kad jis liktų nemirtingas ir jam būtų pakankamai atlyginta. Tokiam žmogui niekad nepakenks kokios nors niekingos smulkmenos. Jis gena jas šalin, niekad nenustoja smagiai žingsniuoti po kiemą ratu ir atsako į kiekvieną sveikinimą. Toks žmogus nepripažįsta silpnumo ir dvejonių. Niekur neradau parašyta, kad kankinamas bendražygis būtų pravėręs burną ir išdavęs draugus. Kuo rimčiausiai klausiau savęs, kodėl tie fašistai nesiliauja kankinę, jei patys mato, kad komunistai nepalaužiami. Kai jau galėjau greitai skaityti, kankinimų scenas praleisdavau – ne todėl, kad jos man būtų pernelyg kraupios, ne, jos tiesiog visos buvo aprašytos pagal vieną šabloną. Nė kiek nesistebėjau ir tuo, kad siekdami bent kiek padrąsinti po kalėjimo kiemą vaikštantį Tedį kaliniai rizikavo savo gyvybėmis. Visos tos istorijos nežadino mano solidarumo jausmo, jos tik teigė: kokia bevertė yra žmogaus gyvybė. Kad čia kalbama daugiau nei apie gyvybę. Kad gyvybę galima paaukoti ir kilnesniam tikslui. Visi juk taip daro. Ir kai šiandien pasaulyje kažkur žudomi civiliai žmonės arba kankinami politiniai kaliniai, netgi žudomi – aš neįstengiu kaip kiti piktintis. Brutalumas manęs niekad nešokiravo. Visame pasaulyje, išskyrus mūsų idiliškąjį lagerį, šaudymai ir panašūs dalykai juk buvo kasdienybė. Galybė sušaudytųjų, bet jie mirė už didį reikalą.

Kad ir ta istorija Eislėbene su raudonąja vėliava. Nežinau kodėl, bet ši istorija man bene labiausiai įsiminė. Čia buvo kalbama apie

vieną komunistų kuopelę, kuri per visą nacių viešpatavimo laiką slapstė darbininkų vėliavą – čia pas vieną, čia pas kitą partijos draugą gresiant, aišku, mirtinam pavojui. O kai Eislėbeną išvadavo sovietinė armija, vietos komunistai iškėlė tą vėliavą. Nepaisant to, kad 1945 metais raudonų vėliavų tikrai nestigo (lygiai taip pat, kaip 1990 metais nepristigo Vokietijos vėliavų; iš vėliavos su svastika puikiausiai galima pasidaryti raudoną vėliavą, lygiai kaip iš VDR vėliavos – Vokietijos vėliavą), toji išsaugota vėliava buvo *simbolis*, taigi niekis, palyginti su žmogaus gyvybe. Ši istorija pamokoma nebent tuo, kad tie Eislėbeno komunistai buvo tokie protingi ir valdant fašistams neiškėlė tos vėliavos ant aukščiausio miesto pastato, jiems buvo svarbiau likti gyviems nei pasiųsti svarbų signalą, ne, iš šios istorijos aiškėja, kad Eislėbeno draugai sau pasakė: tegul bent vėliava pergyvena šiuos laikus. O, misteri Kicelšteinai, kaip šiandien lengva viską kiaurai permatyti, bet anuomet, kai buvau mažas mokinukas, tą istoriją aš skaičiau spinduliuojančiomis akimis, ji man rodės tikra nuotykių apysaka, ten buvo pasakojama apie slėptuvę po priemenės grindimis, apie pavojų, draugystę ir paslaptį, kurią gerieji slėpė nuo blogųjų, ir apie tai, kaip silpnieji ir ujami vieną dieną vis tiek ima ir nugali... Kaip aš troškau būti vienas iš jų!

Su malonumu parodyčiau Jums Lenino paminklą – deja, jis nugriautas. Čia, Lenino paminklo papėdėje, sulaukus dešimties, man buvo užrištas raudonas kaklaryšis. Jeigu Jūs visa tai būtumėte kada nors patyręs, tai šiandien suprastumėte, kas iš tikrųjų yra totalitarizmas: kiekvienas jaučiasi esąs tik nykštukas šalia to giganto, kuris ten stovi ir žvelgia į jam vienam užmatomą tolį. Ir šitas dydžių skirtumas buvo suvokiamas kaip savaime suprantamas dalykas! *Tokiam* kiekvienas tų menkų žmogelių postamento papėdėje privalo paaukoti savo niekam vertą gyvybę. Panašiam žygdarbiui ruošiausi ir aš. Jei jau ne Nobelio premijos laureatas, tai tada – Mažasis trimitininkas. Šiuo atveju man bent bus paskirta graži ir liūdna daina.

Dabar norėčiau priminti abu pažadus, kuriuos esu iš Jūsų gavęs mūsų pašnekesio pradžioje – pirmučiausia būkit geras, nenusukit į šalį akių, kai pradedu kalbėti apie savo pimpį. Juk nujaučiat, kad ir vėl pradėsiu. Žinokit, mano kotelis toks mažas, koks tik gali būti.

Niekur nemačiau mažesnio pimpalo už savąjį. Tai vertė mane leistis į įvairiausias spėliones, o kai išgirdau apie atgimimo teoriją, įsikaliau į galvą, kad manyje įsikūnijo kaip tik Mažasis trimitininkas. O Mažasis trimitininkas ir trimitą turi mažytį – o mano trimitas ir buvo pats mažiausias. Aš nebuvau tuo įsitikinęs, aš nebuvau ir laimingas, bet juk ir mūsų laikais savaime privalėjo rastis žmonių, kurie aukotų savo gyvybę dėl didžiųjų (šitaip svariai prisidėdami prie didžiojo bendro reikalo). Aš mačiau savo pimpį, žvelgiau į Lenino paminklą ir nujaučiau, kad esu Mažasis trimitininkas. Nežinojau tik smulkmenų.

Žinoma, tos istorijos apie Tedžio pasivaikščiojimą kalėjimo kieme arba raudonąją Eislėbeno vėliavą ne amžinai mane kerėjo. Po poros metelių aš gvildenau štai tokias teorijas: taikai gresia pavojus todėl, kad pastaruoju metu kapitalizmas pasidarė pavojingas ir agresyvus kaip į kampą įvarytas žvėris. Prisiminiau anuos keturis pasaulio žemėlapius ir suvokiau sąsajas. Kur jau ne, buvo juk tada tasai kaubojus prezidentas, kuris siekė, kad Sovietų Sąjunga iki dantų ginkluotųsi, tas, kuris bandydamas balsą paskelbė įsakymą bombarduoti Rusiją ir kurio užsienio reikalų ministrui rūpėjo svarbesni dalykai nei taika. Tik staiga viskas pasisuko į taiką ir nusiginklavimą, aš irgi norėjau gyventi taikoje ir visuomet, kai tik reikėdavo, už tai pasirašydavau, dalyvaudavau taikos demonstracijose – ir su deglais, ir be jų, eidavau, vos tik nugirsdavau apie rengiamą tokią demonstraciją, net prarėkiau gerklę drauge su kitais skanduodamas taikius šūkius, pats dažnai išjudindamas daugiabalsį minios chorą. Per pamokas mes šnekėdavome apie grėsmę taikai ir ką būtų galima nuveikti dėl tos taikos, be to, ir apie tai, kas jau padaryta – ir kaip tik tuo metu, kiekvieną trečiadienį, tryliktą valandą, pasigirsdavo sirenos – čia mokytojai būdavo tinkama proga pasakyti, kad ir tai prisideda prie taikos įtvirtinimo – kartą per savaitę mes įsitikiname, kad mūsų aliarmo sirenos kuo puikiausiai veikia! O kaukiant šaltojo karo vėjams, privalome dar labiau suglausti savo gretas ir kliautis Leninu, kuris didesnis už mus ir kuris toliau už mus mato. Tokiu pavojingu metu neleistinos jokios individualizmo apraiškos ir pliuralistiniai pliurpalai. Mes dažnai aptardavome nusiginklavimo derybų padėtį ir tai, kad Vakarai, tasai Mėlynasis pasaulis, su ta jų prezidento kad

ir nevieša replika visada pasirenka tokį patį klastingą ir paviršutinišką derybų braižą, vis kišdamas pasiūlymus dėl *vadinamųjų žmogaus teisių garantijų*. Jei jau Mėlynasis pasaulis reikalauja žmogaus teisių Raudonajame pasaulyje, tai gero nėra ko tikėtis. Kadangi visuomet jutau *meilę* neapibrėžtam nepadorumui, tai ir tos žmogaus teisės man atrodė šiek tiek įtartinos: *jie* teigė, esą *pas mus* nėra jokių žmogaus teisių, todėl jie, girdi, priversti toliau ginkluotis ir rengtis karui. Jeigu žmogaus teisės priešinamos taikos reikalui, tai kokios dar gali būti žmogaus teisės, tada jos neša tik blogį. Visa tai taip juokinga, taip pigu – geriausia su tomis teisėmis neturėti nieko bendra. Kaip šiandien lengva pasakyti, kad tų šnekų mes niekad rimtai neėmėm į galvą, juolab kad ir Lenino paminklo nebeliko. Tai, kad pas mus „žmogaus teisės nuolat buvo trypiamos kojomis", aš laikau kone pateisinimu. Pasakyt Jums, kaip iš tikrųjų čia buvo su tomis teisėmis? Aš nė iš tolo nenutuokiau, ką tai reiškia! O to, ko neturiu, niekas iš manęs negali ir atimti. Negalima trypti kojomis neegzistuojančio dalyko. Niekuomet neklauskite Rytų vokiečio apie žmogaus teisių pažeidimus anais laikais, – mus žemina tokio pobūdžio prasimanymai. Jei jau iš tikrųjų norit pažvelgti į bedugnę, tada verčiau paklauskit, kas apskritai *yra* tos žmogaus teisės. Apie tai mes galime šnekėti taip, kaip aklieji kalba apie spalvas – apie žmogaus teises mes žinome tik iš nuogirdų.

Man rodos, jie mane pasigavo su ta *istorine misija*. Misija! Istorinė! Tarsi tokia būtų! Tai buvo tai, ko man reikėjo! Kas prabilo apie istorinę darbininkų klasės misiją? Aha, Karlas Marksas (tas, žvelgiantis iš šimto markių banknoto) ir Frydrichas Engelsas (penkiasdešimties markių). Tiesą sakant, istorinė misija buvo pačios darbininkų klasės reikalas, bet jau vien dėl to, kad materialinės gėrybės visą laiką kuriamos begalinėmis pastangomis – reikia tik pažvelgti į nuolat paišinus ir suplukusius darbininkus – šią klasę buvo privalu suvienyti su kitomis draugiškomis klasėmis ir sluoksniais, kurie padėtų darbininkams tą istorinę misiją atlikti. Matot, mes nepalikom darbininkų klasės vienos su savo kupra braidyti po pasaulio istoriją. Tik patys kilniausieji žmonės – visuomet pasijuntu pakutentas, kai apeliuojama į mano riteriškumą – įstengia kovoti už pažangą. Įtikinti galiausiai įmanoma kiekvieną, bet kas yra pasiryžęs aukotis? Gal aš,

tarkim, su savo pasipūtėliškomis pretenzijomis ateityje tapti Nobelio premijos laureatu? Tiesą sakant, nobelistu gali tapti kiekvienas, tik, žinoma, su sąlyga: jei bus toks genialus kaip aš – bet pirmučiausia derėtų įsisąmoninti, kad savęs atsižadėjimas, nuolaidos sau moraliniu požiūriu yra beverčiai dalykai, ypač tuomet, kai kalbama apie didžius reikalus, apie absoliučią didybę, apie istorinę misiją. Nobelio premija gali palaukti, mano genijus visų pirma privalo pasiaukoti istorinei misijai ir padėti pasaulį perdažyti raudonai, o tada jau prašom – mėgaukis į sveikatą vėžiu, branduoline sinteze ir visa kuo, kas ten priklauso. Be to, ta Nobelio premija, šiaip ar taip, susijusi su atsiskyrėliais, individualistais. Jie tyliai sau ką nors tiria, bet niekad nežinai, ką toks nobelistas iš tikrųjų mintija. O būdamas istorinės misijos žvalgu, pasijunti dirbąs šiai žvalgybai ne vienas, pasijunti dalele galingo, visą pasaulį aprėpiančio judėjimo, veikiančio kiekviename Žemės kampelyje, ir netgi kalėjime, netgi vienumoje dėl ano Tedžio pasivaikščiojimo po kalėjimo kiemą pajunti bendro tvarto šilumą, kurios niekad nepatirs individualizmui pasmerktas Nobelio premijos laureatas. Kad ir kur aš gaučiau į kaulus – niekad neliksiu vienas. Esama žmonių, kurie manimi kliaujasi, pasitiki, kuriems aš šį tą reiškiu.

Ne tik protas pastūmėjo mane į šį reikalą, bet ir jausmai. Dabar būtų nesunku, remiantis savo nežinojimu, savąjį viduramžišką tamsumą suversti protui. Tą ir darau. Bet su jausmais taip elgtis sunkiau. Aš juk žinau, kad jausmai, įtraukę mane ten, buvo tokie jausmai, apie kuriuos man nesmagu kalbėti: mano baimės, mano gėda, mano didybės troškimas, noras nugalėti ilgose distancijose, mano noras viską daryti „teisingai“ ir mano bijojimas tapti nevykėliu. Jeigu šiandien nė vienas nenori prisipažinti ten buvęs, tai šitai sietina su gėda, kuri kliudo prabilti ir apie pačią gėdą, ir apie nenorą ten dirbti. Tariamo pasipriešinimo riba nutęsiama iki ten, kur pats kitados murkdeisi. Logiška, nė vienas nenori būti *iš tų*, visi kokiu nors būdu priešinosi. Bet Kiūferis vis tiek išlėkė iš mokyklos. Bet siena vis tiek stovėjo.

Toji sistema nebuvo nežmoniška. Nebuvo taip, kad žmogus niekam nerūpėtų. Ji buvo žmogiška, vienokiu ar kitokiu būdu įpainio-

davo į savo tinklus paprastus žmones, tokius kaip aš ar kuris kitas. Ir mes privalome apie tai prabilti. Apie mus pačius. Apie abipusius įžeidinėjimus ir nuolankumą. Apie gūžimąsi. Apie bjaurią žmogaus prigimtį. Viskas, kas žmogiška, man nesvetima, žmogiškas bjaurumas irgi. Sistema nebuvo nežmoniška. Tačiau ji buvo nukreipta prieš žmogų. Ji nebuvo linkusi *praeiti pro žmogiškumą*, ji buvo *prieš* žmogiškumą. Ji formavo ir performavo žmones. Ji vertė žmogų mylėti tai, ko jis turėtų nekęsti. Ir taip intensyviai, kad ir šiandien žmonės negalėtų šito nuneigti. Man *nereikia* skelbti potvarkio „Jūs tik prisiminkite!“, man žinoma – netrukus ir Jūs sužinosite, – kad ničniekas, ką kas nors darė, nebūtų privertęs anos sistemos žlugti. Tik vienas toks buvo, ir tai buvau aš. Žinoma, esu tos pačios aplinkos vaisius, bet jeigu aš kaip nors turiu įvertinti tos šmėklos indėlį, tada paklausykit: vienus ji sugadino, kitus paliko vargo vargti – ir kai aš tapau pačiu klaikiausiu jos zombiu, tik tada ėmiausi veiksmų.

Mano pirmoji visuomenės mokslo mokytoja (šio dalyko mokėmės nuo septintos klasės) buvo nemėgstamo aktyvisto prototipas; pačioje pamokos pradžioje ji nustverdavo pirmą pasitaikiusį mokinį, liepdavo jam atsistoti (mane tai visuomet trikdydavo dėl galimos erekcijos) ir imdavo klausinėti iš to, apie ką buvo kalbama paskutinėje pamokoje: „Nagi, išvardyk darbininkų judėjimo Lotynų Amerikoje uždavinius. Koks esminis kapitalizmo prieštaravimas?“ Ji reikalavo, kad mes žodis žodin pakartotume, ką ji buvo padiktavusi praeitą kartą. Aš be didelio vargo sugebėdavau sutramdyti savo pasibjaurėjimą ir netgi save apgauti, jog esu gerokai kitoks nei *ta*. Bet vėliau, mokydamasis savo elitinėje mokykloje, turėjau kitą visuomenės mokslo mokytoją, kuri jau pačią pirmą pamoką pareiškė, kad šiandien laikai esą kur kas sudėtingesni, nei mes iki šiol manėme. Taigi privalome patys mąstyti ir patys pažinti. Po keleto metų buko kalimo ji nesukėlė pernelyg didelio mano susižavėjimo. Juk mes visi ik vienam žinome, kas yra bitlai. Ji pati jų mielai klausosi. Džonas Lenonas, girdi, buvęs netgi aktyvus taikos judėjimo šalininkas. Taigi reikėtų manyti, kad jis esąs pažangos pusėje, tiesa, supamas buržuazinės aplinkos, bet vis dėlto puoselėjantis humaniškas nuostatas, nusiteikęs prieš agresyvųjį kapitalizmą. O kaipgi yra iš tikrųjų? Tik labai nedaug kas žino, kad



Džonas Lenonas parašė dainą, kurioje jis iš tiesų panaudojo vienos ginklų parduotuvės reklaminį lozungą: *Happiness Is A Warm Gun**. Ir žinot, tokias slaptas atakas prieš mūsų protą priešas rengia gana dažnai; mes nuolatos privalome būti budrūs. Priešo rafinuotumas esąs neįsivaizduojamas, patekęs į istorinę aklavietę – čia prisiminiau tuos keturis pasaulio žemėlapius ir pritariamai linktelėjau – jis atranda vis tobulesnių būdų, kaip manipuliuoti nuomonėmis, o kad tai būtų efektyvu, neturi būti atpažinta. Žinoma, mes ir toliau galime klausytis bitlų, bet niekad neturime pamiršti, kad ir jie iš principo yra prieš mus. Baigdama ji paprašė, kad kitam kartui kiekvienas pateiktų kokį nors apie manipuliavimą nuomonėmis pavyzdį, kuris mums yra kaip nors įstrigęs ir kurį tik dabar pradėjome perprasti. *Kur priešui pavyko pažeisti tavo sielą. Mes niekam nerašom prasto pažymio, išskyrus tuos, kurie nenori pripažinti, kad priešas gali jį suvedžioti.*

Jau pasakojau Jums, kaip aš atėjau į Stasi. Bet tai buvo tik pusė teisybės. Aš buvau ne tik savo tėvų vaikas, buvau ir savo mokytojų mokinys ir savo bibliotekų skaitytojas. Buvau vienas iš mūsų.

* Laimė yra karštas ginklas *(angl.). Vert.*

Ketvirta dalis. SEKSAS, NARKOTIKAI, ROKENROLAS

Būdamas jau abiturientas, tėvo nurodymu apsimečiau norįs tapti karininku, bet siekdamas tobulai užsimaskuoti, vieną dieną apsilankiau tokioje kandidatų į karininkus popietėje. Apklaususi mane, tikrinimo komisija ėmė kuždėtis, o vokiečių kalba tokia jau besanti, kad žodis *kuždėtis* prašyte prašosi prieveiksmio *reikšmingai*. Tiktai ką tokio reikšmingo galima apie mane kuždėtis? *Aha, tai čia tas pats; taip, jau girdėjau apie jį; teisybė, jis buvo iškviestas šiandienai; tiesą sakant, aš jį visai kitokį įsivaizdavau*. Galop mane paleido; „Jums bus pranešta". Po poros mėnesių aš vėl sėdėjau karinės apygardos vadovybėje – buvau iškviestas pokalbiui prie keturių akių su Valstybės saugumo instruktoriumi. Neužmirštama aplinka, kurioje mudu, slaptieji darbuotojai, šnekučiavomės: didžiulis *konferencijų stalas*, juk žinot, aišku, toks baldas, prie kurio priimami istoriniai sprendimai arba vyksta viršūnių susitikimai. Tačiau nuo mano instruktoriaus nesklido istorinė aura; jis veikiau buvo panašus į sodo kaimyną nei į pasaulio pertvarkytoją. Į akį krito jo batai: balti ir tikrai *sportiniai* – plonais padais, rūpestingai užrištais batraiščiais. Jam kažkaip pavyko išlikti panašiam į berniūkštį, kuris didžiuojasi galįs pats savarankiškai užsirišti raištelius. Neabejoju, kad *batraištis* buvo mėgstamiausias jo žodis. Pakrikštijau jį *ponu Batraiščiu*, tikrojo vardo taip ir neįsidėmėjau, nors prisistatydamas jis netgi paukštelėjo atverčiamu pažymėjimu. Vienui vienas ponas Batraištis sėdėjo už konferencijų stalo, o man įėjus *šyptelėjo* – tokia santūri, perkreipta, šuniška šypsena. Bū-



damas Stasi, šimtus kartų buvau sutiktas tokia pat vypsena – niekad nesupratau, ką ji reiškia. „Ta-a-aip, – galiausiai pratarė ponas Batraištis stengdamasis dėtis sąmokslininku, – jeigu mūsų informacija nėra klaidinga, Jūs, atrodo, visai nenorite tapti Nacionalinės liaudies armijos karininku". Jis vėl vyptelėjo ir išdidžiai pridūrė: „O mūsų informacija visad teisinga".

Išties įmantriai ponas Batraištis padarė man įspūdį, ar Jums taip neatrodo? Nesivaržydamas kuo aiškiausiai man parodė, kad jis gerai pasikaustęs psichologas. Misteri Kicelšteinai, kad Jūs žinotumėt, koks pranašus tuomet pasijutau. Šaudyklos taikinį Stasi siūlo paversti kandidatu į karininkus, krisk iš juoko! Suprantama, jie turėjo savų išskaičiavimų! Matot kaip: jeigu jiems nepavyksta užverbuoti, pilietis prisimena Stasi kaip nė kiek nepavojingą įstaigą. Viešpatie, juokas tik ima žvelgiant į tokį darbuotoją, koks buvo tas ponas Batraištis. O tai, kad jis sugeba padaryti taip, jog jo vardas išdiltų iš atminties, nors jis kuo mandagiausiai pats buvo prisistatęs, kiekvienam, turėjusiam su juo reikalų, atrodo grynas atsitiktinumas. Ak, rodos, kaip nesunku neprisidaryti sau rūpesčių susidūrus su tais žmonėmis. Bet paskui jis mane vis dėlto palaužė, mano siela jau priklausė jam, jis mokėjo pataikyti į mano pažeidžiamiausią vietą – *Mums reikia tavęs, tu priklausai mums...*

– Šiandien pat gausite iš mūsų pirmąją konspiracinę užduotį, – kuštelėjo jis man, ir viskas buvo baigta.

Ką? Aš? Šiandien? Konspiracinę? Užduotį? *Pirmąją?* Iš *jų?* Tai už šito Batraiščio nugaros stovi galingesni, nutarę mano rankomis nudirbti didžius darbus? Kurie, atėjus metui, prie dar didesnio konferencijų stalo patikės man antrąją ir trečiąją konspiracinę užduotį? Ar jau esu įveltas į slaptųjų tarnybų reikalus? Ar nuo šios dienos mano gyvenimas pasidarys kupinas pavojų? Ar jau pradėjau trintis galingųjų ir aukščiausiųjų jėgų sluoksniuose? Ar jau galiu dėtis tamsius akinius?

Ar žinot, kokia buvo toji mano *pirmoji konspiracinė užduotis?* „Susikurkite savo legendą!" Misteri Kicelšteinai, buvo kalbama apie tai, kad eilinis kandidatas į karininkus kiekvienų metų rugpjūčio viduryje priimamas į aukštąją karininkų mokyklą ir nuo tos dienos

privalo dėvėti uniformą. O aš? Kas bus susitikus senus pažįstamus, kurie mano, kad esu įstojęs į karininkų mokyklą? Taigi man reikėjo susikurti legendą, paaiškinančią, kodėl aš nebuvau priimtas drauge su kitais kandidatais. Legendą, kuri mane iškart padaro visai kitokį. Grandioziška! Eina sau žmogus per miestą, o niekas nežino, kas jis yra iš tikrųjų. Ar pamenat Brechto jūrų plėšiką Dženį? *Jūs net nežinot, su kuo kalbate.* Aš, gyva istorinės misijos legenda, visuomet troškau šito.

– O ar ilgai toji legenda gyvuos, norėjau paklausti, kada jūs vėl pasikviesite mane ir...

– Nieko neklausinėkite. Viskas, ką jums reikia žinoti, bus pasakyta. Juk žinote, kur esate.

Supratau: juokų čia nebus. Kaip kine! Aš turėsiu tarnybą. Pone Batraišti, pasakykite saviškiams, kad aš esu tas, kurio jums reikia. O toliau? Ar man tereikia susikurti legendą ir laukti, kas bus toliau? Ar pačiam imti šniukštinėti pašto dėžutes? Galbūt įvykiai ims rutuliotis nepaprastai greitai? Ką jie numatę su manimi daryti? Nieko negali žinoti! Kam aš dirbu? Ar jau giliai įklimpau? Kas slypi už jų nugarų? Tėvas? Ministras? Kas? Ir kodėl aš? Kodėl jie mane išskyrė iš kitų? Ar tasai Batraištis tėra galingų strategų, paėmusių mane į savo rinktinę, pasiuntinys? Jeigu taip, tuomet kažkuris užsikrovė sau visą mano likimą; aš tesu didžiulio proceso dalelė, aš būsiu ginamas, vedamas ir vadovaujamas, aš neklaidžiosiu vienas po pliką vėjuotą pasaulį. Mane sergės globojanti ranka. Kad ir kas atsitiktų – aš būsiu saugus.

O mano legenda? Kokia gi istorija pradėsiu savo dvilypį gyvenimą? Visą dieną sukau galvą. Visą *savaitę!* Ar pakaks istorijos „apie šlykštų skrandį“? O gal geriau kasos skausmai? Ar tulžies pūslė? Ką nors tokio, apie ką kiekvienas yra girdėjęs, bet pats gerai neišmano, apie ką kalbama. O gal čia tiktų: *Tiesą sakant, aš neturiu teisės apie tai šnekėti, telieka tai tarp mūsų, gerai?* Paskui galima ką nors pameluoti apie nedidelį skandaliuką karininkų mokykloje, sutrikdžiusį visą mano miego ciklą? Bet galiausiai apsistojau prie *nežiniuko* vaidmens, nes manimi, garsėjančiu blogiausiu informuotumu, patikės visi, kurie tik mane pažįsta. Tobula legenda: *Nenutuokiu kodėl, bet jie mane ir*

vėl pavarė namo. Paskelbė aštuonias pavardes ir prižadėjo apie įstojimą pranešti paštu. Taškas, baigta. Pats nežinau, kas nutiko. Štai kaip, tik šitaip! Kad nesugebu žvelgti kiaurai, žino kiekvienas, kuris tik mane pažįsta. Jei imsiu ką nors nuodugniai aiškinti, pasidarysiu tik įtartinas.

Nepaisant šių mano pastangų, apie legendą niekas manęs taip ir nepaklausė. Sukinėjausi su savo legenda, kuri nieko nedomino. Bet ar buvo teisybė? Na kad ėmiau bendradarbiauti su Stasi? Minutėlę, misteri Kicelšteinai, aš ničnieko nesirengiu nuslėpti! Apie Stasi nebuvo nė kalbos! Ponas Batraištis visuomet kalbėdavo apie *mus; mūsų informacija visuomet teisinga* ir – *Jūs juk suprantate, kur esate*. Apie *Stasi* nė žodžio. Ar aš tikrai žinojau, kur dabar esu? Mano tėvas tvirtino dirbąs Užsienio prekybos ministerijoje, o kai aš jį tiesiai šviesiai paklausiau: *Nagi, sakyk, kur tu dirbi?* – jis tik atkirto: *Na, pagaliau ir tu šitai išknisai*. Ar esate ką nors girdėjęs apie *Stasi*? Aš nieko. Ir kai tėvas, tardamas: „Juk ir tu ateisi dirbti pas mus“, nusuko kalbą į šalį, irgi nė neužsiminė apie *Stasi*. Jam patarus, turėjau apsimesti norįs tapti *kandidatu į karininkus*, o karinės apygardos vadovybės būstinėje sutikau poną Batraištį, kuris irgi nė karto neištarė žodžio *Stasi*. Jeigu dabar manęs gatvėje kas nors būtų paklausęs, kaip ten, rodos, priėmimo į karininkų mokyklą terminai jau praėję? – kaip aš būčiau galėjęs kažką lementi apie *Stasi*? Juk apie Stasi niekad nebuvo kalbėta! Kaipgi galėjau būti tikras, kad imsiu dirbti Stasi? Susiklosčius tokioms aplinkybėms, buvo neįmanoma, kad kas įtartų mane bendradarbiaujant su Stasi! Tam ponui Batraiščiui nė nevertėjo liepti man susikurti legendą, ir be jo raginimų pats būčiau susikūręs. O kai aš pagaliau įstojau į šią organizaciją, vis tiek tebespėliojau, ar tai iš tikrųjų ir yra Stasi, mat mano padėtis ir toliau tebebuvo neaiški. Tik nuvalkiota frazė, kurią nuolat kartojo ponas Batraištis: *Jūs juk žinote, kur dabar esate*. Mums, naujokams, be perstogės būdavo primenama, kad bent žinotume, kur dabar esame. „Privalote persitvarkyti visais požiūriais. Juk jūs žinote, kur dabar esate.“ – „Jokių pokalbių, pastabų ar užuominų apie savo veiklą. Juk jūs žinote, kur dabar esate.“ – „Priešas negailestingai pasinaudos net pačia menkiausia jūsų silpnybe. Juk jūs žinote, kur dabar esate.“ –

„Čia galioja kitokie įstatymai. Juk jūs žinote, kur dabar esate“. Puikiausiai būčiau nusiraminęs, jei bent vienut vieną kartelį būtų užsiminta, kad dabar aš esu jau Stasi. Vien tikrumo dėlei. Teisybė, turint galvoje manyje tyliai tebekunkuliuojančią, neišnaikinamą neapykantą Stasi, tokia žinia nebūtų džiuginanti, bet ji neužkluptų manęs netikėtai. Pakaktų jėgų su ja susitaikyti. Bet kaip? Ką man reikia galvoti dabar? Ar aš jau iš tikrųjų dirbu Stasi? O jeigu taip, tai ar dar liko manasis *Aš*? Ar po dvilypio gyvenimo dar esama gyvenimo?

Tik nesakykit, kad visa tai paika. Kas nutiko su *informatoriais*, kai nebeliko paties *Stasi*? Argi jų nejaudino, kaip gintis nuo įtarinėjimų? Jie vis vylėsi ir vylėsi, esą dirbę visiškai ne Stasi, o kai jau nebeliko ko viltis, patys pasijuto Stasi apgauti ir sužlugdyti. Kaip jie visa tai įsivaizdavo? „Laba diena, pone Šulce, aš esu ponas Mielkė iš Valstybės saugumo ministerijos, kur jūs, jei tik aš teisingai supratau, pagal savo paties ranka parašytą sutikimą bendradarbiauti esate įtrauktas į informatorių sąrašus. Ir kol aš tai pamiršiu, norėčiau Jums ir šiandien, pradėdamas mūsų pokalbį, parodyti savo Valstybės saugumo ministerijos darbuotojo pažymėjimą, kad Jūs ir dvidešimt penktąjį kartą susitikęs su Valstybės saugumu būtumėte tvirtai įsitikinęs, jog kalbatės su saugumo bendradarbiu, o ne su policija, apygardos deputatu ar Valstybės draudimu – čia vardiju tik pirmas galvon atėjusias įstaigas, kurių atstovai slaptai susitikinėja su saugumo žmonėmis.“

Tai jau, šitaip niekad nebūdavo. Glaudžiai bendradarbiauti nenorėjo nė vienas, tačiau tas, kuris bandant lipšniai suartėti nesiryždavo ištarti delikataus „ne“, turėdavo širdyje susitaikyti, kad nuo šiol teks šokti pagal saugumo dūdą. Jūs tik pasiklausykit, ką sako neoficialūs bendradarbiai. *Aš niekam nesu pakenkęs. Aš tai jau žinojau, ką jiems kalbėti. Žinoma, visko tai aš jiems nepasakojau. Tai, ką aš jiems pasakiau, jie ir be manęs žinojo. Ką aš jiems pasakojau, jie be jokio vargo patys būtų iškapstę.*

Apie Stasi niekad nebuvo kalbos, net kai paštu gavau šaukimą į armiją, o ir karinio mokymo stovykloje Freienbrinke, kur šeši šimtai rekrūtų lakstė su pilna kovine apranga, ilgas valandas praleisdavo



pratybų aikštėje ir kur kasdien buvo skelbiami mokomieji pavojai. Argi tai galėjo būti Stasi – rūstus, tikras, legendomis apipintas Stasi? Argi patekę į Stasi dalinius būtume girdėję ir vykdę tokias komandas kaip: „Užimti kovinę parengtį!“ Ne. Patekę į Stasi, mes būtume mokomi slaptaraščio, instruktuojami, kaip pasidaryti antrąjį raktą ar kur reikia pakišti slaptą mikrofoną. O ne to, kaip teisingai išvalyti ir nesulankstyti dujokaukę. Kad ir kur aš pakliūčiau, įtikinėjau save, Stasi negali pasakyti, kad tarnauju jiems. Kuo greičiau ištirpti marširuojančių šimtinių kolonoje! Kai nepraėjus nė mėnesiui (galit tikėt, galit netikėt) su *triperiu* buvau paleistas į namus, klausimas, ar aš tikrai buvau Stasi, man vis tebebuvo miglotas – užtat pamažu ėmiau susivokti, kas dedasi mano tėvo širdyje. Kas gi jam buvo likę – tik sekti man pasakėlę apie Užsienio reikalų ministeriją! Diena po dienos, metai po metų jis dangstė savo egzistenciją legendomis ir išsisukinėjimais; nejau turėjo viską atvirai pasakyti aštuonerių metų pypliui vien dėl to, kad tas pyplys visai per apsirikimą yra jo sūnus? Ar *aš* buvo ta priežastis, kad jis užsisklendė? Juokas.

Freienbrinke gyvenome keturvietėse palapinėse su dviaukščiais gultais, ir iš tikrųjų – o likime! – jau pačią pirmąją naktį iš naujo buvo užpildytos nežinojimo spragos. „Kodėl trimito signalas* vadinasi signalas?“ – iš viršutinio gulto paklausė virš manęs gulėjęs Raimundas. O kai niekas neįstengė atsakyti, jis pats atsakė: „Ogi todėl, kad aš dabar kaip tik glostinėju savo žvakę“. Jis ėmė šlamėti taip, kaip aš jau kitados buvau girdėjęs darant valtyje – *pliuk pliuk pliuk* – nebuvo jokios abejonės, kad jis dirginasi tiesiai virš manęs. Dar po kelių dienų, mums sugulus, jam pagaliau pavyko iškvosti vienintelį iš mūsų vedusį Renė, aštuoniolikmetį Renė, kaip šis tai darąs su savo žmona. Kokie potyriai! Argi čia niekas nežino *įstatymų? Teisinių konsekvencijų?* Raimundas masturbuojasi įtraukinėdamas į savo žaidimus ir Renė – *masturbacijos skatinimas* – lygiai toks pat nusikaltimas, kokį aš padariau tada valtyje, atvirkščiai užsivilkdamas marškinėlius su ABBA. Tai argi *čia Stasi*? Pasklidę *grandine*, mes perdien trankyda-

* *Zapfenstreich* – signalas, trimitavimas patikrinimui. Čia žodžių žaismas: *Zapfen* – varveklis, ledo žvakė, *streichen* – glostyti, glostinėti (*vok.*). *Vert.*

vomės po laukus, o nakčia onanizuodavomės – ir tai Stasi? Be to, aš vėl čia sutikau kone visą Heinricho Herco aukštesniosios mokyklos kandidatų į karininkus klubą – visi ik vienam jie galėjo būti kuo tik nori, bet ne pradedančiais slaptųjų tarnybų agentais (kaip, pavyzdžiui, aš). Pažinau juos iš daugybės popiečių, kai jie didžiuodamiesi rodydavo savo kišeninius peiliukus dar palydėdami replikomis: *Šitą pirkausi Minske* arba: *Manasis turi aštuoniolika detalių*. O kur dar *ginklų specialistai*! Šie žiūrėdavo visus sovietų filmus apie karą ir, jei filmo veiksmas vykdavo *neva* 1942 metais, tvirtindavo, kad tie filmai *totališkai netikroviški* – mat buvo scena, kur rodė tokį pistoletą, kuris tik 1944 metais sovietinėje armijoje jau *reguliariai* būdavo išduodamas *praporščikams*. Arba *konstruktoriai*, kurie nuolat turėdavo naujausią informaciją apie jauniesiems modeliuotojams skirtų lėktuvų modelių aktualųjį asortimentą. Šitie jau dabar atrodė taip kaip *nugalėtojai*. Kiekvienoje mokykloje su kiekvienu jaunuoliu vykdavo *verbavimo pokalbiai* – nemalonūs ir įtempti, dažniausiai direktoriaus pavaduotojo kabinete – ten užsukdavo du kandidatų į karininkus žvalgai, kurių vienas vartydavo asmens bylas ir susidarydavo bendrą vaizdą, tuo tarpu kitas kurdavo nevaržomą atmosferą (Na? Turi jau draugužę?), kol galiausiai paklausdavo, visiškai paprastai paklausdavo: „Ar Jūs nesibodėtumėte, jei ateityje tektų padirbėti su *žmonėmis*?“ Paprastų paprasčiausias klausimas. Jūs ir atsakykit paprastai: „taip“ ar „ne“. Kaip sakyta, *kiekvienas* šešiolikos–aštuoniolikos metų jaunuolis bent kartą buvo kviečiamas panašiam pokalbiui su verbuotojais. Ir kuris išdrįs pasakyti „ne“, jei taip tiesiai šviesiai tavęs klausia, ar nenorėtum kartais padirbėti su *žmonėmis*? Juk žmogus tai skamba išdidžiai! O ar kada pamąstei: ar nenorėtum tapti Nacionalinės liaudies armijos politinio skyriaus karininku ir politiškai prusinti žalią jaunimėlį? Argi tai ne indėlis į taikos reikalą? Į socializmą? Nejau nenori nieko jų labui nuveikti? *Štai Jūsų tėvas*, kaip iš rašto beria su asmens byla susipažinęs verbuotojas, *yra paprastas darbininkas* (arba: *Juk Jūsų motina irgi paprastas žmogus!*). Nejau pašnekovas nejaučiąs jokio dėkingumo visuomenei, kuri suteikė jam progą lavintis elitinėje mokykloje? Nejau Jūs norite išsisukti nuo didžiųjų mūsų meto kovų, netgi čia pat esant protokolą rašančiam direktoriui? Ak,



norite tapti girininku? Mylite gamtą? Tiesiog nuostabu! Būdamas tankų pulko vadu, dėl dažnų ir visais metų laikais vykdomų šaudymo pratybų senuose, kariniais tikslais uždaruose miškuose turėsite galimybę...

Štai kaip netikusiai ir negrabiai visa tai vykdavo, misteri Kicelšteinai! Ir su tokiais, kurie prisižadėjo, mokydamasis toje elitinėje mokykloje, aš turėdavau dalyvauti kartą per mėnesį rengiamose popietėse. Su savo Minske pirktais peiliukais ir lėktuvų modeliais jų mintys klajojo kažkur kitur – bet tame saugume jie juk nieko nebuvo pametę! Tai, kad juos vėl sutikau Freienbrinke, yra ženklas, kad esu išskirtinis, įrodymas, kad esu paslaptingiausias iš paslaptingiausiųjų, nes jei vieną gražią dieną kaip istorinės misijos vykdytojas imčiau komanduoti nuo to milžiniško konferencijų stalo, tie, kurie galėjo mane matyti bendraujant su Stasi, tuolab negalėtų manęs išduoti. Ten, kur klesti skrupulų nepripažįstantys onanistai ir panašios mūsų visuomenės padugnės, ten ne vieta Stasi, kuris norėjo turėti mane, Klausą iš viršelio. Kas mane siejo su vienoje palapinėje įsikūrusiais vyručiais? Niekas! Aš turėjau savo legendą, turėjau pirmąją konspiracinę užduotį, jau sėdėjau su Stasi už vieno konferencijų stalo, o ką kalbėti apie reikšmingus patikrinimo komisijos kuždulius; buvau daug svarbesnis, reikšmingesnis, geresnis...

Ne, misteri Kicelšteinai, atvirai kalbant, aš pasiutusiai pavydėjau tam Raimundui, nuo pat pirmos dienos. *Aš esu Raymundas. Su ypsilon.* Raimundas, pasaulio vyras, turintis savo stilių, idealus žentas: atletiškas, besikvatojantis, mitrus. O dar tan vardan įsiterpęs „ypsilon“. Raymundas. Aš gi visą gyvenimą taip ir liksiu *Klausas*... Angliškas žodis *Ray* reiškia *spindulį*, kartą paaiškino jis, taigi Raymundas iš tikrųjų reiškia *spinduliuojančią burną*. Kokia Dievo dovana! Spinduliuojanti burna ir dar „ypsilon“. O kaip jis kalbėdavo apie *pažiūras, karjerą, sėkmę* – tiesiog pačiam norėjosi taip šnekėti! Kaip lengvai ir natūraliai slydo tie žodžiai iš jo švytinčios burnos! Nebuvo ko abejoti – štai kur jo pasaulis. Ir jo žavesys! Jo akivaizdoje man nuolat apsitraukdavo akiniai – taip pavydėjau jam to žavesio. O kaip jis privertė Renė mums atsiverti, kaip jis darąs tą dalyką su savo žmona, aišku, norėjo jaunikį pastatyti į savo vietą – pagarba, vien iš

pagarbos Renė sutiko pasakotis. Renė nuo ryto iki vakaro nervino mus kur reikia ir nereikia kišdamas tą – *mano žmona, mano žmona*. Jo žmona buvo penkeriais metais vyresnė, „bet leidimas tuoktis buvo duotas iškart". Cha! *Kas* buvo duotas? „Taip, *leidimas*, jums irgi tokį reikės gauti, jei įsigeisit vesti. Bet su mano žmona nebuvo jokių problemų". Į tai Kajus, ketvirtasis palapinės gyventojas, suurzgė: „Nuo šiol, ko gero, ir įkišt norėdamas turėsi gaut leidimą". Kartą tas Renė paliko pradėtą rašyti laišką, kad mes jį perskaitytume ir pažaliuotume iš pavydo, vajėzau! *Tu apsaugosi mane iš flangų, o aš laikau aukštai iškėlęs savo vėliavą ir besąlygišką ištikimybę*. Prisistatydamas Renė pareiškė, kad rašant jo vardą ant antrosios „e" dedamas toks brūkšniukas, o Raimundas jį tuoj pataisė gryniausia *parlez-vous-francaise* – prancūzų kalba: „Taip, tai *Accent aigus*". Mane supo žmonės, turintys *ypsilon* ir *Accent aigus*, o mano menkavertiškumo kompleksą sustiprino dar ir tai, kad kaip paaiškėjo maudantis duše, Kajaus buvo ilgiausias. Aš niekad nedaviau į kumštį ir turėjau trumpiausią. Raimundas masturbavosi kasdien, nors jo nebuvo pats ilgiausias – kaip tai suprasti? Vieni klausimai.

Vieną vakarą, jau po signalo miegoti, bet dar nepradėjęs glostinėtis savo žvakės, Raimundas taip pasakė:

– Klausyk, Renė, o kaip ta tavo pati? Turiu galvoj, duoda, patenkina tave?

– Koks tavo reikalas!

– Papasakok, kaip ji tai daro, kai sugulat. Šiaip jau mali apie ją kas tik ant seilės užeina.

– Kas tau darbo! – sušnopavo Renė, jis visuomet, pajutęs panašų spaudimą, šnopuodavo. Manė gal, kad šitaip lengviau išsikovos pripažinimą.

– Nagi, – paragino Raimundas. – Papasakok mums, kaip tu krušiesi. Aš dabar kaip tik noriu susimušti grietinės.

Susimušti grietinės? Taip sakant aš dar nebuvau girdėjęs. Ar tai tas pat, ką aš spėju jį darysiant?

– Ko tyli? – nenurimo Raimundas. – Papasakok mums, kaip tu ją paimi. Arba kaip labiausiai norėtum ją paimti. Nupiešk savo svajonių sueitį. Ir mudu varžysimės, kuris greičiau nuramdys savo vėzdą, ką?



Po valandėlės Renė užsikirsdamas prabilo:

– Na, gerai... atsigultume mudu į lovą. Imtumėme kaip pašėlę bučiuotis ir pultumėme vienas kitam atseginėti sagų.

Raimundas nedelsdamas pradėjo, pasigirdo jau pažįstamas *pliuk pliuk pliuk pliuk.*

– Tu irgi duodies? – paklausė jis Renė.

– Ne.

– O judu? – pasiteiravo.

– Aš ne, – pareiškiau.

– Ir aš ne, – pasakė Kajus.

– Po galais, aš čia vienintelis, kuriam onanija teikia džiaugsmo! – šūktelėjo Raimundas.

– Na, gerai, – nusileido Kajus. Neįtikėtina!

– Tai kur čia aš sustojau? – paklausė Renė.

– Prie sagų.

– Visąlaik paliktų degti šviesa. Ir tada aš ją visą kaip reikiant, iki galo – *iščiupinėčiau*. Su malonumu stipriai pagniaužyčiau jos krūtis, – Raimundas pradėjo šnopuoti.

– Tai puiku, – šniokštė jis.

– Tuomet dešiniąja ranka apčiuopčiau jos makštį.

– Aha, imtum krapštyti jos piziutę!

– Išsiaiškinčiau, kur jos gėdos lūpos pačios jautriausios. Žaisčiau su jos vilna. Galbūt... – jis užsikirto.

– Nagi? – sušvokštė Raimundas.

– Galbūt aš netgi...

– Na? Sakyk!

– Apuostyčiau jos makštį! Ne šniurkštelėčiau nosimi, o kaip reikiant įbesčiau ten savo knyslę, – jis giliai įkvėpė. – Tuomet jau praskėsčiau kojas...

– Šlaunis! – pataisė Raimundas.

– Gerai, šlaunis. Tuomet imčiau...

– Ją krušti! – sušuko Raimundas. – Įsibrauti į ją!

– Su ja miegoti, – pasakė Renė. – Išbandyčiau porą pozų...

– Nusuktum savo senutę į sieną ir paimtum ją iš užpakalio, ar ne?

Renė nusijuokė.

– Taip, nugręžčiau senutę į sieną...

– Ir įkištum jai savo menką lazdelę?

– Aš vėl skėsčiau jos kojas į šalis.

– Kad pamatytum, kokia švelni ir rausva jos putė! – užbaigė Raimundas.

– Taip, tikrai, – ir sužavėtas, ir nusivylęs atsiliepė Renė. Tuomet kiek patylėjo. Buvo girdėti tik *pliuk pliuk pliuk pliuk*, o aš galvojau, ar manyje esama ko nors to, kas verčia tuos bernus šitaip elgtis – smaukytis visai manęs nesivaržant. Kuo aš ypatingas? Kuo skiriuosi?

– O kaip tu tai darai iš tikrųjų? – pasiteiravo Raimundas, tyliai ir – prakeikimas! – be galo *žmogiškai*.

– Šviesą mes visuomet užgesinam. Tamsu kaip šiknoj. Ir ji nenori, kad aš žiūrėčiau, kaip nusirenginėja. Taip. Mes darom tai nedažnai. Netgi labai retai.

– Kaip retai? – paklausė Raimundas taip tyliai, kad galėjo būti ir neišgirstas.

– Retai, retai, – atsakė Renė. – Nuo to laiko, kai esam pažįstami, galbūt kokius šešis ar septynis kartus.

Ir, atrodo, jis vis tiek padidino tą skaičių.

– Tai tu kaip reikiant net krūtų nepagniaužai?

– Ne.

– Ir movos neapuostai?

– Ne.

– Bet kodėl?

– Nežinau. Bijau, kad tai jai nepatiktų.

Raimundas turėjo Dievo dovaną ir uoslę, kaip iš kito ką nors išgauti. Pavyzdžiui, mane užklupo šveičiant dantis; jis netikėtai atsistojo man už nugaros, žvilgtelėjo į mano veidrodėlį ir sukuždėjo į ausį: *Klausai, tu juk irgi dar nė karto nesi bandęs!* Aš persigandęs išskalavau burną ir išstenėjau: *Ne*. Ne kam kitam, o būtent Raimundui šovė į galvą idėja surengti *iškylą mėnesėtą naktį*. „Moterys jaučia silpnybę romantikai“, – pareiškė jis, lyg būtų išmaišęs visą pasaulį tarsi pats Kazanova, ir aš vėl pažaliavau iš pavydo. Suraukiau nosį visai panašiai kaip anomis vasaros stovyklų naktimis, kai trylikamečiai berniukai naktį nulįsdavo į mergaičių bungalą. Nėra ko abejoti,



kad Raimundas tuomet buvo savo bungalo lyderis, tuo tarpu aš su savo geru išsiauklėjimu visada likdavau dviaukštėje lovoje ir tramdydamas kūniškuosius geidulius demonstruodavau charakterio tvirtumą ir sau pačiam, ir visam likusiam pasauliui.

Raimundas, kaip patyręs specas, pagal kalendorių nustatė artimiausios pilnaties naktį, padavė paraišką grupiniam leidimui į miestą ir užsakė kelionę „Vilhelmu Piku", *Baltojo laivyno* flagmanu. Rugsėjis šiemet švelnus, sakė jis, mūsų laukia mėnesėta naktis su virš denio siūbuojančiais lampionais, saldžia muzika ir bangų pleškenimu.

– Tiesą sakant, – sakė Raimundas, – laive aš dar niekad nesu bandęs, – bet juk tiesiog *turi* pavykti!

Kodėl man tai neatėjo į galvą? Kaip jis viską taip sumano? Kodėl jis toks lankstus, o aš ne? Kai jam prisireikia, jis save patenkina, o iš kitų išmelžia geidžiamus tekstus. Kaip jam taip viskas išeina, o aš nuolat bėgu nuo savo pimpio. Aš į pižamos kelnes kemšu šluostę, o jis drabsto sėklą ant paklodžių, kiek tik jam patinka.

– Ir tu gali po to ten miegoti? – nesusivokdamas paklausiau jį (*po to ten* tikriausiai turėjo reikšti – kaip jis gali miegoti tarp žuvusių penkiasdešimt milijonų ikrų? *Nejau galėtum užmigti baseine, iš kurio išleistas vanduo, tarp penkiasdešimties milijonų žiopčiojančių ir veltui orą gaudančių karpių?*).

– Pora lašų... Kur nors tai jie turi pasidėti, – pareiškė Raimundas. Genialu!

Leidimas grupinei išvykai buvo gautas, į Berlyną plaukėme barkasu, lydimi tokio majoro Šenko, kuriam buvo patikėta mus prižiūrėti. Jis pats veržėsi mus lydėti, buvo mat išsiskyręs ir norėjo, pasak jo, „iš naujo užmesti tinklus". Vos atsidūrė laive, iškart ėmė vaidinti jūreivį vartodamas tokius posakius kaip „paskuigalis" ir „užgrobti barą". Siekdamas įtvirtinti savo rūsčiai žavaus vyriškio įvaizdį, neapsakomai prisisiurbė ir prieš galutinai nugriūdamas po stalu ištarė paskutiniuosius žodžius: *leidimas dulkintis duotas!*

Ji užsikeberiojo į mūsų denį norėdama bufete nusipirkti cigarečių. Raimundas iškart kumštelėjo man.

– Kokia figūra! – sukuždėjo jis. – Ji, aišku, užsiiminėjo ritmine gimnastika.

Žiūrėk tik, pamaniau, moterys turi ir *figūrą*, apie kurią galima pakalbėti ir turėti savo nuomonę. Ko tik nebūna!

– Ką galvoji? – paklausė Raimundas.

Ką aš galvojau? Ji vilkėjo juoda megzta suknele – trumpa, glaudžiai aptempta, avėjo ryškiai raudonais laivelio formos bateliais, su kuriais niekaip neįstengė susitvarkyti. Nors nuolat žvilgčiojo į savo kojas, klupinėjo kas antras žingsnis.

– Tikriausiai ji dirba fabrike ir kasryt keliasi penkiolika po penkių, – sutrikęs ištariau.

Bent jau jos vardas būtų padaręs garbę bet kurios septynių asmenų darbo žmonių šeimos vaikui: *Marina*. Vos gavusi cigaretes, vieną tuojau užsidegė, o kadangi klaidžiojantis jos žvilgsnis apsistojo ties mūsų staliuku, pajutau pareigą peleninę nuo mūsų stalo nunešti prie bufeto – ten jos nebuvo. Koks aš atidus ir pasirengęs ateiti pagalbon! Ji šyptelėjo man, ir aš pamaniau, kad ir man visai pritiktų šyptelėti. Ir tikrai: ji dar kartą nusišypsojo! Aš irgi, ir taip toliau. Ji truktelėjo mane už rankovės, ir aš nusekiau iš paskos į jos denį, kur ji iškart kranktelėjo kelneriui: „Šampanja!“ Kelneris atnešė butelį, Marina paėmė jį, įsikišo tarp kojų... Misteri Kicelšteinai, aš vadinsiu daiktus tikraisiais vardais: *ji onanizavo butelio kaklą savo ranka!* Ji įspraudė butelį tarp šlaunų, smailiais pirštais atsuko vieliukę ir juokdamasi vėl ėmė trinti kaklą – greitai ir tvirtai. Keliskart nykščio nagu krepštelėjo kamštį, *ir jis iššovė*. Iš butelio plūstelėjo putos, ji greit prisikišo butelį prie lūpų, tačiau nė nesistengė sergėtis varvančio ant suknelės šampano. Putoms nuslūgus, Marina kvatodama iškėlė butelį aukštyn ir ėmė išdykėliškai jį bučiuoti. Tada parėmė galvą rankomis, išdidžiai nužvelgė mane, sudėjo lūpas ir švilptelėjo kaip fleita: „Tiū de liū diū diū, tiū de liū diū diū...“ Ji žinojo, ką darė!

Netikėtai prisiminiau, kaip su šampano buteliu elgdavosi mano tėvai. Ir *kada*: tik per Naujuosius metus, kurie neatsiejami nuo pagundos alkoholiui. Naujieji metai primena kažką tokio, kai *atsileidžia varžtai* ir, kaip įrodyta daugybe eksperimentų, žmogus *tampa agresyvus*, taip, būna tokie išimtiniai atvejai. Vienąkart per metus ribą



leista peržengti. Putojantis taurus gėrimas (nieko bendra su *šampanja*) saugumo sumetimais atšaldomas, o atidaromas virtuvėje. Teisę atidarinėti šampaną mūsų šeimoje turėjo tik tėvas: jis pastatydavo butelį ant grindų, įsprausdavo tarp kojų ir – įsidėmėkit! – ant butelio užmesdavo indų šluostę. Per šluostę apčiuopdavo vieliukę, atsukdavo ją, galiausiai lėtai ir *atsargiai* išjudindavo kamštį, tarsi iš butelio operuotų kokį svetimkūnį. Kamštis niekad net nepokštelėdavo. O jei, nepaisant visų atsargumo priemonių, tų putų kiek ir nuvarvėdavo, viskas susigerdavo į šluostę. Kaip tai vadinasi? *Safer Sekt?** Jei žmonės taip ir dulkinasi, kaip atidarinėja šampano butelius – ne, aš nevengiu tęsti savo minties! O jau tie šampano kamščiai! Misteri Kicelšteinai, Jūs nepatikėsit, kol savo akimis neišvysite. Ant saugiai ištrauktų kamščių pas mus būdavo užrašomi atitinkami metai, ir jie būdavo saugomi šalia šeimos fotografijų kaip slenkančių metų prisiminimas. Štai kaip būdavo pas mus! Elgėmės kaip sudužusio laivo keleiviai, kurie negyvenamoje saloje pjaustinėja įrantas! Štai kur buvo šaknys! Štai mano tėvai! Tai jie mane – tik neklauskit kaip! – padarė!

Kai aš jau begalę kartų šyptelėjimu atsakiau į Marinos šyptelėjimus, pagaliau ir pats įsidrąsinau – pirmas šyptelėjau jai ir – koks netikėtumas! – ji man atsakė! Tai bent! Kodėl man niekas anksčiau to nepasakė! Ar šitas dalykas turi kokią prasmę, ar viskas išties yra taip paprasta, kaip atrodo? Ir kai aš, kokias dešimt minučių intensyviai svarstęs, pasiūliau jai pašokti, ji stryktelėjo švytėdama, tarsi tik to ir būtų laukusi. Pakilome į viršutinį denį ir ėmėme šokti, ir kai ji pakibo man ant kaklo ir prigludo visu savo šiltu minkštu kūneliu, man ėmė drebėti kinkos, taip susijaudinau. Virš denio švietė lampionų girlianda, dvelkė vėsus vėjukas, mes suglaudėme skruostus ir šokom tylėdami. Jei aš neklystu, esama tokio žodžio tam, ką mes darėme: mes *glaustėmės*. Tai buvo taip nuostabu, jog pamaniau, kad gali plyšti širdis. Muzikantai, keturi prastai išsimiegoję bulgarai, grojo vieną sentimentalią melodiją po kitos: *Yesterday* ir *Strangers in the Night*, ir *Tu pereisi septynis tiltus*. „Mėgstamiausia mano daina“, – svajingai

* Saugus šampanas *(angl.-vok.)*. Skamba panašiai kaip *Safer Sex* – saugus seksas. *Vert.*

sukuždėjo Marina ir dar stipriau prigludo prie manęs. Ji turėjo savo *mėgstamiausią dainą*! Nieko panašaus nebūčiau galėjęs pasakyti, nebent paminėti kokią *mėgstamą operą*, ir tai tik siedamas ją su atitinkama inscenizacija. Kuo dar apstulbins mane šitas tankiakailis kvepiantis žvėriukas? Kad jis turi mėgstamą *spalvą*? Ar *mėgstamą patiekalą*? Mėgstamą žodį? Tiū de liū diū diū?

Laivui prisišvartavus, mes paėmėm taksi ir nuvažiavom pas ją. Ji padėjo galvą man ant peties ir ėmė graibytis apie kiaušiukus. Net neatsiklaususi manęs! Neįtikėtina! Netgi aš neliečiu jų be būtino reikalo!

Namuose ji stvėrė man už kelnių diržo, pažvelgė tiesiai į akis ir nusitempė virtuvėn. Ten atsisėdo ant virtuvinio stalo, persibraukė savo smailiais piršteliais krūtis ir ėmėsi segioti mano marškinius. Nenorėdamas pasirodyti stuobrys, pradėjau vilkti jos suknelę. Čia ir iškilo aikštėn mano neįgudimas: kaip tą suknelę nuvilkti? Per galvą? O gal ji nutempiama žemyn? O gal man reikia Mariną išlukštenti kaip šokoladinį Velykų kiškutį? Juk buvau tikras, kad man tiesiog nelemta atsidurti panašioje situacijoje. Ar aš, keturių bibliotekų pažymėjimų savininkas, bent skaitęs ką nors apie nurenginėjimą? O jei taip, tai ką? Kad tokiais atvejais visuomet atsiranda kliūvantis užtrauktukas. Ir kad tokiais atvejais, apakinus geiduliui, suknelė perplyšta. Kol aš suradau tą galintį užstrigti užtrauktuką, greitu judesiu pati jį ant savo nugaros atitraukė. Atsargiai nuvilkau per galvą suknelę – ir šventa teisybė: išvydau dvi krūtis! To ir tikėjausi! Taigi niekas nemelavo: kai moteris palieka nuoga, gali gėrėtis jos krūtimis! O kai Marina papurtė savo šukuoseną, jos irgi krustelėjo. Buvau priblokštas. Kad šitie legendomis apipinti varpai tokiu paprastu būdu paklustų traukos dėsniui! Nuostabu! Abu nutraukėm jos kelnaites, kurias ji buvo prisėdusi, o kai aš apkvaitęs tebestovėjau prieš ją su varnų galvomis aplikuotomis apatinėmis, ji atliko savo paskutinį nepamirštamą numerį: ištiesė kojas ir nykščiais tvirtai įsikibo į mano kelnių gumą, ėmė traukti jas žemyn švelniai slysdama savo kojytėmis per mano blauzdas. Be to, sinchroniškai glostinėjo mano kotą. Kur ji viso to išmoko? Ar visos moterys taip gali? Buvau taip pakerėtas – *sugriebtas*, kad visai pamiršau savo ketinimą ieškoti

kažkokio G taško; o kaip dažnai aš mintyse ir pasitelkęs pagalbon aštuntos klasės anatomijos vadovėlį kurdavau pozas, kurios mano strampui būtų suteikusios judėjimo laisvę – dūrio gelmė ir lietimo kampas sistemingai ieškant G taško. Kaip aš supratau sąvoką *lytiniai santykiai*? Kas nors tokio, kai žmogus privalo būti begal atsargus, panašiai kaip imamas iš akies įstrigęs svetimkūnis, arba įsivaizdavau tai kaip *šokių mokyklą*, bejausmį glaustymąsi vienas prie kito. Tik jau ne šitokį *šampano kamščio* pojūtį! Kad visa tai gali būti palikta savieigai! Ir iš tikrųjų: po valandėlės iš mano pryšakio kai kas išvarvėjo. Netgi man! Tai štai kaip vadinasi tasai *Happiness Is a Warm Gun*.

Marina atsistojo, užsimetė marškinius ir užsidegė cigaretę. Tuomet paleido grotuvą. Ji prisėdo virtuvėje ant kėdės ir atkišo man cigaretę. Aš paėmiau ir užtraukiau. Vau! Mudu pasidulkinom, pasidalijom *po to cigarete*, o kur dar muzika. Kiek nuotykių! *Sex and Drugs and Rock'n' Roll!* Mano biografams teks šį tą įterpti: Klausas iš viršelio įžengė į hipių gyvenimą. Išsaugosiu tą cigaretės nuorūką, kad po mano mirties *Klauso Ūlcšto muziejus* savo fonduose turėtų pirmąją *po to surūkytą cigaretę*.

Buvau įsitikinęs, kad prieš, paties dulkinimosi metu ir po to būtina sakyti: *aš tave myliu*.

– Aš tave myliu, – pabandžiau.

– Dabar jau nusiramink, gerai? – pasakė ji.

Ką? Jokios meilės? Vien grynas seksas?

– Juk nieko kaip nebuvo, – tarė ji ir išpūtė dūmą. Sėdėjo ant sulankstomos virtuvinės kėdės įlindusi į ilgus marškinius, susegusi ant pilvo vos dvi ar tris sagas, atsainiai ištiesusi kojas ir padarė mane vos ne sekso mašina! Susigėdęs nudelbiau akis žemyn – ir ką išvydau? Po virtuvės stalu stovėjo žiurkėno narvelis! Šiaip ar taip, man ir šiandien pasidaro nesmagu, kad mūsų sueitį stebėjo *žiurkėnas*, apskritai *žiurkėnas virtuvėje*, anot manęs, – neįsivaizduojamo aplaidumo išraiška. Tokios detalės gali netgi sukelti mano užuojautą Trečiajam pasauliui. *Virtuvėje*, taigi patalpoje, kur gaminamas maistas, o paskui valgomas, laikomas žvėrelis, *kailinis* žvėrelis, kurio kailyje gali kas nors įsiveisti. O juk žiurkėnas yra *graužikas*, kaip ir žiurkė! Bakterijos,

terpė parazitams, užkratas, epidemijos – gali kilti net žiurkėnų maras.

Po kelių dienų mano numylėtas organas nebekėlė jokio džiaugsmo, ypač tualete. Tas, kuris kaip aš nuolat būdavo perspėjamas dėl sekso, žino, ką reiškia *skausmai šlapinantis*. Man kone palengvėjo: teisybė dar egzistuoja! Apsilankiau pas štabo gydytoją, visų ligų specialistą su šiurpą varančia pavarde *Rychfingeris*[*] – puikus papildymas tam žodynui, kuris per kitas savaites knibždėjo mano galvoje: *tepinėlis... gonokokai... gonorėja... penicilinas... gleivės...*

Gonorėja neįėjo bendrosios medicinos specialisto dr. Rychfingerio kompetenciją; jis pasiuntė mane namo ir išrašė nukreipimą į ministerijos polikliniką, kur praktikuoja odos ir lytinių ligų gydytojas. Atsisveikinimas mokomojoje stovykloje buvo jaudinantis; pirmoji triperio infekcija tarp šešių šimtų rekrūtų visuomet kelia pagarbą, susilauki padūkusio patino šlovės. Pripažinimą patyriau iš visų pusių, sulaukėję vyrai kovine apranga plojo man per pečius ir džiūgavo, tarsi patys būtų gavę triperį.

Persirengęs apžiūrėjau save veidrodyje. Siaubas! Tai, ką kiti žmonės vadina *skudurais*, mūsų šeimoje buvo vadinama *apranga*, taip aš ir atrodžiau: smėlinė impregnuota striukė, juodos plono korto kelnės, šviesžaliai mišrios sudėties marškiniai ir pusbačiai su paminkštintais puspadžiais. Atrodžiau ne kaip gavęs triperį, o kaip kaliausė. Berlyne nusipirkau porą laikraščių su skelbimų skyriais ir *BZ am Abend*[**], aptikau man reikiamo dydžio džinsus, kuriuos įsigijęs čia pat užsitempiau. Pirmoje pasitaikiusioje parduotuvėje dar nusipirkau raudonais ir violetiniais langais flanelės marškinius, jų raštas man priminė tuos, kuriuos Marina užsivilko *po to*. Vokiečių kalboje flanelė rimuojasi su maištu[***]! O *džinsai* – *James* ir *Dean* koncentratas. Ar mane dar įmanoma atskirti nuo teroristo? Iki šiol visus *dėvėtinus drabužius* man parinkdavo motina. Dabar tam atėjo galas! Galas! Galas! Sakinys: *Mama, nuo rytdienos tu nebesivargink su mano*

[*] Uodžiamasis pirštas *(vok.)*.

[**] „Berliner Zeitung" vakarinė laida *(vok.)*.

[***] *Flanell* ir *Rebell* – flanelė ir maištas *(vok.)*.



drabužėliais, buvo jau suformuluotas, jį tereikėjo ištarti. Traukiant namop, galvoje knibždėjo ir kiti šokiruojantys sakiniai – tai buvo visai nesunku, nes mano motina buvo iš tų moterų, kurios neskiria *roadie* nuo *rowdy*ʻ, ir vieni, ir kiti jai „vienodai rodo". *Mama, jei aš rytoj eičiau pasiurbti alaus ir iš menkų sumelių kiek palošti skatą ir čia pas mus užsuktų vienas iš mano naujų bičų, žinai, toksai ant kaklo išsitatuiravęs undinę, jis norėtų pasiimti Sex-Pistols plokštelę, kurią aš palikau stoty, mat kai šventėme Union pergalę išvykoje, supranti, buvau apspangęs. Tu tik nebijok, jis yra policijos priežiūroje ir puikiai žino, kad niekur negalima kišti nagų, jei vėl nenori įkliūti.* Žvelgiau į savo atvaizdą vitrinos veidrodyje. Čia aš? Iki šiol vaikštinėdavau kaip koks Jehovos liudytojas, nedrįsdamas net rankovių atsiraityti – o dabar iš veidrodžio į mane žvelgė kone pats Elvis – čia *aš*? Nejaugi? Sunku patikėti, kaip lytinė sueitis gali pakeisti žmogų. Nepaisydamas, kad galiu susigriebti bronchų uždegimą, netgi atsisagsčiau viršutines naujųjų marškinių sagas. Spragsėjau pirštais ir pusbalsiu dainavau *A-wop-Bop-A-loo-Bop...*

Kai motina atidarė man duris, jos akyse išvydau klaikų siaubą: *Čia ne mano sūnus!* Į klausimą, kodėl aš jau čia, atsakiau probėgšmais: „A, taip jau išėjo". Tryniausi po namus ramstydamas durų staktas, žiovavau net burnos delnu neprisidengdamas, dribau į krėslą ir netgi stumtelėjau jį iš vietos – rimta priežastis netekti palikimo. Nuo šiol aš nebesilankstysiu, kai susipainios dulkių siurblio laidas! Spirtelsiu į jį stačias, paskui užversiu kojas ir drybsosiu, o su visais sveikinsiuosi tik *Hi!* Darinėsiu duris nebenuspausdamas rankenos! Ignoruosiu šventas sofos pagalves ir visą tą jų tvarką! Mano ateitis – džinsai!

Nudūlinau į svetainę, kur skaitydamas laikraštį sėdėjo tėvas. *Hello*, pasisveikinau ir, kaip sakyta, dribau į krėslą. O juk anksčiau būčiau nuolankiai prisėdęs šalia ir laukęs, kol jis teiksis į mane žvilgtelėti, o gal netgi pasuks ausį ir aš galėsiu pasipasakoti apie savo gyvenimą nuolat skatinamas paikos vilties, kad tėvas galbūt pagaliau priims mane į savo širdį, galiausiai įveiks save, pajus mane kaip savo kūno dalį...

ʻ *Roady* – bastūnas, tranzuotojas; *rowdy* – įžūlėlis, chuliganas *(angl.). Vert.*

Viskas! Baigta! Tegul sėdi sau ir šiugždena tą savo begal reikšmingą laikraštį. Motina, baisiausiai susirūpinusi, slankiojo po namus dėdamasi, kad būtinai reikia palaistyti gėles. Oi, ta mano motina! Kaip ji su mažu laistytuvėliu šlaksto savo *augalėlius*! Kaip ji dūsauja, kad ir vėl tenka per pusę buto eiti vandens. Kaip ji, tiesindama šakeles, užmeta akį į atverstą „Augalų priežiūros ABC“! Kaip timpčioja lapelius! Kai ji aukodamasi stengiasi sudrėkinti labiausiai pasislėpusius lapus – tikra kambario augalijos Motina Teresė! Po dešimties minučių ji surengė man testą. Sušukusi: „Man reikia stipraus vyro virtuvėje!“, laukė, ar aš kaip visuomet lėkte atlėksiu – ir tik žiūrėk: aš jau čia! Kaip jai palengvėjo! Nors ir su tais džinsais, reagavau į jos šauksmą! Ir to dar negana – kaip buvau, taip ir likau šaunus sūnus, kuris nė neprašytas pašoka prisireikus apversti Malerio plokštelę. Pasirengęs eiti į kompromisus, netgi prisėdau prie pietų stalo ir nutvėręs šakutę „leidau sau“ pasimėgauti Frankfurto pyragu, kurį „tokios dienos proga“ spėjo nupirkti motina. Kodėl gi ne? Ko gi dar galėtų prie manęs prikibti? Ne, daugiau aš nebesileisiu bauginamas prie šito stalo! Taip galvojau, kol motina drebančiomis lūpomis ištarė:

– Klausai, kišdama tavo aprangą į skalbimo mašiną, šį tą radau.

Siuntimą į polikliniką! Ji rado pažymą, kad sergu triperiu! Ji *viską* žino!

– Tai valio! – ištariau užsikirsdamas. Seilės burnoje išdžiūvo, o pyragas ėmė veltis.

– Kas ten buvo? Ar mes ją pažįstam? – paklausė motina.

– Ji Marina, – sušnabždėjau, o iš burnos krito pyrago trupiniai.

– O pavardė? – pasiteiravo tėvas.

– Marina Pagė.

– Ką galėtum mums papasakoti apie savo ponią Pagę? – paklausė motina.

Gūžtelėjau. Ką galėčiau savo tėvams pasakyti apie ponią Pagę? Kad ponia Pagė parodė man kur įkišti? Gal apie tai, kaip dulkinamasi ant virtuvės stalo? Kad pas tą ponią Pagę iš svaigulio aš vos nepakvaišau? O gal apie tai, kaip ponia Pagė įgudusiu judesiu kojų nykščiais nutraukė mano apatinukes? Kad ji moka elgtis netgi su buteliu šampano?



– Ar seniai judu pažįstami? – vėl paklausė motina.

– Porą valandų, – sugargaliavau, o iš burnos dribo ir dribo pyragas. Kadangi mano motina tylėjo, pamaniau, kad mano atsakymą ji suprato savaip – atseit tik po „poros valandų“ galėsiu apie tai kalbėti. Argi man nebuvo nuolat primenama, kad atsakinėti reikia „pilnutiniais sakiniais“?

– Porą valandų, ir į lovą? – motina ėmė grąžyti rankas.

Kad ji būtų žinojusi! Juk mes krušomės ant virtuvės stalo, kur pjaustomi svogūnai ir barstomi miltai.

– Na, netylėk, pasakok, kaip ten buvo! – riktelėjo ji.

– Galbūt tai nutiko truputėlį per anksti.

Nebeįstengiau daugiau išlaikyti burnoje sprangaus pyrago – išspjoviau jį į savo lėkštę. Jokių priekaištų, jokių riksmų. Atvejis buvo toks rimtas, kad net išspjautas pyragas atrodė niekis.

– Klausai, – graudino mane motina, – tai nutiko iš tikrųjų per anksti. Ar tu žinai, kur ji galėjo jį susigriebti? Tikriausiai iš kokio tolimųjų reisų vairuotojo. Arba užsieniečio.

– Teisingai, – parėmė motiną tėvas.

– O jeigu ji infekuota ne tik – ak! – jei ji būtų užsikrėtusi AIDS! Tuomet, – o mama! Pasilik tai sau! – tuomet tu būtum kaip ir *miręs*!

– Taip, – iš paskutiniųjų išpūčiau orą ir net šiandien tebemanau, kad įvyko tikras stebuklas: pasidulkinau ir likau gyvas! O mano motina tik nori mane perspėti, kad antrukart nesviesčiau iššūkio savo likimui. Juk ji man linki vien gero! Ji visuomet linkėjo man tik gero! Bet gal palikim tuos lėkštus sąmojus ramybėje, misteri Kicelšteinai, imkimės šito reikalo iš esmės. Sakykit, kame slypėjo jų aura? Kodėl jų akivaizdoje pasijusdavau it suparalyžiuotas? Gal Jūs man galit tai pasakyti? Kaip jie padarė, kad, nepaisydami manosios neginčytinos seksualinės patirties, su manimi elgėsi kaip su mažvaikiu, o aš ničnieko neįstengiau pakeisti – kaip? Gal jie į mano smegenis inplantavo procesorių, teigiantį: *Klausyk savo tėvų*? Kada jie suvoks (aš pats to niekad nesuvoksiu, esu įsitikinęs), kad tai *mano pimpalas*, kad grynai *mano* reikalas, kur aš jį kišu ir kas ištraukus prie jo prikimba. Nejau turėčiau juos dėl šventos ramybės nušauti?

Aš irgi norėčiau šį tą pasakyti. Na mat, ir tėvas pasakys. Sąžinė, suprantat, jis nebegalėjo ilgiau tylėti. Jis kaip visuomet kalbėjo motinai, galvoje, žinoma, turėdamas mane.

– Galbūt toji ponia Pagė trokšta apleisti mūsų respubliką? Galbūt jos interesai nesutampa su respublikos interesais? Galimas daiktas, taip ir yra, tik jis jos beveik nepažįsta.

Aš be garso suvaitojau. Tėtuk, mėgstamiausia jos daina *Tu pereisi septynis tiltus!* Ji nėra svetima mūsų respublikai! Tačiau nepertraukiau jo, ir tėvas prabilo apie *piktus pokštus, kuriuos vienas štai jau patyrė savo kailiu.*

– Pati įsivaizduok, – jis vėl kreipėsi į motiną, – ta ponia atsiduria Vakaruose ir neišvengiamai kalbėdamasi su priešo slaptosiomis tarnybomis pareiškia turėjusi intymių santykių su saugumo organų darbuotoju Klausu Ūlcštu. Savaime suprantama, tie žmonės panorės viską kuo smulkiausiai sužinoti. Taigi jis jau gali būti *šantažuojamas*!

Daug sakančia veido išraiška tėvas pažvelgė į mane. Ką jis turėjo galvoje? Kaip aš galėčiau būti šantažuojamas? Su savo mažyčiu trimitu? „Ūlcštai, mes turime žinių, kad Jūsų pimpis yra pats mažiausias. Rytoj pat tai atsidurs *Bild Zeitung* viršelyje – arba Jūs pranešite mums, kur dislokuoti jūsų agentai“. Ar ne tai turėjo galvoje tėvas šitaip mane perspėdamas?

– Galimas ir kitas atvejis, – tęsė jis.

– Eberhardai, *prašau!*

– *Ne!* – užsispyrė jis. – Jis juk pakeliui į didžiulę klaidą! Jis neįvertina priešo pavojingumo! Eklektika!

Jis ėmė dėstyti motinai slaptųjų tarnybų įdiegtas išvadas, o aš bejėgiškai, pilamas prakaito, leisgyvis muisčiausi kėdėje.

– Arba ji nuo jo pastos, atkulniuos čia ir užsipuls: „Tai ką, nenori būti tėvu? Tuomet papasakok man šį tą apie savo darbą ir dar apie šį bei tą – arba aš išnešiosiu vaiką, ir tu dvidešimt metų mokėsi man kaip didelis“.

– Ji ne tokia, – sukuždėjau.

– Būtent! – triumfuodamas sušuko tėvas. – Būtent tai ir turiu galvoj! Tu pats pamatysi! Jis neįvertina priešo. Šitaip sako visi – ak, ji ne *tokia*! – o paskui ašarų liūtis ir dantų griežimas.



– Eberhardai, jis daugiau taip nedarys, – maldavo motina.

– Tikėsimės, – pasakė tėvas.

Ką tai turėjo reikšti? Ko aš niekad – *tikėsimės!* – nedarysiu?

– Na taip, – taikingai pareiškė motina, – mes juk neprieštaraujame, kad kitą kartą tu mums pristatytum tą merginą, kuri, galimas daiktas, taps tavo partnere. Kaip manai, Eberhardai?

– Mm, – murmtelėjo tėvas. Motina nušvito. Argi ne puikūs mano tėvai! Kaip jie viską supranta ir geba įsijausti! *Sveika, mama, sveikas, tėti, kitą sekmadienį norėčiau jums pristatyti panelę Rosbaum, galimas daiktas, ji taps mano partnere. Susipažinome muziejuje, ji man iškart krito į akį, kai išvydau jos sniego baltumo nosinaitę. Mudu kasdien lankome fortepijono koncertus, o kai lyja, sklaidom enciklopediją, tačiau kai mums pastarąją savaitę šovė į galvą mintis užsiprenumeruoti „Sinn und Form"*, nutarėme, kad jau išmušė valanda jus supažindinti.*

Misteri Kicelšteinai, juk aš atlikau nepaprastą triuką ir, nepaisydamas visų velniavų ir mano kuklučio pimpio, įkišau jį į fantastišką putę – taigi ar nesu *išganytas*? Kodėl? Kodėl aš neturiu teisės patikėti tuo, ką pats atlikau? Vien dėl to, kad *jie* sako, jog tai pavojinga gyvybei? Kad *jie* teigia, jog tai gali pakenkti mūsų didžiajam reikalui? Nes aš esu šitų tėvų vaikas? Nes aš turiu mažiausią pimpalą? Nes mano vardas Klausas, nes aš buvau paskutinis tarp besikapstančių plaukikų, kad mane tik muša prakaitas ir aš nieko nesugebu įžvelgti? Nes turiu įgimtą polinkį visuomet ką nors padaryti ne taip, netgi tuomet, kai nieko nedarau?

Jei Jūs manote, kad aš su savo triperiu atsidūriau ministerijos poliklinikoje, kaip buvo pataręs dr. Rychfingeris, klystat. Juk galėjo nutikti, kad išėjęs iš *Odos ir veneros ligų* kabineto būčiau pakliuvęs tiesiai į ministro Mielkės glėbį. Ministras Mielkė įtaria blogiausia – ir iš tikrųjų: talentingas prieauglis, į kurį sudėta tiek vilčių, elitinės mokyklos absolventas, buvęs pretendentas į Nobelio premiją, NBI viršelis susigavo triperį!

Tai kur man gydytis tą savo triperį? Sužinojau tokį adresėlį Greifsvaldo gatvėje. Greifsvaldo gatvė! Pačiame *Prenclauer Bergo* vidury!

* VDR leistas literatūros ir kritikos žurnalas. *Vert.*

Kur vien seni pastatai. Kur išvietės kiemuose! Kur knibžda žiurkės! Savo triperį teks vilkti į žiurkių kvartalą! Tikėkimės, viskas bus gerai.

Prieš įžengdamas į tą namą, pirmučiausia pro jį pravažiavau tramvajumi. Pažiūrėti tas namas atrodė visiškai nekaltai – priešingai mano būgštavimams, prie jo durų nesivoliojo sifilitikai su aiškiais šios ligos požymiais, o tarp jų nešmirinėjo žiurkėnai. Žmonės pro tą namą traukė savo keliais, tarsi nieko neįprasto jame nebūtų, tarsi savaime suprantama, kad stovi toks namas, o jame susitinka žmonės, kurie pasidulkinę buvo infekuoti. Nebuvo ten nė ryškaus raudono skydo, įspėjančio praeivius lanku aplenkti vartus – juk čia gresia susidūrimas su venerinių ligų kamuojamais žmonėmis. Kaip aš patekau į vidų? Slinkau pačiu pasieniu ir jau norėjau pranykti vartų arkoje. Pirmas bandymas nepavyko: tarpuvartėje šlavinėjo kiemsargis. Tad nors jau buvau žengęs žingsnį į vartus, šokau atgal ir patraukiau toliau. Demaskavau pats save – kaip apmaudu! Ar kas nors, ėjęs iš paskos, pastebėjo pirmykštį mano ketinimą? O jei pastebėjo, tai ar atkreipė kitų dėmesį? Greičiau iš čia, kol užpakalyje nesusikaupė piktdžiugos kupinas žmonių tumulas. Patraukiau į gretimą gatvę ir tą kvadratą apsukau ratu. Kaip tik ėjau pro kažkokią užeigą. Gal reikia ko nors maktelėti? *Alkoholis atpalaiduoja*, o man kaip tik šito ir reikėjo, jei norėjau, kad išdrįsčiau nueiti pas gydytoją, kuris man paskirs penicilіną. Betgi egzistuoja menkai teištirta alkoholio ir medikamentų sąveika! O ką jau kalbėti apie mano išskirtinį kraujo tyrimą! Kas žino, kas gresia, jei man, išgėrusiam svaigalų, bus suleista penicilino! Gal mane suparalyžiuos ir likusį gyvenimą praleisiu invalido vežimėlyje kažką leliuodamas ir vartydamas akis! Mane stumdys po mokyklas ir rodys vyresniųjų klasių moksleiviams, kurie ant kartono lakšto, pakabinto ant mano kaklo, perskaitys: *Jis troško tik malonumų negalvodamas apie padarinius*.

Aplink tą kvadratą sukau ratą penkiolika minučių, tada jau patraukiau į vartus. Tarpuvartė buvo tuščia. Ar gyvena čia žmonės? Ar susivokta, kad netgi pačiame *Prenclauer Berge*, lytinių ligų šventovėje, būtų šventvagiška apgyvendinti niekuo dėtus žmones? Man teko pereiti kiemą. Jeigu čia gyvena žmonės, tai jie, aišku, stovi dabar už užuolaidų ir piktdžiugiškai stebi triperio aukas, ir jeigu man nepa-



vyks, jie tarsi pagal komandą visi iškart atplėš langus, stvers į rankas megafonus ir ims iš manęs tyčiotis. Štai ir laiptinė, nuojauta neapgavo. Tokiose laiptinėse žmonės nori nenori susiduria! Kas tuomet? Susiplėšyti į gabalus? Pasikarti? Užsitraukti ant galvos striukę? Išeiti iš čia bus paprasčiau: galiu ir pro langą iššokti.

Centrinė kovos su venerinėmis ligomis tarnyba buvo pirmame aukšte. Ten, už didžiulių durų, kuriose nebuvo nei zirzeklio, nei pasikalbėjimų per uždaras duris įrenginio – kiekvienas infekuotasis pats galėjo jas atsidaryti... Užtat *rankena*! Ar turiu teisę nuspausti tą rankeną, kuri skirta venerikams? Paliesti lytinėmis ligomis sergančių ligonių nučiupinėtą rankeną? Aš? Plikomis rankomis? Be būtino reikalo rankomis neliesdavau savo pimpalo, o dabar lyg niekur nieko čiupsiu už *tokios* rankenos? Kur milijonai bakterijų tik ir tyko užpulti mane? Pasinaudojau voku, kurį atsitiktinai turėjau su savimi. Už durų stovėjo šiukšliadėžė, tad tuojau pat atsikračiau suglamžytu voku. Atsidūriau koridoriuje, kuriame buvo gal dešimt ar dvylika durų. Tiek daug? Nejau triperis buvo taip smarkiai paplitęs? Tapęs net ūkiniu veiksniu? Gal dėl neatsakingo dulkinimosi prarandama begalė darbo jėgos, kuri taip skubiai reikalinga liaudies ūkiui? Gal gonorėja kvepia kontrrevoliucija? Gal manęs dar laukia svarstymas partijoje? Nutipenau į registratūrą, padėjau savo siuntimą ir gavau numeriuką. Laukiamasis *nebuvo* tuščias. O aš taip vyliausi būsiąs vienas, niekam nebadantis akių. Kai atėjau kitą kartą – man buvo liepta ateiti priešpiet – tada laukiamajame buvau vienas, ir mane prislėgė kaltės pajauta: tai *aš* sėdžiu, aš, kuris su savo bakterijomis kelia tiek rūpesčių už durų triūsiantiems žmonėms!

Laukiamajame stovėjo kėdės. Ar galiu priglausti sėdynę prie kėdės, kur... Aš, žmogus, kuris nedrįsta prisiliesti prie unitazo krašto, kuris ant paklotos lovos niekad nenumeta savo kelnių, dabar sėsis ant tokios kėdės? Kiek paklydusių bakterijų knibžda ant šios kėdės? Tūkstančiai? Milijonai? Penkiasdešimt milijonų? Tupi ten ir laukia nieko neįtariančių pacientų. Kiek klastos! O ir šitas laukiamasis. Kiekvienas, patekęs čia, žinojo, kad visi supranta, ko čia ateinama, bet niekas nieko tikslaus apie kitą nenutuokė... *Nespiginkit taip į mane!* – širdyje maldavau. *Aš neplatinau šios ligos. Aš pats tik užsik-*

rėčiau! Aš nekaltas! Nekaltas aš! Nekaltas! Jaučiausi pražuvęs tarp tų tipų, su kuriais nebūčiau važiavęs net viename kupė. Čia kitas pasaulis, venerikų pasaulis. Pavyzdžiui, aš pamačiau du rokerius, garsiai ir linksmai svarstančius, kur ir kaip įsigyti atsarginių dalių. Štai mano naujieji draugai: savo makaules garbanojantys rokeriai, tie, kurie net per gyvenvietes laksto viršydami greitį! Jie, aišku, buvo ir tatuiruoti! Tatuiruoti, įstatymus laužantys, triperiu apsikrėtę smagūs gerkliūgai! Kampe tupėjo nedidukas raumenų kalnas, tikriausiai kultūristas, kuris prošal einančiai į priimamąjį dažytai blondinei pliaukšėjo liežuviu. Jis buvo užsikrėtęs triperiu, ji irgi, mergina buvo atgrasi, apsmukusiomis kelnėmis, – ir vis tiek jis bandė ją verbuoti! Kas dedasi tokio žmogaus viduje? Kai pasirodė vyriškis su kostiumu ir portfeliu po pažastimi, kultūristas jam šūktelėjo: „Nagi, dabišiau, tai vėl grįžai iš komandiruotės?“

Kaip įmanydamas stengiausi išlaikyti atstumą nuo tokių išsišokėlių ir tyrinėjau ant sienų iškabintas aiškinamąsias lenteles apie lytines ligas. Piešiniai pasižymėjo detalių gausa – biologijos vadovėlis niekad jiems neprilygs. Raumenų kalnas pareiškė: „Anksčiau reikėjo žiūrėti, taigi“. Iškaitau kaip liepsna.

Rokeriai atsisveikino. „Sėkmės, dički!“ – šūktelėjo vienas ir jiedu savo ypatingu būdu paspaudė vienas kitam rankas. „Duosis matyt“. Palaukit! Kaipgi tie draugeliai čia susitiko? Kodėl būtent *čia*? Gal gonokokus jiems padovanojo ta pati moteris? O gal vienas jų užkrėtė tą moterį, o paskui nuo jos užsikrėtė ir kitas? Gelbėkit! Kur aš patekau? Nejau čia visi duodasi su visais? Tai čia *Prenclauer Bergas*? Kur žmonija? Argi vokiečių humanizmas nesukūrė tokių veikalų kaip „Lytinis žmogaus auklėjimas“? Nejau viskas buvo veltui? O jei čia atsidurtų pats Gorkis, ar jis galėtų sušukti tą savo – *Žmogus tai skamba išdidžiai*?

Pagaliau mane pakvietė. Eidamas iš laukiamojo buvau toks įsitempęs, kad kabineto rankeną vos paliečiau. Tačiau tai buvo ne gydytojo kabineto rankena. Aš pakliuvau pas tam tikrą socialinę darbuotoją. Niekad nė nesapnavau, kad aš šitaip nusirisiu, kad tapsiu *Prenclauer Bergo* socialinės rūpybos objektu... Ir apskritai tie *socialiniai darbuotojai* – argi ne tie patys saugumo padėjėjai, besirūpinantys žmogaus



grąžinimu į visuomenę? Kitaip tariant, misteri Kicelšteinai: vos ištraukiau pimpalą iš skylutės, iškart buvo griebtasi resocializacijos priemonių.

Darbuotoja pasiteiravo, ar aš daugmaž nutuokiąs, nuo ko užsikrėčiau. *Daugmaž nutuokiąs!* Kokia subordinacija! Savaime aišku, žinojau, kas mane užkrėtė: Marina Pagė, kažkokia gatvė, aštuonioliktas numeris. Apgailėtina, bet mano smegenys susiraizgė į tokį mazgą, kad aš, pamiršdamas gatvę, įsidėmėjau tik numerį. Jis išliko mano atmintyje todėl, kad aš, kaip buvęs elitinės mokyklos mokinys ir būsimasis Nobelio premijos laureatas, šachmatininkas ir skaitmenų fetišistas, vos įžengęs į *aštuonioliktą* numerį, buvau persmelktas asociacijos: tai, ką mes dabar darome, sudauginsime vieną iš kito ir padalysime iš dalyvaujančių asmenų skaičiaus, taigi 6x6* sandaugą padalijus iš dviejų – jos namo numeris. Tokie niekai man niekad neišeina iš galvos, jie kruta ten be paliovos, visą laiką, be pertrūkių – niekas manęs iš to neišvaduos.

– Tikriausiai *Dunkerštrasė* aštuoniolika, – garsiai svarstė mano skaistybės sergėtoja. Tikrai! Marina taip ir sakė taksi vairuotojui. Kokia sarmata! Gerai, aš buvau visų blogiausiai informuotas žmogus, kokį tik įmanoma įsivaizduoti, bet kad socialinė darbuotoja pati man pasakytų moters, kuri mane pavertė vyru, adresą... Kodėl visi viską žino – viską, ko nežinau aš? Viso savo nežinojimo dydžio aš niekad nepatyriau, bet tokiais atvejais mane užplūsta bent neaiški nuojauta.

Paskui mane pasiuntė į gretimą kabinetą pas gydytoją, kuri paėmė *tepinėlį*. Teko prieš nepažįstamą moterį apnuoginti savo mažąjį trimitą. Pimpalą, ant kurio galo knibždėte knibždėjo bjaurios bakterijos. O ji ėmė ir palietė jį. Savo pačios rankomis! Plikais pirštais! Kaži kiek tokia moteris gauna už savo darbą? O gal ją kas verčia čia dirbti? Gal paskutiniais studijų metais ji prakišo kokias nors lažybas? Ar jos kaimynai kaži žino, ką ji per dienas daro?

Man suleido vaistų ir vėl nusiuntė pas tą pačią socialinę darbuotoją. Toji iškart paskyrė tris kitus apsilankymus. Tris! Tai man teks dar *triskart* gūžtis šitame laukiamajame? Kol ji sklaidė stalinį kalen-

* *Sechs* – šeši ir *Sex* – seksas vok. kalboje skamba labai panašiai. *Vert.*

dorių, į akį krito telefonas. *Raudonas* telefonas! Raudonas telefonas ant *Centrinės tarnybos* rašomojo stalo – gal tai tiesioginis ryšys su Centro komitetu? Su ministerija? Gal dabar dėl netikusio mano elgesio bus sukviestas skubus posėdis? Ir mano krikštatėviai praras manimi bet kokį pasitikėjimą? Net tai, kad prie konferencijų stalo aš jau gavau savo pirmąją užduotį, nebeturės jokios reikšmės? Ką, aš jau pasmerktas žlugti?

Matot, kaip viską o viską aš ėmiau į galvą! Juk buvau *Centrinėje kovos su venerinėmis ligomis tarnyboje*. Tasai šios institucijos pavadinimas man buvo kaip smūgis kuoka. Dar blogiau! O Jūs nors kartelį to paragaukit! Jie ne tik kovojo, bet kovojo *centralizuotai*! Ką tokio siaubingo aš padariau? Juolab kad visąlaik troškau būti įstatymus gerbiantis ir jiems ištikimas pilietis. Tai būtų galėję tapti net mano hobiu – *laikytis įstatymų*. O kas iš to išėjo: kvietimai į Centrinę kovos su venerinėmis ligomis tarnybą. Dėl visko čia buvo kalta tik Marina! Privalėjau žinoti tai! Kaip aš galėjau! Ant virtuvės stalo! Kur dedami valgyti maisto produktai! Ir kad ji *būtent virtuvėje* laikė tą naminį gyvūnėlį, kai kiekvienas mažvaikis žino, kad tokiuose gyvuliukuose knibžda erkės, užkratai ir bakterijos... Galėjau išeiti ne tik su triperiu, bet ir raupsais! Tokiomis sąlygomis su tais keliais gonokokais dar palyginti lengvai išsisukau.

Per vieną tokį apsilankymą mano globėja pakvietė mane prie mažyčio staliuko ir pasiūlė kavos. Gal aš ką nutuokiąs apie radiotechniką? Ji norinti pirkti radiją su grotuvu, tačiau nieko apie tai neišmananti. Nieko nesupratau. Ji klausia *manęs*? Ko ji tikisi klausdama manęs, triperiu sergančio, patarimo asmeniniu klausimu? Gal tai klasta? Čia dar kas nors slypi? Bet kas? Kodėl aš nieko neįžvelgiu? Gal ją kas nors instruktavo tuo raudonuoju telefonu liepdamas išbandyti mane įveliant į radiotechnikos reikalus? Man neliko nieko kito, kaip į jos klausimą atsakyti visiškai normaliai, nors ir atrodžiau truputėlį manieringai. Man pradėjus pasakoti apie *Dolby B*, ji pertraukė mane, norėdama išsiaiškinti, kas tai yra. *Triukšmų slopinimo sistema*, pasakiau. Ir kaipgi ji veikia? Vėl ėmiausi aiškinti, o ji kikendama prisipažino, jog visuomet maniusi, kad triukšmus slopinanti sistema malšina narkotikų prisirijusiųjų psichines būsenas, atsiran-

dančias besiklausant muzikos. Pavyzdžiui, važiuojant automobiliu tokie muzikos trikdžiai gali būti pavojingi. „Visąlaik maniau, kad triukšmo slopinimo sistemos kaip nors susijusios su eismo saugumu", – sakė ji. Ir kaip ji drįso kikenti čia, tokioje gėdingoje vietoje? „Eismo saugumas" jos lūpose skambėjo kaip „saugus seksas". Baigęs savo išvedžiojimus ir nebežinodamas ką toliau daryti, žvilgtelėjau į jos darbotvarkę. „Galim dar truputį paplepėti, – tarė ji. – Kitas ateis tik apie pusę trijų". Mes čia *plepame*? Ačiū, aš sujaudintas! Bet juk taip ir buvo! Jau buvau šį tą apie tai girdėjęs, tik nežinojau smulkmenų – man jų niekas niekad nepatikėdavo. Tai viskas gali įvykti paprastų paprasčiausiai? Sunku patikėti! Ir būtent čia, kur, tiesą sakant... Ne, ką aš čia... Mes plepam! O aš maniau, kad čia kovojama su venerinėmis ligomis!

Ne, ne, misteri Kicelšteinai, aš nesuteikiau jai nė menkiausios dingsties plepėti su manimi. Jei būčiau atsipalaidavęs, tas jos manymas apie triukšmų slopinimo sistemas man, ko gero, būtų pasirodęs begal juokingas, ir aš tikriausiai irgi būčiau ėmęs pasakotis savo paikus manymus: juk kitados maniau, kad premjeras yra toks ministras, kuris būtinai lanko visas visas premjeras, *Užsienio prekybą* laikiau gatvės prekyba, *pasaulinė rinka* atseit ne kas kita, tik didžiausias daržovių turgus pasaulyje. Ko gero, mes būtume mielai paplepėję. Tik kur čia tau bus miela ir malonu, jei aš spaudžiausi į krėslo plyšį ir nė neprisiliečiau prie jos kavos.

O jeigu aš manau, kad taip ir turėjo būti?

Penkta dalis. MOT. LYT. ASM. IŠĖJO Į GT. 8.34

Išvykstant iš karinės Freienbrinko stovyklos, mokomosios kuopos vadas pasikvietė mane į savo baraką, pasikniso savo sąsiuviniuose ir tardamas žodžius: „Čia Jūsų paskyrimo įsakymas!“ įteikė voką, kuriame buvo kvietimas atvykti į Berlyno apygardos centrinę saugumo valdybą. Po poros dienų aš ten prisistačiau ir iš vieno *kadrinio karininko* gavau pažymėjimą bei tolesnes instrukcijas.

– Vyksite dabar į Rygos gatvę septyniasdešimt penki, Berlynas dešimt trisdešimt penki. Ten prisistatysit Spaudos platinimo tarnybai, Bendrojo atsiskaitymo skyriui.

– O ką ten turėsiu daryti?

– Pirmučiausia – mažiau klausinėti. Juk jūs žinote, kur esate.

Viltingai skambėjo jo žodžiai! Bet ką aš veiksiu Spaudos platinimo tarnyboje? Lauksiu specialios pamainos? Išnyksiu iki X dienos? Gyvensiu kaip visi, pirksiu ir viską darysiu, kol vienądien jie mane išsikvies, padarę plastinę operaciją pakeis mano išvaizdą ir po trijų savaičių įsakys šokti su parašiutu virš Mėlynojo pasaulio?

Rygos gatvėje septyniasdešimt penki, pasak lentelės ant durų pirmame aukšte, tikrai radau Spaudos platinimo tarnybą. Paskambinau. Atidarė į ketvirtą dešimtį įkopęs vyriškis.

– Laba diena, – pasisveikinau. – Man liepta čia prisistatyti.

– Kas gi taip liepė? – paklausė jis.

– Aš nežinau... – atsakiau. Laužiau galvą: nežinojau, kur esu – Stasi ar Spaudos platinimo tarnyboje.

– Koks reikalas? – ėmė nekantrauti jis.



– Man atrodo, kad čia aš turiu pradėti dirbti.

– Dirbti? Pas mus? Jūs įsitikinęs?

– Martinai, čia juk jis! – pasigirdo vyresnio, iš kitų durų koridoriuje pasirodžiusio vyro balsas. – Įleisk jį.

Kai durys už manęs užsivėrė, vyresnysis tik pasakė: „Vunderlichas“* ir padavė man ranką. Ką jis *turėjo galvoje*? Kur aš esu? Kas tie vyrai? Kodėl man niekas nieko nesako? Kodėl aš visuomet lieku kvailio vietoje – visuomet! Visuomet! VISUOMET! Nors buvau jau beveik Nobelio premijos laureatas. Vyresnysis vis nepaleido mano rankos ir jau pabrėžtinai pakartojo: „Vunderlichas Haraldas, majoras“. Ak štai kaip.

Tuomet pristatė man ir tą duris atidariusį vyriškį:

– Martinas Oilertas, vyresnysis leitenantas.

Mudu paspaudėme vienas kitam rankas.

Trečiasis koridoriun įžengęs vyras pats prisistatė:

– Gerdas Grabsas, kapitonas.

Vėl rankų paspaudimas. Tariausi perpratęs čionykščius papročius ir pasisakiau:

– Klausas Ūlcštas, karininkų mokyklos kursantas.

– Puiku, – tarė majoras Vunderlichas. – Čia mes vienas kitą tujinam ir vadinamės vardais.

Jis ėmė žingsniuoti po kambarį, paskui pamojo man sekti jam iš paskos.

– Tai mat. Iškaba skelbia, kad čia *Spaudos platinimo tarnyba, Bendrojo atsiskaitymo skyrius*. Reikia juk kažką užrašyti, antraip žmonės pastatys ausis. Mūsų telefonų nerasi jokioje knygoje. O vis dėlto žmonės, dažniausiai mūsų kaimynai, užsuka pas mus ir teiraujasi dėl prenumeratos. Arba skundžiasi, kad neteisingai apskaičiuota sąskaita. Tuomet mes pasiunčiame juos tikruoju adresu. Kas nori ką užsiprenumeruoti, gauna užsakymo formuliarą ir nurodymą, kur jį reikia atiduoti.

– Tai turėtų atrodyti panašu į tiesą, – pridūrė vyresnysis leitenantas Oilertas.

* Nuostabu! (vok.). Drauge tai ir majoro pavardė. *Vert.*

– Be abejo, – patvirtino majoras Vunderlichas ir įteikė man tris permatomus aplankus. – Todėl iki rytdienos tu atmintinai išmoksi: A – kur yra tikrieji paštininkai, B – prenumeratos pradžios ir pabaigos terminus ir C – kaip abonentas įtraukiamas į banko sąskaitą. – Jis patapšnojo kartono aplanką.

– Čia yra formuliarai, kuriuos mes kartais esame priversti dalyti kaip dekoracijas, pavyzdžiui, kai užsuka amatininkai. Viskas privalo atrodyti absoliučiai tikroviškai.

– Tai yra neigimo neigimas, – paaiškino leitenantas Oilertas. – Atrodo neginčijamai įtikinamai, bet iš tikrųjų taip nėra. Neigimo neigimas, cha cha.

Tarpdury jis man dar šnipštelėjo:

– Šiaip jau aš įklimpęs į filosofiją.

Jie visi rodė savo geranoriškumą, norą, kad būčiau savas; pavyzdžiui, netgi atidėjo *tarnybinį pasitarimą*, kad spėtų mane, naujoką, supažindinti su savo planais. Be to, majoras Vunderlichas pusiau oficialiai ėmėsi *globėjo* vaidmens, buvo man tarsi koks mentorius ar dzeno meistras.

– Bet mes visi čia tavimi rūpinsimės, – pasakė jis. Kapitonas Grabsas linktelėjo, o leitenantas Oilertas sušuko: „Žinoma!"

Tarnybinis pasitarimas vyko ankštame kambarėlyje prie mažo klibančio stalo – pasijutau kiek pažemintas, nes pirmąją užduotį buvau gavęs prie tikro konferencijų stalo.

– Pirmučiausia, – pasakė majoras Vunderlichas dėdamas ant stalo sūdytų pirštelių, – pas mus visuomet turi būti tokių sūdytų pirštelių. Mes visi privalome: A – būti budrūs, kad B – niekad nepristigtų sūdytų pirštelių.

– Sūdytų pirštelių, – pakartojau.

– Taip, iš tikrųjų.

Tada jau buvo pateiktas ilgesnis majoro Vunderlicho pranešimas, kuriame jis kalbėjo apie *įsakymui prilygstantį* įsitvirtinimą darbe, apie *referatus* ir *595-uosius numerius*. Jei teisingai supratau, jis aiškino tai, kas, jo galva, man žinotina apie Stasi. Taigi aš iš tikrųjų atsidūriau Stasi – nė pats to nejusdamas!



– A, gerai, kad prisiminiau, – baigiantis dienai kreipėsi majoras Vunderlichas, kai aš su laikraščių prenumeratos popieriais jau rengiausi išeiti. – Rytoj sportuojam. Apsukam porą ratukų aplink stadioną. Atsineškit: A – sportinę aprangą, B – dušo reikmenis.

Kąąą?! Sportas? Čia? O aš maniau, kad čia Stasi! Aš tikėjausi čia atlikti istorinę misiją. Kaipgi čia – bėgioti? Ar maža dar aš per savo gyvenimą prisilaksčiau! Aš netgi daugiau laiko praleidau lakstydamas nei visi kiti, juk visuomet būdavau paskutinis, tad ilgiau užtrukdavau distancijoje – ar atsižvelgiant į tai nebūtų galima manęs pagailėti? Nejau tai niekados nesibaigs? *Porą ratukų aplink stadioną?* Ką reiškia – *porą*? Ratu daugiau ar ratu mažiau – tai gali būti man lemtinga! Kas bus, jei aš neištempsiu tų ratų? Kas nutiks su mano karjera?

Sportas buvo kažkoks liguistas dalykas, juolab kad bėgiodavome milžiniškame *Pasaulio jaunimo* stadione. Dešimtys tūkstančių žiūrovų būtų galėję ateiti pasijuokti iš manęs! O *Bild* jau kurpia savo viršelį: *RYTŲ BERLYNAS KVATOJA: STASI KLIPATŲ KLIPAČIAUSIAS BĖGIMAS!* Ir, aišku, įdeda mano nuotrauką. Tie lakstymai stadione mane labai slėgė, tiesiog purtė.

– Įsivaizduok, – sakydavo Vunderlichas, – kad stadionas pilnutėlis. Kiekviena sėdima vieta yra potencialus žiūrovas. – Ir mostelėdavo į tribūnas.

Misteri Kicelšteinai, kartais aš ištisas valandas vaizduojuosi savo šlovingus pasirodymus džiūgaujančioms masėms, bet *sportuojant* visuomet nugali kiti. Stovėjau prie starto linijos, turėjau bėgti viduriniu takeliu, o iš tribūnų girdėjau šešiasdešimt penkių tūkstančių nesančių žiūrovų kvatojimą. Kodėl negalėčiau apsijuokti paprasčiausioje sporto aikštelėje?

– Ar tai bus grupinis bėgimas? – paklausiau majorą Vunderlichą.

– Kiekvienas bėga savo tempu, – mano siaubui pareiškė jis. – Į mus, iškaršėlius, gali net dėmesio nekreipti!

Sakydamas „porą ratų“, majoras Vunderlichas galvoje turėjo penkis. Po pusantro rato aš pajutau kiekvieną raumenėlį, po pustrečio – nebenorėjau gyventi, bėgant ketvirtąjį, mane ratu aplenkė Vunderlichas. Lenkdamas jis pūtavo ir užsikirsdamas švokštė man:

– Vaike!.. Reikia rankas... A – toliau atmesti atgal... ir B – lygiagrečiai su kū... su kūnu... taip!

Majoras Vunderlichas, Spaudos platinimo tarnybos Bendrojo atsiskaitymo skyriaus vyriausiasis, buvo ir greičiausias, jis mėgo pajusti, kad gali išspausti iš savęs viską, ką gali. Toli nuo jo atsilikęs stoiškai bėgo kapitonas Grabsas, visąlaik vienoda veido išraiška: kietai, kaip indėnas, sučiaupęs burną, bereikšmį žvilgsnį nudelbęs į šlako takelį. Nuo leitenanto Oilerto aš neatsilikau du ratus, paskui jau buvo baigta.

– Tu gali bėgti! – drąsino jis mane, ir nuo jo žodžių ėjo šiurpas. Aš žiopčiodamas gaudžiau orą – bet prieš atsiplėšdami *jie* dar skaitė man pamokslus! Prakeikiau savo egzistenciją, tą dieną, kai gimiau, likimą ir vieno tetroškau, kad ir veltui – neatbėgti paskutinis. Kaip aš galiu nuvilti šešiasdešimt penkis tūkstančius įsivaizduojamų žiūrovų? Mėgaudamasis dušu, majoras Vunderlichas pareiškė: „Puiku taip palakstyti!“ Puiku? Šniokštė vanduo, aplink aidėjo balsai – gal aš ne taip nugirdau? Gal *palakti*? Arba *pasiklausyti*? Majoras Vunderlichas su šampūnu mazgojo savo kiaušius, kurie, savaime aišku, buvo didesni už manuosius, ir tęsė:

– Ir žinot kodėl? Sportuojant kūnas išskiria morfiną, o jis suteikia tau palaimą. Tai įrodė ir mokslas.

– Kai pasidaro sunku, reikia tiesiog bėgti toliau, – pareiškė savo nuomonę kapitonas Grabsas. – Vis toliau, toliau ir toliau.

– Teisingai, – pritarė Vunderlichas. – Atlygis už tai – morfinas.

– Tai yra neigimo neigimas, – pasakė vyresnysis leitenantas Oilertas. – Kankiniesi tol, kol pasijunti laimingas. Neigimo neigimas.

Tai ir kitą savaitę mes *suksim porą ratukų*. Ir dar kitą. Ir taip toliau. Ir taip toliau.

Nejaugi aš jau iš tikrųjų atsidūriau Stasi, tikrame, neišgalvotame, legendomis apgaubtame Stasi? Ar tik buvau kažkokioje draugijoje, kuri tik apsimeta Stasi – kad *tikrasis* Stasi, kuris vieną dieną mane pasišauks, galėtų kaip įmanoma geriau užsimaskuoti? Tikrame Stasi man nereikėtų atmintinai kalti prenumeratos reglamento ir bėgti rutina tapusių *poros ratukų*. Kur aš patekau: čia *negali* būti Stasi, Stasi, kuris viską žino, kurio rankos pasiekia kiekvieną ir apie kurį



kalbama tik pakuždom. Čia tik keletas vyrų, kurie kramsnoja sūdytus pirštelius ir kartą per savaitę pasimuisto stadione. Nieko *nuostabaus*, kad majoras Vunderlichas*, kartą sklaidydamas *Neues Deutschland*, atkišo man sporto puslapį, kuriame buvo išspausdinta VDR 800 metrų distancijos rekordų chronologija.

– Viskas mano galvoje, – išdidžiai pareiškė jis. – Nori paklausyti?

– Noriu, – patvirtinau, o pats savęs klausiau gal šimtąjį kartą: nejau čia iš tikrųjų Stasi? Kai Vunderlichas kaip žirnius imdavo berti visus tuos juokingus VDR 800 metrų bėgimo rekordus arba stengdavosi sublizgėti panašiais efektais, aš vis laukdavau ir tikėdavausi, kad šitaip stengiamasi sukelti slaptųjų tarnybų naujokų susižavėjimą, pavyzdžiui, pagalvodavau, kad skaičių virtinė, reiškianti rekordo augimą nuo 1950 iki 1972 metų, iš tikrųjų tėra raktas į sudėtingą kodų sistemą, kuria naudodamasis majoras Vunderlichas 1978 metais palaikė radijo ryšį iš Vyriausiosios NATO būstinės Briuselyje rūsio... Bet Vunderlichas tik išpildavo statistiką, ir baigta! Jis troško, kad kiti stebėtųsi fenomenalia jo atmintimi! Kurių galų aš čia? – kaskart vis klausdavau savęs. Ką aš čia pamečiau? Aš trokštu dirbti didžius darbus, aš noriu padėti, kad pasaulio žemėlapis suraudonuotų, aš laukiu progos pasireikšti, aš apmaučiau patį NATO planavimo viršininką – kuriems galams aš turiu klausytis, kaip mano šefas, tarsi būtų šešerių metų vaikas, kaip žirnius beria rekordų suvestinę?

Gerdas Grabsas ir darbe dažniausiai sukinėdavosi tvirtai sukandęs dantis. Jis buvo vedęs mokytoją ir turėjo su ja du vaikus. Savo garbėtrošką jis patenkino abiem vaikučiams suteikdamas vienskiemenės šaknies *G* prasidedančius vardus. (Žinot, ką pasakė mano motina, kai aš jai, suprantama, diskretiškai anonimine forma apie tai papasakojau? „Kaipgi jie skiria savo rankšluosčius? Visur tie patys inicialai?“) Sūnus buvo Giocas Grabsas, dukra – Grita Grabs. Misteri Kicelšteinai, jei aš vadinčiausi *Grabsas*, tai, žinoma, būtų geriau nei Ūlcštas, nors vis tiek nekas, aš džiaugčiausi bet kokia pavarde, kuri užgožtų vardą. Grita Grabs – skamba kaip dvigubas pataikymas

* Žodžių žaismas: *wunderlich* – nuostabu *(vok.)*. *Vert.*

svaidantis apelsinais! „O kuo, sakyk, vardu tavo žmona?“ – paklausiau jį kartą, ir jis susigėdęs atsakė: „Julija“.

Jam buvo nemalonu, kad ji iškrenta iš jo sistemos. Be Gioc-o, Grit-os ir Gerd-o, Grabsas nebežinojo nė vieno *G* prasidedančio vienskiemenės šaknies vardo, ir kai į pasaulį ėmė belstis trečiasis vaikas, jis darėsi vis neramesnis. Likus trims savaitėms iki numatyto gimdymo, norėdami padaryti kratą, mes įsibrovėme į vieną butą, kur man į rankas papuolė knyga *Pasaulis pagal Garpą*. Kratos metu buvo įprasta ką nors subtiliai pakeisti, kad namuose įsiviešpatautų grėsmės pojūtis. Kartais būdavo sudaužoma kokia vaza, kartais užtraukiamos užuolaidos ar ant stalo sukraunamos kėdės. Atsižvelgdamas į oficialius reikalavimus, Grabsas galėjo šią knygą *Pasaulis pagal Garpą* pateikti kaip įrodymą civilinių aktų įrašų biure, prikišamai parodydamas, kad *Garpas* yra toleruotinas vardas. Bet jis niekaip nesiryžo, ir čia paskutiniu momentu jam padėjo Vokiečių–sovietų draugystės namuose surengta parodomoji scenos diskusija, turėjusi peraugti į salės diskusiją – *glasnost* laikais tai negalėjo būti palikta savieigai. Grabsas buvo tos diskusijos dalyvis su išankstine nuomone, kurią jam buvo pavesta įteigti ir kitiems. Vienas scenos svečias, beje, sovietų kultūros atašė, visiškai nereikšmingomis aplinkybėmis paminėjo *Glebo Panfilovo* vardą, kurį išgirdęs Grabsas tuoj sunerimo ir nusikalsdamas visiems savo įpročiams prasiveržė prie mikrofono: „Kokia, sakėte, to sovietų kino menininko pavardė?“ Kultūros atašė pusiau klausė, pusiau atsakė: „Turit galvoje Glebą Panfilovą?“ O Grabsas švytinčiomis akimis kartojo: „Gleb-as? Su *G*?“ labai nustebindamas svečią, bet tą vakarą ir Grabsas, ir aš kaip tik turėjom užduotį viską trikdyti ir skatinti netikrumą.

Ir dar buvo Martinas Oilertas. Buvo įprasta vadinti jį tiesiog *Oile**, Martinas visai nepyko. „Mano draugai irgi vadino mane *Oile.*“ Kai tik turėdavau su juo kokių nors reikalų, man pasidarydavo aišku, kad dirbu netikrame Stasi. Ten, kur jis yra, jokio tikro Stasi nė negali būti. Svarbiausi Martino Oilerto išgyvenimai ginė tokią mintį šalin. Nuo ko pradėti? Nuo jo painios kalbos? „Atsišaukimai ir jų bendrininkai

* *Eule* – pelėda (vok.). *Vert.*



Vakarų platumose." Jo politinės strateginės koncepcijos? „Ir mūsų visuomenėje gali sutarti koncesiškai susieti žmonės, pavyzdžiui, prižiūrėdami ir slaugydami ligonius." („Ar norėjai pasakyti *konfesiškai?*" – „Na, tai šiek tiek susiję su tikėjimu. Ta prasme.") Filosofiniai jo paistalai? Jo visu šimtu procentų nevykę pavyzdžiai, kuriuos jis dažniausiai pateikdavo su nuoroda, kad visuomet privalu turėti paruoštą pavyzdį – šito jis, girdi, išmokęs kažkokiuose pokalbio psichologijos kursuose. Kai jis su Raimundu ir manimi sustojo prie vieno namo Vilhelmo Piko gatvėje ir mes, sėdėdami automobilyje, ėmėme stebėti patys nežinodami ką ir kodėl, aš jį paklausiau:

– Ką mes, tiesą sakant, stebime?

– Per anksti nori viską žinot, – atsakė jis. – Bet stebėjimas yra svarbus. Nusikaltėlį visuomet traukia į nusikaltimo vietą. Tai įrodyta moksliškai. Be to, tai yra neigimo neigimas.

– Kas gi yra tas neigimo neigimas? – neiškenčiau. Jau seniai rengiausi paklausti.

– Neigimo neigimas? O, tai labai paprasta. Tu, aišku, girdėjai apie Leonardo *Siksto madoną ir jos šypseną*? Pagalvok apie tai, o aš dabar einu nusičiurkšti.

Kurgi čia tasai neigimo neigimas? *Leonardo Siksto madonos šypsena*. Kas nors čia ne taip. Gal jis turi galvoj Leonardo *Monos Lizos šypseną* arba *Siksto madoną* (tačiau šią – aš, savo motinos sūnus ir keturių bibliotekų skaitytojas, žinojau – nutapė *Rafaelis*)? Gal Oilė supainiojo Siksto madoną su Mona Liza? O gal jis Siksto madonai atidavė Monos Lizos šypseną ir todėl Leonardą sumaišė su Rafaeliu? O gal jam pasivaideno *Siksto koplyčia*? Tuomet čia jau atsiranda Mikelandželas, ir *šypsena* jokiu būdu netinka, vadinasi, jis bus supainiojęs ne tik madoną su koplyčia, *bet* ir Mikelandželą su Leonardu.

O gal visa tai buvo tyčia rafinuotai sumanytas paradoksas siekiant išryškinti neigimo neigimą? (Tuomet Martinas Oilertas būtų save supainiojęs su Umbertu Eku.)

Neširstat, kad aš taip logiškai (kol mano stebėjimo mokytojas čiurškia) stengiuosi viską išsiaiškinti, kaip Jums atrodo?

Kai Martinas sugrįžo, aš jį paklausiau, kaip čia yra.

– Taigi, – nutęsė jis, – tu juk žinai Leonardo *Siksto madonos šypseną*. Ji šypsosi Dresdene.

Ar neigimo neigimas yra tai, kad padaryta klaida kompensuojama kita klaida? Kad tas, kuris mala šūdą, dar labiau pasistengęs, primala dukart tiek šūdo? Neigimo neigimas. *Ji šypsosi Dresdene*. Jei jau kas yra Siksto, tai yra Siksto koplyčioje *Romoje*. Taip, *Dresdene* yra Siksto madona, bet ji *kabo* Senųjų meistrų galerijoje, kur ji šypsos lygiai taip pat, kaip Siksto koplyčia Romoje. Štai laisva Martino Oilės renesanso interpretacija: *Dvylikos apaštalų, Poncijaus Piloto šypsena. Visa tai Babelėje*. Pasėdėkit šalia Oilės porą savaičių automobilyje, tuomet ir sužinosit, ką jis taip sakydamas turi galvoje. *Dvylika apaštalų* jis painioja su *Paskutine vakariene*, Poncijų Pilotą su Leonardu da Vinčiu, Babelę su Biblija, o renesansas esą ir sukėlęs tą šypseną; Oilė tiki, kad visi renesanso šedevrai... *šypsena*.

– Siksto madoną nutapė Rafaelis, – neryžtingai pratariau.

– Ar ne tas pats! – atkirto Oilė. – Aš tų vyručių vis tiek neskiriu!

O dabar, misteri Kicelšteinai, neigimo neigimas, vyresniojo leitenanto Martino Oilerto formuluotė – jis ištarė ją neskubėdamas, žodį po žodžio:

– Tapytojas, sukūręs šį meno kūrinį, buvo labai religingas. O mūsų žmonės yra nebereligingi. Bet, šiaip ar taip, jie žavisi tuo kūriniu ir džiaugiasi jo grožiu, – jis triumfuodamas pažvelgė į mane ir iškilmingai pranešė:

– Tai ir yra neigimo neigimas.

– Taip, – bailiai sutikau aš.

– Jeigu nori ką daugiau sužinoti apie filosofiją – nesivaržyk, drąsiai klausk manęs.

Ką dar Jums papasakoti, kad patikėtumėte, jog Oilė buvo tik slaptosios tarnybos darbuotojo muliažas? Ir kad aš *turėjau* manyti, jog ten, kur jis yra, negali būti jokio Stasi, *bent jau tikro* Stasi?

Oilė ilgai netverdavo automobilyje, dažnai rasdavo dingstį ir dėdavo į kojas. Jis nužygiuodavo kupinas pasitikėjimo savimi, filosofiškai pasikaustęs, žmogus tarp žmonių, o kadangi jis buvo ir praktiškas, tai avėjo su neslidžiu kulnu plokščiapadžius batus, kurie teikė neginčijamų pranašumų sprunkant, persekiojant ir tykojant. O viską sudė-



jus daiktan: išdidus žingsniavimas plokščiapadžiais batais, vėliau pavadintas legenda tapusia *lengva kaip plunksnelė Stasi eisena*.

Oilė kalbėjo neaiškiai, užuot sakęs *kirvis*, sakė *kirmis*, o mudu su Raimundu ištisas savaites sukom galvas, ką reiškia tas jo *famfertal*. Šį žodį jis nuolatos vartodavo, vos tik kur išvysdavo moterį, vediną savo šuniu Gasi. (Kol susiprotėjom, Oilė gal dvidešimt ar trisdešimt kartų buvo ištaręs tą *famfertal*.) Galop mudu su Raimundu vargais negalais atknisom, kad *famfertal* reiškia *Femme fatale** ir kad Oilė šią sąvoką atrado, kai viena tikra *Femme fatale* ėmė ir išsivedė pasivaikščioti savo šunį – tai jam sukėlė asociaciją, kad *Femme fatale* yra moteriškutė su šuneliu.

Atsiradus kažkokiai progai nusilakti – atrodo, tai buvo atsisveikinimas su senaisiais metais, – girtas kaip pėdas Vunderlichas prisėdo šalia manęs, uždėjo ranką man ant peties ir ėmė pasakoti istoriją apie *vyresnįjį leitenantą Klamerį ant Neįskaitomo Klamerio***. *Kaip visuomet aš ničnieko* nesupratau. Bet kad ten ir nebuvo ko suprasti! Vunderlichas buvo mano *globėjas*, o tai jau šį tą reiškia, kai vapama apie kažkokį *vyresnįjį leitenantą Klamerį*. Ką jis čia blevyzgoja? Kodėl aš nieko nesuprantu? Gal jis, nors tai ir draudžiama, atskleidžia man kokią slaptą užduotį, kuri man iš tikrųjų bus patikėta tik po kelių savaičių prie ano milžiniško konferencijų stalo?

– Ar žinai, kad vieną dieną tu su vyresniuoju leitenantu Klameriu sėdėjai automobilyje? Tai ar žinai istoriją apie vyresnįjį leitenantą Klamerį ant Neįskaitomo Klamerio?

Kaip tokiais atvejais dera elgtis? Viską rimtai išklausyti? Kuo atidžiausiai? Taip, taip – pritarti? Vunderlichas papasakojo, kad prieš dešimt metų Oilė pametė ištisą savaitę trukusio stebėjimo užrašus ir ne bet kur – prie pat stebimojo, vieno rašytojo, namų. Ir tas juos kaip mat rado. Kupinas vilčių Vunderlichas žvelgė į mane ir laukė, ką pasakysiu.

* *Femme fatale* – fatališka moteris *(pranc.)*. *Vert.*
** *Klammer* – sąvaržėlė *(vok.)*. *Vert.*

– Nemalonu, – ištariau, kad tik nereikėtų tylėti, nors man buvo aišku, kad ši istorija pramanyta. Kad ir koks kvailas buvo Oilė – *toks* žioplas nebuvo nei jis, nei kuris nors kitas.

– Pala... Leisk man išsikalbėti.

Ir vis su ta pačia ant mano peties užmesta ranka, dvokiantis alumi Vunderlichas toliau vargo stumdamas tą neaiškią istoriją, o aš tikėjausi, kad ji baigsis visišku skiedalu, be to, bus išterlioti staltiesės kraštai. Taigi tasai rašytojas rastus užrašus kaip kuriozą perdavė Vakarams, kur jie buvo išspausdinti nepakeitus nė vieno žodžio – išskyrus Oilės sukraigaliotą parašą, toje vietoje buvo parašyta – „neįskaitoma“. Publikaciją perėmė *Der Spiegel*, su užmoju, su anotacija viršelyje. Širdis man nukrito į kelnes – aš supratau, kad istorija nepramanyta. Ji pažadino andainykštes mano baimes: *Daiktų pradėjas – Vakarų leidinių viršeliuose!* Šitoks žeminantis likimas tykojo ir manęs! Per vieną vėlesnį įsilaužimą Oilė buvo toks lengvabūdiškas (o gal jautė – pamatuotai – erzinantį priešiškumą *veidrodžiams**), kad vonioje iš rankų išmetė fotoaparatą ir sudaužė *veidrodį*. Nelaimei, tai nutiko kaip tik vienos rašytojos namuose, o kaip patirtis tvirtino, dabar vėl reikėjo laukti... publikacijų... skandalo... patyčių...

– Ir kaip tu manai, ką mes tada padarėm? – vogravo Vunderlichas. Bejėgiškai pažvelgiau į jį. – Ką nors juk reikėjo daryt, rašytoja, ir ką sakysi. Galėjo būt mums pavojinga. Aš tau pasakysiu, ką mes padarėm – žemės drebėjimą.

Ką? Kokį žemės drebėjimą, ir kaip jis daromas, ir kokia nauda iš to?

– Kas yra *žemės drebėjimas*? – paklausiau. Bet kas tada *famfertal*?

– Že-mės dre-bė-ji-mas. Tu juk žinai. Kai kyla žemės drebėjimas, nieko nuostabaus, kad sudūžta veidrodis. Taigi mes nutarėm padaryt žemės drebėjimą. Nori sužinot, kaip daromas žemės drebėjimas? Neturi jokių pasiūlymų? Tai klausyk ir įsidėmėk: laikraštyje pasirodo mažytė žinutė, kad vakar mažytis žemės drebėjimas pridarė keletą mažut mažyčių nuostolių. Taip daromas žemės drebėjimas. Tegul tik ta madam kur nors ima šaukti, kad Stasi sukūlė jos veidrodėlį!

* *Der Spiegel* – veidrodis (*vok.*), aliuzija į žurnalą „Der Spiegel“. *Vert.*



Tuomet mes jai atsakysim: palauk, madam! Jūs ką, laikraščių neskaitote? Ar madam nešovė į galvą, kad jos veidrodėlis nuo sienos nukrito per žemės drebėjimą? Tss tss tss, madam tokia gudri, ne veltui rašytoja! Bet kad per žemės drebėjimą dūžta stiklai, galbūt nesiginčysim, ar ne, madam?

– Ką-ą-ą? Majoras Vunderlichas – žemės drebėjimų sukėlėjas? Šitas nusigėręs, vapantis, bejėgis žmogėnas, šlovinantis *mokslo įrodytą palaimą pasiekus išsekimo ribą* ir atmintinai iškalantis sporto statistiką bei kalbantis tik pasitelkdamas A, B ir C, yra drebėjimų viešpats? O kaip jis daro Saulės užtemimus? Kaip prikelia iš numirusiųjų? Jei Vunderlichas gali inicijuoti straipsnius laikraščiuose, tai gal mano tėvas tada tikrai galėjo organizuoti NBI viršelius?.. Nejau visas gyvenimas tik kulisai, o Stasi – tų kulisų keitėjas?

Per vieną mano pirmųjų tarnybinių pokalbių kalba pasisuko apie atsišaukimus.

– Štai! – tarė majoras Vunderlichas ir paleido per rankas lapelį. – Radau mūsų pašto dėžutėje!

Lapelyje buvo parašyta: *Glasnost*.

– Priešas darosi vis įžūlesnis ir atkaklesnis, – pareiškė Grabsas. Prieš savaitę jis kalbėjo dar taip: *Priešo įžūlumas darosi vis priešiškesnis*.

– Tai rodo, kad mes neturime teisės užkasti karo kirvio, – pasakė Oilė. – Aišku, ir vėl tas OD Individualistas.

Tada jau kuštelėjo man:

– Tai slapyvardis. OD reiškia Optimalią Dingstį.

– Opozicijos Dūrį, – pataisė Grabsas.

– Operatyvinę Dovanėlę, – tarė Vunderlichas. – Nujaučiat bent, ar daug paskleista tokių lapelių?

– Ne, – atsiliepė Grabsas. – Betgi netruks paaiškėti.

– Kaip tu šitai įsivaizduoji? – paklausė Vunderlichas.

– Apklausim gyventojus, – pasakė Oilė. Jis, matyt, irgi buvo iš tų, kurie vydamiesi tramvajų dėmesį sutelkia į duris, o ne į vairuotoją.

– Aha, – tarė Vunderlichas, – apklausime gyvenamojo kvartalo piliečius: A – policininkus, B – mokytojus, C – darbo veteranus, patikimus draugus ir mūsų IB.

– Interesuotus Bendrabėgius, – sududeno Oilė.

– Intravertiškus Bičiulius, – pataisė Grabsas. – O gal Informuotus Bendradarbius? – Jis dėl to nebuvo garantuotas.

– Informuojančius Bendradarbius, – pasakė Vunderlichas.

– Jie irgi turi slapyvardžius, – vėl man kuštelėjo Oilė.

– Dažniausiai tai siejasi su jų profesija ar panašiai, – pridūrė Grabsas.

– IB patys gali susigalvoti slapyvardžius, – tarė Vunderlichas.

– Identifikacijos dėlei, – pasakė Oilė.

– Tam, kas ilgisi dvilypio gyvenimo, – nusijuokė Vunderlichas, – mes sudarome visas sąlygas. Taigi, kad kiekvienas IB pajustų turįs *savo* dvilypumą, pats gali pasirinkti pirmąjį slapyvardį.

– Mes tik pateikiame siūlymus. Ir tai siejame su profesija. Aš visuomet pateikiu pavyzdį, kadangi esu lankęs pokalbio psichologijos kursus. Ten mums buvo sakoma, kad ką nors aiškinant visuomet reikia remtis pavyzdžiais, – kalbėjo Oilė kreipdamasis į mane. – Štai mes parengėm vieną IB ir pavadinom jį Objektyvu. Mat jis yra fotoreporteris.

– Puikus slapyvardis, juk kiekvienas fotoreporteris turi objektyvą. Supranti? – pasiteiravo Grabsas.

– Žinoma. O jei tu užverbuosi kokią namų šeimininkę, tai pavadink ją IB Samtis.

– Juk kiekvienoje virtuvėje rasis samtis.

– Turim netgi poetą, kurs pasivadino IB Helderlynas, – pasakė Vunderlichas.

– Nes kiekviename poete slypi Helderlynas, – pridūriau aš.

– O ar yra Dievas? – netikėtai paklausė Grabsas.

– Objektyviai Dievo suvis nėra, – tarė Oilė. – Pasiskaityk Leniną, – ir jis pakuždėjo man: – Juk aš kaip tik domiuosi filosofija.

– Aš turiu galvoje kitką: ar yra toks IB Dievas? – paklausė Grabsas. – Jau porą savaičių verbuoju vieną teologijos studentą. Einasi kuo puikiausiai, *atsiranda pasitikėjimas*, o ir šiaip, bet jis dar neturi slapyvardžio.

– Šventeivoms IB Dievas visai neblogai pritiktų, – pagyrė Vunderlichas.



– Aišku! – šūktelėjo Oilė. – Nes kiekviename šventeivoje esama Dievo, nors objektyviai jo ir nėra, – jis vėl man kuštelėjo: – Tai irgi neigimo neigimas.

– Jei tik nori, tai ir pavadink jį Dievu, – tarė Vunderlichas.

– Dievas tau kalba... – tariau ir nuėjau atnešti sūdytų pirštelių. Virtuvėje nugirdau, kaip piktinasi Oilė: *Atsišaukimai ir jų bendrininkai Vakarų platumose.*

Kai sugrįžau, Vunderlichas laikė iškėlęs atsišaukimą.

– Tai ką dabar darysim? – klausė jis. – Reikia ko nors imtis!

– Kaip žiūrėsi, – patylėjęs pasakė Grabsas. – Jei čia Individualisto darbas, leiskim jam dar porą kartų pasireikšti. Tai, ką dabar turime, tempia iki vienas aštuoni...

– Gautų metus ir aštuonis mėnesius, – kuštelėjo Oilė.

– ...o jeigu dar kiek luktelėtume, išeitų trys šeši.

– Hm, – susimąstė Vunderlichas.

Paskiau Oilė man paaiškino, kad kaliniai, kuriems likę ilgiau kalėti, siūlant išsipirkti vėliau atneša daugiau naudos nei tie, kuriems tupėti likę neilgai. Aha, ir čia pinigai, *devizos*; todėl Oilė ir manė, kad OD reiškia *Optimalią Dingstį*. Bet metus tai kiekvienas privaląs atsėdėti, nes, pasak Oilės, „tuomet Justicija būtų akla ne viena, o abiem akimis“.

– O jeigu tai ne Individualistas? – paklausė Vunderlichas.

– Tuomet turėtume ko nors imtis, – atsakė Grabsas.

– Ko? – paklausė Vunderlichas, bet staiga jam šovė mintis. – Va imkim ir paklauskim mūsų jaunąjį draugą.

Aš buvau tasai jaunasis draugas. Argi *aš turėjau jiems pasakyti*, kaip užkirsti kelią kiršinantiems atsišaukimams plisti?

– Taigi, – pradėjau pagalvojęs, – neleisčiau jų dauginti.

– Labai gerai, – pasakė Vunderlichas. – Konkrečiai?

– Uždrausti privatiems asmenims parduoti kopijavimo aparatus.

– Čia tik laikinas dalykas.

– Uždrausti importuoti kopijavimo techniką.

– Jau uždrausta. Ir griežtai to draudimo paisoma.

– Užtikrinti įmonių kopijavimo aparatų kontrolę ir taip toliau, be to, prie aparatų turėtų prieiti kuo mažiau darbuotojų.

– Tai kasdienė praktika.

– Kai kopijuojama dideliu tiražu, reikėtų vesti apskaitą. Ir tokioms partijoms turėtų būti išduodamas leidimas.

– Visur taip ir daroma.

Daugiau man niekas nebeatėjo į galvą. Bet tai buvo momentai, kai aš brendau Stasi tarnybai. Aš *būtinai turėjau* ką nors sugalvoti! Taigi pirmyn! Pirmyn į naujas nepasitikėjimo aukštumas! Įdiegti naujas įtarumo formas! Paskelbti dar neregėtą nepakantumą! Istorinės misijos vardan!

– Ar mes galim būti garantuoti, kad nors ir uždrausta įvežti, kas nors vis tiek namuose turi kopijavimo aparatą?

– Ne, – patylėjęs atsakė Vunderlichas. – Negalim. Tokia galimybė egzistuoja.

– Tuomet uždrauskime pardavinėti popierių! Kurių galų ant prekystalio laikomi rašomojo popieriaus pakai po 500 lapų? Kam reikia tiek daug popieriaus? Tik jau ne niekuo dėtam piliečiui! Tiek popieriaus reikia atsišaukimų platintojui!

– Šitaip į reikalą dar nebuvau pažvelgęs... – pratarė Vunderlichas.

– Aišku! – ėmiau švokšti. – Kiekvienas tuščias lapas – potencialus atsišaukimas! Visa kita niekis – ką čia reiškia priešą sutvarkyti!

– Girdit! – sušuko Vunderlichas. – Kiekvienas tuščias lapas – potencialus atsišaukimas! Kai kuriems prireikia dvidešimties metų, kad prisikapstytų iki tokios minties, – jis kažką pasižymėjo.

– Taip! – riktelėjau aš. – Kam *apskritai mums reikalingas* popierius? Mokinukams? Ar negali mokytojai padalyti kiekvienam po lapą? Mokytojus galima paskatinti, jie juk valstybės tarnautojai! O kai priversime juos pasirašyti už kiekvieną paką, nė vienas lapelis nenuskries į šalį, nepakliuvęs sukčiui!

– Kopijavimo aparatas yra ginklas, o popierius – amunicija. Todėl privalome kontroliuoti pristatymą, – pareiškė Grabsas, kuris mėgo problemą formuluoti karinio pranešimo stiliumi.

– Žinoma! – pertraukiau jį persigandęs, kad Grabsui gali ateiti į galvą kokia nors dar geresnė nei manoji idėja. – Kuriems galams perkamas popierius? Laiškams rašyti? Tuomet reikia pardavinėti tik brangų laiškinį popierių! Tada kiekvienas atsišaukimų gamintojas



susidurs su finansinėmis problemomis. Jei dvidešimt lakštų laiškinio popieriaus kainuos tiek, kiek penki šimtai lapų rašomajai mašinėlei, tai būsim žengę žingsnį pirmyn! Žinoma, problemos iki galo tokiu būdu niekad neišspręsim, – bejėgiškai atsidusau. – Tačiau...

– Tačiau galėsime priešui nuolat lipti ant kulnų prieš imantis jam lemiamo žygio, – pasakė Oilė. – Tai yra neigimo neigimas.

Popiet išvydau majorą Vunderlichą. Jis stačiomis skambino telefonu – tai reiškė, kad kalbasi su vienu savo viršininkų iš ministerijos.

– Jei mes išimtumėme visą rašomąjį popierių... Niekuo dėti piliečiai, – girdėjau sakant jį. Ir dar: – Kiekvienas tuščias lapas – potencialus atsišaukimas! Visa kita niekis – ką čia reiškia priešą sutvarkyti!

Tai buvo *mano* idėja! Mano idėja gyvuoja! Ji plinta, ji kyla aukštyn! Galbūt iki paties ministro Mielkės! Ir jei jis imsis žygių, jei įgyvendins ją, tada veiksmingos taps *visos* mano idėjos! Tuomet aš pagaliau pasidarysiu reikšmingas, tuomet (su nuotrauka) įeisiu į istorijos knygas kaip žmogus, padaręs galą atsišaukimams! Ir, galimas daiktas, čia tik pradžia, galbūt dabar man bus patikimos didesnės užduotys, gal nuo šiol be manęs neapsieis nė vienas šalies konferencijų stalas, tikriausiai pats Mielkė pakels antakius radęs mano idėją ant savo rašomojo stalo, ko gero, jis netgi nustebs ir puls visų klausinėti – kas čia kyštelėjo tokią neįprastai gudrią ir naują mintį: nejau Stasi gretas bus papildęs koks iš prigimties talentingas garbėtroška naujokas? *Tai juk idėja, kurios laukiu nuo pirmos savo darbo šioje įstaigoje dienos!* – sušuks jis (o tai juk šį tą reiškia – jis ten sėdi jau per trisdešimt metų). *Kas sugalvojo? Atveskit autorių čia, tik greitai, aš noriu tuojau pat su juo susipažinti!* O kai aš, kaip tokiais atvejais paprastai nutinka, galėsiu pareikšti tris savo norus, tuomet *pirmučiausia* paprašysiu, kad mane, suteikę naują vardą, pasiųstų į Mėlynąjį pasaulį su slapta užduotimi, *antra*, kad kai aš atliksiu pareigą ir grįšiu, mano atvaizdas mirgėtų visuose viršeliuose, ir, *trečia*, kad aš pagaliau sužinočiau, ką daro mano tėvas. Bet aš nebuvau pakviestas pas ministrą Mielkę, tam, matyt, būta svarių priežasčių. Tikriausiai jis nepanoro, kad kas nors sužinotų, jog mudu pažįstami, nors aš jau ir esu slaptasis jo sistemos ginklas. Jeigu aš, vos porą savaičių padirbėjęs, tiesiog akimoju galiu eliminuoti visus atsišaukimus, tai ar negaliu viltis, kad

man bus patikėtos ir svarbesnės, netgi pačios *svarbiausios* užduotys? Galiu jums pasakyti, kaip aš suvokiau savo padėtį. Jūs jau žinot, kad buvau pašauktas atlikti didžių darbų. Suprantama, viskas, ką tik dariau, turėjo gilesnę prasmę, prasmę, kuri man liko paslaptis. Bet juk išmuš valanda, kai toji prasmė paaiškės. Juk kažkas, patupdęs mane į šitą skylę ir verčiąs daryti tikro agento nevertus darbelius, puoselėja mintį mane tinkamai panaudoti. Koks nors didelę galią turintis toliaregis, anas, ant kurio rašomojo stalo stovi daug telefonų, anas, į kurio rankas patenka visi siūlų galai, toks, atėjus metui, tikrai mane prisimins. Mano uždavinys šiame žaidime – ištverti, vaidinti savo vaidmenį ir neišsiduoti, kad esu idealus šnipas. Mano likimą lems tik kantrybė ir atsidavimas, ir kuo rūstesni, kuo labiau žeminantys bandomieji uždaviniai kraunami ant pečių, tuo reikšmingesnė bus manoji misija. Kurių galų dar klausinėti? Be to, kaip blogiausiai informuotas žmogus jau turėjau patirties, kaip gyventi nežinioje, tenkinantis vien užuominomis. Pakako, jog *jis* (kas kitas, jei ne ministras Mielkė?) ir aš žinom, kad esu šis tas nepaprasto ir kad visa, ką aš dabar išgyvenu, tėra tik laikini dalykai. Kažkas sieja savo *planus* su manimi, ir visa, kas su manimi dedasi, tėra mozaikos akmenukai, kurie susiklostys į paveikslą ir įgaus prasmę. Jaučiausi tarsi pakylėtas. Buvau įsitikinęs, kad turiu daryti tik tai, kas man sakoma, ir kad niekas čia nuo manęs nepriklauso. *Aš* laukiu, o visa, ką dabar darau, ne mano sumanyta ir apsvarstyta. Todėl ir aš niekam negalėjau pakenkti. *Aš nebuvau iš tų*, kurie laužiasi į butus, grobia žmones, persekioja, drumsčia gyvenimą, gąsdina. *Aš* tiktai laukiau.

Vieną lapkričio rytą kažkas paskambino į duris. Per pokalbių įrenginį Oilė iš anapus durų susijaudinęs pranešė, kad nuo šiandien aš gaunu naują užduotį ir nedelsdamas turiu eiti kartu. Taip aš visuomet ir įsivaizduodavau savo dieną X: garsiai neskelbiama akcija pilkšvą lietingą dieną. Oilė įsodino mane į savo automobilį ir nuvežė į miesto centrą. Važiuodami nepersimetėme nė žodeliu, bet kas skaito romanus ar bent matęs „Nematomą stebėtoją“ su Arminu Miuleriu Štaliu, tasai žino, kad tokiais atvejais niekas veltui neaušina burnos ir netgi visai tyli. Oilė atvažiavo prie Špitelmarkto ir pastatė automobilį priešais *USIMEX, Užsienio prekybos draugiją su ribota*



atsakomybe. Po minutės iš pastato išėjo Raimundas ir įsėdo pas mus. Taip, *tas pats* švytintis Raimundas, kurio vardas rašomas su *ypsilon*, tas pats beatodairiškas onanistas ir kelionių mėnesienoje organizatorius. Kas gi nutiko? Koks čia dabar spektaklis? Kaip jis lyg niekur nieko sėda į mūsų automobilį? Ar galiu parodyt Oilei, kad pažįstu šitą Raimundą? O gal šitaip bandomas mano šaltakraujiškumas? (Kokia mūsų vilčių teikiančio talento reakcija susidūrus su pažįstamu trečiojo asmens akivaizdoje?) Iš pradžių tik žvelgiau pro langą ir karštligiškai analizavau situaciją. Aš – pažiūrėti atsipalaidavęs ir abejingas, bet viduje budrus ir begal susitelkęs. Iš tokio kaip aš vieną dieną *privalo* kas nors išeiti!

Oilė užvedė variklį ir nuvežė mus į Leipcigo gatvę. Artėjome prie *Checkpoint Charlie**. Kad būčiau bent nujautęs. Dabar jie man įteiks voką su A4 ir lieps atidžiai perskaityti popierius. Skirs tam gal pusvalandį. Tuomet gausiu suklastotą pasą – su nauju vardu! – ir paskutines žodines instrukcijas. Prieš žengdamas per užtvarą, greit grįžtelėsiu ir išvysiu, kaip jie iš saugaus nuotolio atsisveikina su manimi iškėlę sugniaužtą kumštį – kovos simbolį. O tada ir aš, kaip Tedis, sukęs ratus po kalėjimo kiemą, beveik nepastebimai jiems atsakysiu sugniaužtu kumščiu. Jei ne dabar, tai šią detalę panaudosim būsimame filme.

Tačiau automobilis pasuko ne kairėn, ne į *Checkpoint Charlie*, o dešinėn, į Frydrichštrasę. Aha, jie veža mane į geležinkelio stotį, šmėstelėjo mintis. Ten susikerta miesto Rytų ir Vakarų geležinkelis; sklido gandai, kad kažkur čia esama agentų pralaidos šliuzo, kaži kokių nematomų durelių, niekieno nesaugomų, bet kaip reikiant užrakinamų. Už jų – dulkėtas koridorius, iš požeminės miesto traukinių stoties vedantis tiesiog į gatvę. Matai, pamaniau, tai visai ne girdas, juk jie *mane* šiandien ir pasiųs ta landa Vakarų kryptimi, raktą nuo tų bevardžių durelių Oilė, aišku, turi čia pat, mašinoje, ir netrukus aš įsėsiu į metro arba miesto traukinį – jie kas dešimt minučių dunda po žeme ir kerta tą mirtinai pavojingą liniją. Meluočiau sakydamas, kad tuomet aš nesijaudinau.

* Pralaidos punktas į tuometinį Vakarų Berlyną. *Vert.*

Misteri Kicelšteinai, jeigu jau prabilau apie Frydrichštrasę, tai noriu Jums pagaliau papasakoti, kaip aš, būdamas jau aštuoniolikos, skatinamas seksualinės būtinybės, norėjau žūtbūt patekti į tuos uždraustus Vakarus, pajusti juos, uosti, girdėti, pačiupinėti. Aš nelindau prie Brandenburgo vartų – nuo jų iki Vakarų buvo dar šimtas dvidešimt metrų – ne, aš įsdavau į vieną metro šachtą, ir kai po manimi pradundėdavo metro traukinys, iki Vakarų kaskart būdavo likę vos keturi metrai. Ištisas valandas praleisdavau ant metro šachtos ventiliacijos grotelių, *suprantama*, genamas seksualinės būtinybės, kurią sužadino mano pirmoji pažintis su *Quelle* katalogu. Vienas bendraklasis tuomet šventė aštuonioliktąjį gimtadienį, suruošė tikrą puotą, o tas katalogas ir buvo jo namuose – maždaug aštuoni šimtai puslapių su spalvotomis nuotraukomis ant blizgančio popieriaus. Ar *čia* Vakarai? Ar Vakarai tikrai tokie kaip šitame *Quelle* kataloge? Ar esama skirtumo tarp nuotraukų ir tikrovės? Hi-Fi grotuvai! Dviračiai! Fotoaparatai! Pirmą kartą išvydau Vakarus visiškai kitomis akimis. Juk jie gali viską o viską! Suprantama, istoriškai socializmas pranašesnis už Vakarus, tačiau dviratis su dvidešimt viena pavara yra tik šitame kataloge! Nuo tol Vakarams pradėjau jausti baugią pagarbą, o tą vardą tardavau tik pakuždomis. Nuo tos valandos buvau įsitikinęs, kad tik *Vakaruose elektra* tiekiama stabilia kintama srove didelio tikslumo 50 Hz dažnumu. Tik Oto Valkės anekdoto, kur toks vyrutis su puse kepto viščiuko ateina pas veterinarą ir klausia, galbūt dar galima ką nors padaryti, aš nesupratau. Tiesiog patikėjau šia kataloge aprašyta istorija, kad Vakarų veterinaras išgydo tą pusę kepsnio, viščiukas atgyja, vėl ima cypsėti, o paskui deda ir deda vakarietiškus kiaušinius. Bet ir dviračiai, ir fotoaparatai paliko *man tuščia* vieta, kai atsiverčiau *Quelle* puslapius, kur buvo reklamuojami moteriški apatiniai: štai kokios tos Vakarų moterys! Tai tokios jos ir iš tikrųjų? Tokios moterys ten vaikšto gatvėmis? Neįtikėtina! Tie švytintys veidai! Žaismingai krentantys žemyn plaukai! O figūros! Oda! Meile spindinčios akys! Ką jau kalbėti apie blakstienas! Sukrečia! Kvapą gniaužia! Žmogų stačiai apima *kvaitulys*! Aš tirpte sutirpau. Jos pavergė mane. Mane traukte traukė prie tų neapsakomai puikių Vakarų moterų. Nors per vakarėlį



tiesiog neįstengiau atsiplėšti nuo tų puslapių su apatiniu damų garderobu ir galop netgi slapčia išsiplėšiau keturis puslapius – pirmas požymis, įrodantis mano seksualinį potraukį, vis dėlto aš troškau būti *šalia* tų moterų, geidžiau užuosti jų kvepalus ir girdėti gruzdant tarp jų dantukų traškučius. Tiktai kur Rytuose galima atsidurti šalia Vakarų moterų? Taip arti, kad arčiau jau neįmanoma? Kur, kur, aišku, kad Frydrichštrasėje, viršum metro. Tik keturi metrai čia mus skiria. Teisybė, jų pačių aš nemačiau ir čia, užtat turėjau keturis dvigubus į permatomą aplanką įdėtus ir rūpestingai saugomus puslapius. Ištisas valandas tupėdavau toje šachtoje virš ventiliacijos grotelių ir kiekvienąkart, kai po manimi praūždavo traukinys, įsmeigdavau savo geidulingą žvilgsnį į iš *Quelle* išplėštas moteris ir žinodavau, kad po manimi dundančiame traukinyje tokių pilna. Uoslė ir klausa buvo įtemptos: galbūt oro gūsis iš metro atneš kad ir menką *tualetinio vandens* kvapsnių debesėlį, galbūt ten kiek pravertas langelis, pro kurį anos vakarietės odos kvapas pateks tiesiai į mano šnerves? O jeigu jau tas langelis pravertas, tai galbūt per ratų dundesį iki manęs prasimuš ir nerūpestingas Vakarų moterų juokas? Ir ne tik todėl, kad jos atrodo kaip moterys permatomame mano aplanke – jos tikriausai turi ir tą legendų ūkuose skendintį *G* tašką. Ir viskas vos už keturių metrų nuo manęs – juokas! Tiesiog neįtikėtina! Jei tuomet mane būtų valdžiusi tokia pati nežmoniška varomoji jėga, kaip kad nutiko vos po kelerių metų, būčiau tiesiog išprievartavęs tas ventiliacijos groteles. Bet būdamas aštuoniolikos, dar turėjau skrupulų. Galiu patikinti: niekad negulėjau Frydrichštrasės vidury ir nedulkinau ventiliacijos grotų.

Na o dabar Oilė ir Raimundas vežė mane Frydrichštrase aukštyn, nuo Leipcigo gatvės pasukę miesto traukinių stoties kryptimi, pro mano jaunystės troškimų vietas, pro nebylius mano bundančių geidulių liudytojus. Truputėlį susijausminau, bet tik pats sau tai prisipažinau. Tikėjausi būti pasiųstas pro tas bevardes dureles į Vakarus ir po kelių minučių atsidurti tarp ano katalogo grožybių, tarp moterų su *G* tašku, tarp moterų, kurios nesidrovi fotografuotis su apžiotu pimpalu... tokios buvo mano viltys ir prognozės! Ir taip poetiška!

Tačiau mašina pravažiavo pro Frydrichštrasės stotį. Kąąą? Trilerio su agentu nebus? Ir *Quelle* moterų ne? O gal mes riedam į sienos perėjimo punktą? Pakeliui bus dar du tokie – vienas Invalidų gatvėje, kitas Plento gatvėje, Frydrichštrasės tęsinyje.

Bet automobilis įsuko į Vilhelmo Piko gatvę, ir visos mano viltys patekti į Mėlynąjį pasaulį iškart žlugo. Pavažiavęs dar porą šimtų metrų, Oilė pasuko dešinėn, išjungė variklį, padavė mums lenteles su spraustukais, popieriaus, po pieštuką ir užsidegė cigaretę.

– Tai va, – pasakė išpūtęs dūmą, – o dabar stebėkit.

Kaip? Ką? Ar dabar turi kažkas nutikti? Ką čia galima matyti? Ką jis turi galvoje?

– Viskas čia taip kasdieniškai atrodo, – sutrikęs pasakiau.

– Tuolab stebėkit, – pasakė jis. – Ir viską užrašykit.

Valandų valandas taip sėdėjom, tylėjom ir užrašydavom, kas nutikdavo. Bet čia beveik nieko nenutikdavo. Tik šito visai nederėjo paisyti. Aš žinojau, kad tai įėjo į mano bandomąją programą – ištverti nuobodį. Pasiaukojęs istorinei misijai, jau atsisakiau Nobelio premijos, tad dabar privalėjau jiems įrodyti, kad neniurnėdamas galiu apsišarvuoti stoiška kantrybe. Juk tikriausiai buvo kokia nors prasmė ištisas savaites kiurksoti priešais tą patį namą – veikla, tiksliau, tokia neveikla, kuri nupurtytų netgi budistų vienuolius. Raimundas dažnai bumbėjo, girdi, čia taip nuobodu ir taip beprasmiška, bet aš buvau įsitikinęs, kad tos jo aimanos, turinčios tikslą išklibinti ir niekais paversti mano atkaklumą, tėra gryna inscenizacija. Aš buvau budrus kaip ir jie, taigi nesileidau provokuojamas ir sąžiningai stebėjau, tuo tarpu Raimundas ir Oilė tik krapštė pakaušius.

– Ko mes čia tupim? Kurių galų reikia net trijų...

– Stebėjimas yra svarbus dalykas! Pavyzdžiui, yra tokia auksinė kriminalistų taisyklė: nusikaltėlį visuomet traukia į nusikaltimo vietą.

– Na ir ką?

– Tai įrodyta moksliškai. Taigi stebėjimas ir yra svarbus dalykas.

– Na, gerai! Bet kurgi čia tas nusikaltimas buvo padarytas?

– Arba įsivaizduok, kad vieną dieną tu imi ir prisikasi prie NATO Generalinio sekretoriaus mikrožuvelių.

Čia Oilė užsikirto ir greit pasitaisė:



– Ne, čia netikęs pavyzdys, – jis pateikė naują, bet aš nebesiklausiau. Oilė išsiplepėjo. Kaži, ar jis per savo žioplumą ištarė *tikrosios* užduoties tikslą? Kodėl gi jis taip staigiai nukreipė kalbą į kitą šoną? Bet ką jis turėjo galvoje? Kas yra tos *mikrožuvelės*? Kodėl aš nesuprantu šio žodžio? Ar čia vėl kas nors tokio, ką suvokti man dar stinga patirties? *Mikrožuvelės!* Tai gal čia kalbama apie be galo mažas žuveles? Tokias mažas, kad jas tik pro mikroskopą gali pamatyti? Tuomet NATO Generalinio sekretoriaus mikrožuvelės būtų... O varge! Ir vieną dien *man* jas teks sužvejoti, *kada nors*? Kaip jie tai įsivaizduoja? Kaip aš išgausiu ampules su mikrožuvelėmis iš NATO Generalinio sekretoriaus? Ir ką mūsiškiai su jomis veiks? Gal gavę genetinę informaciją, jie sukurs kitą NATO Generalinį sekretorių? Antrininką? Tada pasiųs tokį į Briuselį, kur tasai, būdamas ten visagalis, privers NATO kapituliuoti? Tai bent! Per vieną dieną beveik visa Europa nusidažytų raudonai, o ir Šiaurės Amerika nuleistų rankas ir pasiduotų! Ir be jokio kraujo praliejimo! Ir man tereikia išgauti tik tas mikrožuveles, be kurių niekaip neįmanoma sukurti garantuotai tikro antrininko? Tikrai? Aš galiu tuo patikėti? *Suprantama*, aš tikėjau, kad galima sukurti dirbtinius žmones, jei tik prispiria reikalas. O ko Jūs tikėjotės? Juk, kad ir ką sakysi, gyvenau mieste, per kurį ėjo mirties linija, ir netgi ne išilgai upės, o per patį centro tirštį. Ar patikėčiau *tuo*, jei pats nebūčiau matęs? O po tąja mirties linija kasdien, tiksliau, pagal tvarkaraštį kursavo metro ir miesto traukiniai. Ar būčiau *tuo* patikėjęs, jei pats nebūčiau girdėjęs tų traukinių dundesio (ir netraukęs į šnerves jų keliamo vėjo)? Kokia niūri fantazija, kuriai ir lemta palikti vien fantazija. O sukurti žmogų tėra niekniekis, jei tik *jie* šito įsigeistų. Kas per normaliai funkcionuojančio miesto centrą geba nubrėžti mirties liniją, tas gali viską – sukurti vieną vienintelį dirbtinį žmogų, palyginti su linija, jiems būtų vienas juokas – tereikia *man* pristatyti reikiamas mikrožuveles. Slaptame bunkeryje ampulės jau laukia komanda – visa kita tėra dienų klausimas, čia nebus net lavonų humanizmo ir panašiais sumetimais, o Pergalės parade Brodvėjuje aš stovėsiu Garbės tribūnoje ir mojuosiu, mano vardu bus pavadintos gatvės, mano nuotraukomis mirguliuos viršeliai...

Savaitgaliui priartėjus, sulyginome savo užrašus. Taip mes buvome mokomi stebėti.

Mus domino toks vyras, kuriam iš pradžių daviau apie keturiasdešimt. Jis buvo nedidukas ir raumeningas, o kaukolės forma kaip tikro mokslininko. Jo vardo nesužinojom; Oilė pakrikštijo jį *Harpūnu*. Kam čia toks šiurpus slapyvardis? Gal mes stebime teroristą, harpūnu dobiantį savo aukas? Tuomet šiandienis Mažasis trimitininkas, aukodamas savo niekam vertą gyvybę, būtų pervertas *harpūno*? Ar tik nebus čia pernelyg toli nueita? Nenoriu išsisukinėti, bet šiuo požiūriu esu kiek kitoks, ir mintis, kad man į krūtinę įsminga ietis, kuri išlenda pro nugarą, menkina mano norą aukotis – besąlyginis mano atsidavimas tokiu atveju būtų jau nebe toks besąlyginis. O gal slapyvardis *Harpūnas* buvo tik metafora? Gal jis kaip nors siejosi su *vis tebeaštrėjančia klasių kova*? Ar šiaip padėties pablogėjimu? Gal *Harpūnas* buvo vienas iš tų, kurie savo *ieties smaigalį* bando atsukti prieš socialistinę valstybės ir visuomenės santvarką? Krislas akyje? Iš vidaus besigraužiantis kirminas sveikame kūne? Aš nieko neklausinėjau. Juk žinojau, kur esu. Tačiau viskas paaiškėjo tą dieną, kai mes gavome užduotį išimti iš Harpūno pašto dėžutės korespondenciją. Oilė nenorėjo mums sakyti tikrojo Harpūno vardo, „pažiūrėsim, ar patys sugebėsit įspėti, cha cha!“ Raimundas ir aš priėjome prie pašto dėžutės ir susidūrėme su *Fredu Armbrusteriu*. Tai ir turėjo būti *Harpūnas*. Aš zeksavau, Raimundas išgriebė iš dėžutės paštą.

– Na? – paklausė Oilė mums sugrįžus į automobilį.

– Nieko, – atsakė Raimundas. – Pora kalėdinių sveikinimų. Laiškas.

– Laiškas? Kas ten jame?

Jis praplėšė voką, išpūtė akis ir po pusės minutės padavė laišką man.

– Gali tai perskaityti?

Pabandžiau.

– Na? – nekantravo Oilė. – Kas ten rašoma?

– O kas ten turi būti parašyta?

– Kas nors įdomaus. Kartais būna parašyta, kur pagal žemėlapį kas nors yra įrengta ar dar bus įrengta.



– Nieko panašaus čia nėra.

– O, aš buvau pas patį Peterį Mafį ir *Mary and Gordy*, – išdidžiai pasigyrė Oilė.

– Ne, apie žemėlapius čia nė žodžio.

– Vis tiek perfotografuokit. Viską, atvirukus irgi, iš abiejų pusių.

Jis padavė man fotoaparatą. Dariau kaip lieptas.

– Vienąkart jūs privalot viską padaryti iki galo.

Oilė įkišo laišką atgal į sudraskytą voką ir paliepė nunešti Raimundui ten, kur buvo. Po poros dienų mes aptarėme nuotraukų kokybę, jų trūkumus ir gavome fotografuoti naują pluoštą Fredo Armbrusterio korespondencijos. Oilė fiksavo laiką, mums grėsė ceitnotas, bet šįkart fotografijos buvo įvertintos patenkinamai. Kaip sakė Oilė, dabar mes jau *niekad* nebeimsim pašto.

Praėjus dviem savaitėms, Raimundas paklausė, kodėl mes stebime Harpūną.

Oilė tik atsiduso.

– Pažvelkit dešinėn, – pasakė jis. – Kur mes stovime?

– Vilhelmo Piko gatvėje.

– Teisingai. O ką ten matome, ten, prie kampo?

– Vaikų biblioteką.

– Teisingai. O dabar jei pažvelgtumėt tiesiai, maždaug už šimto metrų nuo mūsų, kairėje gatvės pusėje, ką ten pamatytumėt?

– Nuolatinę VFR atstovybę.

– Klysti. Ji stovi toliau, maždaug už dviejų šimtų penkiasdešimt metrų. Bet ką tu matai už šimtmetrio?

– Jaunimo klubą?

– Taigi. O kas visoje kairėje gatvės pusėje?

– ???

– Na, kas gi ten?

– Namai?

– Na, žinoma! Ir kaip tau atrodo, ar jie seniai statyti?

– Jie visai nauji. Daugiausia jiems treji ketveri metai.

Ir dabar jis prapliupo. Jis, Martinas Oilertas, vyresnysis leitenantas:

– Ir nors mes viską darome mūsų žmonių labui – steigiame bibliotekas, jaunimo klubus, statome naujus namus – tarp mūsų vis dėlto esama tokių elementų, kurie nusistatę prieš mūsų santvarką, trikdo mūsų bendrą gyvenimą. Ir jie kelia mums rūpesčių!

Raimundas mokėjo priversti žmones prabilti, ir jeigu Oilė jam ką sakė, jis ir patikėdavo. Na, pirmyn! Taip šneka prižiūrėtojai parodomosiose žaidimų aikštelėse: *Pažiūrėkit! Mes turime tokias puikias sūpuokles, tokį šaunų įrenginį karstytis, visi vaikučiai gali sau kuo gražiausiai žaisti – jie ir žaidžia, tik Uvė kartais dar išdykauja ir stumdo savo draugus į smėlį.*

Ir vėl Oilė, dėbtelėjęs į tuos prieš trejus ketverius metus statytus namus:

– Ir kodėl šitos padugnės gyvena tokiame puikiame name? Jie net nenutuokia, kaip jiems gerai.

Šitaip pasvarstęs, Oilė visiškai surūgo. Šįkart net neigimo neigimas neįstengė jo paguosti. Toksai nemielas atrodė visas pasaulis.

– O ką tas Harpūnas padarė? – paklausė Raimundas. – Arba *galbūt* padarys?

– Šito aš dar nežinau, – atsiliepė Oilė. – Iš kur aš galiu žinoti? Be to, tai neturi jokios reikšmės. Čia kalbama apie jus, o ne apie jį! Tai jūs privalot išmokti rašyti stebėjimų pranešimus, ir ne bet kaip, o visai *nauja kalba*. Tupėsit čia tol, kol išmoksit.

– Argi čia *kalba* svarbiausia? – paklausiau nieko nebesuvokdamas.

– O kas gi daugiau? – burbtelėjo Oilė.

Pirmąją mūsų stebėjimo dieną, praėjus gal dešimčiai minučių po to, kai Oilė pasakė: *Na, o dabar stebėkit*, kažkas nutiko: *iš namo išėjo moteris*. Man sudrėko delnai. Ką man dabar rašyti? Apie ką? Moteris? Ar moteriškos lyties asmuo? Ar moteriškė? Femina? Moteriškos lyties kūrinys? Ar moteriška būtybė? Paprasčiausia ji? Ar vis dėlto ponia? Kaip reikia rašyti: *iš namo išėjo moteris*, jei dirbi Stasi? Ar iš namo ji išėjo? O gal iš penkiaaukščio pastato? Ar paliko stebimą objektą? Pasirodė Vilhelmo Piko gatvėje? O kaip su laiku – ar jis labai svarbus? Kokiu tikslumu jį reikia nurodyti? Ar pakaks „maždaug pusę devintos“, ar reikia nurodyti minutė į minutę? Ar maždaug per vidurį? Ar visai nereikia? Ir ar privalau tą moterį aprašyti? Kuo

 

vilki? Kad ji, galimas daiktas, ovolaktovegetarė? Ar suvis tai ignoruoti?

Galop aš taip pasižymėjau: mot. lyt. asm. išėjo į gt. 8.34.

Kai sužvejosiu tas mikrožuveles ir pasaulis visas bus raudonas, o aš – įžymybė, šis įrašas bus eksponuojamas Tradicijų kabinete (arba Vokiečių istorijos muziejuje, arba Klauso Ūlcšto muziejuje) ir gidė smagiai aiškins, kad viskas, girdi, turi pradžią. Bet ar jums neatrodo, kad įraše *mot. lyt. asm. išėjo į gt. 8.34* juntamas garbės troškimas?

Kiekviena mokslų diena baigdavosi mūsų užrašų sulyginimu.

– Nagi, Raimundai, paskaityk, ką užsirašei! – sakydavo Oilė.

– Septynios valandos penkiolika minučių. Užimam stebėjimo vietą Piko gatvėje prie namo numeris 204.

– Klausai?

– Septynios penkiolika: tarnybinė parengtis stebint Harpūną. Buvimo vieta: automobilių stovėjimo aikštelė Vilhelmo Piko gatvėje priešais namą Nr. 204.

– Puiku! Preciziška formuluotė: tarnybinė parengtis stebint Harpūną. Raimundai, tavo įrašas niekam tikęs! Ką reiškia – užimam stebėjimo vietą? Ką tu stebi? Saulėtekį?

– Harpūną.

– Dėkis galvon, Raimundai, dėkis galvon! Tęsk!

– Dešimt keturiasdešimt: Harpūnas išeina lydimas maždaug trisdešimt penkerių metų moters, be papų, cha cha...

Pirmas įrašas po pusketvirtos valandos stebėjimo. Ir visą dieną laukė, kol galės paleisti savo sąmojį. Ir tas mėgėjiškas įvertinimas. Ne, čia ne Stasi, o jei Stasi, tai netikras.

– Raimundai, nejuokauk kaip koks šūdžius! Toliau!

– ...be papų, mėlynais džinsais...

– Be papų! *Įsikandai!* Čia ne grožio konkursas. Jeigu tau taip jau svarbu pranešt draugams, kad toji persona be papų, tai duok jai slapyvardį, pavyzdžiui, *Lyguma* arba *Bergždžioji*. Raimundai, paskutinį kartą tau sakau: nekvatok kaip šūdžius! Čia ne kabaretas! O gal tu nori protokoluoti Harpūno šiukšlių dėžės turinį? Pažiūrėsim, kas tada juoksis! Tu būsi nebe pirmas, kuriam esu liepęs knistis po atmatų konteinerį!

Raimundas giliai įkvėpė.

– Taigi moteris, trisdešimt penkerių, *Blue Jeans*, umbros spalvos apsiaustas...

– Kokios tavo spalvos! Siaubas! Tai ne *plūčyns*, kaip sakai, mes čia ne Amerikoje. Tai yra cvilikinės kelnės. O apsiaustas ne umbros spalvos, o ochrinis.

– Tai umbra.

– Klausyk, čia ne madų salonas! Tarnybiniam naudojimui turime spalvų katalogą su trisdešimt devyniomis standartinėmis spalvomis. Teisybė, iš kur jums žinoti! *Jokios umbros ten nėra!* Ši spalva vadinasi *ochra*! Kaip ją vadinsite savo poreikiams reikšti – jūsų pačių reikalas, – Oilė užsidegė cigaretę. – Jeigu jūs draugams pateiksite, taip sakant, utopines spalvas, kils maišalynė. Pateiksiu jums tokį pavyzdį, nes kitados lankiau pokalbio psichologijos kursus, ir ten mus mokė, kad ką nors aiškinant visuomet būtina remtis pavyzdžiais. Įsivaizduokit, kad gavot užduotį aprašyti futbolo komandą, tarkim, Miuncheno „Bavariją", nes ji atseit žaidžia Europos taurės turnyre prieš VDR rinktinę. Ir mums prisireikia priešo marškinėlių. Taigi jie turėtų būti aprašyti tiksliai pagal mūsų katalogą. Jei tokiu atveju kiekvienas ims vardyti savo spalvas, draugai nieko nesuvoks.

– Kuriam galui mums Miuncheno „Bavarijos" marškinėliai? – paklausė Raimundas.

– Na, pavyzdžiui... pavyzdžiui, atsarginiam žaidėjui.

– Atsarginiam žaidėjui?

– Taip, atsarginiam. Vieną mūsiškį su „Bavarijos" marškinėliais išleidžiam aikštėn. Bavarai jo neatpažįsta – na, tai galbūt ne pats geriausias pavyzdys, bet juk tu supranti, ką aš turiu galvoje, – nusuko šneką Oilė.

– Betgi visai nėra reikalo jį stebėti, – pareiškė Raimundas, – galima paprasčiausiai įsijungti televizorių.

– Nepatarčiau šitaip daryti, – įsiterpiau aš, nes vėl pajutau galimybę užsidirbti taškų. – Juk, savaime aišku, priešas, pasitelkęs elektronines masinio informavimo priemones, paskleis dezinformaciją, kuri pasieks ir mūsų šalies gyventojus.

– Tik jau ne apie *marškinėlių spalvas*! – šūktelėjo Raimundas.



– Mes nepakankamai galime įvertinti priešą, to derėtų visuomet sergėtis, – atsakiau ir pašnairavau į Oilę, nes jis čia turėjo lemiamą balsą.

– Aš juk sakiau, kad čia buvo ne pats geriausias pavyzdys, – kiek nusiminęs pasakė Oilė. Oilė buvo ne Vunderlichas, bet jei jis apie tai papasakos Vunderlichui, šis vėl klūpės prieš mane. *Kai kuriems prisireikia dvidešimties metų, kol pradeda šitaip mąstyti.*

Šiaip ar taip, man kaip dieną buvo aišku, kad kas nors su manimi sieja savo planus, ne, tai, ką mes darėme, negalėjo būti beprasmiška, kaip galėjo atrodyti iš pirmo žvilgsnio! Plepalai! Atsarginis žaidėjas! Spalvų katalogas! Tokie juokeliai niekeliai būtų stačiai neįsivaizduojami! Už viso to, be jokios abejonės, slypi planas!

Oilė mums kasdien skaitydavo savo stebėjimų protokolą, o baigęs triumfuodamas nužvelgdavo mudu.

– Šitaip aš niekad neišmoksiu, – sakydavo Raimundas.

– Tik nėr ko baimintis. Kada nors... – ramindavo Oilė, ir nesunku buvo pastebėti, kaip jį slegia atsakomybės našta. – Man rodos, tam jūs čia ir tupite.

Matyt, tik atsakomybės našta vertė jį dalytis su mumis savo patirties lobynu; grįžtant beveik kasvakar prie Frydricho miesto rūmų mus sustabdydavo raudona šviesoforo šviesa, ir Oilė, rodydamas ranka aplink, aiškindavo:

– Ir čia mes esame budėję, – ir atsidusdavo. – Niekur nesinorėjo iš čia judintis. Šikininkas šalia, kitoje gatvės pusėje – karštos dešrelės, o čia, kur šiandien pasažai, buvo didžiulė automobilių stovėjimo aikštelė. Galėjome savo automobilį taip pasistatyti, kad nė galvos palenkti nereikėjo. Manau, kad judu tinkamai įvertintumėte tokią stovėjimo vietą, patupėję bent porą savaičių.

– Pora savaičių jau praėjo, – tarstelėjau aš.

– Na, tada porą mėnesių, – nusižiovavo Oilė. – Arba metų.

Aš niekad negulėjau Frydrichštrasės vidury ir neprievartavau ventiliacijos grotelių. Kas ne, tai ne, bet *Plento gatvėje*, Frydrichštrasės tęsinyje, aš, ieškodamas progos pasidulkinti, praleidau ne vieną šaltą žiemos naktį. *Privalai parodyti, ką gali*, taip man pasakė Raimundas,

o jis tai jau turėjo šitai išmanyti, be to, turėjo pagrindo, tokio pat įtikinamo, kaip būtinybė masturbuotis arba rengti iškylas mėnesienoje. Taip, girdi, darą taksi vairuotojai, o jeigu jau kas pažįsta miestą, tai tik taksistai. O ką gi tie taksistai daro? Jie tyko savo automobiliuose priešais *Altberliner Ballhaus* arba priešais *Klarchens Ballhaus**, ir kai į taksi įsėda vienui viena moteris, nesunku suvokti, jog ji kremtasi, kad išėjo nieko nepešusi ir jos žavesys eina vėjais, o gyvenimas ne toks kaip romanuose apie vargetas – dabar jai reikalingas guodėjas, padūkėlis, toreadoras. Dabar aš jau supratau. Kaip čia man pačiam tokia mintis neatėjo?

Pasirinkau *Altberliner Ballhaus*, tokią į užpakalinį kiemą nugrūstą firmą Plento gatvėje, kiauras naktis stypsodavau ten šaldamas, laukdamas ir klausydamas gašlios muzikos iš šokių salės. Ir mano mintys buvo gašlios – įsivaizdavau pilną salę rujojančių mergų, tuo pat metu po mano kojomis, keturių metrų gylyje, dundant gražuolių prikimštiems vagonams. Kur dar visame Rytų bloke rastum tokią vietą! Stovėjau pačiame karščiausiame ir nešlovingiausiame jo taške. Pačiame Varšuvos sutarties šalių *gašlybės centre*! Vos devyniolikos metų, o jau toks pagedęs!

Kiauras naktis laukiau savo progos pasibaksnoti, o turėjau apsispręsti per keletą sekundžių (taigi situacija tarsi tyčia sukurta tam, kad pasijusčiau pranašus arba – neišduokit šito žodžio mano velioniui tėvui – *nevykėlis*). Laikas pajudėdavo tuomet, kai atsiverdavo durys į kiemą, bet šansas būdavo pražiopsotas, jeigu mano kandidatė įsėsdavo į taksi. Pusės minutės pakakdavo, kad visas mano vidus sukiltų – nedaryk taip! *Vyruti, kaip tu nusiritai, jei tu, spindintis viršelis, apie antrą valandą nakties slampinėji po akliną kiemą vien tam, kad patykotum kokios nors moters, nepaisydamas jos amžiaus ir svorio kategorijos, išdulkintum ją neatsiklausęs nė jos sutikimo... Karjera šuniui ant uodegos, šnipštas iš slaptos užduoties, tu verčiau darsyk į ją pažiūrėk, vieni kaulai ir oda, aišku, kad užsikrėtusi AIDS, bet tik pabandyk tokią užšnekinti! Žvelgia persigandusi, ima šauktis pagalbos, o tada tave suima, tik tu pagalvok, kaip buvo paskutinį kartą, kai*

* Šokių salių pavadinimai *(vok.)*. *Vert.*



Greifsvaldo gatvėje slampinėjai aplink tą kvadratą, o ir apskritai ką pasakytų tavo tėvai, patyrę, kad jų sūnus lengvabūdiškai moja ranka į visus patarimus, o ir iš kur tu žinai, kad čia iš tikrųjų dansingas, o ne užsimaskavusi Spaudos platinimo tarnyba, Bendrojo atsiskaitymo skyrius arba USIMEX, Užsienio prekybos draugija su ribota atsakomybe...

Bet vos tik taksistas su savo grobiu krustelėdavo iš vietos ir nurūkdavo, mane imdavo kamuoti visai kitokie priekaištai: *Idiote tu, ko čia stovi kiauras naktis kaip baslys, juk ne tam čia stypsai, kad nulydėtum akimis nušvilpiančius taksi, būk vyras, imk veikti, dėk skersą ant AIDS'o, juk turi įsidėjęs pakutį su trimis „Mondos", spjauk į tą Greifsvaldo gatvę, pameni, tavo globėja buvo labai meili, naujas triperis atneštų susitikimo džiaugsmą, nesibaidyk ir dėl tos karjeros – patino šlovė padės ministrui lengviau apsispręsti, jis pasiųs tave pas priešo sekretorę, dėk, sakau, skersą ant visko, kas kliudo tau tai padaryti, baimę važiuoti automobiliu išgydo tik važiavimas juo, ko gi tu dar nori — Raimundo patartas stovi pačiame Raudonojo pasaulio gašlumo centre...*

Ji turėjo būti pirma pasitaikiusi – kad tik būtų vienui viena ir eitų per tą kiemą. Vienintelis kriterijus! Bet vos tik tokia pasirodydavo, savo monologą pradėdavo manyje tūnantis skeptikas, o kai ji pranykdavo – et, nebesikartosiu! Daugumą moterų, jei tik jos neišvirsdavo laukan cypaujančiomis grupelėmis, lydėdavo vyriškiai, kurie be paliovos laidė tokius lėkštus sąmojus, kad netgi pašaliniam žmogui (man, pavyzdžiui) darėsi bloga. Taip aš laukiau savo progos ir jaučiausi tarsi žmogaus dvasios skurdo metraštininkas.

Tai nutiko vieną pilnaties naktį; nieko aš čia nepagražinu. Ji įsiutusi klupinėjo per kiemą. Buvo nedidukė ir apkūni, tarsi sudurstyta iš įvairių rūšių dešros, mano sąmonėje ji iškart užsifiksavo kaip *Dešrininkė*. Amžiaus netgi nenorėjau spėti, man buvo devyniolika, jai... Ne! Ne! Nenoriu nieko išsigalvoti! Net šiandien giliai širdy viliuosi, kad ji tik prieš keletą metų buvo atšventusi savo keturiasdešimtmetį...

Aš priėjau prie jos.

– Nagi, kodėl tokia vieniša? – paklausiau. Atsakyti būčiau galėjęs ir pats: *Todėl, kad esu nuvilta, išsiskyrusi, kaip pelė pilka kontoros šliundra, kuri kasvakar iki programos pabaigos žiūri televizorių ir be saiko kemša saldėsius*. Ji patikliai pažvelgė į mane, buvo pernelyg

įkaušus, kad atsakytų. Apglėbiau jos lašinius. „Ta-a-aip“, – nutęsiau ir pažvelgiau į ją. Dabar ji dar turėjo paskutinę progą sušukti: „Gelbėkit!“ ar ką nors tokio, bet ji ilgesingai pasižiūrėjo į mane ir laiminga sukūkčiojo. Kol neprasidėjo bučiavimaisi ir kiti apetito nekeliantys dalykai, nieko nelaukdamas ėmiau ją tempti iš kiemo, galima sakyti, vilkau kaip buksyras. Ji apglėbė mane savo į dešras panašiomis rankomis, klupsėjo šalia ir išdidžiai žvelgė į mane. Tarsi būčiau jos išgelbėtojas. Kadras iš filmo apie katastrofą.

Į savo meilės lizdelį vykome tramvajumi. Belaukiant jo, teko ją vadinti „pupyte“ ir leistis bučiuojamam. Norėjo užmegzti švelnų ryšį?

– Atvažiuoja, – sukuždėjo tokiu balsu, kad iš jo tikrai būtų išėjusi arbatinė dešra.

Vadinasi, toptelėjo man, jeigu jau su tokia galiu, tai galiu su kiekviena. Tuksentis su Marina buvo vienas malonumas, bet kaip aš galiu savo viršininkams garantuoti, kad įstengsiu ir su *kiekviena* priešo sekretore? Dešrininkė buvo koktumo viršūnė; visa kita, visa kita niekis – ką čia reiškia priešą sutvarkyti. *If you can make it there, you can make it everywhere.**

Padardėję dvidešimt minučių, išlipome Bornholmo gatvės stotelėje. Ji vėl įsikibo į mane ir rodė kelią svirduliuodama iš vieno šono į kitą tarsi ant denio besiritinėjanti tuščia statinė.

Ji gyveno pirmame aukšte. Ant jos durų buvo pritvirtintos siaurapjūkliu išpjautos raidės: *Nusigrandyk kanopas!* Tai man teks dulkinti tokią, kuri ant durų prikala: *Nusigrandyk kanopas!?* Aš duosiuosi, kad mano Rausvojo muilo vertoji kūno dalis panirtų į šitos visiškai nepažįstamos, girtos ir daugiau nei dvigubai vyresnės kekšių kalvės lankytojos skylę? Dieve, o dar tos asociacijos, lendančios keturių bibliotekų skaitytojo galvon: kai kurie literatai, užuot sakę *Nusigrandyk kanopas!* sako *Valykite kojas*; tokiam pasakymui aš būčiau neprieštaravęs, betgi apskritai: kas, nusivalęs kojas, prieš mane žengė per šitą slenkstį? Ir argi būčiau galėjęs patikėti, kad tas kitas savo batus valėsi užsukęs čia kitokiu tikslu nei aš... Kada tai nutiko? Aišku, ne per seniausiai, antraip argi ji

* Jei gali su tokia, tai gali su kiekviena *(angl.). Vert.*



kaltų prie durų tą *Nusigrandyk kanopas!*, jei tokie svečiai būtų bent kiek retesni?

Kad ir kaip ten būtų, po kelių minučių jau sėdėjau pas ją ant sofos, veidu įsikniaubęs į jos petį, kur jaučiausi saugus nuo jos bučinių. Vėliau mano rankos čiupinėjo ją visą, ir aš galvojau apie dešrų rūšis: pūsta dešra, kumpis prie alaus, slėgtainis – ištisas asortimentas. Atsegiojau jos palaidinukę. Ji atsagstė mano kelnes ir ėmė juoktis.

– Oi, koks mažytis! – kikeno ji. Nemalonu, bet ką darysi.

– Turi su juo kažką padaryt, – gašliai sušvokščiau. – Tada jis pasidarys didesnis.

Ji nužvelgė jį ir nusijuokė.

– Na, ko lauki, imkis, – sudejavau jai į ausį ir grabinėjau vildamasis aptikti kokią erogeninę zoną, bet ji tik kikeno. Nukrapščiau jos liemenėlę, plekšnojau krūtis – *šaltieną* – vildamasis tokiu būdu sužadinti erekciją. Tik nieko iš to neišėjo. Mano intymieji refleksai jau nebeveikė taip kaip anksčiau.

– Nagi! – šnopavau, stengdamasis suteikti savo balsui geidulingą toną. – Nagi, paimk jį.

Ji sėdėjo šalia, leidosi čiupinėjama, o po akimirkos ištarė:

– Ak, paleisk gi tu mane.

– Kaipgi? – nustebau. – Imk ką nors ir padaryk. Na, ko lauki!

Bet ji irzliai paprieštaravo:

– Ne!

Nejau tai turėjo reikšti, kad visi tie man skirti bučiniai, kuriuos aš turėjau iškęsti, buvo veltui? Vadinasi, galėjau jaustis seksualiai išnaudotas, pats nieko neišnaudojęs? Ne, taip negarbinga! Be to, ji buvo girta, o alkoholis atpalaiduoja! Tai įrodyta moksliškai! *Daugybe* eksperimentų! Tai ką, aš veltui stipau lauke šitiek naktų? Aš, istorijos misionierius, siekiantis seksualinio tobulumo, privalau vieną kartą pabandyti su žmogiška medžiaga iš kekšių kalvės! Ji būtų taip ir *likusi ten*, niekas nebūtų jos tempęs, jei ne aš! Juk vadinau ją „pupyte“ ir netgi padeklamavau į ausį meilės eilių (tvirtindamas, kad jos skirtos jai) – taigi su romantika viskas gerai, tik dulkintis ji negali (aš irgi ne!). Mane suėmė panika.

– Be to, juk šiandien pilnatis! Tai irgi... moksliškai įrodyta!

Kas su manimi darosi, apimtas siaubo, pagalvojau aš. Rėkti beprasmius šūkius! Taip man dar niekad nebuvo! Argi tai meilė?

Ji pasislinko tolėliau. Tada aš ją ir užgriuvau.

– Paleisk mane! – ėmė plūstis ji. – Tuoj pat paleisk!

Mudu ėmėm raičiotis ant grindų, ir galbūt dėl to, kad aš įsileidau į tikras imtynes, kurios buvo ne lengvesnės už skerdenų krovimą, – tik šit netikėtai ėmė ir pasistojo. Jos krūtis, ko gero, būčiau galėjęs čiupinėti iki Paskutinio teismo dienos, ir vis tiek nieko nebūtų išėję.

– Matai! – aš atsistojau ir parodžiau savo kuolą. – Okei?

– Dink! – suriko ji.

Ką? Šita sena kanopų grandytoja, šita Dešrininkė, it musę kandusi išėjusi iš *Altberliner Ballhaus*, alkoholio apsvaiginta, nori mane – jauną, geidulingą, be penkių minučių Nobelio premijos laureatą, viršelį su kovos parengtimi styrančiu kotu – išgrūsti iš lovos?

– Ei! – surikau aš. – Mes galim!

Ji nužvelgė mano pagaliuką ir nusikvatojo. Aš vėl puoliau ant jos, ji gynėsi ir mataravo kojomis. Nuo to aš dar labiau įkaitau, tik vyliausi, kad jai vėl nešaus į galvą grūsti savo liežuvį į mano burną.

– Ne! – švokštė ji. – Aš nenoriu! Paleisk mane!

Liemenėlę jau buvau nutraukęs, dabar vargau su sijonu. Jei ji taip spardysis, teks ilgokai sugaišti. O tada dar reikėtų kelnaites. Taip mąstant apie manęs laukiančias užduotis, staiga nusmelkė mintis: ką mudu čia darom? Ką aš darau!? Juk aš stengiuosi prieš moters valią priversti ją lytiškai santykiauti! Juk ji sakė: *Ne!* Sakė: *Aš nenoriu!* Kaip visa tai pavadins prokuroras? *Išžaginimu!* O, aš rengiuosi išžaginti moterį! Aš – žagintojas! Mano fotorobotas sumirgės visuose laikraščiuose, o per surengtą akistatą policijoje ji durs į mane pirštu ir suriks: „Tai šitas!“ Visi nuovados policininkai susigrūs pasižiūrėti į devyniolikmetį keturiasdešimt ketverių metų Dešrininkės prievartautoją. Psichologai varžysis tarpusavy, kuriam jų iš mano bylos gintis doktoratą. O mano tėvai! Ką jie apie mane pagalvos? Mintis apie tėvus privertė mane liautis prievartauti. Vis dėlto koks aš buvau gero patarimo klausantis sūnelis! „Mamyte, tėtuk, šią savaitę aš jau buvau beveik bežaginąs, bet vos tik man dingtelėjo galvon, kaip judu tokiems dalykams nepritariate, iškart

lioviausi prievartavęs". Kurie gi tėvai nesididžiuotų tokiu vaiku kaip aš?

Stvėriau savo drabužius, išlėkiau basas ir apsirengiau tik už buto durų. Neišmaniau visų tų juridinių smulkmenų, bet tikėjau, kad blogiausiu atveju prokuroras liaudies vardu būtų galėjęs mane apkaltinti už *bandymą* išžaginti. Juk neišleidau nė vienos savo penkiasdešimties milijonų mikrožuvelių! Ar suteiks tėvai man dar vieną progą pasitaisyti? Ar bent kartkartėmis pasiųs į kalėjimą siuntinuką? Ar skaitys mano nevilties kupinus laiškus? *Mamyt, tavo sūnui tikrai negresia joks pavojus, nes per bučinius AIDS neįmanoma užsikrėsti! Tėti, tavo sūnui nėra ko bijotis tėviškos rūstybės!*

Misteri Kicelšteinai, bandydamas apsirengti, kuičiausi toje laiptinėje, o jis tebestovėjo, mano pimpalas sukilo, po savaites trukusio laukimo šaltomis žiemos naktimis pagaliau panoro parodyti ką gali, tam tikra prasme aš jį supratau; juk toks kotelis galiausiai irgi žmogus. Tik savo keturių bibliotekų skaitytojo pažymėjimams turėjau dėkoti, kad lemiamais momentais, kaip ir šįkart, į mane plūsteli didžioji žmonijos poezija, kad ir epizodas iš „Odisėjos", kur užpultas sirenų didvyris irgi negalėjo, nes moterys būtų tapusios jam tikra pražūtimi. Visi žino, kaip ten viskas baigėsi – jam beliko iš nevilties tik trintis į laivo stiebą, prie kurio buvo pririštas. Trintis į stiebą...

Pasileidau laiptais aukštyn, palėpė buvo užrakinta, tad likausi viršutinėje laiptų aikštelėje ir – *pliuk pliuk pliuk* – nuleidau. *Mama, tėti, atleiskit! Prieš bardamiesi susimąstykit: aš tik todėl onanizuojuosi, kad neišprievartaučiau!*

Sunkūs kaip vynuogės lašai krito per laiptų aikštelę su neužmirštamu kliuktelėjimu ant pakopų. Saulėlydį primenantis gamtos spektaklis. Pirmosios savo rankomis išgautos mikrožuvelės. Akimirką vėl sugnybo sąžinė: pora tokių lašelių ir – galva lekia nuo pečių? O jei Dešrininkė paskambins į policiją? *Nuosavame bute buvau užpulta nepažįstamo vyriškio, suraskit jį, jis dar kur nors čia pat* – tuomet aš sveikas žuvęs! Aš suimamas šimtinės policininkų, apkaltinamas bandymu išžaginti ir ekshibicionizmu, jie perskaito mano teises ir uždaro į kamerą drauge su tatuiruotaisiais! Aikštėn iškyla dvilypis mano gyvenimas: dieną – pavyzdingas pilietis ir ištikimas Stasi darbuotojas,

o naktį – padugnė, moterų niekintojas ir laiptų teršėjas. Pėdsekiai nukrapštys nuo laiptų milijonus įrodymų, o kai specialistas pažvelgs į juos pro mikroskopą, sukrėstas ištars kraupų sakinį: *Tai kada nors galėjo tapti žmogumi*. O žmogus tai skamba išdidžiai! *Žmogumi* galėjo tapti tie lašai, mielu vaikučiu, „mūsų mažyčiu", kurį džiugina pienės pūkas, kuris visus linksmina ir kuris be perstogės fotografuojamas – tai ne, *mano* genus tiria teismo ekspertizė.

Nusikaltėlį visuomet traukia į nusikaltimo vietą... Didžiai įsiklausiau į save: ar traukia? Iš tikrųjų – mane traukė į nusikaltimo vietą! Į pačią viršutinę laiptų aikštelę! O kai ten atsidūriau – ką čia slėpti – aš vėl jį išsitraukiau! Tiktai kuriam galui? Ką aš pasakyčiau teismo psichologams? Ką pasakysiu savo teisėjui, savo motinai, savo ministrui? Misteri Kicelšteinai, mano galvoje sukosi labai konkretūs klausimai, kai aš saujoje smaginau savo lazdelę. O mano *baimė*! Galbūt Dešrininkė pateikė kaltinimą nežinomajam? Galbūt manęs, kaip prievartautojo, jau seniai ieško policija, pavojingas piktadarys, apie kurį niekas nieko nežino – o aš, kaip blogiausiai informuotas žmogus, tuo labiau, – ką jis gali vėl iškrėsti! Galbūt paieškos skelbimai kabo visose policijos būstinėse, gal šitas namas jau kadai kadės sekamas, gal jis jau buvo apsuptas! Tik neklauskite manęs, kodėl aš sugrįžau į nusikaltimo vietą – iš kur galiu žinoti? *Pirma*, tai įrodyta moksliškai, *antra*, aš jau buvau beveik įsitraukęs į nusikalstamą veiklą, o čia neprognozuojami veiksmai savaime suprantami! Bet kaip aš bijojau, kaip bijojau būti demaskuotas, ir ši baimė tik vertė mane blaškytis, o tai, aišku, tik ilgino pasitenkinimo procedūrą, savo ruožtu susitelkti ir nuleisti kliudė ir galimybė būti užkluptam ir tolydžio auganti baimė... Tiesiog stebiuosi, kad apskritai baigiau – tačiau galiu prisiekti, niekad nuo laiptų nenulipau netrykštelėjęs spermos. Kaip onanistas buvau ištvermingas, kaip tas kiškutis iš *DURACEL* reklamos: kitas onanistas seniausiai būtų baigęs, tik aš nenuvargdamas tebetrimituoju! („DURACEL su varine galvute.") Baimindamasis būti užkluptas ir suimtas, jau bandžiau kurpti pasiteisinimus, kuriuos miknosiu savo ministrui, kai jis mane cituos savo kabinete, užvers sieksninėmis Vakarų leidinių antraštėmis ir pavers tiesiog sraige. Tikra tiesa, smaukydamas savo daiktą, galvojau apie ministrą Mielkę, dar daug



laiko buvo iki to meto, kai jis su savo: „Aš juk jus visus myliu!" kažką padarė, jog tapo geidulių objektu. Ne, *geidulio* čia nebuvo, onanizuodamasis aš to jam nejutau, bet negaliu nuginčyti: onanizuojantis ministras Mielkė buvo mano fantazijų objektas!

Draugas ministre, – pliuk pliuk pliuk – *leiskite man*, – pliuk pliuk pliuk – *tai buvo, taip sakant, mano proletarinė pareiga*, – pliuk pliuk pliuk – *kadangi mano viršininkai buvo užsiminę*, – pliuk pliuk pliuk – *kad, galimas daiktas, aš vyksiu*, – pliuk pliuk pliuk – *žvejoti NATO Generalinio sekretoriaus mikrožuvelių*, – pliuk pliuk pliuk – *ir norėdamas susidaryti vaizdą ir sužinoti, kiek tai užtruks*, – pliuk pliuk pliuk – *galbūt aš turėsiu jį apsvaiginti ir pakišti po sofa?* – pliuk pliuk pliuk – *ir žinot, kadangi turiu tiek nedaug laiko*, – pliuk pliuk pliuk – *tai pamaniau, kad čia svarbus kiekvienas judesys*, – pliuk pliuk pliuk – *ir tada aš pagalvojau, jeigu tik jūs suprasite, drauge ministre*, – pliuk pliuk pliuk – *kad gal verta pačiam pabandyti išgauti savų mikrožuvelių*, – pliuk pliuk pliuk – *ir, žinoma, drauge ministre, kodėl aš*, – pliuk pliuk pliuk – *kodėl aš tai darau būtent laiptų aikštelėje*, – pliuk pliuk pliuk – *tai siejasi su ta aplinkybe, kad šitaip darau pirmą kartą* – pliuk pliuk pliuk – *ir tik tada, kai aš beveik, ne, tikrai tik beveik*, – pliuk pliuk pliuk – *tik per plauką netapau žagintoju*, – pliuk pliuk pliuk – *atsikvošėjau tik tada*, – pliuk pliuk pliuk – *kai pagalvojau apie padarinius*, – pliuk pliuk pliuk – *kai susivokiau, kad galiu būti represuotas*, – pliuk pliuk pliuk – *neįvertinau priešininko*, – pliuk pliuk pliuk – *tai, kas būtų galėję pakenkti mūsų bendram reikalui*, – pliuk pliuk pliuk – *bet, šiaip ar taip, aš nebuvau gavęs sutikimo dulkintis*, – pliuk pliuk pliuk – *taigi, kaip jau sakiau, iki prievartavimo nebuvo prieita*, – pliuk pliuk pliuk – *Valstybės prokuroras galėtų mane apkaltinti nebent mėginimu išprievartauti*, – pliuk pliuk pliuk – *bet jeigu tai nusikaltimas*, – pliuk pliuk pliuk – *tai iš tikrųjų*, – pliuk pliuk pliuk – *remiantis svarbiausiu kriminalistikos dėsniu*, – pliuk pliuk pliuk – *traukia mane į nusikaltimo vietą*, – pliuk pliuk pliuk – *kas gi man beliko daryti*, – pliuk pliuk pliuk – *jei nebūčiau ten sugrįžęs*, – pliuk pliuk pliuk – *būčiau paniekinęs savo lavinimąsi ir savo mokytojus*, – pliuk pliuk pliuk – *išeitų, kad jie mane mokė nesąmonių*, – pliuk pliuk pliuk – *ir visa tai, ko kasmet mokomi*

tūkstančiai jaunųjų bendradarbių, būtų vienu kartu virtę niekais, – pliuk pliuk pliuk – *ne, aš negalėjau leisti, kad mokymo kokybei būtų suduotas toks smūgis,* – pliuk pliuk pliuk – *todėl aš vėl sugrįžtu į savo nusikaltimo vietą,* – pliuk pliuk pliuk – *šitaip patvirtindamas esminį kriminalistikos dėsnį,* – pliuk pliuk pliuk – *mano spermos išsiliejimas buvo irgi dėsningas,* – pliuk pliuk pliuk – *jis tik pabrėžia mūsų mokymo efektyvumą,* – pliuk pliuk pliuk – *marksizmas yra visagalis,* – pliuk pliuk pliuk – *kadangi jis yra tikras,* – pliuk pliuk pliuk – *drauge ministre, matot, kad aš nesu bjaurus paršas,* – pliuk pliuk pliuk – *tik smaukaus mūsų bendro reikalo labui,* – pliuk pliuk pliuk – *socializmo vardan,* – pliuk pliuk pliuk – *aukštindamas humanistinę tradiciją,* – pliuk pliuk pliuk – *prisiminkit kad ir Odisėją,* – pliuk pliuk pliuk – *aš onanizavausi norėdamas pasirengti, jei reikėtų žvejoti tas mikrožuveles,* – pliuk pliuk pliuk – *ir siekdamas patvirtinti svarbiausios kriminalistikos taisyklės gajumą,* – pliuk pliuk pliuk – *mano veiksmai buvo grynas patriotizmas,* – pliuk pliuk pliuk – *aš smaukiausi ne savo paties malonumui,* – pliuk pliuk pliuk – *be to, dariau šitai ne tarnybos, o laisvalaiko metu* – pliuk pliuk pliuk – *ir be jokio atlygio,* – pliuk pliuk pliuk – *tai buvo tarsi šeštadieninė lemininė talka,* – pliuk pliuk pliuk – *drauge ministre, leiskite man...*

Ir čia aš pagaliau baigiau.

Viską buvau numatęs: kad būsiu užkluptas, suimtas, nuteistas, išjuoktas, sudegintas, kastruotas, paaukštintas ir praradęs teisę į palikimą – arba visa tai iškart. Nebuvau numatęs tik, kad gali lūžti kaulai. Vos tik ištryško mano užtaisas, vos tik per turėklus nuskriejo į žemiau esančią laiptų aikštelę, užgeso šviesa. Paprastai buvau pratęs po viso to savo įkaitusias kolbas apsišluostyti gaivia servetėle, kvepiančia kaip pavasario pievutė. Šiam reikalui man reikėjo šviesos, todėl su neužsegtomis kelnėmis ėmiau leistis laiptais žemyn, paslydau dešimties milijonų mikrožuvelių balutėje, griuvau ir susilaužiau kairįjį nykštį bei dešiniąją alkūnę. Kelnės prasegtos, pimpalas kyšo, servetėlė dar neišpakuota – o aš nebegaliu pajudinti nė vienos rankos! Būčiau buvęs kietas vyrukas, būčiau nusižudęs sulaikydamas kvapą, bet kur tau, buvau lepšis, nė iš tolo būčiau neįstengęs šito padaryti. Muisčiausi ir sukinėjausi toje laiptinėje kokias dešimt minučių. Ne iš skausmo, bet pabandykit kada be niekieno pagalbos,



sulaužytomis rankomis užsitempti savo apatinukes tuos kelis lemiamus centimetrus į viršų! O neužsegtos kelnės? Ką daryti su atviru klynu? Ar dera su tokiomis kelnėmis vykti į Nelaimingų atsitikimų kliniką? Paprašyti kokį padorų pilietį, kad padėtų susitvarkyti kelnes? Gal kokį vyrą? Tuomet, žinoma, užtaikysiu ant pikčiausio pederastų priešo, ant tokio tipo, kuris yra prisiekęs, kad vos išgirs panašų prašymą, iškart smogs į snukį. O su *tokiomis* rankomis aš neįstengčiau net gintis! Tai ką – vėl grįžti į tą pačią laiptų aikštelę ir ieškoti pagalbos? Buvo jau vakaras, po dešimtos, visur tamsu. Ką pamanytų moteris, tokiu metu paprašyta švokščiančio vyriškio užtraukti jam kelnių užtrauktuką, ir dar tokiuose namuose, kurie ką tik buvo tapę mėginimo išžaginti vieta! Tikriausiai ji iškart imtų šauktis pagalbos, juk mano atveju – to neprognozuojamo piktadario – šitaip elgtis, ko gero, būtų protingiausia. Mane turbūt būtų nulinčiavę. O jeigu aš imsiu ir paskambinsiu į bet kurias duris? Tai jau ne! Atidariusi jas moteris išvys nepažįstamą vyrą su prasižiojusiu klynu, išmuštą prakaito – juristams bus viskas aišku: Valstybės prokuroras bes rodomąjį pirštą į recidyvistą (tai aš), *užkluptą už ką tik padarytą nusikaltimą*. (Iš tiesų aš įklimpau į savo balutę.) Tai gal geriau užšnekinti kelis stotelėje lūkuriuojančius žmones? Tai būtų taip kilnu, taip padoru, kasdienė paslauga bendrapiliečiui... Gerhardas Šionė ar Reinhardas Meijus kaipmat sukurtų apie tai dainą – bet tenai tuojau atsirastų žiūrovų! Toks kaip aš, toks, kuris vyrų tualete neįstengia atsistoti prie pisuaro, o užsidaro kabinoje – kaip toks leisis stebint žiūrovams, kad jam kas nors užtrauktų kelnes? Visi *vėpsotų*, o jų akyse perskaityčiau: *O čia koks dar triukas?* Ir jeigu netgi atsirastų toks, kuris patikėtų ir pagailėtų manęs, vis tiek jie vėpsotų: *Kaipgi tas ten? Tikriausiai čiupinėja ano kiaušius?* Visą likusį gyvenimą man tektų slapstytis nuo šių liudytojų, tektų iškeliauti gal į Australiją, gal į Togą, o geriausiai į tokią šalį, kurios suvis niekas nežino ir kuri būtų sukurta tik mano tremčiai... Antraip kiekvieną minutę tik ir lauk, kad kas nors ims ir perbėgs skersai kelią ir sugriaus tavo gyvenimą tardamas: *Atleiskite, bet aš jus jau esu kažkur matęs... A, tiesa, juk tai jūs tas pats, kuris amžinai laksto gatvėmis su praviru klynu ir visiškai nepažįstamų žmonių prašinėja jį sutvarkyti...*

Nelaimingų atsitikimų klinikos priimamajame apsimečiau slidaus grindinio auka – puikus melas, kuriuo, vyliausi, nesunkiai bus patikėta, kadangi tikrai nemaniau, jog tai tipiškas paslydimo ant spermos laiptų aikštelėje atvejis. Atsegiotų kelnių niekaip nesugebėjau į savo melą įterpti, tačiau koks buvo man džiaugsmas, kai toje klinikoje į jas niekas nekreipė nė menkiausio dėmesio. Abi mano rankos atsidūrė gipse. Praktiškai aš pasidariau visiškai neveikus. Kai savo ligonio pažymą pristačiau į Spaudos platinimo tarnybos Bendrojo atsiskaitymo skyrių, majoras Vunderlichas paklausė, kas gi man nutiko.

– Buvo slidu, parkritau, – sumurmėjau, ir tai nebuvo melas.

Vunderlichas buvo pakerėtas: kokia paprasta ir puiki idėja! Sulaužytos rankos kur kas veiksmingenis dalykas nei antrankiai! Jei politiniam vidaus priešui kokiu nors elegantišku būdu būtų įmanoma laužyti kaulus... Su abiem sulaužytomis rankomis niekas nesugebėtų spausdinti atsišaukimų. Negalėtų net akompanuoti savo kiršintojiškoms dainoms – nei gitara, nei pianinu, nei akordeonu. Kai abi rankos sulaužytos, net telefonu nepasikalbėsi. Pagalvojau: štai imsiu dabar ir papasakosiu Vunderlichui viską, kaip buvo iš tikrųjų! Ar jis tuomet leis man drabstyti savo sėklą visų kovotojų už žmogaus teises laiptinėse? Būčiau tai atlikęs su didžiausiu malonumu! Gauti licenciją onanizuotis istorinės pažangos labui visuomet buvo mano troškimas! Tuomet penkiasdešimt milijonų nebūtų beprasmiškai išmesta ir pamiršta, nes jų mirtis įgautų *prasmę*! Jie mirtų už mūsų reikalą! Kaip Mažasis trimitininkas!

Tačiau didžiausias stebuklas nutiko namuose: mano tėvai nepuolė klausinėti, kaip aš sugebėjau susilaužyti abi rankas, tai yra *kartą* jie paklausė, bet aš diskretiškai pareiškiau nenorįs apie tai kalbėti, ir jie supratingai linktelėjo. O, misteri Kicelšteinai, argi nenuostabu priklausyti Stasi? Namuose, kur pirmasis dirbtinis orgazmas būtų įvertintas kaip mėginimas nusižudyti, susietas su valstybės išdavyste ir tema pokalbiams apie smegenų auglį, dabar netikėtai viskas pasikeičia, ir man pakanka tik reikšmingai sumurmėti: „Galit patys įsivaizduoti“ arba „Juk žinot, koks esu ten užimtas“, arba „Supraskite, kad ir jums ne viską galiu sakyti“. Ir jokių pasipiktinimo šauksmų! Iš virtuvės jau niekad nebepasigirs: *Mūsų sūnus linkęs daryti ne tai, ką*



reikia! Priekaištas: *Kaip tu drįsai mums iškrėsti tokį pokštą!* irgi jau nebegalioja, kaip ir: *Aš tiesiog nerandu žodžių*. Dabar man jau nebus priminta, kad aš pats save nubausčiau ar represuočiau arba ir viena, ir antra iškart – ne, dabar aš buvau atostogų parvykęs sužeistas frontininkas. Mama kepė gardžiausius pyragus ir pasiėmė atostogų, kad galėtų rūpintis „savo vaikeliu", ir jai niekad nepabosdavo pabrėžti, kad esu jos vaikas ir visuomet toks paliksiu, net sukakęs šešias dešimtis. Dėl savo vaiko! Tai dar kuteno savimeilę. Buvau bejėgis *kaip kūdikis*! Net tualete pats vienas negalėjau susitvarkyti. Kaip aš *be jos* būčiau užsimovęs kelnes? Kiek man buvo metukų, kai aš paskutinį kartą sušukau iš tualeto: „Mama, aš jau!" Ketveri? Penkeri? Dabar man buvo devyniolika, ir kai į mano šauksmą atskubėdavo mama, ji neiškart užtraukdavo man kelnes, ne, ji atskubėdavo su dėžele vaikiškos pudros, kuri mūsų namuose buvo tarsi savaime suprantamas dalykas, kaip kad kur kitur peleninė ar šratinukas, ji trindavo mano kutą savo aštriais pirštais sukaliodama jį šen ir ten. Ko ji ieškojo: smaukymo žymių, kurios išduotų esant mane onanistą? Kodėl ji mane pudruodavo? Misteri Kicelšteinai, kaip Jums atrodo, kodėl?

– Mama, kodėl?..

– Nepakenks.

Argi čia atsakymas? Pudravo, nes tokiam kaip mano vaikiškam pimpaliukui vaikiška pudra labai tinka. Bet kam aš suvis ją klausinėjau, juk ir taip žinojau, kur esu, tik man buvo šiek tiek nauja, kad į mano klausimą ji neatsakė pasitelkdama enciklopediją, neištraukė jos iš spintos ir nepacitavo atsivertusi *Talkum*, pagrindinės sudėtinės vaikiškos pudros dalies.

Aš jos stačiai nesuprantu! Puiku, kai ji pačiomis ryškiausiomis spalvomis piešia man paveikslą „Dulkinimasis kelia mirtiną pavojų gyvybei", tačiau kita vertus, kodėl ji žadina mano intymiuosius jausmus viltingai klausdama: kaip tau atrodo, ar Katarina Vit seksuali? Ar Kati dulkinti būtų nepavojinga? Negalvokit apie tai. Neieškokite čia kokios nors ypatingos prasmės. Bet kodėl gi *aš* keliuosi trečią valandą nakties ir stebiu olimpinę dailiojo čiuožimo laisvąją programą? Moterų vieneto? Todėl, kad po Marinos slapta domiuosi mote-

rų gabumais gimnastikai? Ar jos irgi tai daro ant virtuvės stalo? Ar sugeba nė nežvilgtelėjusios didžiaisiais kojų pirštais nusmaukti partnerio apatinukes? Ir čia naktis stulbinamai pasikeičia; Kati pabaigus savo programą ir belaukiant jos įvertinimo, ekrane stambiu planu pasirodo kita čiuožėja – Juta Miuler, o mano motina ima kliedėti:

– Kokia kerinti moteris! Kaip ji geba viską daryti! Ji dar ne vieną padarys čempione!

O! Dėl Dievo! Verčiau aš čia nepasakosiu, kaip ji tai padarė, ši kerinti moteris, iki šiol jau ne vieną išmušusi iš pusiausvyros. O laukdama įvertinimų, motina tęsiamai šaukė: „6! Na, pirmyn, šešete!“ Ir visa tai priešais televizorių, kuriame šiaip jau viešpatavo Dagmara Frederik! Galas, aš jo nebegalėjau vėl suvaldyti: praėjus trims minutėms po to, kai motina paklausė, ar Katarina Vit atrodanti man *sexy*, ir po keleto akimirkų, kai ji, inkšdama: „Šeši! Nagi, šešete!“, man pareiškė, kad Juta Miuler dar vieną padarė čempione. Atkreipkite dėmesį į Jutą Miuler: jau 1988-aisiais, būdama už daugiau nei dešimties tūkstančių kilometrų, ji išmušė iš pusiausvyros vieną devyniolikmetį. Taigi dabar Jūs viską žinote, misteri Kicelšteinai. Ne Dagmara Frederik, ne Dešrininkė, ne, mano seksualinės orientacijos viršūne tapo – visiems laikams! – Juta Miuler. Dar vyresnės už ją nejaudina. Baigta!

Kai man nuėmė gipsą, aš pagaliau vėl atgavau savo rankas, kad galėčiau pametinėti daiktus. Praėjus vos dvidešimčiai minučių nuo gipso nuėmimo, telefono kabinoje palikau piniginę ir nieko nenujausdamas parvažiavau namo, kur motina, kaip visuomet iki ašarų graudžiai, puolė manimi rūpintis. *Klausai, kur tavo ligonio pažyma. Parodyk man ją. Noriu pati pasižiūrėti. Daugiau nei pusantro mėnesio tu buvai ligonis. Tokiu atveju įsigalioja visiškai kitokios teisinės taisyklės. Ligonio pažyma – ne koks popiergalis. Neteisingai išrašyta pažyma gali turėti liūdnų padarinių. Dar nesibaigęs tavo mokomasis laikas. Todėl iškart padarinių gali ir nepastebėti. Viskas pasireikš vėliau. Tik bus jau per vėlu. Ir tada jau nieko negalėsi padaryti. Liksi stovėti tuščiomis rankomis. Taigi verčiau jau dabar patikrinti, ar viskas čia kaip reikiant. Nagi, parodyk man tą pažymą, dabar dar ne*



vėlu. Aš tai jau žinau, kaip išrašinėjamos tokios pažymos.

– Mama, aš juk buvau *charite*! Ten tai jau sugeba išrašinėti tokias pažymas!

Nepasakok man apie charite. Aš žinau, ką reikia daryti. Pas juos ten baisi netvarka. Kai šitoks ligonių srautas, neįmanoma palaikyti tvarkos. Ten paprasčiausiai ima ir pamiršta, kur reikia pasirašyti. Nė per nago juodymą jais nepasitikiu. Bet aš niekam nepriekaištauju. Tik niekad negali žinoti. O dabar parodyk man tą pažymą.

– Mama...

Ką tu čia vaidini? Kodėl viskam toks abejingas? Kartais aš tavęs nesuprantu. Tu turėsi tik kalną niekam nereikalingų problemų. Pagalvok apie tai. Visi tie lakstymai. Iki pat pensijos apskaičiavimo.

Tai šit kaip, misteri Kicelšteinai. Be *jos* galas mano pensijai – mirties teks laukti nekūrentame kambaryje, ką jau kalbėti apie kokias įplaukas. Reikalui šitaip pakrypus, nutariau parodyti jai savo pažymą. Tiktai kurgi ji?

– Mama, – pasakiau,– man rodos, aš ją pamečiau.

– Ką-ą-ą? *Pa-me-tei?*

– Rodos, kišau ją į piniginę. O piniginė...

Į kambarį įlėkė tėvas.

– Kas čia dedasi? – paklausė jis.

– Klausas pametė savo ligonio pažymą. Viską pametė, – sudejavo ji.

– Pažymėjimą irgi? – tėvas griežtai pažvelgė į mane.

– Jį tai dar turiu, – atsakiau ir vėl pasijutau *toks mažas*. Pamečiau piniginę ir iškart patekau į netramdomų aistrų verpetą. Mirtis ir kerštas. Nusikaltimas ir atgaila. Nukryžiavimas ir prisikėlimas. Kokios gilios baimės šaknys šiame dviprasmiškame pasakyme: *Klausas pametė savo ligonio pažymą. Viską pametė*. Stoviu prieš juos nuogas. Aš viską pamečiau. Savo ligonio pažymą. Mėnesinį bilietą. Skaitytojo pažymėjimus. *Kas bus, jei jie atsidurs nedorose rankose!* Aš tapsiu baustinas. Juk pasirašiau, kad esu susipažinęs su naudojimosi taisyklėmis. Jei neįstengsiu susimokėti, išskaičiuos iš algos. Dešimtmečius kapstysiuosi, ir vis tiek niekad nebus tam galo. Kai galop išeisiu į pensiją, tai ji bus *mažiausia*, kokia tik gali būti, nes 1988 metų kovo

mėnesį pamečiau savo ligonio pažymą... Praradęs piniginę, susigadinau visą gyvenimą – kaip aš dar galiu būti toks abejingas, kai *viskas* prarasta!

Viskas, išskyrus tą pažymėjimą.

– Kur jis? – paklausė tėvas.

– Apsiauste.

– Parodyk!

– Aš jį tikrai turiu! Jis visuomet apsiauste, virvute parištas, kaip nurodyta instrukcijoje.

– Vis tiek parodyk!

Parodžiau.

– Ar ten buvo čekių? – paklausė motina.

– Ne, – atsakiau.

– O tavo asmens pažymėjimas?

– Tas tai buvo.

– Su čekiais ir asmens pažymėjimu jie prisiknis iki tavo sąskaitos!

– Mama, ten nebuvo jokių čekių!

– Niekad negali žinoti, – pareiškė tėvas.

– Greit skambink į taupomąją kasą ir užblokuok savo sąskaitą! – šūktelėjo motina ir puolė prie telefono.

– Betgi...

– Nepakenks.

Šitaip ji sakė, kai vos prieš kelias dienas vaikiška pudra barstė mano pimpalą! Dabar telefonų knygoje ėmė ieškoti taupomosios kasos numerio. Bergždžiai slinko brangios minutės. Minutės, per kurias su mano skaitytojo pažymėjimais buvo galima ištuštinti ištisas lentynas.

– Ar tavo piniginėje buvo kas nors tokio, kas galėtų įrodyti, jog tu... na, tu pats supranti...

Ką? Kad tarnauju Stasi?

– Ne.

– *Tu įsitikinęs?*

Ir šitas klausimas mane užmuša, nesvarbu, kokiame kontekste jis pasigirsta. Kaipgi aš tokių žmonių akivaizdoje galiu būti kuo nors tikras? Nebuvau įsitikinęs, kad iš tikrųjų esu Klausas Ūlcštas, Liuci-



jos ir Eberhardo sūnus, nes nebuvau tikras, ar tarp jų kas nors buvo! O jei aš tik *galbūt* esu aš – tai iš kur galiu žinoti, kas buvo toje mano piniginėje! *Tu įsitikinęs?* Na ir klausimas! Kol egzistuoju tik kaip hipotezė, visa kita irgi tėra spekuliacija.

Todėl ir tylėjau.

– Kas ten dar buvo? – atkakliai vartydama telefonų knygą paklausė motina.

– Pinigai, atrodo, apie aštuoniasdešimt markių. Asmens pažymėjimas, mėnesinis bilietas, mano skaitytojo pažymėjimai...

– Dėl Dievo meilės, *greičiau skambink į biblioteką*! – ėmė verkšlenti motina ir atkišo man ragelį.

– Tai kur pirmiau – į taupomąją kasą ar biblioteką?

– Ir vienur, ir kitur! Kas dar ten buvo?

– Dar du priėmimo lapeliai – vienas iš triperio centro, o kitas iš batsiuvio.

– Skambink ir tam batsiuviui!

– Mama, šito tai jau per daug!

– Tie lapeliai, – pertraukė mane tėvas. – Ar jie...

Jis nebaigė. Ką jis turėjo galvoje? Triperio centrą? Iš kur žino? Kada nors knisosi po mano piniginę? Motina diskretiškai nusisuko į telefoną, o, ji tai jau žino, kaip slegia tokie *beatodairiški gestai*.

– Apie ką tu čia? – paklausiau tėvą jusdamas, kaip silpsta mano balsas.

– Ar ant tų lapelių buvo koks antspaudas, įrodantis, kad...

Ką? Kad aš turiu triperį? Ak, misteri Kicelšteinai, ir vėl ta pati atmosfera: kvailiukas Klausas kankinas veltui bandydamas suprasti savo tėvus. Kur lenkia mano tėvas? Ką jis galvoja? Ir kodėl tariuosi esąs kvailys, jei nesuvokiu tų jo padrikų frazių? Kodėl nebaudžiu jo ilgu nebyliu žvilgsniu, o stengiuosi akyse įžiūrėti ką nors tokio, kas man padėtų įminti šią mįslę? Tikriausiai ir vėl atrodau toks paikas ir bejėgis, kad jam nieko kito ir nebelieka galvoti apie mane: ak, vis dėlto koks jis pasigailėtinas nevykėlis.

– Ar tie lapeliai kaip nors susiję su ministerijos poliklinika ar vyriausybine ligonine? – susinervinęs pamokomu tonu iškošė tėvas.

Ak štai kas! Jis tik norėjo beatodairiškai, koks visuomet kad buvo, bet ne pernelyg aiškiai priminti, jog aš vis dėlto tarnauju Stasi!

– Ne, – ištariau sukaupęs paskutines jėgas.

Motina tuo tarpu pamojo rageliu, uždengė jį plaštaka ir dusliai šūktelėjo:

– Taupomoji kasa...

Užblokavau ten savo čekius, kurių net nebuvau dar pametęs, gal dvidešimt minučių sukau bibliotekos numerį – užimta ir užimta! – taigi pakako laiko įsivaizduoti, kad bibliotekininkė nukėlė ragelį norėdama įrašyti į skaitytojo formuliarus kalnus knygų, kurias mano vardu ketino imti tatuiruotas piniginės radėjas...

Paskambinau ir tam batsiuviui. Deja, mums sunkiai sekėsi suprasti vienam kitą.

– Aišku, gausit savo batus ir be to popieriuko, – pranešė kurpius.

– Ne, ne, aš turiu galvoj, kad jeigu kas ateitų su popieriuku ir pareikalautų mano batų... – aiškinau aš.

– Klausai, sakyk jam: *su kliento kvitu!* – pakuždėjo iš šalies motina.

– Geriau, žinoma, su popieriuku, ten yra numeris, – kalbėjo batsiuvys. – Tuomet batus iškart rastume, juk mes turim savo tvarką.

– Turiu galvoj, – pertraukiau aš, – visai ką kita. Noriu būti tikras, kad jūs niekam mano batų neišduosite pagal kliento kvitą.

– Neduoti pagal kvitą?

– Būtent.

– Jei nenorit kvito, tai ir nereikia, atiduosiu ir be jo, koks reikalas?

– Noriu pranešti, kad pamečiau taisyklos išduotą popiergalį.

– Kliento kvitą! – priminė motina.

– ...todėl jeigu jį kas rastų...

– Bet kuo čia dėtas kvitas? – klausė batsiuvys.

– Turiu galvoje, kad jeigu kas ateitų su tuo popieriumi ir prašytų mano batų.

– Tai tokiam neduoti kvito?

– Tai batų tokiam neduoti!

– Kaip išdrįstų. Juk tai jūsų batai!

– Bet kvitas gali atsidurti pas kitą žmogų.

Minutėlę buvo tylu. Paskui batsiuvys pasakė:



– Jei teisingai supratau, jūs pametėte taisyklos popieriuką.

– Teisingai.

– Ir dabar baiminatės, kad gali ateiti kitas ir pasiimti jūsų batus?

– Taip.

– Šitaip čia dar niekad nebuvo, – suniurnėjo kitame laido gale.

– Niekad negali žinoti... – murmtelėjau aš.

– Ir jūs norite tai sukliudyti skambindamas man ir informuodamas, kad, išskyrus jus, tų batų niekam kitam neduočiau.

– Taip! – šūktelėjau su palengvėjimu.

– Jokių problemų! Tik pasakykite savo numerį.

– Kokį numerį?

– Kokį! Tą, kur ant popieriuko.

Man akyse aptemo.

– Taigi aš jį pamečiau!

– Tai iš kur aš žinosiu, kad ten būtent jūsų batai? Jei koks klientas ateis su tuo kvitu? Kaip aš galiu neduoti?

Apie tai ir aš buvau pagalvojęs. Dabar beliko tik įkalbėti meistrą, kad jis pasiknistų po savo užsakymų knygą, kur šalia numerio įrašyta ir kliento pavardė. Taip bus surastas ir mano numeris. Mano pavardė beveik neištariama, aiškinau jam, priimant batus, ji garantuotai įrašyta su klaidomis, todėl, ko gero, nebesurandama. Prisimindamas ligtolinį mūsų pašnekesį, suvokiau, kad šitoks žingsnis pernelyg įžūlus. Taigi praradau net mažiausią viltį.

– Na, tuomet labai ačiū, – nusiminęs pasakiau. – Iki kito karto.

Ir padėjau ragelį. Telefonas sučirškė iškart, motinai nespėjus įvertinti mano nevykusio pokalbio su batsiuviu; nieko nelaukdamas stvėriau ragelį.

– Alio!

– Alio, – pasigirdo žvalus moteriškas balsas. – Ar aš pakliuvau, o pone Dieve, pas Ūl... Uč... Ūčl...

– Ūlcštą.

– Klausas Ūl... *Kaip ten?*

– Taip, Klausas Ūlcštas. Klausau.

– Tikrai? Nieko nepametei?

Reikėtų įsigyti *telefonų numerių fiksatorių*, toptelėjo man. Šantažistė, siekianti užmegzti ryšį telefonu.

– Ar jūs radote mano piniginę?

– Mhm. Ir jau gerą valandą bandau tau prisiskambinti. Mėgsti plepėti telefonu?

Tai buvo Ivona. Su ja viskas pasirodė besą šimtą kartų paprasčiau. Kol aš tampausi nervus skambindamas į kasą ir blokuodamas sąskaitas, kuriose nėra nė pfenigo ir joms niekas negresia, kol aš vargstu aiškindamasis dėl batų, kurių priklausomybės man niekas nė nemano nuginčyti, kol aš rodau – šaunuolis! – savo tėvui tarnybinį pažymėjimą ir kaip išgąsdintas kiškutis gaudau jo padrikas mintis, kol klausausi gluminamų motinos žodžių, kol drebu dėl savo pensijos ir vaizduojuosi, kaip su mano skaitytojo pažymėjimu *išvagiama* stirtos knygų, kol skambinančio radėjo klausau su Stasi būdingu nepasitikėjimu, galvoju apie numerių fiksatorių, formaliai tebesikreipiu „Jūs", kol mano tėvai vaidina sceną iš kino filmo *Karštligė Centrinėje telefonų stotyje* – motina pernelyg smarkiai čiaupydama lūpas ar-ti-ku-lia-vo kažkokias instrukcijas ir reikšmingai vartė akis, tuo tarpu tėvas grūmodamas kumščiais lakstė po kambarį trokšdamas pats pasikalbėti su *šantažiste*, – kol visa tai dėjosi, ji ėmė ir suvirpino mano sielą. Koks romumas: „Mėgsti plepėti telefonu? Gal ką pametei?"

Susitikti sutarėme kitą dieną, ir ši sutartis visiškai netenkino mano tėvo. Nepasitenkinimą jis išsakė motinai, nes su manimi jis nesikalbėdavo. Ir vėl amerikietiškas prisiekusiųjų teismas: jis (Valstybės prokuroras) tariasi su dvylika prisiekusiųjų (mano motina) dėl teisiamojo (manęs). *Ar tu žinai, ką su asmens pažymėjimu galima nuveikti per dvidešimt keturias valandas? Viską! Svarbiausias jo dokumentas. Bet juk jam vis vien. Pameta savo pažymėjimą ir nė piršto nepakrutina! Dokumentas svetimose rankose! Nieko, bus dar dantų griežimo!*

Bet motina jau surado svarbesnę temą: atlygis už radybas.

– Klausai, ar tu jau pagalvojai apie atlygį už radybas?

– Duosiu jai dvidešimt markių. Arba ne, penkiasdešimt.

– *Ką sakai?* O Dieve, ką tu turi galvoj?

– O gal visus banknotus, kurie buvo toje piniginėje?



– Betgi tai prastos manieros!

– Manieros! – išsiviepė tėvas. – Jis ir manieros!

– Eberhardai, būk geras! – švelnino padėtį motina, kol galop nutarė, kad atlygis bus gėlės.

– Gėlės už radybas? – nepatikliai paklausiau aš.

– Žinoma, moterys visada džiaugiasi gavusios gėlių.

– Na, man tas pats, – nusiminęs pasakiau.

– Nupirksi jas ryt rytą prie stoties ir ne vėliau kaip septintą valandą, kad išsirinktum pačias gražiausias.

– Septintą? Rytoj juk šeštadienis!

– Na ir kas? Jie ten stovi nuo septynių.

– O aš? Gal man keltis šeštą vien dėl to, kad nupirkčiau *gėlių*?

– Klausai, ji rado tavo as-mens pa-žy-mė-ji-mą!

– Tiesą sakant, jam reikėtų važiuoti nedelsiant, – pasakė tėvas.

– Bet kurgi jis dabar gaus gėlių? – užbaigė motina.

Beje, tie gėlių pardavėjai Frankfurto alėjos stotyje buvo viena mėgstamiausių mano tėvo temų – jis galėjo kiekvienam garsiai skelbti ir skaičiuoti, kiek tie gėlininkai užkala pinigo „išsisukinėdami nuo mokesčių“. Vis kartodavo skaičių, kurį reikia padauginti iš trijų šimtų šešiasdešimt penkių.

– Žinoma, kurių galų dar dirbti? – filosofuodavo jis. – Jei aš su puokšte gėlių atsistočiau gatvėje, kaipmat uždirbčiau tiek, kiek dabar uždirbu. – Ir nusivylęs pridurdavo: – Ir mes patys kišam jiems pinigus į nasrus.

Už aštuonias „į nasrus įkištas“ markes iš vienos gėlininkės gavau puokštę ilgastiebių gėlių. Aš nieko nenutuokiu apie gėles, nežinau, kas tose gėlėse turi būti *gražu*, kodėl žmonės jas vienas kitam dovanoja, tai man mįslė... Gėles su ilgais koteliais pirkau tik todėl, kad jos čia buvo pačios brangiausios, tad tikėjausi nesuklydęs. Bet kai su savo puokšte myniau per Frėdersdorfą, Berlyno priemiestį, kur stovi nuosavi namukai ir kur gyveno Ivona, man šimtąjį kartą įkyriai lindo mintis: kodėl būtent gėlės? Ir kaip jas tinkamiausiai įteikti? (Oi, kokia bjauri formuluotė, bet *taip* ir pagalvojau: *kaip čia tinkamiausiai...*) O jei ką nors padarysiu ne taip? Tik nereikia išsigalvoti! Galbūt ji diplomato duktė ir labai paiso etiketo? Kaip tinkamiausiai įteikti

gėles Frėdersdorfo diplomato dukrai? Kai aš net nežinau, kaip į ją kreiptis – „tu“ ar „jūs“?

Užbėgsiu už akių: mes tujinomės, ir istorija su Ivona yra vienintelė meilės istorija mano gyvenime, tokia iki apsikakojimo liūdna, kad jei nereikėtų, aš jos nė nepasakočiau.

Pažvelkit, šitas atvirukas jos rašytas. Pažiūrėkit, pažiūrėkit! Misteri Kicelšteinai, aš turiu galvoje jos rašyseną. Dieve, jos rašysena! Nieko panašaus lig tol nebuvau regėjęs! *Peteliškės rašysena! Tarsi ji be perstogės būtų piešusi peteliškes! (Tuo tarpu mano kampuotas lyg kokio atsilikėlio raštas priminė Bauhauzo, naujojo daiktiškumo ir nykštukinio pasaulio įtakas)*. Pasiklauskite grafologų! Argi čia ne užburtos karalaitės rašysena? Imkim kad ir šitą raidelę. Aišku, čia raidė, nors ir nelengva tuo patikėti. Atpažįstate? Taip, čia *k*. Koks puošnumas! Kokia prabanga! Koks užmojis! O štai čia, čia ne dviejų ant saulutės žiedo besiporuojančių peteliškių eskizas, čia žodis! Žinot, koks? *Gatvė!* Ir viskas savaimingai, be pretenzijų blyksteli dailiausia, peteliškiškiausia ir nepamirštamiausia rašysena. Jai viskas išeina savaime. Tai slypi jos viduje, ir šito iš jos niekaip neatimsi. Ji tik dedasi rašanti, o iš tikrųjų tyliai pati sau kikena ir piešia peteliškes. Ivona, peteliškių piešėja.

Dabar apie viską iš eilės. Stovėdamas prie jos namų, buvau įsitikinęs, kad ji – etiketą begal vertinanti diplomato duktė. Ar dabar, kai jau paskambinau, man laukti prie sodo vartelių? Gal jai pačiai nepatogu išeiti ar iš tolo šūktelėti? Bet ar nebus pernelyg įžūlu vos paskambinus pačiam drožti į duris? Aš jau *paskambinau* ir nepastebėjau jokios reakcijos – kiek reikėtų luktelėti, kol drįsiu paskambinti antrukart? Jokiu būdu nenorėjau pasirodyti įžūlus ir įkyrus. Nors aš esu geriausiai išmiklintas FAS auklėtinis, bet kaip elgtis įžengiant į nuosavą namelį priemiestyje, manęs niekas nemokė. Kai durys galiausiai atsivėrė ir jose pasirodė Ivona, sušukau: „Galima užeiti?“ ir parodžiau į namą, paskui įsitvėriau į sodo tvorą ir dar kartą riktelėjau: „Ar galima užeiti?“, galop pasiteiravau net prieš nuspausdamas rankeną: „Ar galima?“ Tik ar nereikėjo pirmučiausia pasisveikinti, pasilabinti? Juk taip visų pirma reikėtų, ar ne? Ieškodamas kompromiso, „Laba diena!“ ištariau tik jau lipdamas verandos laip-



teliais, bet prieš keldamas koją ant pirmojo laiptelio, darsyk pakartojau: „Galima?“ Užlipęs dar kartą pakartojau „Laba diena!“ ir padaviau jai ranką.

– Sveikas! – atsiliepė ji ir nusikvatojo.

Ir žinot, ką ji pasakė, kai aš keturis kartus pakartojau „Galima?“ ir dukart „Laba diena!“? Ji šyptelėjo ir pareiškė:

– O tu geriau atrodai nei toje nuotraukoje.

– Kokioje nuotraukoje?

– Asmens pažymėjime.

Esu iš tų keistai komunikabilių tipų, kurie – kaip aš dabar – išgirdę panašų komplimentą, pasiteirauja:

– Ar čia reikia nusiauti?

– Kaip nori, – pasakė ji.

Kaip nori. Kas man paskutinįkart yra sakęs: *kaip nori*? Ką reiškia „kaip nori“? Ar tai reiškia, kad jai tas pat, ką aš darysiu su savo batais – nusiausiu juos ar ne – jai vienas ir tas pat? Gal čia ir slypi gilesnė to *kaip nori* prasmė? Puiku! Tą sakinį aš įsidėmėsiu. Kas žino, kur jis dar pravers!

Padaviau jai gėles.

– Čia *man*? – ji nušvito. Pakilo ieškoti vazos, o aš sekiojau ją akimis. Mūvėjo džinsus ir vilkėjo minkštą raudonojo vyno spalvos megztinį. Tarpdury ji atsigręžė ir šypsodama pamojo man puokšte. Užsimerkiau: įsivaizdavau ją su tomis pačiomis gėlėmis mojant prie metrikacijos biuro – ji moja, o aš šalia. Aš panorau ją vesti.

Paskui mudu užlipom į jos kambarį pastogėje, kur ant sienos kabojo Amsterdamo planas. Iš kur ji galėjo žinoti, kad turiu įprotį įdėmiai apžiūrėti *kiekvieną* miesto planą?

– Ei, klausyk, tu irgi domiesi Olandija? – susižavėjusi paklausė Ivona. Kaip būčiau drįsęs prieštarauti. Ji buvo taip palankiai nusiteikusi, jog būtų galėjusi dvi valandas pasakoti apie žaviąją Olandiją. Ji mokėjo mėgdžioti jų akcentą, pasakojo apie namus ant vandens, laiveliuose, ant kurių stogų žydi saulėgrąžos, apie privalomąją gynybinę profsąjungą ir *Alternatyviąją slaptąją tarnybą*, apie dviračius ir jų futbolo komandą. Tikrai, ji kliedėjo apie Olandijos rinktinę! Ėjo iš proto dėl vienuolikos vyrų, kurie nesugalvoja nieko geresnio – tik

su trumpikėmis vaikytis vieną kamuolį.

– Tu irgi žaidi futbolą? – užsidegusi klausė ji. Kaip aš tą akimirką būčiau norėjęs patvirtinti – taip, žaidžiu. Ir kaip aš staiga nesmagiai pasijutau, kad taip pasipūtėliškai nusiteikęs prieš futbolą...

– Ne, aš žaidžiu tik šachmatais, – nedrąsiai atsakiau.

– Šachmatais? *Janas Timanas!* – sušuko ji.

Iš kur toksai bekraštis žavėjimasis Olandija? Argi ji nežino, kad ši šalis yra Mėlynajame pasaulyje? Ką aš pats žinojau apie Olandiją? Kad oficialiai ši šalis vadinasi *Nyderlandų karalystė*, kad jos sostinė Amsterdamas, o vyriausybės rezidencija Hagoje. Penkiolika milijonų gyventojų, 48 kovos lėktuvai. Tikrai, *aš* pamirštu tulpes, sūrius, vėjo malūnus, dviračius, futbolą, Janą Timaną, ką jau kalbėti apie saulėgrąžas ant namų-laivų – pagalvojus apie Olandiją, į galvą šauna tie 48 kovos lėktuvai!

Išklausėme Hermano van Veno plokštelę. Dainų kūrėjas, kurį iki tol priskyriau *apolitiniam romantizmui*, paties susikurta sąvoka, kuria baisiausiai didžiavausi; aš, pasaulinio masto genijus, sukūriau galutinę definiciją, apibūdinančią Hermaną van Veną, užbėgdamas už akių estetinės klasifikacijos dimensijoms...

Ivona apie Hermaną van Veną, apolitinį romantiką, pasak Klauso Ūlcšto, pasakė:

– Esu tokia *laiminga*, kai uždedu šitą plokštelę. Vos išgirstu jos traškesį ir jau *verkiu* iš laimės.

Misteri Kicelšteinai, kaip Jums apsakyti, kokia man buvo *dovana* pažinti Ivoną, sėdėti šalia jos ir drauge klausytis Hermano van Veno plokštelės?

Tiesa, mano piniginės ji vis dar negrąžino, ir aš pamaniau, kad visa, ką čia mudu dabar darome – klausomės plokštelių, gėrimės gėlėmis, geriame jos palėpėje arbatą – turi vieną tikslą: padaryti taip, kad radinio grąžinimas nebūtų toks nemalonus. Kaip tikras savo tėvo sūnus (jeigu tik iš tikrųjų toks esu), aš, suprantama, puikiausiai žinojau, kokius neišvengiamus žodžius taria asmens pažymėjimo radėjas norėdamas tinkamai pamokyti pametusįjį: „Jūs juk žinote, kad asmens pažymėjimas yra svarbiausias dokumentas ir esate įsipa-rei-go-jęs policijai jį saugoti. Tiesą sakant, šitą radinį turėčiau



perduoti liaudies policijai". Matot, aš netgi laikau tėvą įžvalgiu – jis kartais irgi truputėlį prasilenkia su įstatymais. Bet ir jis neištvertų nepakėlęs piršto: „Kas būtų, jei ne *aš* būčiau radęs jūsų pažymėjimą!" (Pavyzdžiui, būtų radęs čekių klastotojas, pasų padirbinėtojas, bėglių talkininkas, avantiūristas?) O baigiant atlaidus priimtinas ir patarimas: „Taigi ateityje būkite atidesnis!" Misteri Kicelšteinai, aš nieko neišsigalvoju! Tokio pašnekesio aš ir tikėjausi! O Ivona? Prisiminė tarp dviejų Hermano van Veno dainų:

– Ak, teisybė, štai tavo piniginė.

Gal Olandijoje visi taip elgiasi? O gal čia spąstai? Jokių priminimų, pamokymų, aiškinimų, jokių moralų dėl viso šito ir jokių išvadų? *Ar viskas šįkart vyksta kaip nors kitaip?* (Atleiskite, bet tuomet man buvo devyniolika.) O kai miesto traukiniu grįžau namo, vagone ėmiau vaizduotis, kaip mudu su Ivona susituokę gyventume Olandijoje: įsikurtume name ant vandens, ant stogo veistume tulpes, mūsų namas-laivas kartu būtų ir radinių biuras, ir visi ką nors pametę olandai apsilankytų pas mus paplepėti apie nacionalinės rinktinės reikalus ir tik jau išeidami lyg šiaip sau pasiimtų iš kampo savo skėtį ar stalčiuje susirastų ryšulį raktų, bet iš tų radinių aš ne kaži ką teuždirbčiau, nes kiekvieną rytą dviračiu važinėčiau į savo darbą Alternatyvinėje slaptojoje tarnyboje, kad galėčiau kliudyti juodojoje rinkoje pardavinėti bilietus į Hermano van Veno koncertus...

Vieną dieną majoras Vunderlichas šypsodamas įteikė man buto orderį. Kuriam galui gegužyje aš gaunu butą Berlyne, jei nuo rugsėjo ketverius metus studijuosiu Potsdame? Kas už viso to slypi? Ar mano nepažįstamųjų viršininkų planai dabar jau įgaus konkretų turinį? Tas butas buvo Helersdorfo rajone, pusantro kambario daugiaaukščiame name. Langai išeina į abi puses – į gatvę ir į vidinį kiemą. Jokių abejonių: kažkas parūpino man tokį butą, iš kurio prireikus visada paspruksi. Kažkam rūpi, kad būčiau saugus? Nuo ko saugus? Ir kodėl visa tai tik dabar? O gal čia buvo tik pradžia? Gal dabar jau buvau įtrauktas į *glaudų ratą*? Gal jau atsidūriau ant *tikrojo Stasi* slenksčio? O gal Stasi buvo ir Antistasi, kuriam dabar privalėjau dirbti? Kodėl aš nieko nežinojau? Ko taip šypsosi majoras? Ką jis žino? Gal aš jau

viena koja karste? Ar tapsiu pačiu svarbiausiu jo parankiniu? Ar svarbiausias ano svarbaus vyro darbuotojas, o galbūt net svarbiausiojo iš visų svarbiausiųjų, Ericho Mielkės valdinys, kuris savo ruožtu (vertinant iš dažnai pasirodančių nuotraukų pirmame *Neues Deutschland* puslapyje) buvo *svarbesnis už visus svarbiausius*?

Mano bute buvo įvestas telefonas, aš neturėjau kaimynų, o liftas – visai šalia buto durų. Net Alenas Delonas, vaidindamas *Lediniame angele*, neturėjo tokių puikių buities sąlygų.

Tai nebuvo koks atsitiktinumas! Tačiau ką tai galėjo reikšti? Kuo aš čia dėtas?

Buvau tikras, kad manęs klausomasi. Kiekvienas mano tėvelių apsilankymas galėjo reikšti galą karjerai. Juk ar gali Stasi leisti, kad jų geriausiam agentui motina nuolat primintų: negalima visą dieną laikyti pradėtos žuvų konservų dėžutės „net ir šaldytuve, net ir uždengtos, ten viskas oksiduojasi, ir susidaro toksiniai junginiai. Klausai, prižadėk man! Niekad!" Mama, galvodavau tokių pamokslų metu, mama, juk tavęs kažkas klausosi! Kažkas klausosi ir daro savas išvadas!

– Klausai, ar tu reguliariai tuštiniesi? Žiūriu, kad nuo paskutinio mano apsilankymo tu beveik nesuvartojai tualetinio popieriaus!

– Mama, tai buvo *užvakar*!

– *Tuštiniesi* nereguliariai?

– Taip, bet...

Jeigu jie tai girdi, niekad manęs nepasiųs į NATO Vyriausiąjį štabą.

– Poststruktūralizmas, – vieną rytą tarnybinio posėdžio metu pasakė Vunderlichas. – Ką jūs apie tai žinote?

Oilė ir Grabsas ėmė miknoti.

– Tai tokia grupė...

– Menininkais jų nepavadinsi...

– ...elementai...

– Grupė elementų, kurie prisidengę meninės saviveiklos skraiste...

– ...Šifruoja pranešimus...

– Šifruoja užšifruotus pranešimus...



– Taip, jie naudojasi skaitmenimis.

– Ženklais bei simboliais.

– Na, gerai, dabar prie reikalo, – pasakė Vunderlichas. – Ženklais naudojasi kiekvienas diversantas. Tačiau šitie elementai, visai nesislėpdami, prisipažįsta, kas juos domina: Post-struktūralizmas*, taigi: A – jiems rūpi išsniukštinėti pašto struktūrą, kad B – susidarius įtemptai situacijai, efektyviai sužlugdytų mūsų informacijos kanalus.

– Gal galėčiau pavyzdį? – paklausė Oilė. – Juk aš mokiausi...

– Žinom, – nutraukė jį Vunderlichas. – Pavyzdžiui... – bet jam niekas neatėjo į galvą.

– Jie gali, pavyzdžiui, į visas pašto dėžutes įmesti kokį dosjė ir tuo būdu išsnipinėti pašto išėmimo laiką. Jei padėtis paaštrėtų... Ne, čia tikriausiai kvailas pavyzdys. Bet...

– Pavyzdžiui, jie gali suuosti, kur yra telefono skirstymo dėžutės, kad ekstremaliu atveju smogtų telefonų tinklams, – pareiškė Grabsas.

– Ir tai post-struktūralizmas? – paklausiau aš.

– Ne tik, – atsakė Vunderlichas. – Mes esame užsimaskavęs *Pašto ir laikraščių platinimo* filialas. Tas, kuriam rūpi pašto struktūra, graso ir mūsų maskuotei.

– Mes nukryžiuosim jų planus, – pasakė Oilė. Jis, matyt, norėjo pasakyti – *demaskuosim*. – Jie gaus savo pelnytus Judo grašius.

– Palaukit, – tarė Vunderlichas. – Esama netgi naujausios post-struktūralizmo atmainos. Ši grupuotė visai neseniai, netgi nesislėpdama, ėmė vartoti sąvoką *Postpoststruktūralizmas*.

Bejėgiška tyla.

– Skamba visai kaip raketos Žemė–Žemė, – pratarė Grabsas.

– Arba neigimo neigimas.

– Aš irgi apie tai galvojau, – pasakė Vunderlichas. – Man rodos, jie taikosi išsniukštinėti ne tik pašto struktūrą, bet ir šią struktūrą lemiančius veiksnius.

– Gal galėtum kokį pavyzdį...

* Žodžių žaismas: *Post (vok.)* – paštas. *Vert.*

– Štai pavyzdys, – pareiškė Vunderlichas. – Iki šiol, susidarius ekstremaliai situacijai, jie būtų gadinę svarbias telefono skirstymo dėžutes. Žala tuoj pat būtų atlyginta. Poststruktūralizme tai visai normali situacija. Tačiau postpoststruktūralizme priešas jau tiksliai žino: A – kokiam telefonų monteriui turi skambinti, B – kuo turi dėtis, kad būtų užblokuotos svarbios teleskirstymo dėžės. Sukūrus tikslingos dezinformacijos srautą, visiems ryšių sistemos naudotojams galėtų susidaryti įspūdis, kad šitokia situacija yra normali.

– Tokiu atveju žala niekad nebūtų atlyginta, – pasakiau aš.

– Ir ne tik tai, – tęsė Vunderlichas. – Visiškai nesislapstant, galėtų būti fabrikuojami tarnybiniai nurodymai. Pakanka vien įsivaizduoti, ką tai reikštų.

– Užsikimštų netuštinamos pašto dėžutės.

– Pasikeistų pašto agentūrų darbo laikas.

– Pašto perlaidoms būtų uždėtas dešimteriopas mokestis.

– Žlugtų visa valstybė.

– Paštas dar yra ir *tikslaus laiko* tarnyba! – pareiškė Vunderlichas. – Priešas galėtų manipuliuoti laiku!

– Susidurtų traukiniai ir imtų kristi lėktuvai.

– Laikrodžiai pradėtų eiti atgal.

– O mes visi išsikraustytume iš proto.

– O priešas jiems už tai gerai, labai gerai sumokėtų, – pasakė Vunderlichas. – Turim žinių, kad postpoststruktūralistai neseniai, visiškai nesimaskuodami, Naujuosius metus pradėjo žaisdami „Monopolį“. Jie jau dabar mokosi, kaip reikėtų elgtis su krūva būsimų pinigų!

– Haraldai, – kreipiausi aš, – ar gali būti taip, kad tu nesupratai postpoststruktūralizmo sąvokos? Tai, ką tu turi galvoje, turėtų vadintis *Pašto struktūra – struktūralizmas.*

– Šit kaip? O jeigu ne? Galbūt jie tik ir nori, kad mes galvotume taip, kaip tu sakai. Galbūt jie specialiai pasirinko tokią sąvoką, kad užmigdytų mūsų budrumą.

– Visa kita niekis – ką čia reiškia priešą sutvarkyti, – tarė Oilė.

– Na, tai ką jūs siūlote? – paklausė Vunderlichas.



– Reikia pagaliau baigti su tuo *Individualistu*, – pareiškė Grabsas. – Tuomet jau imsimės tos postgrupės.

– Koks šiuo momentu Individualisto bylos *status quo*? – pasiteiravo Oilė.

– Turiu dar kartą pasirausti jo namuose, – tarė Grabsas. – Tuomet jau galėtume jį suimti. Jei apklausa seksis, mažiau trejų metų negaus.

– Taip ir padarysim, – sutiko Vunderlichas. – Bet iš esmės.

Šitaip aš tapau įsilaužėliu. Įsilaužėliu! Drebančiais keliais tapsėjau po Individualisto butą, vaidenosi policijos sirenos, vos nepristūmiau kelnių, bet vis tiek nedrįsau pasinaudoti Individualisto tualetu, – juk žinot mano kompleksą dėl unitazo atbrailų. Grabsas lakstė po butą, nufotografavo keletą laiškų ir šiaip rašliavos, o aš tik painiojausi po kojų blykšdamas iš baimės ir pilamas šalto prakaito. Kas žino, kuo čia viskas baigsis! Mažvaikis supranta, kad laužtis į svetimus butus draudžiama, o kriminaliniuose romanuose įsilaužėliai dažniausiai užklumpami ir tada yra priversti žudyti liudytojus! Kur aš pakliuvau! Aš jau buvau beveik žudikas! Toks, apie kurį obdukcijoje rašoma: *auka žuvo smogus buku daiktu, galimas daiktas, veržlėrakčiu...* Aš būsiu nuteistas kalėti iki gyvos galvos ir kaip grafas Montekristas tupėsiu vienutėje, visai atbukęs tatuiruosiu savo rankas undinėmis, o ką jau kalbėti apie Vakarų leidinius! *BESTIJA SU VERŽLĖRAKČIU: IKI GYVOS GALVOS!* Kol šitas butas dar netapo mano nusikaltimo vieta, norėjau sprukti laukan, bet ir vaikas skaito kriminalus: sprunkantys įsilaužėliai visuomet užsirauna ant kaimyno, o šis apstulbęs pastoja jiems kelią, ir tada prasideda grumtynės ir kūlverščiai nuo laiptų, kurie obdukcijoje įvardijami *antrojo sprando slankstelio lūžiu* arba *kraujo išsiliejimu smegenyse*. Jei sprandą nusilaužčiau *aš*, tuomet tvarka, bet jeigu viskas pakryptų kitaip ir per neapsižiūrėjimą nužudyčiau kaimyną, *pavyzdingą pilietį*, – tai jau ne! Jo šeima prie atdaro karsto! Antrankiai! Našlės nosinaitė! Ir ašarų dusinami žodžiai teismo rūmų koridoriuje paskelbus nuosprendį: *Tai nebeprikels mano vyro iš mirusiųjų*. Geriausia būtų tiesiog iš *Individualisto* buto paskambinti policijai ir paprašyti, kad ji mus tuojau pat suimtų, kad nereikėtų žūti kokiam netikėtai pasirodžiusiam liudytojui. Aš, žagintojas ir įsilaužėlis, nedaug trūko, kad tapčiau *žudiku*! (Antrojo pa-

saulinio karo aukoms prilygstantys nuostoliai ant Dešrininkės laiptų tebūnie šįkart pamiršti.) Tiesa, jokio veržlėrakčio aš neturėjau, bet ir čia iš kriminalų žinoma: tik ranką ištiesk, įnagis visuomet atsiras! Ėmiausi atsargumo priemonių ir apimtas panikos stvėriau pirmą po ranka pakliuvusį daiktą, kuris nieku gyvu neįstengtų nužudyti, jei iš baimės prarasčiau savitvardą – ir tai žinomas atvejis iš teismo kronikos – ir užpulčiau niekuo dėtą žmogų, – taigi nučiupau kažkokią knygą, beje, su kūdikiu viršelyje. Kol mano rankos laiko šį stilizuotą ginklą, jos nenustvers jokio veržlėrakčio! Grabsas, išvydęs mane su knyga, apstulbo:

– Tau niekas neprasprūsta pro akis!

Tariamasis elementorius pasirodė besąs romanas, ir ne bet koks, o *Pasaulis pagal Garpą*. Grabsas pamanė, jog aš norėjau jam tą knygą duoti dėl to, kad man iš galvos vis neišeina jo įgeidis ieškoti *G* prasidedančių vienskiemenės šaknies vardų. Jis priglobė knygą, kad civilinių aktų įrašų biure galėtų pagrįsti vardo *Garpas* teisėtumą, o kitądien per tarnybinį posėdį išgyrė mano apdairumą ir stiprius nervus. Aš tik kukliai gyniausi.

– Smulkios žuvelės, ar ne? – paklausė Vunderlichas.

– Na, taip... Ne kaži kas... – atsakiau.

– Nieko, kartais mums tenka gaudyti dar mažesnes. Tokia mūsų kasdienybė, – nusišypsojo jis.

Dar smulkesnės žuvelės – juk tai užuomina į *mikrožuveles*! Vadinasi, tai ne prasimanymas! Tai aš žvejosiu NATO Generalinio sekretoriaus mikrožuveles! Vykdant istorinę misiją, man bus patikėta didžiausioji, svarbiausioji ir pavojingiausioji užduotis! Aš! Aš! Iš susijaudinimo negalėjau susikaupti, ir kai vėl įstengiau sekti posėdžio eigą, jau nebesusigaudžiau, apie ką čia šnekama.

– *Quelle* katalogas yra neišvengiamai būtinas, – kalbėjo Grabsas. Pakako poros žodžių, ir aš vėl viską puikiausiai supratau: *Quelle katalogas*!

– Hm, – numykė Vunderlichas. – O tu kaip manai? – atsigręžė jis į mane.

– Kur... kur tas *Quelle* katalogas? – paklausiau kaip apdujęs.



– Katalogas – tai tik vieno iš IB slapyvardis, – paaiškino Vunderlichas.

– Ji vadinasi IB Katalogas, nes dirba bibliotekoje, – pridūrė Grabsas.

Vos nenualpau. *Ji?* Jis pasakė *ji*? Moteris? Gyva moteris?

– Ar ji panaši į moteris iš *Quelle* katalogo? – paklausiau, o iš gašlumo man stačiai užgniaužė kvapą. Ir dar blogiau: nuo to karto aš iš tikrųjų įsikalbėjau, kad mes esą kalbame apie mano karštai mylimas *Quelle* moteris (negalėjau išmušti šito iš galvos). Protas sakė, jog tai nesąmonė, bet to reikėjo mano vaizduotei.

Bibliotekininkė, *Individualisto* pažįstama, vengė bendradarbiauti. Vunderlichas sumanė, kad baigiant kaupti medžiagą apie Individualistą reikėtų dar poros sunkinančių pranešimų. Čia jis buvo meistras. Jis, tik sužinojęs, kad jo įtariamieji Naujųjų metų naktį žaidė „Monopolį“, nusprendė: *Priešas jiems gerai, labai gerai užmokės. Turime žinių, kad postpoststruktūralistai neseniai, visiškai nesislapstydami, Naujuosius metus pradėjo žaisdami „Monopolį“. Jie jau dabar mokosi, kaip elgtis su krūva pinigų!*

Vunderlichas pasiūlė vienai popietei pagrobti *Katalogo* vaiką.

– Ji tiesiog privalo vėl truputėlį baimintis.

Šią užduotį jis pavedė man, ir aš, vis dar veikiamas tos jo užuominos apie *mažas ir dar mažesnes žuveles*, kurios esą yra mūsų kasdienybė, sutikau. Logiška, kad pirmiausia išmoksiu grobti vaikus, o paskui, pamažu kildamas vis aukštyn, vieną dieną pagrobsiu penkiasdešimt milijonų NATO Generalinių sekretorių iškart. Vaikas, kurį aš pagrobiau, buvo aštuonerių metų mergaitė, vardu Sara. Palaukiau jos prie mokyklos, o indentifikavau iš fotografijos, atostogų metu darytos nuotraukos, – ją Vunderlichas buvo gavęs iš vieno IB, kuris šiandien, be abejo, tvirtina niekam nepakenkęs, tik „perdavęs keletą niekuo dėtų atostogų nuotraukų“. Pasakiau Sarai, kad mane siuntusi jos mamytė ir kad popietę mudu praleisime kartu. Eidama prie automobilio, ji įsikibo į mano ranką. Nuvažiavome į konspiracinį butą, ir aš paklausiau ją, ar nevertėtų mums paskambinti jos mamytei. Ji atsivertė mamytės sąsiuvinį, kur pirmame puslapyje buvo užrašytas telefono numeris. Sara surinko jį ir ėmė pasakotis,

kad dabar esanti pas tokį dėdę bute. Paskui atkišo ragelį man sakydama: *Dabar tu.* Išgirdau tik neryžtingą *Alio!* ir padėjau ragelį. Moteris iš *Quelle* katalogo ištarė man: „Alio!“ Kokia džiugi, viltinga pradžia! Netrukus aš vyksiu į šalį, kur *Quelle* moterys žydėte žydi, ir grįšiu iš ten su penkiasdešimčia milijonų mikrožuvelių! Su Sara žaidėme „Nepyk, žmogau!“ ir *Memory*. Kartais pasukčiaudavau ir nedaviau jai nė kartelio laimėti. Ji prakišinėjo vieną žaidimą po kito. Kaukė iš apmaudo, o aš jaučiausi nuostabiai. Septintą vakaro nugabenau ją į Aleksanderplacą ir išlaipinau – Sarai beliko pulti į policininko glėbį.

Kokia diena! Pirmučiausia pagyros už mano stiprius nervus įsilaužus, paskui mįslingas Vunderlicho patvirtinimas, kad man bus pavesta žvejoti mikrožuveles, o dar vėliau telefoninė pažintis su moterimi iš *Quelle*! O kur dar puikiai nusisekęs pagrobimas! Tarsi nieko daugiau per visą gyvenimą būčiau ir nedaręs! Kada gi pagaliau draugai už to didelio kaip valstybė konferencijų stalo skirs man užduotį, kada svies mane kaip kozirių tūzą? Ko gi jie dar laukia? Nejau neturi tokio uždavinio, kuriam atlikti vertėtų pasitelkti mane?

Pasikalbėjęs telefonu su *Quelle* moterimi, panūdau ją ir išvyst – idiotiškai rizikingas sumanymas, už kurį ministras Mielkė paleistų mane pelenais: jei Sara užeitų į motinos darbavietę, atpažintų mane, savo pagrobėją! Man būtų surengtas procesas! Su antrankiais įvestų į teismo salę! Riebios Vakarų leidinių antraštės: *VAIKO PAGROBIMAS – STASI DARBAS!* Kaip pasijustų mano ministras! O mano tėvui būtų paskutinis įrodymas, kad esu nevykėlis! Ir vis dėlto aš nuėjau į tą biblioteką, kur dirbo *Quelle* moteris. Jūs juk žinot, kad susidūręs su *Quelle* aš pametu galvą, mane užvaldo aistra, pamirštu net menkiausią atsargumą.

Toji moteris dirbo tokioje bibliotekoje, kur aš dar nebuvau įsirašęs į skaitytojus, todėl skaitytojo pažymėjimą man išrašė viena jos kolegių ir stebėjau, kaip *ji* dėžutėse rūšiuoja korteles; kartą jai paskambino, kažkas norėjo pratęsti knygas, ji ištarė *Simone de Beauvoir, gerai, iki septynioliktos.* Tada pažvelgė į mane, tarsi visąlaik būtų *įtarusi*, kad būtent aš esu jos dukrelės grobikas. Mane nusmelkė baimė. Reikia dingti! Taigi žinojau, kad *Simone de Beauvoir* pratęsta



iki septynioliktos dienos, o kad daugiau nebekelčiau *įtarimo*, pasiėmiau pirmą po ranka pakliuvusią knygą, *Anos Frank dienoraštį*, ir nusiploviau. Nors turėjau keturis – dabar jau penkis – skaitytojo pažymėjimus, *Anos Frank dienoraščio* dar niekad nebuvau skaitęs; perskaičiau jį tik dabar, kad grąžindamas knygą neatrodyčiau *įtartinas* – kas bus, jeigu toji moteris ims ir paklaus, kaip man knyga patikusi, ir jei aš nieko svaraus negalėsiu atsakyti, ji nuspręs, kad aš suvis tos knygos neskaičiau ir nusistebės: kaip čia, imat knygą, o neskaitot; *kaži koks keistuolis: įsirašo į biblioteką, kad pasiimtų vienut vienintelę knygą, o ir tos neskaito; argi tai ne ĮTARTINA!* Matot, misteri Kicelšteinai, aš puikiausiai nuvokiu, kaip galima sužadinti įtarumą, taigi prieš pat išsiunčiant mane į NATO Vyriausiąjį štabą pargabenti mikrožuvelių, visiškai negeidžiau įkliūti dėl kažkokios juokingos istorijėlės – *vaiko pagrobimo*. Todėl ir tik todėl aš ir perskaičiau *Anos Frank dienoraštį*. Ir tada pirmą kartą gavau progą pažvelgti į savo gyvenimą apimtas siaubo.

A n a. *Čia tik metmenys. Bet Klausai Ūlcštai, kas darosi su tavimi? Tu jau nebekiurksai prie to dansingo, tavo gyvybei niekas negresia: savojo likimo kapitone, kur plaukia tavo laivas?*

A š. Aš pagrobiau vaiką, aš knisausi po svetimus laiškus, aš ištisas savaites sekiau nepažįstamą žmogų, aš variau žmonėms siaubą, aš luošinau juos ir tyčiojausi iš jų. Aš darau viską, kad pasaulis būtų blogesnis, nei ir be to yra. Aš jaučiau malonumą pravirkdyti aštuonmetę mergytę...

A n a. *Kodėl?*

Tupėjau savo saugiame, pasprukti tinkamame pusantro kambario bute kažkelintame daugiaaukščio namo aukšte, galvojau, kad esu padugnė, ir žiūrėjau televizorių, o kai patyriau, kad Olandijos rinktinė Europos futbolo čempionate skina vieną pergalę po kitos, prisiminiau Ivoną ir tai, ką tąkart grįždamas iš jos mintijau miesto traukinyje: kaip mudu gyventume drauge. Kaip dvi žydinčios saulėgrąžos. Gyvenimas be įsilaužimų ir vaikų grobimo. Palaimos kupinas gyvenimas. Mieliausiai būčiau parašęs jai laišką, meilės laišką, suprantama, tik, deja, neišmaniau, kaip tai daroma.

A š. Ana, aš nemoku net meilės laiško sukurpti.

A n a. *Tai gali kiekvienas. Juk mes visi netveriame meile. Visi dėl jos kraustomės iš proto. Tu irgi, Klausai Ūlcštai. Nagi, imk ir pabandyk! Jei aš dar tebebūčiau gyva, meilės laiškai būtų mėgstamiausias slaptas mano užsiėmimas...*

Ir tai mane galiausiai įtikino.

Miela Ivona!

Kai mudu aną puikią popietę atsisveikinome, aš, tiesą sakant, pagalvojau – kaip gaila, kad mudu nebesusitiksime, bet taip ir neišdrįsau pasakyti: aš vėl noriu Tave matyti.

Vėliau pastebėjau, kad itin atidžiai laikraščiuose perskaitau tas žinutes, kur bent užsimenama apie Olandiją. Galop nutiko taip, kad aš pirmučiausia ėmiau juose ieškoti, kas rašoma apie Olandiją, o tik paskui visa kita. Pastaruoju metu kioske ėmiau pirktis net tuos žurnalus, kurių paprastai nė neskaitau, svarbu, kad tik juose rasčiau ką nors apie Olandiją. Tuomet aš greičiau prisimenu Tave ir tikiu, kad tai turi prasmę. Žiūrėjau netgi futbolo finalą – o tai jau visai nepanašu į mane – ir įsivaizdavau, kad tai Tu esi reporterė prie mikrofono.

Miela Ivona, galima ausyse girdėti zvimbiant žodžius: „Pirmiausia gerai pagalvok, ką sakai!" arba „Tu juk pats netiki savo žodžiais!", arba „Pamiršk tai!" Betgi galima ir taip pasakyti: „O, kokios puikios gėlės!" arba „Matyt, tu mėgsti plepėti telefonu?", arba „Taip, kaip tu norėtum!", arba „Manyje bręsta švelnus jausmas". Nuostabu! Juk žodžiai yra nedidelės žavingos dovanos, kurias mes vienas kitam teikiame tarsi Velykų kiaušinius – juos išmarginę ir padėję, kad surastų kiti – tai teikia džiaugsmo. Buvau tai pamiršęs, bet Tu vėl man priminei.

Noriu Tave pamatyti.

Tavo Klausas

Žinoma, ji neatsakė į mano laišką, ir aš sau smarkiai priekaištavau. Nejau ją taip galėjo priblokšti mano jausmai? Ar įžvelgiau joje tai, kokia ji nėra ir nenori būti? Gal ji nutarė, kad mano lūkesčiai pernelyg toli siekia? Che, juk čia kalbama apie *meilę*! Pažįstat, aišku, šitą dalyką iš šlagerių, kai prasiskiria dangus ir kas, savaime suprantama, yra pats svarbiausias dalykas pasaulyje...



Pagaliau ji man atsakė. Ji atostogavusi, tad mano laiškas ištisą mėnesį pragulėjo pašto dėžutėje. Rašė, kad manasis laiškas buvęs jai didžiausias atostogų nuotykis, ir aš galįs artimiausią sekmadienį ją aplankyti. Ir visa tai parašyta sensacinga rašysena – peteliškės rašysena, kurią pažinau tik šitaip susiklosčius aplinkybėms.

Tai nutiko tuojau po dvidešimtojo mano gimtadienio, paskutinį rugpjūčio sekmadienį. Sėdėjome pievutėje už jos namų, jos man vis dar nepažįstami tėvai buvo išvykę visam savaitgaliui. Išsitiesę vasarinėse kėdėse plepėjome apie šį bei tą. Ivona buvo nusipirkusi kaleidoskopą, kuriuo begal didžiavosi. Leidžiant popietę pievutėje, ji vis imdavo tą kaleidoskopą į rankas, dėdavosi prie akių, o išvydusi itin puikią kombinaciją, nušvisdavo ir stengdamasi nesujudinti paduodavo man – buvo matyti, kad jai tai labai patinka daryti. Aš irgi sukinėjau kaleidoskopą ir taip pat jaučiau būtinybę rodyti jai ypač įstabius raštus. Taip visą popietę ir žaidėme su tuo kaleidoskopu siuntinėdami iš rankų į rankas. Galiu prisiekti, jos kombinacijos visuomet buvo pačios nuostabiausios! Ir jeigu jau būtinai reikia ką nors pasakyti apie viršelin kitados patekusį Klausą ir jo santykius su kaleidoskopu, tai šekit faktą: jau aštuonerių metų aš šikau ant grožio ir žavesio, jau tuomet nelyginant Faustas siekiau viską pažinti, todėl norėdamas suprasti, kaip jis veikia, išardžiau tą stebuklingą daiktą. Ir ką ten atradau – tris veidrodėlius ir kelis stiklo rutuliukus, buvo pernelyg kvaila, kad dar bent kiek domėčiausi tokiu žaislu. Dabar, praėjus dvylikai metų, rugpjūčio sekmadienį sėdėjau pievutėje su žavinga peteliške ir graužiausi. Buvau pasiryžęs viską paaukoti už gebėjimą žavėtis kaleidoskopu. Juk tasai kaleidoskopas ne iš dangaus nukrito. Ivona pirkosi jį parduotuvėje! O jei taip, tai jai teko nueiti į žaislų skyrių ir tarti pardavėjai: „Labai norėčiau įsigyti kaleidoskopą, būkit maloni!“ Ar Jūs galėtumėte taip pasielgti? Užeiti į žaislų parduotuvę ir sumokėti pinigus už kartoninį vamzdelį su trimis veidrodėliais ir keliais spalvotais rutuliukais? Gal ji iš Mėnulio nukritusi? Ar iš pasakų knygos? Beje, pasakų knyga: ar jau sakiau, kad nuo jos palėpės kambarėlio lubų karojo oranžinės ir violetinės skaros? Kaip kokioje pasakų pilyje! O svarbiausias šviesos šaltinis buvo žibalinė lempa! *Kaip kokiame vaiduoklių grote*, toks būtų buvęs mano

motinos komentaras, o tėvas būtų pagrįstai užsipuolęs su pamokslu apie gaisro pavojų: *atvira liepsna, užgriebusi tas nutįsusias skaras, plykstelėtų kaip deglas, jos supleškėtų kaip pintys, iš tos pastogės akimirksniu nieko nebeliktų...* Kad skirtumas tarp Ivonos ir manęs būtų dar aiškesnis, negaliu susilaikyti nekonstatavęs, kad ji lankosi ne tik žaislų parduotuvėse – misteri Kicelšteinai, kur perkamos žibalinės lempos? Lempų parduotuvėse? Žibalo parduotuvėse? Minske? Taigi tvirtinu, kad ji nuėjo į vieną kokią nors parduotuvę ir pasiteiravo, ar yra *žibalinių lempų*. Vadinasi, jai ne vis tiek, kas apšviečia jos kamarėlę? Ne, ji elgiasi taip, kad turėtų tokį apšvietimą, kokio pati nori. Ar tai reiškia, kad *šviesa* jai yra šis tas daugiau nei tai, ką gali įjungti ar išjungti nuspausdamas mygtuką? Kas nors tokio, ką ji geba vertinti? Kaip paslaptinga! O aš visąlaik maniau, kad šviesa namuose reikalinga tik tam, *kad negestų akys*.

Visą tą popietę mudu žvelgėme vienas į kitą meilės kupinais žvilgsniais ir šnekučiavomės – visiškai naujas mano patyrimas, bet toks malonus, kad tiesiog vengiu nusakyti skirtumą tarp *plepėjimo* ir *pasišnekučiavimo...* Vakarop, kai pasidarė vėsiau, grįžome į namus, kur pradėjome glamonėtis ir bučiuotis. Pakilome į jos kambarėlį, ant *jos širdžiai brangių daiktų sienos* smeigtukais buvo pritvirtintas atvirukas su Amsterdamo vaizdu, plunksnele piešta Marijos bažnyčia (ji tikinti?), Hermano van Veno fotografija, lapukai su ranka rašytais *Jazz Dance Clubs* telefonais bei adresais ir nespalvota oro baliono nuotrauka. Ant šios sienutės buvo prismeigtas ir mano laiškas. Aš? Čia? Nejau tai tiesa? Aš, ką ir sakyti, Stasi tipas, vaikų kankintojas, žmonijos padugnė, galiu parašyti tokį laišką, kuris vis dėlto šį tą reiškia šiai peteliškių piešėjai? Kuris rado vietą tarp jos relikvijų? Ar turiu jai pasisakyti, kas iš tikrųjų esu? Ir ar tuomet ji nukabintų mano laišką?

Ji uždegė žvakes ir atsisėdo man ant kelių. Ėmėme bučiuotis, ir aš patekau į kančias keliančią etinę moralinę situaciją, nes pajutau – vadinkim daiktus tikraisiais vardais, – kad jau noriu ją *dulkinti*. Ar galima tai suderinti su savo sąžine – dulkinti *angelą*? Be to, tokį angelą, kurį myliu. Ar tikrai galėčiau šito geisti? Ar tokioms kiaulystėms daryti būtinai turiu pasinaudoti tik Ivona? Jau vien tai, kad aš



(aš!) noriu (noriu!) dulkintis (dulkintis!), yra ganėtinai smerktina, bet kodėl gi būtinai *ją*? Argi nepakanka tūkstančių kitų niekingų pizučių, kurias galėčiau išbaksnoti? O padariniai! Niekad negali žinoti, kas gyvena šitame puošniame namelyje Berlyno pakraštyje! O kas, jeigu jos tėtukas yra koksai kritiškai nusiteikęs ir tarptautinę šlovę jau pelnęs menininkas? Juk tokių istorijų Vakarų leidiniai tik ir laukia, argi ne? *STASI BUDELIS IŠNIEKINA DISIDENTO DUKTERĮ*. Majoras Vunderlichas, mano tėvas ir ministras Mielkė padarytų iš manęs kotletą už *neleistinus kontaktus su priešiškais elementais*. Karjerai galas, niekas manęs net nemanytų siųsti žvejoti mikrožuvelių NATO Vyriausiajame štabe, o Ivona, patyrusi teisybę apie profesinį mano gyvenimą, užsinertų kilpą! *Iš gėdos!* Juk ji išdavė tėvo reikalą! Mano sąžinę amžinai slėgtų Ivona! Nereikia nė galvos sukti, kaip tai praverstų ideologiniam priešui! *PO STASI IŠŽAGINIMO: JI NEBENORĖJO GYVENTI!* Nesąmonė, tariau pats sau, galbūt jos tėvas visai ne *kritiškai nusiteikęs* menininkas, o tik *skeptiškas* menininkas? O gal *ne visuomet problemų vengiantis* menininkas? O gal tik *vidinėje emigracijoje* esantis skulptorius? Ir tokius niekus aš mintiju vykstant tam, ką visi sutartinai vadina *priešžaismiu*! Galop mano politinės atsakomybės jausmas taip užvaldė mane, kad net nedrįsau pagalvot apie savo pimpalą. Norėdamas laimėti laiko, atsidėjau jos kūnui, ir neįtikėtinai greitai mano nosis ėmė raustis po jos makštį. Tuomet ėmiau glamonėti jos kūną – ji išsitiesė, įsitempė ir nustvėrė mano rankas norėdama užsiversti mane ant savęs. Noriai paklusau, juolab kad nebežinojau, ką toliau veikti su jos putėn įbesta savo nosimi.

Ir tuomet ji ištarė tai, ko jai nederėjo sakyti, tuos tris lemtingus žodžius, ne, ne *tuos* tris žodžius; ji sukuždėjo: „Padaryk, kad man skaudėtų!“ Vaje, to man buvo per daug, suprantat, širdyje jau buvau susitaikęs, kad išdulkinsiu angelą, bet padaryti, kad jai skaudėtų, vadinasi, teoriškai įrodyti jai savo *meilę* – ne, šito man buvo per daug! Atsisėdau ant lovos krašto ir pabandžiau rimuoti. *Padaryk man, kad skaudėtų. Padaryk man, kad skaudėtų. Padaryk man, kad skaudėtų.* Suradau po apklotu jos ranką ir spustelėjau, bet ji neatsiliepė. Tik gulėjo sumerkusi akis, ir aš nė nenutuokiau, kaip viskas būtų buvę.

Ką gi tai reiškia: *Padaryk man, kad skaudėtų*? Misteri Kicelšteinai, ar Jūs suprantat, kad tą akimirką manyje viskas apsivertė? Tai gal man ją iki kraujų apdraskyti? Primušti? Sukandžioti? O gal ji geidžia, kad išsukinėčiau jai sąnarius? Jutau, kad nieko panašaus neįstengsiu padaryti.

Aš pakilau, apsirengiau ir išėjau.

...buvo pusė penkių ryto, jau brėško, o aš žinojau, kad mano gyvenimas suknistas. Po mano kojomis girgždėjo žvyras, aušo apniukusi diena, sodo varteliai nė negirgždtelėjo, ir aš net neatsisukęs nuėjau. Šis pasaulis buvo sklidinas poezijos, daiktai kalbino mane, viskas buvo mano malonumui – tik aš buvau aklas aklas aklas. Neregėjau nei aušros, nei švelnių samanėlių ant tvoros statinių, metų laikų kaitą ir saulėtekių palaimą mieliausiai patirdavau tik kine. Oro kvapas ir lietaus klanų formos man nė iš tolo nerūpėjo. Dangus nusidažė tam tikra spalva (gal tai vadinamoji *pastelinė*? Ar pilkšva? Ar *švelniai rausva*? Tik ne žydra, tuo buvau tikras, dangaus *mėlynumą* net aš atskirčiau); taigi dangus buvo nusidažęs tam tikra spalva, betgi, Dieve mano, jis *kasdien* koks nors būdavo, tai juk nebuvo *kas nors ypatingo*. Esama žmonių, kurie kvaršina galvas, kokiu gyvūnu jie buvę aname, ankstesniame gyvenime arba kokia gėle norėtų tapti būsimajame. Esama žmonių, kuriems debesio forma primena veidą ar pasakų būtybę ir kurie išsigalvoja nepamatuotai perdėtas istorijas. Šalia autobuso stotelės gulėjo suvažinėta katė šlapiu sudraskytu kailiuku, išsiviepusiu snukiu, bet man į galvą atėjo tik tokia mintis: kritusių gyvių negalima liesti, gresia pavojus apsinuodyti. Man svetimi ir žmonės, liejantys džiaugsmo ašaras. Viskas turi savo tvarką. Kodėl ji taip kuždėjo: *Padaryk man, kad skaudėtų!* Nieko nesupratau, visiškai nieko. Buvo pusė penkių, brėško rytas, o aš suvokiau, kad mano gyvenimas suknistas, ir jei pasaulis galėtų rėkti, tai nuo tos dienos sulig kiekvienu mano žengtu žingsniu jis būtų pavymui klykęs: *Prarastas! Prarastas! Prarastas!*

Šešta dalis. TRIMITININKAS, TRIMITININKAS

Vunderlichas dažnai primindavo, kad mes privalome: A – prasismelkti į priešo vidų, kad B – įspėtume iš anksto jo veiksmus, ir kartą ant Grabso rašomojo stalo aš aptikau nusiklausyto telefoninio pokalbio nuorašą, kur Individualistas buvo tituluojamas „vištų dulkintoju". *Vištų dulkintojas?* – nejučia paklausiau savęs. Kas tas *vištų dulkintojas*? Ką tai reiškia? Kaip suprasti – tiesiogine prasme ar kaip metaforą? Kaip *Individualistas* pelnė tokį vardą? Galbūt ir aš, tapęs vištų dulkintoju, sugebėčiau dar geriau prasismelkti į priešo vidų, dar greičiau įspėti jo veiksmus? Gal tuomet man nušvistų akys, galbūt išvysčiau daiktus visai kitoje šviesoje, galbūt įstengčiau suprasti priešą? Taip pasvarstęs, savaitgaliui nusipirkau visą broilerį, kurį net nepasitaręs su savo viršininkais panaudojau sekso reikalams. Kad Vunderlichas mums primindavo, jog prasismelkimas į priešo vidų esąs: A – ne visuomet toks jau lengvas ir B – tam būtinas ypatingas charakterio tvirtumas bei C – aiški klasinė pozicija, suteikianti mums imunitetą nuo: A – tam tikrų irzlių žodžių ir B – tam tikro priešiškos argumentacijos loginio uždarumo, aš prisiminiau tik po to. Gal aš pernelyg toli nuėjau? Ar charakterio tvirtumą ir aiškią klasinę poziciją nuo maisto produktų pievartavimo skiria neperžengiama praraja? Ką čia pasakytų Zygfrydas Šnablis? Ar jo knygoje „Vyras ir moteris" nagrinėjami vyro ir broilerio santykiai? Trečioje šios knygos dalyje („Lytinio gyvenimo variantai ir iškrypimai"), devintame skyriuje („Nukrypimai nuo lytinio gyvenimo normų"), keliomis eilutėmis užsimenama apie *zoofiliją*, tokią *deviaciją*, į kurią autorius

nenorįs pernelyg gilintis, kad skaitytojas nenuobodžiautų, – taip ten buvo rašoma. O ir *apsigimę fetišistai* su jų *sunkiai įgyvendinamu potraukiu sunykusioms galūnėms* minimi tik puse lūpų. Užtat plačiai, su užmoju Šnablis rašo apie *pedofiliją*, tuo tarpu apie *nekrofiliją* nėra nė žodžio (nors skyrelyje apie *sadizmą* nenutylima nei apie *iškrypėlišką nužudymą išžaginant, žudymą siekiant seksualinio pasitenkinimo)*. Paskui dar ten buvo *petingo* mėgėjai, mėgėjai stebėti *kitų lytinius santykius* ir *ekshibicionistai*... Misteri Kicelšteinai, man išsisklaidė visos abejonės – *ištvirkavimas su broileriu* išsprogdina devintą skyrių! Aš tai dariau *su gyvūnais*! *Su negyvais* gyvūnais! Negyvais gyvūnų *jaunikliais*! Kurie jau buvo netekę galvos! Taigi su luošais! negyvais! jaunikliais! *Ketvertas* perversijų iškart! Be to, trys perversijos tokios įmantrios ir šlykščios, kad savo pavyzdiniame moksliniame veikale apie seksą Zygfrydas Šnablis apie jas beveik arba visai neužsimena. Ką aš padariau! Jeigu tai iškiltų aikštėn!

Kai per tarnybinį posėdį, dieną prieš suimant *Individualistą*, Vunderlichas paklausė manęs: „Ar tau ką nors sako žodžiai – *viršutinė laiptų aikštelė*?“, aš jau išvydau save atvestą į ministro kabinetą bausti. Aš taip ir nujaučiau – jie seniai žinojo apie mano onanizmo seansą, tiktai niekuo neišsidavė. Tik iš kur? Nejau ištisas savaites stebėjo mane, ar nesugrįšiu slapčia į Dešrininkės namus, savo nusikaltimo vietą? Ar rado liudytojų, savo akimis mačiusių, kaip aš tą nelaimingą naktį su praviru klynu klaidžiojau po miestą? Nuo to laiko, kai nusiverčiau nuo laiptų, onanizmą priskyriau prie gyvybei pavojingos seksualinės praktikos – grėsė nusisukti sprandą! – todėl jau niekad ir niekur (ne tik tamsiose laiptinėse!) nebesitaškiau milijonais gyvybių. Ar dėl to negalėčiau tikėtis lengvinančių aplinkybių?

O i l ė. Ar tu jau esi kada nors dalyvavęs akcijoje *Viršutinė laiptų aikštelė*?

A š. Mhmmm...

G r a b s a s. Kur jau ne, kur nežinos!

V u n d e r l i c h a s. Tai rytoj tu tai padarysi, gerai? Viršutinė aikštelė, aišku?

Aš visiškai nesupratau, kaip galėsiu suimant *Individualistą* dar ir onanizuotis. Vunderlichas pridūrė: „Bandymo pabėgti sutrukdy-



mas". Gal jis moka skaityti mintis? Tik kaip jis įsivaizduoja bandymo pabėgti sutrukdymą? Gal *Individualistas* turėtų paslysti ant mano mikrožuvelių? Ar egzistuoja koks nors ryšys tarp Vunderlicho įsakymo dirgintis ir girdo, kad daugelis suimtųjų yra priversti pasirašyti, kad susižeidė „krisdami nuo laiptų"? Gal jie nusivertė nuo specialiai tam paruoštų laiptų? Ir man dabar pavesta paruošti laiptus specialiai *Individualistui*? Kaipgi aš čia ir vėl ničnieko nežinau? Kaipgi taip? Bet galbūt Vunderlichas nė *nenujautė*, kad aš į viršutinę laiptų aikštelę pakylu dažniausiai tam, kad ištrėkščiau savo mikrožuveles į apatinį aukštą? Tuomet bėgti bandąs Individualistas, pasileidęs laiptais aukštyn, būtų pritrenktas išvydęs ten besionanizuojantį Stasi darbuotoją! Ir norėdamas išsipirkti, aišku, viską išplepėtų Vakarų leidiniams! *STASI TERORAS RYTŲ BERLYNE: SUIMTAS DISIDENTAS VAROMAS PRO BESIONANIZUOJANTĮ EKSHIBICIONISTĄ!* Ką pasakytų mano ministras, išvydęs šitokią antraštę savo spaudos aplanke? Socializmo patrauklumo menkinimas! Žmogaus teisių ekspertų klyksmai! Mūsų derybų delegacijos pozicijų silpninimas! Nusiginklavimo varžybų žlugdymas, Trečiojo pasaulinio karo pradžia! O, misteri Kicelšteinai, kad aš nuolat galvočiau apie padarinius! Kad aš tik apie padarinius galvočiau! Esu gramatinių konstrukcijų meistras – jos prasideda tariamąja ir pereina į tiesioginę nuosaką. Kad tai būtų tik formuluotė! Deja, aš taip pat ir *galvoju*! Jei nesuvokčiau Vunderlicho užuominos apie viršutinę laiptų aikštelę, ir Individualistas bando sprukti, tuomet užklumpa mane smaukant savo kuolą ir išpirktas, žinoma, apie tai informuoja Vakarų leidinius, o šie jau pasirūpina riebiomis antraštėmis, kurios menkina mūsų respublikos orumą ir galią, o šiais įtemptais laikais tai atsiliepia ir taikos reikalui...

– Tai man reikės... ko nors papilti, kad būtų slidu? – paklausiau Vunderlichą jau važiuojant suimti *Individualistą*.

– Nebūtina, – atsiliepė Vunderlichas, ir nepraėjus nė dešimčiai minučių jis ir Grabsas jau vedėsi *Individualistą*, kuris individualizmo turėjo tiek pat kiek Vunderlichas įstabumo. Ne Džimis Hendriksas ir ne Karlas Lagerfeldas. Eilinis veidas, toks nenusakomas, kad po valandėlės aš nesugebėčiau atkurti jo fotoroboto ir šiandien nebeat-

pažinčiau sutikęs gatvėje. *Rafinuota maskuotė!* – iškošė Oilė pro sukąstus dantis. Savaitgalį su aliuminio folijon įvyniotu broileriu sėdėjau miesto traukinyje ir suvedinėjau savo istorinės misionieriškos veiklos Stasi tarnyboje balansą: *Individualistas* buvo suimtas, kada nors (anksčiausiai po metų) bus išpirktas, ir tai į gera išeis valstybės devizų fondui. Vis šis tas. O dar? Kad vienas kitas išsigąs? Sutinku, kas būtinai nori bijotis mūsų – Vunderlicho, Grabso, Oilės ir manęs, – tas bijos... Bet kad mes išmokytume bijoti – ne, būtų per daug garbės. *Šalyje viešpatauja ramybė ir tvarka.* Taip, žinoma. Tai mes palaikom ramybę, jie palaikė tvarką. Niekuo dėtų piliečių skaičius jau baugino. Jeigu kaskart vis daugiau žmonių leidžiasi įbauginami nuolatos švelnėjančiomis bauginimo priemonėmis – tai ką mes netolimoje ateityje už devizas pardavinėsime Vakarams? Nejau tai nepataisoma eiga, jei visi mūsų bijo ir niekas nebegali būti suimtas ir parduotas?

– Taip, tai darosi problema, – patvirtino Vunderlichas, kai aš jį apie tai paklausiau. – Bet *jeigu* sumažės devizų, tuomet pablogės ekonominė padėtis. Pablogės ekonominė padėtis, padaugės prašymų bei reikalavimų išvykti. Tokie pareiškimai prieštarauja įstatymui – Baudžiamojo kodekso 213-asis paragrafas, tai kenkimas valstybinei veiklai. Už tai gresia kalėjimas, taigi vėl atsiras kalinių parduoti. Viskas čia veikia pagal švytuoklės dėsnį.

– Tai yra neigimo neigimas, – įsiterpė Oilė.

– O užvis geriausia, – kalbėjo Vunderlichas, – kad būsimieji mūsų kaliniai, savaime suprantama, savo prašymuose išvykti nurodo ir pavardę, ir adresą. Jie gali laukti metų metus, o mes galime planingai suiminėti.

Reikia pripažinti: tasai 213-asis paragrafas buvo tiesiog nepaprastas. Kokiam nors buvusiam būsimajam Nobelio fizikos laureatui 213-asis paragrafas piršte pirštų analogiją su *perpetuum mobile*. Argi aš, praleidęs beprasmius metus Stasi, per kuriuos prisidėjau tik prie vienui vienintelio potencialaus devizų fondo gausintojo arešto, negalėjau būti apdairiai supažindintas su devizų problema? Argi mano ministras negalėjo kokiu nors būdu parodyti, kad iš manęs laukia genialių idėjų, kaip reikėtų padidinti devizų įplaukas? Jis ir davė



tokius ženklus, misteri Kicelšteinai, aš juos puikiai supratau ir be perstogės sukau galvą mintydamas apie dar neišsemtus devizų šaltinius. Net tokiam genijui kaip aš tai buvo kietas riešutėlis. Vakarų valiuta jau buvo paverstas donorų kraujas ir atliekų importas, politiniai kaliniai ir alimentų išieškojimo bylos. Tik vieną šeštadienio vakarą – nors tai buvo draudžiama – per televiziją žiūrėjau Vakarų laidą „Lažinamės, kad..." ir išgirdęs žiūrovų salei paskelbtą lažybų sąlygą „Lažinamės, kad jums nepavyks užkelti į šią sceną penkiasdešimties triračiais lekiojančių gaisrininkų, ant kurių triračių vairų tupi po tūtuojančią papūgą", pareiškiau: *Lažinamės, kad jūsų stoties matomumo ribose neatsiras nė vieno, kuris vienu metu sugebėtų užsiimti keturiomis perversijomis!*

Kokia idėja! Fabrikuoti autorinių teisių saugomas perversijas ir eksportuoti jas už devizas! Kas, jei ne aš, buvau pašauktas perversijoms kurti! Po pirmo smagaus ir greito pasidulkinimo aš susigriebiau gonorėją (ką susigriebsiu kitąkart? AIDS?), pamilus iš širdies, jis nepakilo (fenomenas, kuris specialiojoje literatūroje apibūdinamas kaip didžiausias sielos katarsis), masturbuodamasis susilaužiau kaulus (kitąkart gal nusilaušiu sprandą), o prievartavimas, deja, yra baustina akcija! Mano lytinis potraukis galėjo atsimušti į įstatymo barjerą! Grėsė procesai! Ką jau kalbėti apie kitus teisinius atvejus, kurių aš – būtent aš! turėdamas tokias perspektyvas! – neturėjau teisės pamiršti: kad ir tėvo besišaukiančio kūdikio riksmo. Teismas sumaišys mane su purvais – teisėjas, griausmingu balsu svaidydamas kaltinimus, pirštu rodys į nusiminusią moterį, meiliai apglėbusią klykiantį gniutulą.

...Ne, misteri Kicelšteinai, *dulkintis* yra skirta normaliems žmonėms, o aš norėjau tapti minėtojo devinto skyriaus auklėtiniu, veržte veržiausi į *lytinio gyvenimo užribių* urvą! Ištirti jį visą su savo skvarbiu, švytinčiu deglu! Aš suprantu, ką reiškia būti pašauktam: užuot tapęs Nobelio premijos laureatu, pasirinksiu istorinę misiją – tapsiu Didžiuoju iškrypėliu palikdamas pavojingą gyvybei, grasantį kaulų lūžiais ir teisiniu požiūriu rizikingą lytinį gyvenimą nuošaly. Taigi aš įsikibau į devintą skyrių, misteri Kicelšteinai, tai buvo priešpaskutinis anos knygos skyrius! Matot, kaip toli nusikapsčiau! Visą-

laik siekiau pakilti kuo aukščiau! Po jo ėjo dešimtas skyrius, skirtas vien homoseksualizmui. O ankstesniame, aštuntame skyriuje, tiesa, pačiame jo gale, buvo kalbama apie *savęs patenkinimą*, šitai aš jau išmaniau.

Zygfrydas Šnablis devintą skyrių pradeda tokia pastraipa: „Reiškiniai, kuriuos nagrinėsime šiame skyriuje, dar visai neseniai, o iš dalies ir šiandien, buvo apibūdinami kaip *perversijos*". Toks pirmasis šio skyriaus sakinys.

Šnablis vartojo delikatesnę sąvoką – *deviaciją*; galimas daiktas, koks funkcionierius septintajame ar aštuntajame partijos suvažiavime buvo viešai paskelbęs, kad socializmas perversijoms išmušė iš po kojų socialinį pagrindą, – aš to nežinau. Tokiam ekstremistui kaip aš šitos deviacijos rodėsi pernelyg miesčioniškos (Jūs gi žinot – dvidešimties metų, o jau priešpaskutinė stadija), joms stigo šoko, bedugnės pojūčio. Netgi mano pati pirmoji perversija buvo pernelyg smarki devintam skyriui! Zygfrydas Šnablis privalės rašyti vienuoliktą skyrių! Ir pirmasis sakinys ten skambės taip: „Reiškiniai, kuriuos nagrinėsime šiame skyriuje, dar visai neseniai – o būtent nuo Klauso Ūlcšto eros pradžios – privalo vėl būti traktuojami kaip *perversiniai*". Puiku! Su savo perversijomis įeisiu į istoriją! Aš pasieksiu, kad šaliai nebestigtų devizų! Išgarsėsiu kaip Katarina Vit!

Abejojate, ar perversijos atras sau rinką? Tuomet Jūs nežiūrite pramoginių diskusinių laidų! Kokios rinkos analizės Jums dar reikia? Vartant *Quelle* katalogą, nepriekaištingai besišypsančios Vakarų moterys tave, tiesa, įkaitina, bet tose pramoginėse laidose noras santykiauti su Vakarų moterimis ima zvimbti kaip įsuktas vilkelis. Laukiu tos dienos, kada žlugs paskutinis tabu: *seksualinė nuobodybė vestuvių naktį*. Gašlumas žadinamas kasdien, visais įmanomais būdais, tik išgirdę apie sekso turizmą, žmonės ima raukyti nosis. Girdi, tai, kas gera tavo pimpalui, tau pačiam nevalia. Buvau jau susigyvenęs su tokia dvilype padėtimi – kol atradau perversijas. Mano kūriniai, ateitin nukreiptos ir pasaulinės rinkos konkurenciją atlaikyti įstengiančios perversijos, turėtų išsivaduoti iš šio sudvisusio vaizdavimo, norėčiau sumesti ką nors šviežio, lengvai virškinamo. Perversijos visiems! Perversijos galėtų tapti pobūvių pašnekesių tema arba nuo-

monę formuojančių pokalbių gija, ir tik atsiradus tiek pripažintų perversijų, kiek esama kreditinių kortelių savininkų, galėsiu teigti, kad rinka jau prisotinta.

Misteri Kicelšteinai, aš didžiai vertinu faktą, kad mano perversijos socializmui padės nugalėti. Mano tyrimų sritis buvo kebli; niekur nebuvo aiškinamas socializmo ir perversijų santykis. Kaip Jums patinka tokia dialektika: *socializmui reikia perversijos, perversijai reikia socializmo!* Širdis juokiasi, ar ne? O, aš tai žinau, kaip skamba kampanijų varpeliai! Akimirką pamąsto apie slaptažodį ir nuolankiai pritaria tokiems šūkiams: *Mano darbo vieta – mano kovos už taiką vieta* arba: *Kas pasiekta – dar ne viskas, ką galima pasiekti*, arba: *Geras tik toks socializmas, kokį mes jį kasdien kuriame*. Niekad nė neketinau atsižadėti esminių socializmo teiginių, kruopščiai knebinėjau perversijas, kurioms visiškai nederėjo drovėtis socialistinės savo prigimties. Siekiau laikytis linijos kaip televizija ir būti padorus kaip masių portretas. Šiukštu mažą mergytę saldainiais vilioti į rūsį. Demonstratyvia mano tyrinėjimų sudėtine dalimi tapo *Naujo tipo kartoteka* – dėžutė su kortelėmis, į kurią, panašiai kaip į dienoraštį, rašiau ir kroviau savo tyrinėjimų duomenis. Ilgai būtų trukę, kol būčiau tapęs perversiškiausia perversija, bet turėdamas galvoje užduoties svarbą (tik pagalvokite apie potencialią rinką), tariausi privaląs iš pradžių pasirinkti vienišo tyrėjo kelią ir kantriai tobulinti savo perversijas. Vėliau, kai mano tyrimai pasistūmės priekin taip smarkiai, kad niekam net nešaus į galvą, ar suteikti man klasiko vardą, ar ne, prezentuosiu savo atradimus ir įdiegsiu juos industriniu būdu. Galvojau apie Henrį Fordą ir jo viziją „Automobilis – masėms", galvojau apie Stivą Džobsą ir jo viziją „Kompiuteris – masėms". Aš turėjau savo viziją: „Perversijos – masėms!"

Laikas, kurį buvau numatęs palikti savo nuo visų atskirtą studijų kamarėlę ir su rezultatais pasirodyti viešumoje, turėjo būti 2005-ieji. Mat kaip tik 2005-aisiais šimtmečio jubiliejus minės trys žymūs veikalai: Einšteino visuotinė reliatyvumo teorija, Froido „Trys traktatai apie seksualinę teoriją", kūrinys, kuriame perversijoms – jas Froidas ir vadina *deviacijomis* – skiriama nemažai vietos, ir Lenino „Dvi socialdemokratijos taktikos demokratinėje revoliucijoje" – revoliu-

cinės teorijos veikalas, kuris ir šiandien dar taip dažnai cituojamas, o nurodant šaltinius trumpinamas iki „Dviejų taktikų..." Mano rezultatų paskelbimas 2005 metais būtų Einšteino, Froido ir Lenino išaukštinimas. Jau vien Einšteino genialumo pakaks, kad mano veikale gražiai įsiderintų Froido tyrimų objektas ir Lenino priesakai. Beveik visų revoliucinių kūrinių pavadinimai yra nerėksmingi; mano kūrinys, išsaugodamas lenininį priesaką, turėtų vadintis „Dvi praktikos". Jam pasirodžius, iškart greitai parašysiu porą populiarių, bestselerio tipo knygų („Keliai į perversiją", „Nauji keliai į perversiją", „Keliai į naująją perversiją"), organizuosiu savaitgalio mokymus ir individualiai konsultuosiu viso pasaulio filialuose. Kaip Holivudas yra tapęs pramogų industrijos sostine, taip Berlynas taps perversijų industrijos metropolitu. Kur kitur, jei ne čia, mieste su mirties juosta, po kuria kas penkios minutės pradunda metro traukiniai, yra tikrieji perversijos namai! Aš pats tapsiu vietiniu studijos bosu, ir jeigu mano ūkio šaka pasieks bent dešimtadalį Holivudo apyvartos, gausiu Nobelio premiją už ekonomikos laimėjimus.

Aš dariau tai ne tik su tuo *vienu* auksaspalviu broileriu. Dabar jau kiekvieną savaitę nusipirkdavau broilerį ir išnagrinėdavau jį visą, eksperimentuodamas ir naudodamas įvairias pozas bei kontaktus. Rinktiniai mano perversijų potyriai yra aprašyti ir sukaupti *Naujo tipo kartotekoje*. Šis socializmui gelbėti skirtas tyrimų objektas buvo toks slaptas, kad net Stasi neturėjo teisės apie tai žinoti. Vėliau *Naujo tipo kartoteka* išvengė žmogaus teisių gynėjų konfiskacijos, o kai buvo atverti archyvai, nacija apstulbo patyrusi apie, na, tarkim, *bandymų apšmeižti rinkinį*, kuriuo naudojantis buvo galima bet kada apjuodinti kokį nori pilietį – bet apie manąją *Naujo tipo kartoteką* niekas nieko nė nenujautė. Remdamasis įstatymu, privalėčiau ją perduoti *Federaliniam Stasi dokumentų valdybos įgaliotiniui*. Jo žinioje buvo šimtas aštuoniasdešimt kilometrų medžiagos, tačiau manieji dvylika centimetrų būtų buvę *ypatingi*; kad ir ką sakytum, čia nagrinėjamas net toksai klausimas kaip: „Ar valgytini seksualiai vartoti maisto produktai?" Galbūt *Naujo tipo kartoteka* ir nėra pačių aktualiausių duomenų bankas – ar jau pamiršote *Guillaume* aferą? – bet riebios antraštės ji vis dar verta: *SLAPTIEJI STASI SEKSO EKSPERIMENTAI! DR.*

ŠNABLIS: „KOKTU“!

Kita mano perversija buvo lūpų pakaitalas – pradinėje fazėje pavadinau ją *Fellatiomat I*. Du tąsūs gyvūnai – du maži drambliukai iš rausvos cukraus vatos, minkšti kaip *svilarožė* – pakaitinami ant elektrinės viryklės nustačius kaitinimo laipsnį 1 arba 1,5 ir suminkomi į du vikšrus – jie man tiko kaip viršutinė ir apatinė lūpos. Suimdavau juos tarp abiejų rankų nykščių bei rodomųjų pirštų, šitaip išgaudamas *burną*. Judinant pirštus, krutėjo ir lūpos. Su tokiu pakaitalu aš ir sužiaumojau broilerį – vieną kartą, kitą. Tai buvo paprasčiau nei valgyti su lazdelėmis. Bet, šiaip ar taip, jutau, kad čia dar esama šio to netikro. Tai nebuvo kelrodis perversijų istorijoje. Kas pasiekta, dar ne viskas, ką galima pasiekti. Aš juk siekiau įsitvirtinti pasaulinėje rinkoje. Kokį triuką sugalvoti norint pakerėti Mėlynojo pasaulio mases? Ko jos tikisi? Kas jas žavi? Pavyzdžiui, Džordžas Bušas, kalbos bandymus mėgusio prezidento įpėdinis, savo lozungu pasirinko posakį *Ready my lips: No new taxes!* Ir su šiuo *Ready my lips* tampi svarbiausias Mėlynajame pasaulyje? Tai gal ir man?.. Kita vertus, maniau, kad būtų pernelyg nepatogu, jei daryčiau savo eksperimentus per atstumą, iš Baltųjų rūmų, turėjau dėl to skrupulų; be to, visuomet troškau tvirtai remtis socialistine baze. Tuomet aš jau buvau *Golmo aukštosios teisės mokyklos* studentas, mokiausi Stasi akademijoje ir per paskaitas drauge su referentu šnabždėdavau tekstą prie lūpų pridėjęs nykščius. Šitaip patirdavau lūpų krutėjimą ir pajusdavau tas teksto vietas, kurios plūstelėdavo į mane intensyviu jauduliu. Aš sugalvojau sau užduotį! Neleidau laiko veltui! Savo lūpų judesius skyriau milijonams Vakarų vyrų gilių ir kotų. Deja, viskas nuėjo perniek – paskaitose girdėdavau visai netinkamus, negeidulingus, pro sukąstus dantis iškoštus žodžius. Mane žavėjo vizija, kad suėjus šimtmečiui nuo visuotinės raliatyvumo teorijos, „Trijų traktatų apie seksualinę teoriją“ ir „Dviejų taktikų...“ pasirodymo milijonai Mėlynojo pasaulio vyrų, prieš patirdami begalinę palaimą, panorės išgirsti kreipimųsi iš realiai egzistuojančio socializmo, – tačiau tam tinkamų nebuvo. *Reads my lips*, misteri Kicelšteinai: *priešiški, negatyvūs elementai, partijos Skydas ir Kalavijas, marksizmas-leninizmas.* Ir taip toliau – tik *staccato*. Testipręja kastracijos baimė. *Draudžia-*

mas ryšio priėmimas buvo vienintelis pakenčiamas dalykas; fantastinė lūpų motorika, užtat ritminiu požiūriu neįmanoma vartoti. Kai per vieną psichologijos paskaitą mes išgirdome apie IB charakterių tipus, mano mintys nuklydo toli ir nusileido prie vienintelio IB, su kuriuo man kitados teko turėti šiokių tokių reikalų: prie IB Katalogas, moters iš *Quelle*, kuri, misteri Kicelšteinai, man girdint, telefonu – *read my lips* – pasakė: *Simone de Beauvoir*. Atkreipkite dėmesį į apatinių veido raumenų dinamiką! Tiesiog akrobatika! Švelniai sruvenanti ritmika! Rafinuotas įsiurbimo efektas! Tai bent! Moteris, kuri visa tai daro *(sic!)* prancūziškai. Apie tai aš visuomet svajojau. Atsistojęs priešais veidrodį, ar-ti-ku-liuo-da-vau *Simone de Beauvoir*, studijavau lūpų judesius ir bandžiau juos mėgdžioti cukraus vatos lūpomis. Ištisas savaites, krutindamas pirštais, vargau versdamas tas rausvas lūpas išmokti tarti *Simone de Beauvoir*.

Neabejoju, kad ši perversija pranoko *Fellatiomat I*; tad naująjį savo projektą pavadinau *Fellatiomat 2005*. Dar prieš pradedant studijuoti Teisės mokykloje, Vunderlichas mane patikino, kad *Spaudos platinimo tarnybos Bendrojo atsiskaitymo skyriuje* visuomet būsiu laukiamas svečias, jeigu tik kiltų kokių nors problemų. Todėl galėjau iš jo paprašyti diktofono ir klavišinio mikrofono, su kuriais aš nuėjau į tą biblioteką ir iš *Quelle* moters įsirašiau *Simone de Beauvoir* originalą. Ant užsakymo lapelio užrašiau *Simone de Beauvoir* ir paprašiau ją: ar negalėtumėte pasakyti, kaip tariamas šis vardas? Klausimais „Kaip sakėte?“ ir „Kaipgi?“ priverčiau triskart ištarti *Simone de Beauvoir* ir įsirašiau į juostą. Išrinkau mano gašlumą labiausiai žadinantį variantą ir paprašiau Vunderlichą, kad šis įrašų studijoje užsakytų visą juostelę vien šito *Simone de Beauvoir*. Man tai atrodė kaip psichinis teroras – operatorius, aišku, pamanys, kad jau pamišo, be galo krašto girdėdamas tuo pačiu balsu tariamą *Simone de Beauvoir*. Bet Vunderlichas buvo sužavėtas ir pranašavo man didžią ateitį. Savaitgalį paspurkęs, patogiame bute Helersdorfo daugiaaukščiame su nusmauktomis kelnėmis nuvirtau ant lovos, įjungiau tą begalinę kasetę ir dirbtinėmis lūpomis ėmiau spaudyti savo giles ir kotą. Be to, įjungiau chronometrą; laiką įrašiau į *Naujo tipo kartoteką*. Žinoma, negalėjau būti tikras, kad kambaryje nėra *blakių*, nes ministras



Mielkė, siedamas mano ateitį su didžiais dalykais, savaime aišku, galėjo norėti patirti apie mano gyvenimo būdą, taigi, aišku, nesitikėjau, kad mano karjera sužėrėtų, jei jam būtų pateiktas toks pasiklausymo protokolas, iš kurio paaiškėtų, kad kiekvieną savaitgalį dvidešimt minučių klausausi kasetės, kuri be perstogės ar-ti-ku-liuo-ja kažkokios prancūzų intelektualės vardą. Todėl išbandydamas *Fellatiomat 2005*, visuomet dirbdavau su ausinėmis. Kitomis savaitės dienomis gyvenau Teisės mokyklos bendrabutyje, keturiems skirtame kambaryje su dviem dviaukštėmis lovomis. Mano kambario bičiuliai nė nenujautė, kad šalia jų gyvena būsimoji perversijų žvaigždė. Šnablis rašo, kad dauguma iškrypėlių yra socialiai prisitaikę prie aplinkos ir nekrinta į akis. Aš buvu *labai* prisitaikęs ir *visai* nekrintantis į akis – ar tai įrodymas, kad esu *itin* perversiškas? Karštligiškai mąsčiau apie naujas perversijas. Troškau tapti neišsenkamu perversiškų idėjų šaltiniu. Galop netgi išsižadėjau savo ilgai puoselėtos vilties, kad vieną dieną ministras Mielkė, majoras Vunderlichas ir koks didis asas įteiks man padirbtus dokumentus, lėktuvo bilietą į Briuselį, lieps atmintinai iškalti savo legendą ir pasiųs žvejoti NATO Generalinio sekretoriaus mikrožuvelių. *Naujo tipo kartoteka* nedavė nė truputėlio laiko žvalgytis į šalis. Ir, didžiam palengvėjimui, buvusi mano svajonė bei viltis ir dabartinė baimė būti pasiųstam pargabenti penkiasdešimt milijonų NATO generalinių sekretorių galop pavirto į nieką: per vieną kriminalinės technikos paskaitą docentas prie pakelto projektoriaus pavartojo žodį *mikrostelės*, ir man toptelėjo, kad Oilė labai panašiai tarė *mikrožuvelės* galvoj, aišku, turėdamas *mikrojuosteles*, tai yra *mikrofilmus*... Koks nesusipratimas! Teisybė, kartais išgirsdavau, kad sėklos banke būdavo supainiojami mėgintuvėliai, bet juk galėjau supainioti NATO Generalinio sekretoriaus ejakuliaciją su jo mikrofilmais. Galima įsivaizduoti, kas būtų nutikę, jei Oilė man būtų žodžiu įsakęs įvykdyti slaptą užduotį – pargabenti mikrožuveles, būčiau žūtbūt ieškojęs progos nugriebti kelis lašus NATO Generalinio sekretoriaus spermos. Kokia būtų buvusi gėda, jeigu aš, atlikęs savo misiją, būčiau atsidūręs ministro Mielkės kabinete! Vietoj lauktų dokumentų būčiau patėškęs ant darbo stalo NATO aukščiausiojo pareigūno spermą! Juk nedidelei draugų gru-

pelei jis pats paskelbė: „Verčiau iš mirties nasrų išgelbėti milijonus žmonių, nei palikti gyvą vieną banditą, kuris vėliau mus visus išžudytų“. O aš būčiau pargabenęs *penkiasdešimt milijonų* negyvėlių. Kaip būčiau galėjęs įrodyti, jog tai mūsų priešininkų lavonai, pargabenti iš anapus? Tam banditui, *kuris vėliau mus visus išžudytų*, ministras Mielkė surengtų greitą procesą! Mane nubaustų mirties bausme, o kas blogiausia – pažemintų! Teisėjas rūsčiai žvelgtų man į akis ir kreiptųsi: *kaltinamasis!*

Bet svarbiausia, misteri Kicelšteinai, štai kas: nukniaukti iš priešo *mikrofilmus* buvo senas slaptųjų tarnybų užsiėmimas – tik ką tai davė istoriniu požiūriu? Ar tai lėmė globalinę Raudonos ir Mėlynos spalvų kovą? Ne. Taigi man būtų buvę patikėti ne slapčiausi ir neatidėliojami uždaviniai, tik, švelniai tariant, būtų tekę įsivelti į slapčiausius ir reikšmingiausius sąmokslus. Aš neabejojau savo istorine misija, ir viskas, kas tik man nutikdavo, buvo neatsiejama nuo jos. Nes viską, ką tik dariau, judino pasaulį ir keitė istoriją – *vien dėl to, kad aš tai dariau*.

Jau anksčiau lyginau Baudžiamojo kodekso 213-ąjį paragrafą su *Perpetuum mobile*. Kiekvienas žino, kad joks *Perpetuum mobile* neegzistuoja. Vieną kartą vanduo viršutiniame inde baigiasi ir visas nuteka į apatinį. Kada nors nebeliks ir kalinių parduoti, mano apytikriu skaičiavimu – 2005-aisiais. Dėl mano perversijų iš *Naujo tipo kartotekos socializmas, išdažytas VDR spalvomis*, suklestės. Kai Vengrijoje buvo sudraskyta Geležinė uždanga, mano perversijos prarado visas galimybes vaidinti istoriją lemiantį vaidmenį. Netgi aš tai nujaučiau. Viršutiniame inde buvo pragręžta skylė, vanduo nebekrito ant ratų. Tačiau aš išbandžiau vieną naują perversiją. 1989-ųjų vasarą kasdien nutykindavau prie netoli mokyklos tyvuliuojančio ramaus tvenkinio ir tankiu sieteliu gaudydavau buožgalvius – jų knibždėte knibždėjo prie pat kranto. Tiek, kiek perdien būdavo bėglių, tiek buožgalvių sugrūsdavau į prezervatyvą ir užsitempdavau jį. Na, ką dabar pasakysit, pone daktare Šnabli? Matot, ir manoji *masinė sodomija* tiktų į neparašytą vienuoliktą skyrių! Išprievartautų buožgalvių skaičius vis didėjo. Kuo labiau augo pabėgėlių banga, tuo daugiau šių gyvių knibždėjo apie mano trimitą. Tikriausiai visame



Stasi aš buvau vienintelis, taip nuoširdžiai simpatizavęs bėgliams.

Paaiškėjo, kad mano tėvas tetvers vos kelias dienas; man paskambinusi motina pranešė – *mūsų tėvas* mirštąs. Jis ką tik parvežtas iš ligoninės, kur jam buvo prapjautas pilvas, bet išvydus, kad jokios vilties nebėra, tuojau pat vėl užsiūtas – metastazės išsiplėtusios pernelyg toli, o virškinimo trakte išsikerojęs toks auglys, kad tėvas negali iškakoti susikaupusio jame šūdo. Būklę blogina netgi ryjami karkalai. Jam grėsė visam virsti šimtą dešimt kilogramų sveriančiu ir su pižama lovoje drybsančiu šūdo gabalu. Vienintelė išeitis – ničnieko neimti į burną, bet tada jo laukė bado mirtis. Jis tegalėjo rinktis vieną iš dviejų – arba padvėsti, arba nusprogti. Jis nebepratarė nė žodžio.

Jis numirė, o aš po šiai dienai vis atsidaužiu į mūsų bute paliktus jo pėdsakus – mažytes, neįmantrias konstrukcijas bei įrenginius iš raktų žiedų, valo ir apskritų tarpuveržlių. Visiems šiems niekdarbiams būdinga tai, kad jie buvo arba turėjo būti nepastebimi ir nematomi. Tam tėvas negailėjo pastangų. Dvidešimties centimetrų telefono kabelį jis užmaskavo kilimo krašteliu, nors teko stumtelėti nuo sienos visą sieninę spintą. Spintos antresolių dureles, kurias mes varstydavome du ar tris kartus per metus ir kurios visuomet atsidarydavo pačios, jis užsandarino, bet ne įspraustu popiergaliu, o magnetu, kuris buvo taip rafinuotai paslėptas, kad jį galėjai atrasti tik žinodamas čia tokį esant. Miegamajame aptikau mįslingą meškerykočio valą – spėju, jog tai buvo speciali konstrukcija, kad nesikeldamas iš lovos galėtų uždaryti kambario langą. Vis dar randu daiktų, kurių paskirties neįstengiu įspėti: štai pora ant dešimties centimetrų ilgio juostelės kyburiuojančių vinių, veidrodėlis vidinėje šiukšliadėžės dangčio pusėje. Arba centrinio šildymo vamzdis (uždengtas, aišku, skydu), vienoje vietoje kažkodėl apvyniotas folija. Ar Jūs įstengtumėte pats sau paaiškinti, kokią tai gali turėti *prasmę*?

Lig šiol nenutuokiu, ką jis per dienų dienas veikdavo. Ir mano motina nežinojo. Kai ji pabandė gauti leidimą laidoti tėvą Socialistų kapinėse Frydrichsfelde – šitaip ji tikėjosi gauti funkcionierių našlėms skiriamą padidintą pensiją, paaiškėjo, jog maža ką konkretaus tegali pasakyti apie jo veiklą, kad įstengtų svariai pagrįsti savo pre-

tenziją. Uždirbdavo tėvas labai gerai. Praėjus daug laiko po jo mirties, kažkuris laikraštis paskelbė 1987 metų Stasi darbuotojų atlyginimus pradėdamas tais, kurie gaudavo iki šimto tūkstančių markių per metus. Tėvas į pirmąjį trišimtuką nepateko, buvo kiek žemėliau. Tik neklauskite, už ką jam mokėjo. Spėju, kad jis buvo susijęs su spaudos informavimo priemonėmis. Jam mirus, propagandoje ėmė dėtis keisti dalykai: pirmuosiuose visų laikraščių puslapiuose pasirodė pranešimai apie stulbinančius mūsų mokslininkų laimėjimus branduolinės fizikos tyrimų srityje – dabar jiems pavykę atlikti branduolio sintezę šaltuoju būdu. Laikraščiuose galėjai aptikti ir *Mitropos** kelnerio nuotykį – mat kažkoks neaiškus žmogėnas kelneriui pasiūlęs užrūkyti cigaretę su mentolu, ir šis nė nepajutęs, kaip iš Budapešto atsidūręs Vienoje, kur tik po visokiausių nuotykių šiaip ne taip ištrūkęs. Tėvui gyvam esant, tokių istorijų spaudoje nebūdavo, tik tai dar toli gražu joks įrodymas, kad jis iš tikrųjų darbavosi propagandos srityje. Bet stovyklaudamas aš vis dėlto išgirdau, kad kažkada kažkas iškėlė kažkokį pionierių į žurnalo viršelį! Čia ratas ir užsidaro, nes vasaros stovyklų informacijos visuomet būdavo pačios patikimiausios. Bet juk jis turėjo kažką veikti. Mes visi kažką veikėme.

Vieną rugpjūčio šeštadienį, praėjus lygiai metams, kai Ivona kuždėjo: *Padaryk man, kad skaudėtų*, man galiausiai paskambino iš Stasi, beje, iš *tikrojo* Stasi. Tai įvyko lygiai taip netikėtai, kaip aš visuomet ir vaizduodavausi, nors niekas nė nemanė brautis į mano patogų sprukti pusantro kambario butą Helersdorfo daugiaaukščiame – kam, juk aš turiu telefoną, pakanka skambučio. Vienas štabo karininkas, jis buvo ir Golmo mokyklos rektoriaus adjutantas, pranešė, kad turiu *tučtuojau* atvykti į ministeriją Magdalėnenštraseje. „Tai įsakymas". Kam kviečiasi, jis nepasakė. Kitko ir nesitikėjau – itin skubiais atvejais taip visuomet juk būna. Kas būtina, sužinosiu ministerijoje. Ir sužinojau: turiu prisistatyti į polikliniką – ten manęs laukiąs daktaras Rychfingeris.

* Vidurio Europos miegamųjų vagonų ir vagonų-restoranų akcinė bendrovė. *Vert.*



Štai šito momento visuomet labiausiai ir bijojau! Pagaliau jie mane *demaskavo*. Ką gi, tolesnis mano perversijų tobulinimas buvo apmiręs – pabėgėlių banga iš Vengrijos per Austrijos sieną kilo sulig kiekviena diena. Jūs juk žinote, būčiau galėjęs verstis su savo kasdiene buožgalvių kvota, tačiau valdžios neveiklumo nesupratau, tai yra visuomet nujaučiau, kad valdžia tik dedasi nieko nedaranti – jos pinklių fabrike jau buvo parengtas kruopštus, rafinuotas planas. Ir šit dabar paaiškėja: įgyvendinant šį planą man skiriamas svarbiausias vaidmuo. Kodėl gi jie paskambino man kaip tik *šeštadienį*? Argi nebūtų galėję lukteléti iki pirmadienio? Ogi todėl, kad nebegalėjo laukti! Mes neturėjome teisės prarasti nė truputėlio laiko! Čia buvo rimtas dalykas.

Dabar jie man patikės begal svarbią ir sudėtingą specialią užduotį. Aš tebuvau jų įrankis. Visas savo viltis jie siejo tik su manimi. Burtas buvo mestas prie didžiojo konferencijų stalo – ten gavęs instrukcijas, būsiu pasiųstas atlikti pavojingą misiją. Per ateinančias keturias paras veikiausiai neturėsiu kada sumerkti akių, užtat paskui sumirgėsiu viršeliuose ir pateksiu istorijon. Aš būsiu kviečiamas į mokyklas, tiltų pastatymo iškilmes, daužysiu šampano butelius nuleidžiant į vandenį laivus. Jeigu šventą šeštadienio popietę į Berlyno valstybės saugumo centrą jie kviečiasi net dr. Rychfingerį, kad šis dalyvautų mano medicininėje apžiūroje, o jam atvykti vis dėlto reikia pusantros valandos, vadinasi, jiems labai rūpi gera mano sveikata. O ir patikrinimas įvyks šeštadienį, kai poliklinikoje nė gyvos dvasios. Aš jiems esu taip reikalingas, kad visoks išsisukinėjimas atrodytų tolygus įstatymo pažeidimui. Pernelyg daug pastatyta ant kortos. Žinojau, visą laiką žinojau: vienąkart išmuš ir mano valanda. Išauš kada nors tokia diena.

O kaipgi su mano perversijomis? Ar turėčiau apie jas nutylėti savo ministrui? Juk jis siunčia mane į kitą barikadų pusę su kovine čekisto užduotimi – užkariauti priešo sekretorių širdis... Ar tikslinga siųsti perversijų apsėstą žmogų su slapta užduotimi į priešo stovyklą? Ar tai neprieštarauja Hagos sausumos karo konvencijai? O jei įkliūsiu? Jei man ten surengs procesą, ir *viskas* iškils aikštėn? Nejau priešo propaganda nepasinaudotų tokiu gatavu kąsniu? *IŠKRYPĖLIŠKI*

HONEKERIO AGENTAI – NAUJAUSIOS STASI KIAULYSTĖS! Su nuotrauka! *Mano* nuotrauka! Pirmame *Bild* puslapyje! Galas mano reputacijai! Puikus respublikos įvaizdis, už kurį turime būti dėkingi Kati iškovotam auksui, – perniek! Paties Zygfrydo Šnablio vaizduotę pranokstančios perversijos plūsta (*plūsta* – Dieve, kokios asociacijos!) iš socializmo idėjoms atsidavusios smegeninės! Jau vien kasdienis ir masiškas buožgalvių prievartavimas – o, kas būtų, jei apie tai patirtų priešas! Tad ar verta rizikuoti siunčiant kaip tik mane?

Ministerijoje manęs laukė daktaras Rychfingeris. Jis ištiesė man donoro sutikimo duoti kraują formuliarą. Aš pasirašiau. Tada mudu nusileidome į rūsį, kur mus pasitikęs nepažįstamas gydytojas jau kitu liftu nugabeno į požemius.

– Mums reikia jūsų kraujo, – šyptelėjo jis antrame požemio aukšte atsidarius lifto durims.

Mano kraujo? Nejau? O kas gi čia ypatingo? Jiems reikia tam tikros sudėties kraujo? Ar už tai turėčiau būti dėkingas svarbiausiai savo seksualinio brendimo užduočiai – nevaikščioti su stačiu? Ar ne todėl mane traukė perversijos? Tuomet aš – o, visapusiško tyrimo stebukle! – turiu tipišką *ištvirkėlio* kraują? Vadinasi, Stasi reikia perversiško kraujo?

– Nenorėčiau jūsų varginti grynai dalykinėmis detalėmis, – pasakė antrasis gydytojas, – bet įsivaizduokite viską daugmaž taip: jūsų kraujas bus panaudotas kaip medikamentas. Jums bus suleista serumo, kuris pradės dalyvauti jūsų organizmo medžiagų apykaitos procese, ir jūsų kraujo sudėtis pakis taip, kaip mums reikia šitam medikamentui.

– Pasirinkome jus, nes turint galvoje ypatingą jūsų kraujo sudėtį, galima tikėtis fantastiško medžiagų apykaitos proceso, – tarė dr. Rychfingeris.

Ypatinga kraujo sudėtis, *fantastiški* medžiagų apykaitos procesai – tas vyras mokėjo pakutenti savimeilę. Kur jau ne, pagalvojau, juk ne veltui tam treniravausi.

Kai vienoje Frankenšteino laboratoriją primenančioje to bunkerio kameroje man suleido serumą, aš gal porą valandų kvaršinau galvą ieškodamas ryšio tarp mano donorystės ir pabėgėlių bangos, bet



tikriausiai jokio ryšio čia nė nebuvo, – nejaugi visa ši operacija buvo skirta *dopingui*? Ar jie, naudodamiesi manimi, nori sukurti naujas dopingo rūšis? Po 1988 metų skandalo Seule, kai Benui Džonsonui, greičiausiam sprinteriui, teko grąžinti aukso medalį, baigėsi idilė skaičiuojant dopingo dozes ir veikimo terminus. O gal jie jau išrado tokį dopingą, kurio vartojimo neįmanoma įrodyti visu šimtu procentų? Surasti terpę draudžiamoms substancijoms yra kur kas rafinuotesnis užsiėmimas, nei kimšti veršiams penėti skirtus preparatus. Ir kurį gi aš aprūpinsiu? *Kieno labui turiu kraujuoti*? Tik dėl vienos vienintelės žvaigždės? Ar dėl visos olimpinės rinktinės? Ar tik dėl savo kraujo grupės įžymybių? Sunkumų kilnotojų? Lengvaatlečių? Tų sportininkų, kuriems reikia daug jėgos ir ištvermės? O gal netgi *plaukikų*? Aš, paskutinis tarp besikapstančių plaukikų, savo krauju kilniai paremiu olimpinę plaukimo komandą! Mano kraujas plaukia į nesuskaičiuojamas pergales! O, kad apie tai sužinotų mano plaukimo treneris! Jis atsiklaupęs prašytų mano atleidimo už visus įžeidinėjimus! Misteri Kicelšteinai, kad Jūs žinotumėt, kaip nedavė ramybės tolesnis mano kraujo likimas: net jeigu vos keli mililitrai mano gyvasties taptų Olimpiados čempionu – *aš privalau tai žinoti!* Kad nereikėtų nieko išsigalvoti. Jei *truputėlis manęs* pakiltų ant aukščiausiojo garbės pakylos laiptelio, likusi mano dalis šito nė nenujaustų. Ar bent keturiolika kartų tapęs Olimpiados nugalėtoju, pasijusiu galop įžymybe? Ar pakvies jie tada mane į olimpinį pokylį, kur aš, kaip kuklus didvyris, galėčiau sėdėti šalia savo kraujo grupės medalių laimėtojų? O gal aš kraujuoju *Kati labui*? Galbūt ji planuoja *comeback*, sugrįžimą? *Ar susimaišys mūsų kraujas?* Aš sėdėsiu tuomet tame pokylyje tarp jos ir trenerės Jutos Miuler, *kuri dar kiekvieną pajėgi sutvarkyti*? Ar smagiai plepėdamas prisės šalia mūsų Erichas Honekeris? Tai bent būtų nuotrauka! Spalvota, atverstinė per abu lapus, blizganti nuotrauka naujausiame Olimpiadai skirtame albume: Honekeris, mūsų auksinė Kati, šalia trenerė ir donoras – Aš–aš–aš!

Šios mano kraujo ląstelės netrukus pakils ant aukščiausiojo garbės pakylos laiptelio, sujaudintas pamaniau, o kai dr. Rychfingeris įbedė man į ranką kaniulę, išvydau savo kraują, plūstantį į guminį rezervu-

arą. Sušikta romantika! Baisi nesąmonė! Koks naivumas! Misteri Kicelšteinai, aš buvau nugrūstas į giliausią Berlyno bunkerį ir jaučiausi kuo puikiausiai! Nors tėvai nuolat mane perspėdavo, kad nesileisčiau svetimų vyriškių įviliojamas į kokį nors rūsį! Po kelių minučių buvo prijungta lašelinė, šalia lovos ėmė pypsėti kažkokia mašina, o aplink buvo matyti vien žarnelės, laidai, guminiai rankogaliai ir elektrodai. Tai buvo tikras Stasi. Jokių dvejonių. Viskas, kas čia vyksta, niekad neprasiskverbs į viršų. Baigta!

Pasijutau prislėgtas. Kokie įstatymai galioja čia, požemiuose? Kodėl jie tikrina mano širdies plakimą? Galbūt nėra įsitikinę, kad ji dar ilgai plaks? Ar tik nebūsiu atsidūręs intensyvaus gydymo stotyje? Ko aš turiu tikėtis? Kodėl leidausi čia atvedamas? Kas čia dedasi? Ką jie su manimi daro? Kodėl nieko man nesako? Guliu bunkeryje, šalia lašelinė, iš manęs siurbiamas kraujas, visur prie manęs pritaisytos žarnelės ir kabeliai, čia nėra langų, nėra laikrodžio, radijo, bet kodėl jie man nieko nesako, kas čia vyksta? Kodėl man niekad nelemta žinoti, kas su manimi darosi?

– Kiek visa tai truks? – išdrįsau paklausti po geros valandos, kai pypsėjimas darėsi greitesnis.

– Neužtruksim, – pasakė Rychfingeris. – Porą dienelių, ir baigta.

– O aš maniau, kad tai donorystė! – sušnabždėjau kaip įmanydamas iššaukiamai.

– Taip ir yra, – Rychfingeris pasilenkė prie lovos, pašvietė man į akis ir pareiškė: – Jūs tik nesinervinkite, jei dabar aptems akys. Sveikas organizmas yra taip sutvarkytas, kad ir netekęs kraujo užtikrina gyvybines funkcijas tam tikram laikui paaukodamas tas, kurios nėra būtinos gyvybei palaikyti. Todėl laikinas regėjimo aptemimas yra visiškai normalus dalykas ir nepaliks jokių neigiamų padarinių.

Kitas gydytojas atsikrenkštė.

– Bet vis dėlto jūs neužsimerkite, kol neprarasite sąmonės. Mums reikia užfiksuoti atskaitos tašką, kada jūs pereisite į nesąmoningą būseną.

– Nesąmoningą... – bejėgiškai pakartojau aš.

– Ak, tai tik laikinas funkcijų praradimas be jokių neigiamų padarinių.



– Natūrali organizmo reakcija.

– Apsauginė funkcija.

– O jeigu jūs pernelyg ilgai užsibūtumėte be sąmonės, mes jau dabar pasirengę imtis atitinkamų priemonių...

– Maitinti jus dirbtiniu būdu. Galit nesirūpinti.

Akys aptemo, ir aš padariau tai, kas ėjo iš mano vidaus: ėmiau dailinti savo paskutinius žodžius. Jie privalėjo tapti cituotini ir ištarti laikantis vokiečių humanizmo tradicijos. Jei būčiau žinojęs, kad taip greit sulauksiu galo, būčiau kur kas anksčiau pasukęs galvą. *Daugiau šviesos!** man visuomet nepatiko. O *dabar* buvo sunku greitosiomis sukurpti ką nors cituotino, vokiško ir humanistiško, tad, nusivylęs ieškojimais, su būsimaisiais ainiais atsisveikinau: *Ak, šūdas!* tai nebuvo tie žodžiai, kuriuos visuomet svajojau matyti iškaltus granite. Savo paskutinių nevykusių žodžių beveik nesuvokiau; jau kitame sapne išvydau, kaip dr. Rychfingeris, sėdėdamas šiame bunkeryje prie rašomojo stalo, pildo mano mirties liudijimą įrašydamas į grafą *Paskutiniai žodžiai* didžiosiomis raidėmis du žodžius: *KARALIENĖS GAMBITAS*. O nuo lubų krentanti šviesa buvo tokia švytinti, tanki, minkšta, *tobula*. Ji traukė ir kvaitino, ji jaudino ir ramino drauge. Visa kita, palyginti su šia šviesa, tebuvo apšvietimas. Šviesa pradingo, ir rankoje pasijutau laikąs Ivonos kaleidoskopą, o ir ji pati netikėtai atsidūrė šalia. Padaviau jai kaleidoskopą, ji pažvelgė pro jį ir ištarė:

– Tai... ne... žaidimas.

Nubudęs išvydau abiejų gydytojų veidus.

– Jūs atlaikėte, – tarė dr. Rychfingeris.

– Netrukus jūs atsigausite, – pasakė kitas gydytojas.

Kai jiedu išėjo iš palatos,ploname aplanke ant rašomojo stalo iš tikrųjų aptikau jau užpildytą – išskyrus mirties datą – savo mirties liudijimą. Su dviem parašais. Puiku, toptelėjo man, jeigu mano mirties liudijimas jau išrašytas, jiems dabar belieka tik mane nudaigoti... Cha, pakliuvau! Matote, misteri Kicelšteinai! Štai kaip kalbu apie savo mirtį! Aš taip mažai terūpiu pats sau, kad net mirties akivaizdoje sugebu šiurkščiai juokauti! O savo žudikus pasveikinsiu

* Paskutiniai J.V. Gėtės žodžiai. *Vert.*

kaip senus bičiulius! *Sveiki, dr. Rychfingeri ir dr. Nepažįstamasis, atėjote manęs nukepti, kadangi aš per daug žinau? Apgailestauju, tai nėra maloni užduotis, bet tiesiog džiaugiuosi, kad ne aš esu jūsų vietoje. Gal galėčiau kaip nors palengvinti jūsų darbą? Koks jūsų paskutinis noras prieš man mirštant?* Štai koks šaunus kandidatas mirti buvau! Štai kiek savigarbos turėjau sulaukęs dvidešimt vienerių metų! Galėjau imti pavyzdį iš savo motinos, kuri vis dar tebešaukė mano ausyse: *Greičiau vežkit mano vaiką į gelbėjimo tarnybą!* O ką tas *jos vaikas* daro atsidūręs mirtiname pavojuje? Šaukia, kaukia, blaškos? Daužo kumščiais duris bliaudamas: *Išleiskit, aš noriu iš čia išeiti!* Nieko panašaus. Ne, Liucijos Ūlcšt sūnus, amžinai vienas paliktas su savo problemomis, darė tai, ką visuomet darydavo – jis ir šįkart stengėsi įminti savo mįsles: kodėl jie tai darė? Ar jie mane nužudys? Nejaugi aš mirsiu? Kodėl jie paliko mane vieną? Kas bus, jei jie nebegrįš? Mirsiu badu ar uždusiu?

Na, gerai, leiskit man pakalbėti apie mirtį – bet rimtai, viena oktava žemiau. Pažvelkime vieną kart, koks iš tikrųjų esu atbukęs. Aš jau supratau, kad negaliu lyg niekur nieko kalbėti apie savo tėvo mirtį. Prie to monstro, kuris vadinosi mano tėvas, praleidau paskutines jo gyvenimo valandas. Jis tysojo netekęs jėgų, pritvinkęs šūdo ir beveik be sąmonės. Jis kentė pragariškas kančias, bet niekuo neišsidavė. Tvirtas tipas. Vis dar tebejaučiau jam baimę. Ir vis dar tebelaukiau ženklo, įrodančio, kad esu jo sūnus, kad jis manimi tiki, laiko savu ir panašiai. Nors jis *pagaliau* tiktai drybsojo ir nieko nedarė, tik pamažu dvėsė, negalėjau atsikratyti savo amžino menkavertiškumo jausmo, savo nevykusios egzistencijos pojūčio ir savo beprasmiškumo. Vieną kartą, bet tikrai vienintelį, jis sunkiai sušnopavo. Tada paskutinį sykį pažvelgė į mane savo amžinu teisuolio žvilgsniu, kuris turėjo reikšti, kad *pamoka, kaip miršta tikri vyrai*, baigėsi... Jis užmerkė akis, ir širdis liovėsi plakus. Nebėra tėvo, pagalvojau su palengvėjimu ir norėjau dainuoti, bet vis dėlto neįstengiau.

Jis drybsojo – šūdas žmogaus pavidalu. Ir toks man nurodinėjo, kaip privalau gyventi. O vydamasis tramvajų, žvelgdavo ne į vairuotoją, bet į duris. Moteris jis sugebėdavo paversti klastingais padarais, kurie grasindami tėvu sugebėdavo išspausti slaptą tarnybinę infor-



maciją. Pas gydytoją nuėjo tik tuomet, kai jam jau nebeįmanoma buvo pagelbėti, nes antraip save būtų laikęs skystablauzdžiu. Net mirties patale kamavosi sukandęs dantis. Ir toks mane mokė, kaip reikia gyventi. Toks darė man įtaką. Štai toks padarė mane, išaugino ir dominavo prieš mane. Dabar štai gavo galą, o aš likau gyventi, ir manyje išliko viskas, ką jisai įdiegė. Ką daryti, kad ir aš nesusilaukčiau tokio galo? Atsistojau ir pakėliau užuolaidas. Jis tarė: „Nuleisk!“, bet aš žinojau, kad jis nebegyvas. Vėl prisėdau prie jo patalo ir mėgavausi tuo jausmu – *Nebėra tėvo*, tada jis atsiduso dar kartą, ir tai nebuvo mano vaizduotės padarinys. Tai priklausė myriui. Jo krūtinės ląsta įdubo tarsi iš visų kūno kertelių išėjęs atodūsis. Šitas šiknius, šitas mano tėvas iš tikrųjų pasiekė savo mane apgaudamas, kad jo kūne gyvavo ir siela.

Kaip sakyta, lig šiol nežinau, ką jis veikė, bet štai ką pirmučiausia padariau jam mirus: nutraukiau nuo jo antklodę ir apžiūrėjau tai, ką jis visą gyvenimą nuo manęs slėpė – jo *kiaušius*. Ir lygiai taip pat, kaip mirdamas mačiau Rychfingerį pildant mano mirties liudijimą, taip, tikiuosi, mano tėvas matė, kaip suimu jo kiaušius į saują ir sugniaužiu. *Nagi*, galvojau, *nagi, jeigu tu toks visagalis, tai dabar turi pašokti, trenkti per ranką ir mane parblokšti žemėn*. Bet tai padaryti jis buvo pernelyg negyvas. Ištisas dvidešimt sekundžių galėjau gniaužyti jo kiaušius. Manuosius jis maigė dvidešimt metų, tokius, kokie jie jau buvo.

Esama dalykų, kuriuos padariau ir apie kuriuos šiandien galvoju – verčiau jau būčiau taip nedaręs.

O šito nesigailiu.

Taigi aš jau stovėjau prie mirties slenksčio, jau esu patyręs, ką reiškia atsidurti ties riba... Bet ne, būkim *preciziški, ribos potyrį* gali išgyventi kiekvienas... Mano atveju tai siejosi su *šviesa* ir *švytavimu*. Aš palengva pasikėliau ir išvydau dr. Rychfingerį prie rašomojo stalo, kur jis, kaip jau sakiau, pildė mano mirties liudijimą, be to, regėjau save gulintį lovoje, apraizgytą laidais ir žarnelėmis. Tačiau buvau visiškai tikras, kad nesusipainiosiu juose – jaučiausi juk toksai lengvas ir, kaip čia pasakius, *toksai dvasingas. Ir tuomet apakino toji šviesa*. Tokia švelni, švytinti šviesa. Joje buvo šio to raminamo, ir kai aš, lengvesnis už lapą vėjyje, siūbavau prieš tą šviesą, tai siūbavau jos

link. Bunkeris staiga virto šachta, aš kilau vis aukštyn, bet šviesa darėsi vis silpnesnė. O gal ji pakeitė mano gyvenimą? Nė truputėlio! Tik prašau Jūsų nesutrikti, tam nėra jokio pagrindo; čia tik rungėsi gyvybė su mirtimi, ir nieko daugiau. Kad būtų visiškai aišku, pasakysiu: buvau visai apdujęs, kad net mano paties mirtis nekėlė jokių emocijų, o kai tai suvokiau, elgiausi kaip visados. Tokius kaip aš būtinai reikia nudobti. Tokie grįžta iš mirusiųjų karalystės ir daro, ką darė: suka sau galvą. Giliai mąsto rankose laikydami savo mirties liudijimą, nesuvokdami, ar jie grįžta gyventi, ar jau pasmerkti pūti.

Dabar jie grįžo. Kyštelėjau dr. Rychfingeriui savo mirties liudijimą panosėn – išties delikati situacija, juolab kad negalėjau būti tikras, kad jis nesistvers už galvos ir nesušuks: „Teisybė, buvo juk, galėjo ir taip nutikti!" Rychfingeris pašvietė man į akis ir tarstelėjo: *Nuostabu, dabar jis mums jau nebereikalingas* ir paslaugiai suplėšė mirties liudijimą. Sviedė jį į šiukšliadėžę ir pasišalino. Jei jau čia ne kafkiška situacija, tai kas tuomet?

Kaip matote, aš iš tikrųjų išsikapsčiau. To savo mirties liudijimo skutelius susirinkau iš šiukšliadėžės, paslėpiau piniginėje ir namuose susiklijavau lipnia juosta. Po šiai dienai visur nešiojuosi tą mirties liudijimą – privilegiją, kurios man turėtų pavydėti kiekvienas tikras egzistencialistas. O ką jau kalbėti apie visus padarinius mano *Naujo tipo kartotekai*: štai, pavyzdžiui, mano seksualinis potraukis dabar jau neišvengiamai dvelkė *nekrofilija*; galėjau tai patvirtinti oficialiu raštu. Šiaip ar taip, esu numirėlis su seksualiniu potraukiu! Kaip mes tai vadiname? *Zombizmu?* Tokios perversijos dar niekas niekur nebuvo minėjęs! Netgi patsai Zigmundas Froidas savo 1905 metais pasirodžiusioje ir perversmą padariusioje knygoje *Trys traktatai apie seksualinę teoriją* nė žodeliu nepamini mano praktikuojamos perversijos! Jis netgi nenutuokė, kad tokia gali egzistuoti, kaip, pavyzdžiui, Einšteinas, išpranašavęs šviesos lūžį. Stokitės: pirmoji socialistinė perversija! Atverianti naujus kelius kaip Gagarinas su savo *Vostok 1*. Tai aš įrodžiau istorinio socializmo pranašumą dėl perversijų, aš – perversijos Gagarinas!

Jau sakiau, kad aš dariau, ką ir visada daręs: po kelių dienų poilsio pasveikau ir vėl ėmiau lankyti Teisės aukštąją mokyklą. Padėtis –



dabar jau buvo įpusėjęs rugsėjis – dar labiau paaštrėjo, darėsi įtemptesnė, ji buvo *kaitinama*, kitaip tariant, *dirbtinai kaitinama*. Ir taip toliau, ir taip toliau. Aš visiškai rimtai tikėjau, jog visam Valstybės saugumui (kaip šiandien žinome, apie šimtas tūkstančių darbuotojų) bus įsakyta sprukti iš respublikos, kad priešo pusėje kiltų kolapsas – bet užuot bėgę, mes trynėmės sporto aikštynuose ir treniravomės, kaip apsupti, sučiupti ir išsklaidyti *nesankcionuotų sambūrių dalyvius*. Tai matote, misteri Kicelšteinai, vidaus priešui buvo leisti paskutiniai dalykai: jis siunčia į nesankcionuotus mitingus savo agentus. O kaipgi anksčiau būdavo? Atėjai, tarkim, į policiją ir sakai: *Laba diena, štai mes, keturiasdešimt ramybės drumstėjų, ar nemalonėtumėt leisti surengti mitingą?*

Dariau tą, ką visuomet darydavau, o kai buvau nusiųstas į vyriausybinę ligoninę, nieko nelaukdamas ten ir nukakau. Ir šįkart įsakymą man perdavė tasai Golmo mokyklos rektoriaus adjutantas; jei mano gyvenimas būtų buvęs man mielas, būčiau turėjęs neabejotino pagrindo maištauti. Bet aš nemaištavau. Vis dėlto – tai buvo mano maišto Stasi gretose viršūnė – įsidrąsinęs iš anksto paklausiau, kas manęs ten laukia. Į tai man su šypsenėle buvo atsakyta: *Nieko tokio, dėl ko galėtumėte gailėtis atvykęs. – Vadinasi, viskas kaip ir aną kartą?* – paklausiau. *Eikite*, pasakė jis, *ir pagalvokite, ką jums sakiau*. Prakeikimas, jis juk žinojo, kas manęs laukia! Kodėl jis žino, o aš nieko nežinau? Kaip čia išeina, kad visi visuomet žino, kas su manimi nutiks? Kas rezga tuos planus, į kuriuos nuolat įpainiojamas aš? Kodėl aš toks atlėpausis, kuris visuomet viską sužino pats paskutinis? Kitas mano mirties liudijimas jau nebebus suplėšytas į skutus. Bet jeigu jau man lemta mirti, tai bent norėčiau žinoti, kur čia šuo pakastas. Mirti? Aš pasakiau *mirti*? Gal aš koks Šekspyro dramų personažas? Jie miršta! Arba jie laimina laikinumą. Arba palieka mus. O ką aš galiu palikti? Kas padės gėlių ant mano kapo? Tokie kaip aš paprasčiausiai *padeda šaukštą*. Padarykime taip, kad niekas nieko nežinotų, pasakysiu daktarui, ir: *Ak, būkit toks malonus, leiskite man savo mirties liudijimą užsipildyti pačiam, jaučiu silpnybę tokiems paradoksams*.

Vyriausybinėje ligoninėje manęs laukė tas pats gydytojas iš bunkerio, bet tai, ką jis man pasakė, skambėjo visiškai nepavojingai: mano krauju buvo išgelbėta gyvybė, tasai ligonis nori man asmeniškai padėkoti. Ir jis dar kažką pasakė, kažką tokio, kad aš net suvirpėjau pagalvojęs apie Nobelio premiją. Panaudota terapija iki šiol buvo laikoma neįmanoma – ji buvo įdiegta vien dėl mano pasiaukojamos ir begal rizikingos donorystės.

Akimirksnį, prieš įžengdamas į savo palatą, nugirdau tylų, švelnų spragtelėjimą. Kažkas nuleidžia pistoleto saugiklį, pamaniau, bet tuojau susivokiau, iš kur kilo tas garsas: tai buvo mikado, kurį tasai ligonis, likęs gyvas dėl mano pasiaukojamos ir begal rizikingos donorystės, mestelėjo ant stalo. Pro didžiulius langus plūdo saulė. Seselė užvėrė duris ir paliko mane su mikado žaidėju vieną. Aš jį pažinau. Visi jį pažinojo. Jis kone kiekvieną dieną mirgėjo viršeliuose.

Aš nusišypsojau, džiaugiausi, kad mudu pagaliau susitikome. Mūsų laukė pašnekesys apie didžius dalykus. Artėjo sunkūs laikai, bet jis manęs nepamiršo. Aišku, dabar mudu jau ką nors sugalvosim, ką reikėtų daryti su ta bėglių banga. Ilgiau taip nebegali tęstis.

Rankos mostu jis pakvietė sėstis už stalo. Prisėdau. Buvau pasirengęs kantriai laukti. Jis, didysis strategas, jau žinos, ką nori man pasakyti. Ieškodamas tinkamos įžangos – aišku, tai bus istoriškai reikšmingi žodžiai – jis susikaupęs krapštėsi su savo mikado. Pastebėjau, kad šitaip stengiasi susiimti prieš pranešdamas svarbius nurodymus. Jis nuėmė porą lazdelių, tuomet įsidrąsino paliesti ir kitą, sudėtingesnę porą.

– Šitą mikado, – pasakė jis patylėjęs, – padovanojo vieno kinų miesto delegacija. Tuomet...

Nebaigęs sakinio, vėl susikaupė prie savo mikado. Šalia jo lovos stovėjo grotuvas. Plokštelė buvo nudėvėta ir trisdešimt tris kartus per minutę spragtelėdavo. Galvutė buvo uždėta ant paleidimo pozicijos, bet neveikė išjungiklis.

Sėdėjau kur sėdėjęs ir laukiau. Kodėl jis neapverčia plokštelės? Kodėl jis nieko nesako? Juk jis turėjo ką nors, *ką nors* pagalvoti siųsdamas atvesti manęs! O dabar aš buvau čia, pas *jį*! Svarbiausias ir reikšmingiausias šalies viršelis pasitiko mane su pižama! Koks



pasitikėjimas, koks intymumas! Mudu buvome kraujo broliai, ir jo įsakytas buvau pasiryžęs su istorine misija pulti į pasaulio maišatį, bet jis visąlaik žaidė mikado – žaidimą, kuris būna pralaimėtas, kai vos kas sujuda... Taigi, misteri Kicelšteinai, o dabar imkim ir suveskim Mažojo trimitininko balansą: aš, kaip ir Mažasis trimitininkas, paaukojau savo gyvastį Generaliniam sekretoriui, nesvarbu, kad mirties liudijime. Teisybė, aš negalėjau pagelbėti *karštu raudongvardiečio krauju* – atidaviau tik *bailų perversišką kraują*, bet juk niekas, išskyrus Jus ir mane, šito nežino. Nagi, leiskite man išsišnekėti apie *kraują*, mums, vokiečiams, tai įaugę į kraują. Būdamas tenai, supratau, kad mes buvome *kraujo broliai* – nujaučiau, ką tai reiškia! Man, jam, šaliai, pasaulio istorijai! Ar žinote, kad mano gelbimasis retos sudėties kraujas tik todėl buvo toksai retas, kad aš beveik nieko negerdavau. Ir tik todėl beveik nieko negerdavau, kad nuslopinčiau visus seksualinius dirgiklius. O kadangi slopinau visus seksualinius dirgiklius, nudreifavau į perversijas. *Ergo*: tik toks iškrypėlis kaip aš galėjo tapti gelbėtoju, tik Aš-aš-aš galėjau padaryti, kad tas žmogus ir toliau žaistų savo mikado. Biografija, aišku, gerokai suteršta, bet ją juk galima pakreipti ir apversti, kaip Jums patinka: tada randasi ir *prasmė*. Ir tuomet visai netikėtai iškyla istorinės sąsajos: iki šiol aš tik nuolat spėliojau, ką *jie* rengiasi daryti su mano brangia gyvybe, ir šit paaiškėja, kad mano brangios gyvybės kaina gelbstimas Generalinis sekretorius, kurio širdis išgyveno krizę, tai beveik galima daryti išvadą, kad ir mūsų visų širdis jis išgelbės iš sunkios padėties. Tuo buvau tvirtai įsitikinęs! Antraip verčiau būčiau savo gyvybę paaukojęs slibinui! Tik taip negalėjo nutikti! Vis dėlto aš buvau beveik genijus! O genijai šiaip sau neaukojami! Ir todėl – tautos, klausykit signalo! – šis Generalinis sekretorius išgelbės jus!

Keista, kad tokios mintys grūdasi galvoje, kai tu valandų valandas vienas, neištardamas nė žodžio, sėdi šalia pižama vilkinčio vyriškio, kurį šiaip jau pažįsti tik iš viršelių... Aš žinau, kad mano veržimasis išsiaiškinti pasaulio prigimtį yra mano žiaurus likimas. Tačiau klasta beprotybėje tuo ir pasireiškia, kad ji visuomet randa įrodymų esanti teisi.

Kai jau pasidarydavo nebeįmanoma nuimti nė vieno pagaliuko nepajudinus kitų, jis imdavo be galo ir be krašto juos skaičiuoti. Pedantiškai dėliodavo stiebelius pagal jų vertingumą. Tylėdamas spoksodavo į žaidimą ir svarstydavo situaciją visapusiškai. Jis netgi persėsdavo nuo vienos kėdės ant kitos apeidamas aplink visą stalą, kad tik rastų išeitį. Kai nieko neišeidavo, vildavosi stebuklo. Jis nieko nekalbėjo, nerizikavo – bet ir neketino nusileisti. Nenorėjo pripažinti, kad dabar tegali pralaimėti, o aš nenorėjau pripažinti, kad savo gyvybę būčiau galėjęs paaukoti tik šitam beviltiškai papaikusiam seniui – o pagal mirties liudijimą netgi paaukojau.

Ištisą popietę jis prasėdėdavo bukai, tarsi praradęs nuovoką spoksodamas į krūvelę pagalėlių ir nieko, išskyrus grotuvo spragsėjimą, negirdėdavo. O aš ištisas popietes sėdėdavau šalia ir vis dar karštai tikėjausi. Buvau juk jo bendrininkas, vienintelis jo patikėtinis sunkią valandą. Atėjusi dengti vakarienės stalo, seselė nužerdavo jo mikado. Būdavo dešimt po šešių, ir jis niurnėdavo: dabar jis nebegalįs įrodyti, kad jam dar ne galas.

Aplankęs didįjį ligonį, gydytojas nusivedė mane į savo kabinetą ir išdidžiai paskleidė priešais pluoštą *BILD laikraščių*. „Šiandienos! – sududeno jis ir atpakalia ranka plekštelėjo per blokines raides: *GANDAI APIE HONEKERIO MIRTĮ*. – Arba štai, žiūrėk!“ – šūktelėjo rodydamas į antraščių rinkinį: *KASOS VĖŽYS – HONEKERIS – GALAS NEBETOLI*. Pagalvojau apie savo mirties liudijimą ir pasakiau: „Pasmerktieji gyvena ilgiau už kitus“. Gydytojas sužavėtas nusikvatojo ir prižadėjo apie tai pranešti savo ligoniui. Kai po kelių savaičių Erichas Honekeris *grįžo į viešumą*, mano šūkis *Pasmerktieji gyvena ilgiau už kitus* tarsi piktdžiugiškas mokinuko šypsnys pasirodė pirmuose spaudos puslapiuose. Jo vadovavimo stiliuje pasijuto perversiško kraujo įtaka. Paskutiniame jo viešame pasisakyme iki terapijos perversišku krauju nuskambėjo toks pasakymas: *Kas socializmą nori pjauti, tam nepadės nei asilas, nei jautis!* Tai buvo taip vaikiška, kad niekas net nekreipė dėmesio; tokį jau mes jį pažinojome. Tačiau po terapijos perversišku krauju jis pasidarė pavojingas! Apimtas liguisto pasipūtimo, įsakė traukiniams pakeisti maršrutus, uždarė paskutinį atviros sienos ruožą ir šalį pavertė *zona*. Jubiliejaus proga jis surengė

eitynes su šimtu tūkstančių deglų, jis uždraudė liūdėti, jis liepė užtaisyti ginklus ir laikyti juos paruoštus. Sukelti protestų audrą dažniausiai yra taktika, iššaudyti protesto demonstracijas – nusikaltimas, bet sukelti protestus tam, kad jų dalyvius sušaudytum – jau perversija. Matot, aš net negaliu suformuluoti citatos vertų banalybių. Štai stoviu čia ir suprantu *viską*, kas tuomet dėjosi, taip puikiai esu perpratęs tą metą, kad galiu netgi perrėžti Berlyno sieną. Ko gero, esu vienintelis žmogus, kuriam posūkis į susivienijimą nėra jokia mįslė – juk ne kas kitas, o aš tai padariau.

Septinta dalis. IŠGANYTAS PIMPALAS

Renė, miegojęs su manimi vienoje palapinėje Freienbrinke, ir Golmo bendrabutyje gyveno tame pačiame kambaryje. Kol metus leidau *Pašto ir spaudos platinimo tarnybos Bendrojo atsiskaitymo skyriuje*, jis tupėjo Radijo namų Nalepaštrasėje rūsyje, kur turėjo klausytis visų tiesioginių radijo siųstuvų telefoninių pokalbių. Tiesioginiai telefoniniai pokalbiai per radiją su atsitiktiniais pašnekovais prasidėjo tik devintajame dešimtmetyje, ir kiekvienas Stasi darbuotojas žinojo, „kad priešas bus lengviau demaskuojamas, jei radijas bus kuo įvairiapusiškesnis". Renė buvo įsakyta pasirūpinti, kad klausytojos ir klausytojai niekad nesijaustų sukiršinti. Jo uždavinys buvo sukliudyti „nepalankius" pokalbius, o blogiausiu atveju – nutraukti ryšį. Renė tekdavo ne vieną kartą šitaip įsikišti, ir skambinusio į radiją balsas nuslopdavo – Stasi neva niekad nebūdavo prikišusi nagų. Kai lapkričio septintosios vakarą mes suėmėme keletą demonstrantų, Renė jau sakėsi nebesuvokiąs šito pasaulio.

– Teoriškai tokių tikrai nebeturėtų būti! – šnypštė jis, išvydęs demonstrantus. – Juk iš šitų tai tikrai nė vienas niekad neskambino!

– Nesikarščiuok, – raminau jį. – Ne kaži kiek čia jų tėra.

Kitą naktį Aleksanderplaco metro stotyje mes areštavome visus, įtariamus ardomąja veikla ir atvykstančius nuo Pankovo pusės. Tuo metu demonstruojama daugiausia būdavo vakare ir naktį, o kai demonstrantai imdavo skirstytis po namus, Aleksanderplaco stotyje jiems tekdavo persėsti, ir čia jie tapdavo lengvu grobiu. Kiekvieną suimtąjį mes įmesdavome į policijos sunkvežimį, kuris stovėdavo



universalinės parduotuvės kieme, grįždavome į metro stotį ir laukdavome kito traukinio. Mūsų dalinio vadas dėjosi pilietinio karo strategu. „Atsparos tašką“ jis užėmė metro stoties prižiūrėtojo namelyje. Geležinkelio telefonu susisiekdavo su kitomis stotimis, klausinėdavo apie padėtį jose, o mums komandavo per stoties garsiakalbį. Po vidurnakčio jis ėmė nerimauti.

– Sambūris pradėjo sklaidytis. Kitas traukinys pilnas tokių. *Traukinys lekia nesustodamas!* Jie sulips Šionhoizer alėjoje ir nesustodami važiuos iki mūsų!

Strykterėjęs nuo pakylos, kur buvo stoties mikrofonas, jis nutrinksėjo į peroną. Spindėte spindėjo.

– Jie jau spąstuose. Sučiupsim juos. *Aliai vieno!* – šaukė mums.

Pasirodė traukinys. Jis buvo tuščias. Mašinistas, dirbęs naktinėje pamainoje, jau buvo keliskart stabtelėjęs Aleksanderplace ir tapęs suėmimų liudytoju. Gavęs nurodymą paskutiniu savo reisu, beje, traukinys buvo sutrumpintas, nesustodamas vykti į Aleksanderplacą, per traukinio radijo ryšį įspėjo demonstrantus ir stabčiojo kiekvienoje stotyje. Galimas daiktas, jis pirmukart ir pasinaudojo tuo ryšiu. Galbūt tai buvo pirmas kartas, kai pasipriešino. Iškart prisiminiau savo tėvą ir jo įprotį vejantis tramvajų mojuoti durims, o ne vairuotojui. Tikriausiai Stasi vyrai sirgo profesine liga manydami, kad susisiekimo priemonės yra kokios nors mąstančios būtybės, visiškai nepriklausomos nuo vairuotojo.

– Suimti! – per stoties garsiakalbį riktelėjo dalinio vadas. – Mašinistą suimti!

Raimundas ir aš stvėrėm mašinistą už rankovių; vedamas jis nesipriešino.

– Aha, jis, rodos, netgi didžiuojasi tuo! – paleido gerklę vadas. Mašinistas neatrodė didžiuoklis, bet dalinio vadas aprėkdavo kiekvieną suimtąjį. Kai metro mašinistą atvedėme į universalinės parduotuvės kiemą, aš pasakiau Raimundui:

– Paleisk jį, tada galėsime nušauti kaip bėglį čia pat. Visai neturiu ūpo dar trenktis kažkur į mišką.

Raimundui mano žodžiai pasirodė puikus pokštas, jis ėmė kvatotis ir iš tikrųjų paleido mašinistą.

– Nori pabėgti? – klausė Raimundas mašinistą. Šis nieko neatsakė. – Tuomet ką darysi, – pasakė Raimundas, – eisi drauge.

Mes jį perdavėm ir įlaipinom į sunkvežimį.

– Nepasinaudojai proga, būtume tave paleidę, – atsisveikindamas pasakė Raimundas.

Kodėl aš Jums tai pasakoju? Kaip žinoma, „už bandymą pabėgti" naciai šaudė tik geruosius komunistus. Kodėl aš staiga imu šitaip elgtis? Kaip galėjau susilyginti su naciais? Jei šią bylą imtųsi nagrinėti partija, turėčiau sakyti, jog šis sakinys buvo pasakytas auklėjamąja prasme, kad mašinistas, patyręs, jog niekas nė nesirengia jo šaudyti, pajustų esminį skirtumą tarp nacių diktatūros ir mūsų socialistinės valstybės, ir šitaip dar labiau sustiprėtų jo dėkingumas ir lojalumo pastarajai jausmas. Tai yra neigimo neigimas. Arba apskritai dialektika. Vienas neginčijamų socializmo pranašumų yra tas, kad sprunkant iš respublikos niekas nešaudo už „bandymą pabėgti". Kaip sakydavo Oilė? *Jie netgi nenutuokia, kaip jiems gera čia, pas mus, gyventi.* Ir tas metro mašinistas turėjo tik atsidusti ir pasakyti: „Man net į galvą negalėjo ateiti, kad būsiu nušautas bandydamas pabėgti! Tokių dalykų pas mus nebūna. Taip būdavo seniau". Netikit manimi? Ranką galiu ant širdies padėti – bet kurių galų aš gąsdinau tą vargšą mašinistą? Todėl, kad esu bjaurus, todėl, kad esu šlykštus, kad esu Stasi žiurkė? Pakanka prisiminti savo pirmąjį pagrobtą vaiką, prisiminti, kaip kankinau Sarą nuolat versdamas ją pralaimėti žaidžiant *„Nepyk, žmogau!"* Kodėl aš toks niekšiškas? Gal todėl, kad pats *noriu* būti niekšiškas? Todėl, kad jau pats mano gyvenimo būdas yra daryti mėšlinus, šlykščius, atkarius darbus? Gal todėl, kad mano kaltės jausmas gautų naujo peno? Ten, kur aidi vaikučių, *didžiausio mūsų turto*, juokas – o gal *puikiausio atlygio*? Gerai nepamenu, bet superlatyvas ten buvo, – tik žemai puolęs žmogus gali jausti pasitenkinimą regėdamas vaikų *ašaras*! Tik pats niekingiausias padaras, kurio negąsdina net penkiasdešimties milijonų gyvybių žūtis, pavyzdžiui, naciai arba aš, gali būti toks ciniškas ir gąsdinti *nušauti bandant pabėgti*! Gerai, aš šlykštus, aš padugnė, tegul mane užmėto akmenimis!

Tai, kad mane, nepaisant įsakmaus tarnybinio draudimo, traukte traukė į didžiąsias demonstracijas Aleksanderplace, nulėmė mano



kaltės jausmai. Taip, tikrai aš buvau Aleksanderplace lapkričio ketvirtąją, kad vejamas kaltės jausmų surasčiau savo žudiką. Galbūt ten mane atpažins Sara ir parodys pirštu. Jai sušukus: „Mama, žiūrėk, čia tas pats, su kuriuo aš turėjau žaisti „Nepyk, žmogau!“, man būtų galas, mano dainelė sudainuota, išmuštų atpildo valanda. Kelios minutės, ir aš jau kadaruočiau ant žibinto stulpo.

Bet kodėl gi mane turėtų demaskuoti Sara, kodėl ne kyšantis iš kišenės Stasi pažymėjimas? O jei pasimaišytų tasai metro mašinistas – tada aš irgi sveikas dingęs. Ką gi, jei jau atpildas toks neišvengiamas, nėra ko trauktis jam iš kelio. Kas pageidauja suvesti su manimi sąskaitas – tegul suveda, turi juk vienąkart viskas baigtis! Nenoriu sprukti išnešdamas sveiką kailį! Beje, Aleksanderplace buvo tokios minios, kad vargu ar būčiau turėjęs šansą susidurti su kuria nors savo auka. Kitądien visi pirmieji laikraščių puslapiai šaukė: trys ketvirčiai milijono žmonių! Sunku patikėti! Dar visai neseniai visi potencialūs protestuotojai būtų tilpę į sutrumpintą metro traukinį, o po mėnesio – sausakimšas Aleksanderplacas! Už transparanto su užrašu *PROTESTO DEMONSTRACIJA*, kuris užėmė gatvės plotį, bėgo šimtai tūkstančių nekaltų piliečių! Kas čia jiems pasidarė? Jau ne kokia nors žmonių grupė, galinti susėsti į sutrumpintą metro traukinį, dabar jau visi protestuoja! Nejau jie ten tai pamiršo? Kaipgi aš tuomet iš tikrųjų galiu jaustis esąs kaltas, ką galiu sau jų akivaizdoje prikišti? Gerai, esu bjauriausias ir šlykščiausias, esu sugrįžęs iš mirusiųjų pasaulio, esu Mažasis Honekerio trimitininkas, iškrypęs saugumietis, vaikų grobikas ir, ir, ir – bet juk esu vienas iš jų, jų pačių kūnas! Aš juk nieko nedariau, ko manęs nemokė mano mokytojai, mano televizijos programos! Kodėl jie neįspėjo? Aš niekad nedariau to, ką būčiau norėjęs daryti, antraip juk būčiau buvęs laimingas! Nusispjaut, ar tokios mintys vertos, kad į jas gilintumeisi ar nesigilintum – tada atėjo eilė *kalbai*, ir viskas iš esmės pasikeitė.

„Kiekvienas revoliucinis judėjimas išvaduoja ir kalbą“. Čia jau buvo nebe su kalbininkais mėgstanti diskutuoti mano motina – šis lozungas sklido iš garsiakalbių. Pakako jau vien išgirsti šitą balsą, tą ramų tembrą, kad pasijusčiau užganėdintas. O ir apskritai: kaip tokią dieną galima šnekėti apie *kalbą*! Kodėl tuomet iškart nepereinama

prie orų prognozės? Tai būtų nuosekliausias nenuoseklumas! Reikia kalbėti apie visumą, o ne apie kalbą! Prie mikrofono stovinti moteris buvo taip toli, kad negalėjau jos pažinti. Kas ji tokia? Kas toji moteris? Aišku, kiekvienas daugmaž normalus žmogus būtų galėjęs kreiptis į bet kurį iš šimto tūkstančių ir mandagiai pasiteirauti: „Atleiskit, man visai išėjo iš galvos, kas toji dabar kalbanti oratorė?" Tiktai ne aš. Sūnus tokio žmogaus, kuris spurtuodamas paskui skambantį tramvajų žvelgdavo į duris, o ne į vairuotojo akis, vienas iš nepatiklumo iškamuotų Stasi tipų, kuris iš esmės nepasitiki nė vienu, niekad neklausinėja nepažįstamųjų tokių dalykų, kuriuos gali išsniukštinėti ir pats. Paklaustasis gali paskui ko nors prišnekėti. Taigi, norėdamas identifikuoti tąją kalbėtoją pats, yriausi per minią prie mikrofono. Ir išgirdau supainiotą, kraupių padarinių sklidiną dvidešimtojo amžiaus istoriją.

Mielos bendrapilietės ir bendrapiliečiai! Kiekvienas revoliucinis judėjimas išlaisvina ir kalbą. Tai, ką iki šiol buvo taip sunku ištarti, dabar tarsi skriste skrenda nuo lūpų. Mes stebimės – tai, apie ką jau seniai galvojome, šiandien pareiškiame garsiai: „Demokratija – dabar arba niekad!" Galvoje turime liaudies valią. Mes gerai prisimename istoriją – uždusintus arba kraujy paskandintus judėjimus ir norime, kad šįkart nebūtų pražiopsota proga, slypinti šioje krizėje ir žadinanti visas mūsų kūrybingąsias jėgas. Tardama žodį „Posūkis", aš kiek sutrinku. Tardama jį, regiu burlaivį, kurio kapitonas šaukia: „Posūkis!" Posūkis, nes vėjas pasikeitė arba pučia jam tiesiai į veidą. O komanda gūžiasi, nes stiebas užgriuvo laivą. Tik ar tinka mums toksai vaizdas? Ar dera jį lyginti su padėtimi, kuri kasdien keičiasi į gerąją pusę? Norėčiau prabilti apie revoliucinį atsinaujinimą. Revoliucijos kyla iš apačių. Apačia ir viršus pasikeičia vietomis su savo vertybių sistemomis. Ir šis pokytis socialistinę visuomenę apverčia galva žemyn. Prasideda dideli socialiniai judėjimai. Dar niekad šioje šalyje mes tiek daug nekalbėjome, nesišnekėjome vienas su kitu, dar niekad nebuvome prabilę su tokia aistra, pykčiu ir liūdesiu, bet ir su tokia viltimi kaip per šias kelias savaites. Mes norime išnaudoti kiekvieną dieną, mes visiškai arba beveik nemiegame. Mes iškart susidraugaujame su žmonėmis, kurių anksčiau niekad nepažinojome, ir skausmingai ginčijamės su tais,

kuriuos tarėmės gerai pažįstą. Dabar tai vadinasi dialogas. Mes jį pažadinome, o dabar beveik negirdime nė žodžio. Ir dar neišmokome išreikšti iš tikrųjų to, ką norėtume išreikšti. Nepatikliai žvelgiame į kai kurias staiga tiesiamas rankas, į kai kuriuos anksčiau tokius sustingusius veidus. Nepatiklumas – geras dalykas, bet kontrolė dar geresnis. Mes apsukame senus lozungus, tuos, kurie mus slėgė ir žeidė, ir atsilyginame tuo pačiu. Mes bijome, kad mumis pasinaudos, mes bijomės pateikti garbingą pasiūlymą. Šiandien visa mūsų šalis yra draskoma panašių vidinių prieštaravimų. Mes žinome, kad turime išmokti sugyvenimo meno, kad šios prieštaros nevirstų konfrontacija. Šios kelios savaitės, šios galimybės duotos mums tik vieną kartą, mes patys jas sau suteikėme. Apstulbę stebime, kad greiti apsiversti žmonės, liaudyje vadinami kūlverstukais, anot enciklopedijų, skubiai ir lengvai prisitaiko prie naujos situacijos, sumaniai ja naudojasi ir geba gauti iš viso to sau naudos. Man rodos, tokie labiausiai ir užkerta kelią naujosios politikos patikimumui. Dar nesame tiek pažengę, kad galėtume žvelgti į juos su atlaidžia šypsena, nors kitais atvejais tai visai nesunkiai darome. „Šalin balastą!“ matau parašyta transparantuose, o policijai skirtas toks šūkis: „Apsigręžkit ir prisijunkite prie mūsų!“ Kilnus pasiūlymas, reikia pasakyti. Mes mąstome ir ekonomiškai: „Teisėtvarka padeda valstybės tvarkai!“ O šiandien viename plakate perskaičiau kone neįtikėtiną šūkį: „Daugiau jokių privilegijų mums, berlyniečiams!“ Taip, kalba plinta iš įstaigų ir laikraščių, iš tos kalbos, į kurią jie buvo įvynioti, ir primena, kad joje esama žodžių, išreiškiančių jausmus. Vienas tokių – svajonė. Taigi pasvajokime budint protui: įsivaizduok, klesti socializmas, ir niekas nebėga svetur! Tačiau mes matome kitokį vaizdą – žmonės traukiasi, taigi klausiame savęs: ką daryti? Ir kaip aidą išgirstame atsaką: „Ką daryti!“ Tai prasideda dabar, kai reikalavimai tampa teisėmis, taigi ir pareigomis. Tyrimo komisijos, Konstitucinis teismas, valdymo reforma. Darbo daug. Ir viską reikia nuveikti drauge su pagrindiniu darbu. Ir dar spėti perskaityti laikraštį. Iškilmingoms eitynėms ir iš aukščiau primestoms manifestacijoms mes nebeturėsime laiko. Štai šiandien yra tikra demonstracija – leista, nesmurtinė. Jeigu šitaip bus iki galo, mes vėl gausime progą patirti, ką iš tikrųjų galime. Ir tada jau laikysimės išvien. Pasiūlymas dėl Gegužės pirmosios: vadovybė žygiuo-

ja, o liaudis priima paradą. Ne aš tai sugalvojau. Tai jau literatūrinis liaudies lobynas. Neįtikėtinas pokytis. VDR valstybės vyrai išeina į gatves, kad pasijustų liaudimi. Ir štai pats svarbiausias pastarųjų savaičių sakinys – tūkstančių žmonių šūkis: „Mes esame tauta!“ Kuklus prisipažinimas, ir mes nenorime jo pamiršti.

Čia kalba ir baigėsi. Prasibroviau arčiau: iki tribūnos buvo likę kokie aštuoniasdešimt metrų. Pakankamas nuotolis, kad atpažinčiau, kas ten kalbėjo: ogi Juta Miuler, dailiojo čiuožimo trenerė, mano motinos stabas ir moteris, „dar vieną iškėlusi į padebesius“, mano seksualinių fantazijų viršūnė! Tai kas dedasi, jei *tokia kaip ji* taikosi į oratorius! Kas dabar lips kalbėti? Smėlio žmogeliukas?*

Kiekviena revoliucija susilaukia tokių kalbų, kokių yra nusipelniusi, tad šitą kalbą Jums perteikiau visą todėl, kad ji ir šiandien vertinama kaip 1989 metų rudens kristalizavimosi pradžia, ką aš – galit tikėti, galit netikėti – iš karto perpratau. Dailiojo čiuožimo trenerės verta kalba, kaip Jums atrodo? Toji griežta elegancija, mėgavimasis pasažais, garantuojantis aukštą įvertinimą – ir tuo pat metu dusulinga politinė pragmatika su keliais negrakščiais, nepasisekusiais arba padykusiais šuoliais, kurių apkvaitusi mėgėjų publika nė nepastebėjo. Neklauskit manęs, už ką aš buvau, bet kai išgirdau Jutos Miuler kreipimąsi, bent žinojau, *prieš ką* buvau. Buvau prieš šitą mėšlungį, įvardytą – *reikalavimai tampa teisėmis, taigi ir pareigomis*. Galbūt iš dailiojo čiuožimo trenerės ir tereikia laukti, kad ji kalbėtų kaip dailiojo čiuožimo trenerė, bet kaip tai susiję su išlaisvinta kalba? Arba tas kupinas mėgavimosi žodžio *Posūkis* čiulpimas, arba kaip ji ar-ti-ku-lia-vo: *Mes bijomės, kad mumis pasinaudos*, o, misteri Kicelšteinai, aš jaučiausi kaip saviškių būry. Aišku, ji pasikniso enciklopedijoje, bet, žinoma, surado ne tą žodį, grynai kaip mano motina: ji ieško straipsnio apie *Graikiją*, kai aš teiraujuosi apie pimpalą. *Kūlverstukas*. Pirmučiausia reikia, kad tokia mintis tau šautų į galvą. Bet iš tikrųjų man viskas nušvito, kai Juta Miuler, mano motinos stabas, ėmė svajoti: *Įsivaizduok, klesti socializmas, ir niekas nebėga svetur!* Nesuvokiama! Pirmoje savo kalbos dalyje ji žarstyte

* Vaikų pasakų herojus VDR televizijoje. *Vert.*



žarstėsi žodžiu *Posūkis*, po to nežinia iš kokio žodyno ištraukė tą *kūlverstuką* – ir visa tai aidint išlaisvintos kalbos leitmotyvui, o vėliau šit ką ji sako: tai, apie ką ji svajoja, vadinasi *socializmas*, ir užgriebia kontroles nė nežvilgtelėjusi į enciklopediją, nenučiupinėjusi žodžio *Posūkis* iš visų pusių. Na, gerai, tarkime, kad ji *žvilgtelėjo* į enciklopediją, galbūt netgi susirado: *Socializmas – visuomeninė santvarka, kuri remiasi visuomenei priklausančiomis gamybos priemonėmis*. Ar galėtumėte apie tai svajoti, iš tikrųjų kaip viziją matyti? Įsivaizduok, produkcija yra suvisuomeninta, ir niekas niekur nebėga. Gaila, ponia Miuler, bet mano širdis nepradeda tankiau tvaksėti. Ir ne dėl to, kad būčiau nusistatęs prieš suvisuomenintą produkciją, kuri užkerta kelią bėgliams. Bet kaip pateikta *svajonė* ji man keliais numeriais per ankšta.

Misteri Kicelšteinai, tiesą sakant, iš viso to imtų vien juokas, jeigu nebūtų taip sušiktai tragiška – juk tos motulės ir dailiojo čiuožimo trenerės iš tikrųjų prisirišusios prie socializmo. Jos visos iššliaužusios iš tūkstantmečių griuvėsių. Oro antpuolių siaubas taip giliai buvo įsismelkęs į jų kaulus, kad ir šiandien išvydusios fejerverką jos galvoja apie priešlėktuvinę gynybą. Joms teko badauti. Moralesnė jų dalis gėdijosi, kad yra vokietės. Jų praeitis tikriausiai nebuvo pavyzdinga, o ir dabartis teikė maža džiaugsmo. Užtat ateitis! Ji viską atneš! O jeigu jos vakarais dar buvo sėdėjusios prie stovyklos laužo, FDJ* iškelta šalies atstatymo iniciatyva vienuolika valandų padirbėjusios ir truputėlį prisidėjusios *statant užtvanką per Sosos slėnį ar sausinant Frydlando pievas*, tai ši karta turbūt pirmą kartą galėjo didžiuotis savimi, ir visos jos palaimingai svaigo gerdamos iš vieno didžiulio butelio, kurio etiketėje buvo užrašyta: *socializmas*. Tai šildė. Jos dar ir šiandien kliedi apie tikrąjį socializmą, bet joms tai tėra kažkada liepsnojusio stovyklos laužo pojūtis. Ne, aš neperdedu. Man irgi būtų lygiai taip pat nutikę. Bet prieš leisdami Jutai Miuler ir jos bičiulėms pakilti tribūnon ir iš naujo pradėti: *Įsivaizduok, klesti socializmas budint protui*, įsivaizduokime, kad socializmas tėra abstrakti sąvoka ir kad viskas, ko verta siekti, tiksliau, mes žinome ko, sukasi apie

* VDR jaunimo organizacija, komjaunimo SSRS analogas. *Vert.*

išlaisvintą kalbą. Bet netgi dabar, kai viskas *tarsi skriste skrenda nuo lūpų*, jos kalba apie socializmą, o ne apie tai, kad mums pagaliau privalo atsiverti pasaulis. Taigi. Norėjau veržtis prie mikrofono, norėjau daužyti pats save, gulintį sunkvežimio kėbule, kad tik baigtųsi tas socializmo *fokus marokus* – aš, Stasi žiurkė, iškrypėlis, Mažasis Honekerio trimitininkas, norėjau kreiptis į tris ketvirčius milijono žmonių kaip siaubingas socializmo invalidumo pavyzdys. Dar labiau mane paakino asociacija, kad *Juta* rimuojasi su *Mutter**. Juta Miuler, visų motinų motina! Dailiojo čiuožimo trenerei puikiausiai pavyko įkišti lozungo *Mes esame tauta!* sagą į kilpą! Į sveikatą, pirmyn! Mano motinos sūnus virto iškrypėliu – kas liks iš šalies nugalėjus čiuožimo trenerių ir higienos inspektorių sukeltai revoliucijai!

Aleksanderplacu galima pereiti tuneliu, ir už kelių metrų nuo oratorių sunkvežimio kaip tik buvo pėsčiųjų tunelio išėjimas. Todėl nutariau iki to sunkvežimio nueiti tuneliu, – taip, aišku, buvo kur kas paprasčiau, nei brautis per minią. Mintyse jau kurdamas savo karštos, liepsningos, uždegančios kalbos pirmuosius sakinius, pasileidau tuneliu... Na ir pražiopsojau kartoninį ant šluotkočio pamautą skydą, kurio nors demonstranto paliktą laiptų viršuje, aš ne tik jo nepamačiau, aš *kluptelėjau* ant jo, paspyriau, susipainiojau, praradau pusiausvyrą ir būčiau nusiritęs nuo laiptų – bet man tarp kojų įsispraudė tasai šluotkotis... Jis įsmigo man tiesiai į pautus, aš griuvau priekin ir drauge su tuo kotu nusiritau iki kitos laiptų aikštelės, tik tas strypas dar skaudžiau įsirėžė, taigi verčiausi žemyn, paskui smuktelėjau iki trečios laiptų aikštelės ir po šito cirko numerio, praradęs nuovoką, dėjausi galva į laiptus, o tai, palyginti su dribimu per pakopas, buvo stačiai palaima. O kad būtų aiškiau, pasakysiu: ant skydo buvo užrašyta: *Apsisprendimo teisę – kiekvienam!*

Atsitokėjęs pasijutau gulįs vidurinėje laiptų aikštelėje. Virš manęs buvo pasilenkę keturi ar penki žmonės ir susirūpinę žvelgė man į veidą. Moteris įstabiai rudomis akimis nestipriai, ko gero, net meiliai, plekštelėjo man per skruostą.

– Ar girdit mane? Kaip jaučiatės?

* *Mutter* – motina *(vok.)*. *Vert.*



– Girdžiu, – sukuždėjau aš.

– Esu medicinos sesuo, – tarė ji ir nubraukė nuo mano kaktos prakaitu sumurusią plaukų sruogą. – Ar žinote, kas jums nutiko?

– Taip, – sukuždėjau aš. – Ten kalbėjo Juta Miuler, dailiojo čiuožimo trenerė. Aš irgi norėjau prie mikrofono, nes aš, deja, esu iš Stasi. Aš norėjau...

– Ramiai, – tarė medicinos sesuo. – Tik nesijaudinkit.

– Aš norėjau pasakyti: „Įsivaizduokit, socializmas, ir niekam tai neįdomu“.

Į mane susmigo nerimastingi žvilgsniai.

– Stogas jam prakiuręs, – nuo savo kojūgalio išgirdau susirūpinusį moters balsą.

Seselė paglostė man kaktą, – gestas, po kurio man paaiškėjo, kokia gili praraja tarp *motinystės* ir *motiniško rūpinimosi*. Mes laukėme sanitarų, kurie turėjo nunešti mane į greitosios pagalbos mašiną, ir ji neatsitraukdama žvelgė į mane savo šiltomis rudomis akimis, tik staiga ėmė kūkčioti.

– O Dieve, niekad nemaniau, kad šito sulauksiu! Ar jums atrodė, kad tai įmanoma? Kad mes taip... kad mūsų *tiek daug* ir kad mes turime idėjų ir žinome, ko norime. O Jūs, – ji nusijuokė pro ašaras, – o Jūs kaip tik tokią dieną susikūlėt makaulę. Bet viskas bus gerai, iš tikrųjų viskas bus gerai.

Tai buvo begal jaudinama ir nepakartojama. Jei nebūčiau iš skausmo vos nepraradęs sąmonės, tas momentas būtų buvęs įstabus net tokiai padugnei kaip aš. *Viskas bus gerai, ar netiesa, viskas bus gerai.*

Mano identitetas tiesiogine prasme užmetė mane ant operacinio stalo, chirurgas nusismaukė nuo burnos kaukę ir ėmė kalbėti apie Stasi. Ten tik *kiaušinių salotos*, pasak jo, mane būtina nedelsiant operuoti. Manęs pažiūrėti subėgo visas klinikos personalas, – žiaurus sužeidimas, nors, kita vertus, ko čia stebėtis, jie ir buvo pasirengę galimų gatvių grumtynių aukoms.

– Aš tik nusiverčiau nuo laiptų, – gal dvidešimtą kartą teisinausi kiekvienam gydytojui ir kiekvienai seselei, drįsusiems užmesti akį į mano žaizdą. Bet kai laukdamas narkozės jau gulėjau ant operacinio stalo, įėjusi seselė pasišaukė chirurgą, ir jiedu kaži ką pasikuždėjo.

Sugrįžęs jis nepatikliai nužvelgė mane ir kažkuo pamojavo man prieš akis. Tai buvo mano pažymėjimas.

– Kaip, sakėt, susižeidėte? – paklausė jis iš po kaukės.

– Aš tik nusiverčiau nuo laiptų, – suvapėjau.

– Aha, *tai šitaip* privalote man sakyti, – tarė jis.

– Iš tikrųjų, – sukuždėjau, – dėjausi nuo laiptų.

– Žinot ką, – pareiškė jis, – mes ne taip jau retai susilaukiam pacientų iš jūsų... *institucijos, ir visi jie tvirtina nusivertę nuo laiptų. Niekad daugiau negali mums paaiškinti,* – *jis pranašiai nusijuokė.* – *Kaip čia yra su tais laiptais. Tiesiog smalsu darosi.*

Jo asistentai glaudžiai susispietė aplink mane.

– Ar gali būti, kad jūs piktnaudžiaujate mumis? – griežtai paklausė chirurgas ir su įniršiu nusitraukė kaukę. – Ar jums svarbiausia atžyma ligonio lape? *Sužeidimo priežastis: kritimas nuo laiptų.* Tai tam, kad teisme Stasi galėtų tvirtinti: netgi jų pačių žmonės, pavyzdžiui, – jis perskaitė iš pažymėjimo, – *Valstybės saugumo karininkų mokyklos kursantas Klausas Ūlcštas,* taip kvailai nusivertė nuo laiptų, kad susikūlė makaulę ir susižeidė genitalijas.

– Ne, – silpnu balsu ištariau aš, ir kaktą išpylė šaltas prakaitas. – Aš tikrai nukritau nuo laiptų. Tai nutiko pačiame Aleksanderplace.

Jis įdėmiai pažvelgė man į akis. Ką tai galėjo reikšti? Vadinasi, aš buvau pasmerktas. Manęs laukė peilis – *jo* peilis! Teisingiau, jo *skalpelis*. Kur aš pakliuvau?

– Ar jūs mane operuosite kaip ir kiekvieną ligonį? – įsibaiminęs paklausiau.

– Žinoma! – suirzęs atsiliepė jis. – Antraip kur mes nusivažiuotume?

Po operacijos nubudau kamuojamas siaubingų skausmų. Užmigti su stačiu buvo senas mano įprotis, o dabar, ką tik po operacijos... Paskutinis *intymių refleksų* kerštas. Melsdamas palengvėjimo, žindau pagalvės kampą ir stengiausi galvoti apie marmurinį mirties skausmų kamuojamo tėvo veidą. Aš buvau drėbtas iš kitokio molio. Tikras nevykėlis. Kai aš jau įstengiau pasižiūrėti, ką čia nuveikė su manimi chirurgo peilis, man kraujas gyslose sustingo. Tai, ką aš išvydau, priminė sutraiškytą varlę. Būtent taip aš ir įsivaizdavau tipišką kare

sužeistą kareivį, kuriam kelnių kišenėje sprogo granata. Man buvo stačiai nesuvokiama, kaip šitoks gniutulas galėjo suveikti erekciją.

Bet naktį, kai kamuojamas skausmo nubudau, *galiausiai* ėmiau domėtis kitais klausimais: kodėl tai ištiko būtent mane? Kodėl tai manęs neaplenkė? Kodėl būtent *aš* čia guliu, o ne kuris nors kitas? Ką gi aš ne taip padariau, kad būtent *mane* likimas verčia kęsti šiuos beprasmius skausmus? *Kodėl visa tai? Kodėl, kodėl, kodėl?* Pagaliau turėjau pagrindą nekęsti savo gyvenimo. Misteri Kicelšteinai, aš buvau taip nedviprasmiškai atsidūręs šiknoj, taip nusivaręs, taip žemai puolęs, toks niekam tikęs, kad pagaliau ėmiau graužtis. Kai aš pergyvenau savo mirties liudijimą, dar galėjau dėtis prie didžiųjų, laikyti save išrinktuoju. Bet dabar, alinamam skausmų, nebeliko nieko paguodžiamo. Skausmai nesiliovė, jie buvo realūs, jie persmelkė mane ir taip mane pažemino, kad nebūtų paguodusi jokia pranašystė. Tai be galo mane slėgė. Aš *egzistavau* tik kaip skausmas, todėl ir kitomis naktimis žįsdavau pagalvės kampą dejuodamas nuo nekontroliuojamų savo erekcijų ir keikiau save už tai, kad turiu čia gulėti, kad nukritau nuo laiptų, kad susidėjau su Stasi, kad mano gyvenimas susiklostė taip, jog negaliu pasipriešinti savo likimui ir kad viskas prarado prasmę. Atradau, kad turiu savo *praeitį* ir toji praeitis turi *reikšmę*, o ši dabartis – skausmai ir sutraiškyta varlė neatsitiktinai įsibrovė į mano gyvenimą, tik pratęsė visa tai, kas buvo ligi šiol. Jei viskas klostėsi logiškai, vadinasi, *turėjo* taip ir baigtis. Skausmas buvo pirmoji tiesos valanda. Aš patyriau savo *bausmę* ir ėmiau ieškoti *kaltės* ir *atsakomybės*. Nors tai skambėtų pastorališkai, aš – *teisybę sakau!* – išgyvenau biblines būsenas. Ničnieko nesiėmiau, kad pasidarytų bent kiek lengviau. Skaudėjo pašėlusiai, bet tai buvo pašėlusiai garbinga. Kaip manot, kodėl aš šiandien galiu su tokiu begaliniu nusivylimu kalbėti į Jūsų diktofoną? Kuo gi būčiau virtęs, jei anomis naktimis su manimi *nieko* nebūtų nutikę, jei skausmas *ničnieko* nebūtų pakeitęs?

Jau nekalbu, kad kiekvienas pagalys mane dabar tiesiog varė iš proto, tris dienas dar negalėjau ir vaikščioti. Kai pirmą kartą atsikėliau, aš *ne nuėjau į tualetą, aš ten nušliaužiau.* Basas, keturių centimetrų ilgumo žingsneliais ir pernelyg trumpu elfo kostiumu, atviru

ant nugaros, tik su raišteliu ant sprando. Tualetas buvo kitame koridoriaus gale, tad teko ilgai slinkti. Virtinė pažeminimų, iš kurių ir buvo sudėtas mano gyvenimas, atrodo, nesibaigė, bet tualete pastebėjau tai, kas mane beprotiškai pakerėjo: mano pimpalas pasidarė didesnis nei prieš operaciją! Kaip čia dabar? Patinimas? Paūgėjimas? *Transplantacija?* Nejau tas chirurgas atliko organų persodinimą? O kodėl gi, čia juk Nelaimingų atsitikimų klinika, jis turi iš ko rinktis. Ar jis gavo ką tik lavoną su nesužalotais organais? Bet kodėl jis taip pasielgė? Gal tai buvo užuojauta? Gailestingumas? Kilnumas? Ar tai buvo bibliška, ar tai siejosi su *religija*? Vieni klausimai.

Dabar grįžkime prie mano ligoninėje patirtų piligrimo kančių: netrukus pajutau poreikį paskaityti knygą. Be savo laikraščių, ir tai ne visada, vyrai čia teturėjo vienintelę knygą, kurios, aišku, nė neišsitraukdavo. Taigi aš narsiai susiruošiau į moterų skyrių – žygis paprasčiausiai galėjo baigtis moraliniu skandalu, nes tas mano elfo kostiumas buvo toks trumpas, kad jaučiausi tarsi Zygfrydo Šnablio aprašytas langus valąs ekshibicionistas, vienomis glaudėmis stovintis ant palangės pirmame aukšte, o po plačiomis glaudėmis nieko neturintis. Jau pirmoje moterų skyriaus palatoje ant naktinio staliuko išvydau kupetą knygų. Moteris, kuriai priklausė tos knygos, šaukšteliu valgė jogurtą. Ji priminė mano buvusią muzikos mokytoją, kuri tik tuomet pasijusdavo saugi, kai pasislėpdavo už savo didžiulio akordeono. Aš ketinau paprašyti ją mano padėtį atitinkančios knygos, bet nutariau luktelėti, kol ji išsrėbs savo jogurtą, kad nesugadinčiau pusryčių, jei mano elfo kostiumas jai iš tikrųjų pasirodytų esąs per trumpas; apdairumas visuomet buvo viena svarbiausių mano būdo savybių. Galop išdrįsau įeiti ir pasiteiravau, ar ji nesutiktų paskolinti man knygos. Kokios gi? Ne pirmos pasitaikiusios, atsakiau, „esu ieškojimų kelyje“.

– Argi mes visi nesame? Tam tikra prasme?

– Aš turiu išsiaiškinti keletą dalykų.

– Suprantu. Norėtum išstoti iš partijos, bet nepasitiki savimi?

– Tai kur kas daugiau.

– Visi taip sako. Gerai, pasiieškok.

Ant naktinio staliuko gulėjo Kristos Volf „Perskeltas dangus". Nors ir buvau penkių bibliotekų skaitytojas, iki Kristos Volf nebuvau prisikapstęs, ji buvo „sunki" – Jūs galėtumėt tai išsiversti *sophisticated*.

– Kažin kas čia, – tariau. – Tai turėtų... tai turėtų manęs *nejaudinti*.

– Aš jau pastebėjau, – šyptelėjo ji ir padavė man knygą. – Tiesa, čia meilės romanas, bet, – ji mirktelėjo, – *nepavojingas*.

Knygą atsiverčiau tik atsigulęs lovon. *Skiriu G*. Ką tai galėtų reikšti? Kam ji ją skiria? Gustavui? Giminėms? Gamtai? Ar tasai *G* vienskiemenės šaknies, o jei taip, ar Gerdas Grabsas žino pilną skiriamojo vardą? Gal čia meilės romanas, skirtas *G taškui*? Gelbėkit! Aš norėjau tokios knygos, kuri manęs nedirgintų! Misteri Kicelšteinai, aš ir šiandien tebesu tos nuomonės, kad norint suvokti Kristą Volf galima pradėti nuo jos pirmojo romano dedikacijos apmąstymų. Kitados buvo kilęs vokiečių literatų ginčas su kitais vokiečiais literatais, ištisos intelektualų armijos kovėsi įrodinėdamos vienokias ar kitokias Kristos Volf interpretacijas. Gerai, Krista Volf parašė romaną. Jis kam nors kaip nors skirtas. Ji būtų galėjusi aiškiai parašyti, kam ji skiria. Bet ne, ji taip nedaro, ir aš nežinau, kas už to slypi. Tai gali reikšti ką tiktai nori, ir tikriausiai turi reikšti ką tiktai nori. Nesitikėkite jokio aiškumo – jis jums užgintas net pačiuose paprasčiausiuose dalykuose.

„Perskeltas dangus" prasideda siaubo aprašymu, kuriam apibūdinti tereikia vos kelių sakinių. Ko ten tik nėra toje vienintelėje pastraipoje! Nuo chemijos fabriko smarvės žūva miestas. Teršalai, besiveržiantys iš šimto to fabriko kaminų, užtemdo saulę, gyventojai vos įstengia kvėpuoti, upė užnuodyta, vanduo netinkamas vartoti. *Kokia pradžia!* – pagalvojau aš ir jau buvau bepamirštąs tą miglotą dedikaciją. *Štai iš ko pažinsi autorės meistrystę!* Tai yra veiksmo kulisai, o viskas, kas ten nutinka, nutinka tame dvokiančiame mieste, kur neįspįsta joks saulės spindulys. Kiekvienas kavos puodelis geriamas gargaliuojant, kiekvienas pašnekesys pertraukiamas kosulio priepuolių. Meilės romanas? *Boy* (odos uždegimas) *meets girl* (su išberta oda). Bet paskutinį pirmos pastraipos sakinį perskaičiau tris kartus. „Bet žemė juos dar nešiojo ir būtų nešiojusi, kol jie būtų buvę

gyvi.“ *Kas čia dabar?* Ar žaislų skrynelė vėl uždaryta? Nejau tai iš tikrųjų turėjo reikšti: *Mieli žmonės, kad ir koks būtų šlykštus gyvenimas mūsų miestuose, mes neturime pamiršti, kad žemė mus nešioja ir kad tai jau vis šis tas.* Šiaip ar taip, aš nesupratau, kas tie „jie“, kuriuos dar nešioja ir nešios žemė – miestas, žmonės ar ir viena, ir kita, pirmučiausia nesuvokiau štai ko: kam ta pirmoji pastraipa reikalinga? Nejau visus savo gebėjimus ir sutelkė tik tam, kad paskui tuo vienu sakiniu viską skersai išilgai nubrauktų? O gal čia kaip tik ir slypėjo jos jėga – kiekvieną teigimą tuoj pat paneigti? Prie šito reikėjo priprasti net tokiam skaitytojui kaip aš, kad ir penkių bibliotekų skaitytojo pažymėjimų savininkui. Kaip matot, įveikęs pusę puslapio, domiuosi labiau autore nei jos kūriniu. *Kas gi taip rašo?* Perskaitęs maždaug dvidešimt puslapių, išvydau ją – trylikos metų mergytę, kuriai ima daužytis širdelė, kai mokytoja atneša rašinius „Gražiausias mano atostogų nutikimas“. Čia mergytė buvo parodžiusi narsą – juk ji neparašė apie *Vakarą prie stovyklos laužo*, *Medžioklę su dėde Hubertu* ar *Ekskursiją į Reicho sostinę*, ne, ji parašė apie *Saulėtekį prie jūros* ir galop pajuto palengvėjimą, jei nesakysi – pasijuto *laiminga*, kai mokytoja švytėdama klasei paskelbė: *Bet gražiausią rašinėlį ir vėl parašė mūsų Krista.* Taip tada nutiko *mūsų Kristai* ir jau nebebuvo kur dėtis. Ji ir liko mergaitė, rašanti gražiausius rašinėlius. *Bet gražiausią romaną ir vėl parašė mūsų Krista.*

Dar nespėjau perskaityti knygos, kai įvyko tai, kas kada nors vis tiek turėjo nutikti: *ji* stovėjo prie mano lovos. Pasijutau visiškai žlugęs. Kaipgi ji mane surado?

– Klausai, – kūkčiodama ištarė ji. – Aš tai žinojau. *Motina tokius dalykus nujaučia.*

Matote, misteri Kicelšteinai, tai ir yra tai, apie ką aš visąlaik kalbu. Ko neįstengia visas Stasi paieškų aparatas – susekti, kur aš, – tą instinktyviai padaro mano motina. Nėra ko abejoti – aš tikrai jos vaikas. Jeigu prisireiktų dar kokio įrodymo – būkit ramus, daugiau nereikės – ji būtų dar kartą mane pagimdžiusi. *Kodėl tu man nepranešei, kur esi?* – perskaičiau nebylų priekaištą jos akyse ir: *Kas gi nutiko? Nejau negali būti atsargesnis?* Argi ne ji visuomet ir, beje, gan sėkmingai sergėjo mane nuo visų pavojų, netgi nutrūktgalvyščių? Ar



mudu kada nors važiavome tramvajumi jai nesušukus: *Pasitrauk nuo durų!* Argi net mane, sulaukusį trylikos metų, ji neperspėdavo, kad nevalia kišti galvos į plastikinį maišelį, nes taip galima ir uždusti? Argi per Naujuosius metus po šešioliktos valandos mane kas leisdavo į gatvę, kur *nuo tų lengvabūdiškų sproginėjimų galima tik prarasti savo akių šviesą*? Argi man nebuvo uždrausta žaisti griaunamuose namuose, kur grėsė pavojus užgriūti? Argi ji nevertė manęs vengti patiekalų iš grybų? Sėstis ant priekinės sėdynės? Ką jau kalbėti apie karstymąsi po medžius. *Ir kam visa tai?* Nejau aš ničnieko nepasimokiau? Kodėl aš, vos atsikratęs jos globos, nepraleidžiu progos nusiristi nuo laiptų? Beje, tik nuo laiptų, kuriais kylu atlikti savo *o! na!! nizmo!!!* lažo arba pasipriešinti jos stabui Jutai Miuler. Klausyk motinos ir Jutos! Nes iš Dievo teismo nesulauksiu pasigailėjimo, jei bandau prieš *ją* sukilti!

– Mama, – pasakiau, – šūdas, bet viskas tikrai taip ir nutiko! – aš paėmiau jos ranką.

– Nebežinau, ką ir galvoti, – tarė ji linguodama galvą. – Juk mes taip aukojomės dėl žmonių. Dėl visiškai normalių žmonių. Todėl mes esame herojai.

– Herojai, – pakartojau kurčiai.

– Žinoma, – pasakė ji. – Herojai kaip ir mes neturi ko graužtis.

Kaip galima dėl tokių žodžių prieštarauti? Tuoj va ims pasakoti apie savo herojiškus darbus. O aš? Apie kokius žygdarbius aš galėčiau pasipasakoti? Aš, Mažasis Honekerio trimitininkas. Tai aš išgelbėjau jam gyvybę! Tai aš antraštės *Pasmerktieji gyvena ilgiau už kitus!* autorius. Tik niekad taip kaip ji naiviai nesižavėjau atstatymo metais ir tyra širdimi neprisidėjau prie to atstatymo. Aš neturiu teisės skelbtis, kad aukojausi dėl žmonių! Aš nesvajoju ir apie socializmą, ir jeigu ji tai žinotų, turėčiau klausytis, kad jų karta buvusi visai kitokia, dar ne tokia sumaterialėjusi...

Ne, apie tai mes vis tiek nesusišnekėtume. Lygiai taip pat kaip ir apie daugelį kitų dalykų.

– Taigi, – galiausiai ištarė ji. – Na, leisk pažiūrėti!

Ji norėjo mane nukloti, bet aš tvirtai laikiau antklodę. Tikras savo tėtuko sūnus – slėpiau pimpalą kaip Eislėbenas raudonąją vėliavą.

– Oho! – išsprūdo jai. – Ponulis nenori tikrai savo motinai parodyti žaizdos?

Matot, misteri Kicelšteinai, toks jau jos būdas. Jeigu aš, konfrontuodamas su savo kotu, būčiau jai leidęsis apžiūrimas, ji būtų nutarusi, kad aš *vėl žaidžiau su juo nedorus žaidimus*, o kai neleidžiu, aš jai jau *ponulis*. Ir jeigu tik pasitaikytų tinkama proga, ji vėl pultų prie jo su savo *vaikiška pudra*. Iš kur toji aistra? Kokie šaltiniai maitina tokį jos veržlumą?

– Mama! – prašiau ją ir tvirtai laikiau antklodę.

– Tik jau neišsigalvok. Aš dar esu ir gydytoja.

Kadangi vis nepaleidau antklodės, ji trūktelėjo ją iš kojūgalio, ir tada jos veide išvydau tikrą siaubą, tarsi būtų aptikusi kokį siaubingą radinį, tarsi po savo antklode būčiau slėpęs baisingai sužalotą ar suanglėjusį lavoną ar dar ką panašaus. Ji paleido antklodę ir išlėkė iš palatos.

– Daktare! Daktare! – išgirdau ją šaukiant koridoriuje. Tada pats žvilgtelėjau į save.

Mano tarpukojy taikiai susirangęs gulėjo kažkas panašaus į gyvuliuką. Nejau tai mano?.. Pabandykit įsivaizduoti: vieną rytą nubudęs Jūs vietoje įprasto pimpeliuko aptinkate tokią didžiulę varpą, kokios savo gyvenime niekad nesate regėjęs. Kas Jums nutinka? Man į galvą šovė Jutos Miuler kalbos nuotrupa: *neįtikėtini pokyčiai*. Antroji mano mintis buvo apie džinsus, kuriuos tik vienąkart buvau užsimovęs ir į kuriuos jau niekad nebeįtilpsiu. *Čia jau nebe mano sūnus!* – tarsi girdėjau nebylų savo motinos priekaištą budinčiajam gydytojui, kurį ji atsitempė prie mano lovos, kad ir jo akivaizdoje nutrauktų nuo manęs antklodę. Gydytojas, dar nė trisdešimties nesukakęs vyrutis, trumpai dirstelėjo į tai, ką jam rodė mano motina, pačiaupė lūpas ir mirktelėjęs man sumurmėjo: *Šitokio galima tiesiog pavydėti*. Paskui paaiškino, kad toks penio padidėjimas po operacijos esąs normalus dalykas, mat operuojant buvo atskirti limfų kanalai – jis kalbėjo labiau jai nei man. Tokie pokyčiai nereti, ir kai *po kelių savaičių, na, vėliausiai po trijų mėnesių*, limfų drenažas vėl stabilizuosis, tai ir penis susitrauks iki normalaus dydžio. Teisybė, jis pripažino, kad jo praktikoje dar niekad nebuvo tokio atvejo, kad penis taip greitai ir be

saiko užaugtų kaip manasis – tik prašau Jūsų, misteri Kicelšteinai, nevartyti akių, pasakoju apie tai ne tam, kad norėčiau pasipuikuoti tokiu pubertatiniu pokštu! Aš ką nors *galvoju*, kai tarsi koks mižnius manekenas rodau savo pimpalą visam pasauliui ir tarsi Madona, jeigu ji tokį būtų turėjusi, kalbu apie tai! Tokio nepaprasto augimo unikalumas galėjo būti išsiaiškintas tik po kelių mėnesių: serumas, kurį man tada bunkeryje įšvirkštė, pavertė mano kraują medikamentu. Jis buvo išsiurbtas kaip medikamentas, tačiau manyje likęs kraujas sukūrė nenumatytas „kumuliatyvines sąveikas“, kurios betgi pasireiškė ne iškart, o pažeidus limfų drenažą. Tik taip būtų galima paaiškinti unikaliai greitą augimą ir unikaliai didelį pimpalą. Kuris, beje, unikaliai ilgai išsilaikė toks didelis. Kur kas ilgiau, nei žadėjo prognozė – *kelias savaites, daugiausia tris mėnesius*, anot ano budinčiojo gydytojo. Na o dabar giliai įkvėpkit ir iškvėpkit, nes turiu Jums nedidelę sensaciją, kurią pasaulis patirs iš Jūsų laikraščio: aš, kaip žinote, buvau ne vienintelis pacientas, kurio gyslomis sruvo naujoviškas kraujas, taigi ir kiti pacientai ožiavosi ir nepasidavė tai prognozei, kuri paaiškėjo daugiau nei po trejų metų ir į kurią buvo delikačiai atkreiptas teismų dėmesys, o, pasak tos prognozės, šitoks pacientas turėjo gyventi *keletą savaičių, daugiausia tris mėnesius*. Vokietijoje esama būrelio gydytojų, kuriems dabar tarsi migla nuo akių nuslinko, dabar, kai jie jau pažino šią tikrai indėnišką kraujo brolystę, dėl kurios mano vaizduotę pranokstančio dydžio pimpalas ir mano buvęs Generalinis sekretorius turėjo šį tą bendro, – dėl to kraujo jie abu laikėsi ilgiau, nei skelbė prognozė. *Pasmerktieji gyvena ilgiau už kitus*. Jeigu tie ekspertai būtų žinoję apie serumą ir jo poveikį (jį būtų galima tirti remiantis mano genitalijomis), jeigu jų tyrimai nebūtų buvę tokie pesimistiški, jei būtų iki galo įvykęs Honekerio procesas, būtų buvę užganėdinti niekuo dėtų piliečių jausmai, o Honekeris po laisvėn paleisto Nelsono Mandelos visame pasaulyje būtų buvęs traktuojamas kaip žymiausias politinis kalinys.

Bet tuomet, kai gulėjau ligoninėje, nieko nežinojau apie šias priežastis ir sąsajas. Aš nenumaniau, kaip viskas klostysis toliau. Gydytojas prižadėjo mano motinai į šią problemą vizituojant atkreipti vyriausiojo gydytojo dėmesį. Misteri Kicelšteinai, mano pimpalas

išmušė iš vėžių tuziną medikų! Tokią problemą aš visuomet troškau turėti!

– Profesoriau, mano nuomone, reikėtų sumažinti krūvį ligonį pakabinant. Tuomet nenatūraliai didelio svorio organai nukartų žemyn. Neprognozuojamas veiksnys.

– Visiškai teisingai, gerbiamas kolega. Bet, mano ponai, kas bus tada, jei augimo procesas nesiliaus?

– Tuomet po dviejų savaičių jo mašna kliudys judėti, jis jausis tarsi katorgininkas su svarsčiu ant kojos.

– Po mėnesio, kilus erekcijai, jis neteks sąmonės, nes jai reikės tiek kraujo, kad smegenims pristigs deguonies. O ką jau kalbėti apie regos trikdžius.

– Per šešias savaites šis pacientas visiškai pasikeis ir virs vienu milžinišku peniu, tarsi būtų įvykusi metamorfozė. Šioje lovoje drybsos devyniasdešimt kilogramų sveriantis penis. Kaip negyvas ruonis.

– Pone kolega, leiskit paklausti – ar šitoks penis gali eriguoti?

– Savaime suprantama, tik reikia, kad šioje lovoje gulėtų kas nors panašaus į *stipriai užšaldytą* ruonį.

Mane vartaliojo nuo vieno šono ant kito. Viena, aš troškau dalyvauti mokslininkų ginče, pasimėgauti šių dievų baltais chalatais bejėgiškumu, kita vertus, visai nenorėjau prarasti savo nuosavybės, bent jau ne tuojau pat ir tik jau ne įsigeidus mano motinai. Kiekvienas vyras nori turėti patį didžiausią – o aš jau *turėjau*! Kodėl turėčiau leisti tiems gydytojams šundaktarauti su mano daiktu būtent dabar, kai dėl savo neregėtai didžiulio pimpalo pirmą kartą negalėjau skųstis likimu! Taigi reikia iš čia mauti! Pimpalu prasiskinti kelią!

Už galimybę pasprukti turėjau būti dėkingas korto kelnėms, kurias visąlaik mūvėdavau. Jei būčiau čionai atgabentas su džinsais, Berlyno siena ir šiandien tebestovėtų, nes pernelyg ankštos kelnės būtų sukliudžiusios man pabėgti iš ligoninės. Jūs jau nujaučiat, kad pabėgau lapkričio devintosios vakare. Tiesą sakant, aš visai nenorėjau nuversti tos sienos! Aš tenorėjau išgelbėti savo milžiną!

Sutemus įlindau į tas korto kelnes ir grąžinau „Perskeltą dangų".

– Na ir? – susidomėjusi paklausė ji.

– Taip, taip... – atsakiau.



– Ir aš taip manau, – atsiliepė ji. – O jau jos kalba! – bakstelėjo ji į laikraštį.

Kokia dar kalba? – pagalvojau, o galvoje jau smilktelėjo: *Bet gražiausią kalbą ir vėl pasakė mūsų Krista.*

Man aptemo akyse. Tai buvo klaida! Viskas buvo klaida! Aš supainiojau Jutą su Krista! Oratorė juk buvo Krista Volf, rašytoja! Tai skelbė pirmasis laikraščio puslapis! Supraskit, misteri Kicelšteinai, visko gali nutikti, kai revoliucinę kalbą rėžia dailiojo čiuožimo trenerė, žinot, jaudinasi ir taip toliau, bet kai rašytoja rėžia revoliucinę čiuožimo trenerės kalbą – neee, ačiū, tai jau pavojinga! Jūs tik pagalvokit! Aš taip netikėtai puoliausi – na, reikia pripažinti, ne prie *paskutinių dalykų*, puoliau prie pirmųjų – ir ūmai paaiškėja, kad veikiau skatinamas visiškai klaidingų paskatų, gal suprasit, ką turiu galvoje? Aš *niekad* nebūčiau lėkęs prie tų laiptų, kad nurungčiau savo kalba *rašytoją*; iš Liucijos Ūlcšt sūnaus, penkių skaitytojų pažymėjimų savininko, buvo galima tikėtis šventos pagarbos dvasinių vertybių kūrėjams. Būčiau tik atidžiai klausęs ir plojęs kaip ir kiekvienas mitingo dalyvis, būčiau nesiskverbęs prie to kalbėtojų sunkvežimio, būčiau nenusiritęs nuo laiptų, būčiau ir nesusižeidęs. Chirurgui nebūtų prisireikę darbuotis peiliu, juodam kitų pavydui nebūtų šitaip išaugęs mano kotas, būčiau išsivertęs ir be baisių skausmų ir be klausimų, į kuriuos negavau atsakymų – jie man paprasčiausiai būtų nė nekilę... Po to, kai aš nuverčiau sieną ir pradėjau, kaip sakoma, „aiškintis savo žygdarbio poveikio dydį“, mane persekiojo klausimas, kurį kažkada uždavė sutrikusi motina šunybę iškrėtusiam sūnui: „Pasakyk man, ką tu galvoji šitaip elgdamasis?“ Tikrai, ką gi aš taip elgdamasis galvojau? Ogi visiškai nieko. Klausimas *Ką aš ne taip padariau?* žadina man siaubingus kompleksus, – Jūs juk žinot, kad jeigu tik kokio iš jų neįveikiu, iš atsargumo puolu į iškrypimus, o jei kas suniurna, jog aš stoviu kam skersai kelio, tai tokia pastaba jau sugadina man ne vieną popietę. Esu be galo jautrus, ir netgi papeikimai už menką žioplumą išmuša mane iš vėžių, todėl ir dabar negaliu sau atleisti, kad *be jokios prasmės ir proto* nuverčiau tą sieną. *Ką aš padariau!* Jeigu Krista Volf, žodžio meistrė, ar dar kokia ten aura apgaubtoji, nepaisydama išlaisvintos kalbos, lapkričio ketvirtąją

vengė bent žodeliu užsiminti apie sienos atvėrimą, tai ji tikrai žinojo, kodėl taip elgiasi. O aš ją vis tiek atvėriau! Savavališkai! Net nesuderinęs su *ja*! Per neapsižiūrėjimą užsikroviau sau ant sprando siaubą keliančio dydžio politinę priešininkę, nes kas gi yra moterėlė, kurios viso gyvenimo užduotis tėra mokyti kitus slysčioti bei šokinėti ant ledo, palyginti su šiuolaikinės vokiečių *literatūros* intelektualinio svorio centru! Vaje, ką aš padariau! Kankinantys klausimai, privertę mane pasiknisti po Kristos Volf knygas. Galbūt toje savo lapkričio ketvirtosios kalboje ji nereikalavo nuversti sienos tik todėl, kad jau daugybę kartų buvo ją nugriovusi savo knygose? Gal susijaudinusi ji visai pamiršo tą sieną? Tuomet aš, tiesa, vis dėlto būčiau tasai, kuris nuvertė sieną, tačiau tokiu atveju mano veiksmas būtų mažų mažiausiai tylus pritarimas žymiausiai mano šalies literatei, ir pasirodyčiau esąs vertas savo penkių skaitytojo pažymėjimų. Norėjau kapstytis jos knygose taip ilgai, kol galėsiu už savo darbą atsakyti jos žodžiais. Kur nors tai vis tiek tokius atrasiu! Tik tuomet vėl galėsiu ramiai miegoti! Ir jau galėsiu nesibijoti kūrėjų ir mąstytojų prakeikimo! Galgi Krista Volf net labai troško sienos atvėrimo? Gal ji netgi rengė tam *jausmingus žodžius*? *Įsivaizduok, sienos nėra*, ir taip toliau. Tuomet jau niekas man nebegalėtų užkrauti atsakomybės už istorijos pabaigą! Tada galėčiau atsikirsti, kad veikiau atsižvelgdamas į šviesiausių mūsų visuomenės protų valią! Tiesą sakant, viskas turėjo baigtis gerai, ir aš, kupinas džiugių vilčių, įsigilinau į rinktinius Kristos Volf raštus, beje, likus daugiau nei pusmečiui, kai dėl jos kūrybos vokiečių literatai susiginčijo su kitais vokiečių literatais. Iš pradžių aptikau vien *užuominas*, jos man buvo nereikalingos; man padėti tegalėjo tiesus, atviras tekstas. Ką ir sakyti, Krista Volf parašė *meilės* romaną, kuris, kaip pamenate, labai pravertė slopinant erekcijas, tokie patys ugningi buvo ir jos politinės pakraipos raštai. Po to, kai praėjus pusmečiui nepasiekiau jokių apčiuopiamų rezultatų ir užverčiau jos raštus, pasirodė „Kas belieka“, aštuntajame dešimtmetyje rašytas apsakymas, kuriame pagaliau suradau tai, ko visąlaik ieškojau.

Įsidėjau į knygą atsklandą – ar Jūs neprieštarausit? Ten pasakojama apie Frydrichštrasės stoties keleivių išvykimo paviljoną... *žmonių*



vadinamą „Ašarų duobe", kur nuo žalsvų sienos plytelių atsimušusioje šviesoje vyksta nuolatinis įvairiausių šalių, mano šalies irgi, piliečių, tranzitinių keleivių, turistų, atvykstančių ir išvykstančių, judėjimas... O, misteri Kicelšteinai, koks ekstravagantiškumas aprašant šviesą ir spalvas! Ar ji kada nors atsikratys ano savo rašinėlio „Saulėtekis prie jūros" dvasios? Skaitau toliau: *...iš aukštybėse žvelgiančių siaurų langų, kur policininkais arba muitininkais persirengę šį miestą užvaldžiusio meistro pameistriai mokėsi gauti teisę supančioti ir atpančioti. Šis statinys turėjo čia stovėti kaip monstras, išoriniu savo pavidalu atitinkantis siekiamą tikslą...* Taip, misteri Kicelšteinai, tai buvo kaip tik tie žodžiai, kurių aš taip ilgai ieškojau. Užduotis buvo ne nuversti sieną, o sukurti monstrą. Tokiais momentais mane nuolat suima nepalaužiamas priešiškumas intelektualams. Viską buvo galima pasakyti vienu šūkiu „Šalin sieną!", tačiau šitą šūkį, deja, paskelbė ne Krista Volf, o Ronaldas Reiganas, bandomąsias kalbas mėgęs prezidentas. Ir labai paprastai: be veiksmažodžių dalyvių-participų, be žalsvos šviesos, kokliais aprėmintų langų, aukštybėse įsikūrusių policininkų ir vieno itin aptemptu rūbu vilkinčio pameistrio, kuris dažniausiai ir valdė šitą miestą. Prieš porą savaičių *Neues Deutschland* skaičiau, kad Apskritojo stalo nurodymu Krista Volf netgi suformulavo konstitucijos preambulę; jos galutinis rezultatas buvo vienut vienintelis sakinys, kurį ji garbės trokštančiomis dalyvinėmis konstrukcijomis ištempė iki keturių pastraipų ir paleido pasaulin. Nejau kilni demokratinė *participacijos* idėja turėjo būti išbūgnyta dalyvinėmis konstrukcijomis? *Potekstė* ar *metakalbinė struktūra*? Ką aš žinau! Tik viena aišku: *bet gražiausią konstitucijos preambulę ir vėl parašė mūsų Krista*. Kaip ir mano pavardė, kurioje priebalsės lipa viena ant kitos, mindo ant kojų ir nesileidžia ištariamos, taip ir ši jos preambulė yra gryniausias *ūlcštas*, jei Jūs suprantate, ką aš noriu pasakyti. Viskas, bet iš tikrųjų *viskas* ten buvo sukišta – kilnumas, tikrumas, didingumas, pamokymai ir t. t. – sujungta it grandine veiksmažodžių dalyviais-participais, suprantama, įtaigesniu *Participu I*. Šį stilių aš pažįstu iš savo motinos: jis tarsi prievarta užmauta maudymosi kepuraitė, bet šiaip jau liberalus. Kas tiki, kad kalbos išlaisvinimas neprieštarauja formuluotei, jog *reikalavimai tampa teisėmis, taigi ir pareigomis*, natūraliai suteikia

ir šiai konstitucijos preambulei žavingos namų tvarkos pojūtį. Kas norėtų gyventi tokioje visuomenėje, kurios griežtumą ir įtampą pajunti jau iš konstitucijos preambulės? Dailiojo čiuožimo trenerė? O jeigu jau laisvinam kalbą, tai laisvinkim ją iš tikrųjų: *Oplia!* Ganėtinai svari konstitucijos preambulė, ar ne tiesa? Arba *A-Wop-Bop A-Loo-Bop*, arba *And now for something completely different*, arba *trečiadienis yra kino diena*, arba *tiū de liū diū diū, tiū de liū diū diū*...

Misteri Kicelšteinai, taip jau nutiko, kad tais padūkusiais *vokiečių metais*, netgi po kelių savaičių, paėmiau Kristą Volf savo globon, gyniau ją kiek pajėgdamas, o būtent – jau nujaučiate kada? – taip, prasidėjus *Literatūriniam vokiečių ginčui*. (Tai, beje, kas kita nei literatūrinės vokiečių *varžybos*.) Tuomet dėl savo, *tiesiog pavydėti galima*, anatomijos buvau paklausus pornografinių vaidmenų atlikėjas, kaip vokiečių metų pornožvaigždė netgi mirgėjau gausiuose viršeliuose, nors ir ne visu ūgiu. Pradžią tam literatūriniam ginčui davė vienas Kristos Volf apsakymas, kuriame viena rašytoja, išsekinta begalinių Stasi šnipinėjimų, taip įvaroma į kampą, kad tiesiog per pusvalandį suryja visą dėžę šokoladinių saldainių. Gal ten buvo kalbama ir apie ką nors kita, nes tą apsakymą iš pradžių skaičiau tik ieškodamas atsakymo į savo klausimą, ar būtent mano nuversta siena atitinka Kristos Volf nuostatas. Apie tą literatūrinį ginčą nieko nenujaučiau, jo ir nesitikėjau, o kai išgirdau, kad toks buvo, jau nieko nebesupratau. Argi galima tokią rašytoją, kuri politine prasme beveik niekad nieko aiškiai nėra pareiškusi, vertinti kaip politinę teisuolę? Ar žinot, ką Krista Volf rašė apie 1956 metų Budapeštą? Kad žmonės susirūpinę sėdėjo prie radijo imtuvų. Ką gi tai reiškia? Nejau buvo tokių, kurie prie tų imtuvų sėsdavosi su palengvėjimu? Kas tokie? Ulbrichtas? Ar Adenaueris? O kurgi buvo toji saldainių dėžė? Tas, kuris mėgsta kalbėti daugiareikšmiškai, negali būti tikras, kad nebus ir įvairiopai komentuojamas, bet šita diskusija absurdiška darėsi ir todėl, kad iš jos kiekvienas lipdė ką tik nori. Todėl siekdamas bakstelėti pirštu į šią paradoksalią situaciją, tikrai rimtai panūdau įvertinti jos kūrybą visiškai kita prasme. Na, kaip atrodytų, jei į Kristą Volf, kurios pirmasis romanas į mano rankas pakliuvo kaip erekcijų stabdys, pažvelgčiau kaip į pornografinių tekstų autorę? Jokių pro-



blemų, reikalingą tekstą aptikau „Apmąstymuose apie Kristą T.“: ten net per du puslapius buvo pasakojama, kad Krista T. mokėdavo šaukti tokį konkretų riksmą: *Ho-o-o ha-a ho-o, maždaug taip. – Aš norėjau patirti tokį gyvenimą, kuris skleidžia tokius garsus, ho-o-o ha-a ho-o, ir tai ji turėjo sužinoti.* Ten buvo tik raidės, o kaip toks riksmas skamba iš tikrųjų? Kodėl tą šūksmą ji užrašo iš pradžių su trimis „o“, o paskum jau tik su dviem? Ar esama, kai klausaisi, skirtumo tarp ho-o-o ha-a ho-o-o ir ho-o-o ha-a ho-o? O jeigu esama, koks jis? Ir apskritai, kaip šitą riksmą, nesvarbu su keliom „o“, suprasti? Šiaip ar taip, Krista T. ėmė tą riksmą *pūsti ar šaukti, tam nerasi tinkamo žodžio. Ho-o-o- ha-a ho-o-o, maždaug taip.*

Misteri Kicelšteinai, tokiam pornovaidmenų atlikėjui kaip aš daugiau teksto nė nereikia. Aš išmaniau savo darbą, ir progai pasitaikius visuomet praturtindavau Kristos Volf citatos vyksmą: *Ho-o-o ha-a ho-o-o* arba *Ho-o-o ha-a ho-o.* Taigi jos sakinys *Aš norėjau patirti tokius garsus skleidžiantį gyvenimą*, deja, įgauna šį tą konkretaus. O ką aš galėjau padaryti, juk turėjau pateikti įrodymą, kad ji yra universalių – išties *universalių* – galimybių autorė. Jūs pats tai dar geriau patirtumėte, jeigu rastumėte laiko pasirausti po jos vaizdo įrašų užkaborius.

Kas būtų galėjęs pamanyti, kad mūsų motinos tokios negailestingai ne-prie-kaiš-tin-gos! Jos gi viską sugeba įsikalti į galvą! Nugalėdavo Olimpinėse žaidynėse! Kūrė konstitucijos projektų preambules! Jos pakėlė šalį iš griuvėsių ar bent stebėjo atstatymą iš vaikiškų vežimėlių! Jos gali pateikti biografijas, kurios man kelia tokią baugią pagarbą, jog ima linkti keliai: karas, griuvėsiai, oro pavojai, tremtys, atstatomieji darbai sekmadieniais. Pabandykite tik išaugusiai su maisto kortelėmis moteriai padejuoti, kad iki gyvo kaulo pakyrėjo vis tie patys sekmadieniniai kiaulienos kepsniai su bulvėmis ir gūžiniais raudonaisiais kopūstais! „Griežčiais būtume džiaugęsi... grifelinėmis lentelėmis...“ Aš net nežinąs, kaip man gera gyventi! Taip, taip, taip! Jos nesistengia net įsivaizduoti, koks sušiktas mūsų gyvenimas! Net aš pats neįstengiu! Kaipgi! Apsuptas tų olimpinių motulių, kaip gali drįsti kalbėti savais, netvirtais žodžiais! Juk tik *jos* teturi išskirtines teises kalbėti apie išlaisvintą kalbą, nors pirmučiausia nuo

jų lūpų laisvai nuskrieja žodžiai apie reikalavimų tapimą teisėmis, taigi ir pareigomis. Ir tarsi būtų verčiamos šturmuoti paskutinę dorybės aukštumą, dovanoja mums konstitucijos projekto preambulę, kad juodu ant balto išvystume, kam privalome dėkoti arba kuo kliautis mąstydami apie 1989 metų įvykius. Jos jau nusipelnė būsimųjų kartų istorikų nepakantumą! Nuostabi įvykių tėkmė! Už tai, kad įsitraukiau į šiuos debatus, turiu dėkoti savo perversijoms, mažajam savo trimitui, savo šnipinėjimui, o ir savo skundikiškai veiklai, iškrypėliškoms erotinėms fantazijoms, savo beprotybei ir stulbinamam savo nenuovokumui. Ką ir sakyti, mano istorija – toli gražu ne sėkmės istorija. Bet žinot, aš dabar beveik džiaugiuosi, kad tarnavau Stasi. Aš galiu kelti sau tam tikrus klausimus. Turiu galimybę skverbtis iki savo nuosmukio šaknų. Man nėra ko net griebtis tų apgailėtinų išsisukinėjimų: „Aš niekam nepakenkiau...“, „O kita vertus, ten būdamas, aš galėjau...“, „Aš jau tuomet...“ Absoliučiai bevaisė diskusija, ir niekas to net nepastebi! Jei jau visi sakosi buvę nepatenkinti, tai kaip tokia visuomenė galėjo gyvuoti ištisus dešimtmečius? Misteri Kicelšteinai, nenuleiskit mano klausimo negirdom, tai ne retorinis klausimas! Visi buvo prieš, bet vis dėlto visi buvo integruoti, visi darė ką liepti, visi buvo silpnadvasiai, apakę arba paprasčiausiai kvaili. Noriu tiksliai tai žinoti, nes tikiu, kad ši dilema kamuoja *visą* šių laikų visuomenę.

Kol milijonai nevykėlių nesuvokia šios savo nelaimės, tol jie ir bus nevykėliai. Galėčiau nekreipti į tai dėmesio, tik ar pasikeis kupinas baimės ir pažeminimų *mano* gyvenimas – o Jūs kaip tai pavadintumėte? Gal turit kokią idėją? Nagi! – kai niekas net neprasižioja apie baimę ir pažeminimą? Tai, ką aš Jums pasakojau, viskas taip ir buvo, bet *kaip* aš Jums pasakojau... Nemalonu pasakyt, bet nuo viso to aš jaučiuosi dar bejėgiškesnis ir *žinau*, kad mes, Rytų vokiečiai, ir patys sau, ir pasauliui dar esame neišsišnekėję. Tai, ką Jums papasakojau, ir tai, ką išspausdins Jūsų laikraštis, nieku gyvu dar nėra pradžia, tai tik nuoroda į būtinybę pradėti debatus. Mielai būčiau kitokiu, slogiu tonu pasakojęs savo istoriją, kokia ji iš tikrųjų yra. Bet jeigu visi tik teisinsis, tai ir man beliks tik teisintis, ir visas viešumas nueis perniek! Todėl to, kas prasideda žodžiais: „Aš jau tuomet...“, Jūs galit nė



nesiklausyti. Išgirdus: „Aš jau niekad nebenorėčiau...", darosi įdomiau. Bet irgi neužkibkit. Visi „jau tuomet buvo..." Todėl ir neturi kas nors pasikeisti. „Juk tai tas pat, kas ir buvo, – niurna jie. – Dar blogiau!" Ne, *jie* tokie, kokie ir buvo, tik nesuvokia šito. Mano, kad jeigu kartą nuvertė kažkokią sieną, tai dabar jau amžinai išganyti. Todėl ir baigiu kalbas apie netikrus kerus. Apsakysiu Jums, kaip viskas iš tikrųjų vyko tą lapkričio devintosios naktį.

Vyras išėjo į naktį, vyras su savo pimpalu. (Čia aš apie save, tikriausiai supratot.) Turėjau organą, vertą savo pavadinimo. Nieko panašaus į mažąjį trimitą. Einant mano kiaušių svoris teikė lig tol nepatirtą jausmą. Jau nelėkiau, nesiblaškiau į šalis tarsi slydinėdamas ant įkaitusios keptuvės. Jutau save, savo kiaušius ir tvirtą žemę po kojom. Oje! Šventoji Trejybe! Nuo šiol tik šitaip ir ne kitaip. Man labai knietėjo paskambinti Bogiui ir persimesti su juo keliais vyriškais niurgzliais sakiniais, tik, deja: pirma, jis buvo miręs (pernelyg miręs, kad prieitų prie telefono, pasakytų Raimondas Čendleris), o antra, neturėjau jo telefono numerio.

Ištrūkęs iš ligoninės, pirmučiausia panūdau nuvažiuoti pas Dešrininkę. Tai ji išjuokė mano mažąjį trimitą – tad ši sąskaita tebebuvo atvira. Pats nežinojau, kodėl pas ją noriu, bet pamaniau, kad su tokiu pimpalu neapsijuokčiau...

Niekad pas ją nebenukakau. Ji gyveno Islandų gatvėje, atsišakojančioje nuo Bornholmo gatvės, būtent Bornholmo, kurios gale buvo sienos perėjimo punktas. Ten ir plūdo vadinamosios *liaudies masės*, kurios dėl man tuomet nesuprantamų priežasčių tikėjosi, kad tuojau atsivers dangaus vartai, pro kuriuos jos galės įžengti į Vakarus. Ten buvo *tūkstančiai*, sustoję prieš kelis pasieniečius, saugančius grotuotus vartelius, kuriuos praverdavo tik pasirodžius ir pasą kyštelėjus kokiam vakariečiui.

Tada liaudies masės pajudėjo – tiesa, tik simboliškai, bet ko daugiau ir tikėtis iš tautos, kuri gėrisi revoliucinėmis kalbomis, raginančiomis valdžią sankcionuoti protesto mitingus. Juk žmonės niekur nenorėjo veltis. Šiaip ar taip, pasieniečiai vykdė savo mielą pareigą ir uždarė vartus, bet minia juos spaudė. (Spaudė, nes *turėjo* spausti.)

Kareiviai įsiręžę stūmė žmones atgal, užsklendė vartus, o minia tiesiog nosimis prisiplojo prie sienos.

Aš nežinojau, kad mases išjudino Giunterio Šabovskio spaudos konferencijoje išsprūdusi neaiški formuluotė: kas nori išvažiuoti, neva pasakęs Šabovskis, tam nebūtina daryti lanksto per čekų–Vakarų vokiečių sieną, galima, girdi, mauti tiesiai per vokiečių–vokiečių sieną, bet, kaip ir dera partijos veikėjui, šį paprastą dalyką jis išdėstė taip, kad galėjai manyti ką tik nori. Bundestagas sujudo kaip avilys, po kelių minučių nutraukė savo posėdį. „Kai mes ką tik sužinojome..." – grupelė parlamentarų atsistojusi užtraukė Vokietijos himną šitaip tikindama, kad siena jau atvira. Taip atrodė ir žiūrint *Dienos apžvalgą*, kuriai pasibaigus dešimtys tūkstančių berlyniečių puolė prie sienos perėjimo punktų, tik gavo nuliūsti – jų viltys buvo bergždžios. Bet laikai jau buvo kiti – viskas atrodė įmanoma, tad žmonės nesiskirstė, laukė ir šaukė: *Mes esame tauta!* Taip mudu ir susidūrėme: Jūs *paprasčiausiai* norėjot grįžti į Vakarus, o aš ir mano didysis pimpalas buvome pakeliui pas Dešrininkę.

Misteri Kicelšteinai, koks tai buvo apgailėtinas vaizdas! Prie poros tuzinų pasieniečių stovėjo tūkstančiai ir nedrįso ryžtis. Jie skandavo: *Mes esame tauta!* – svarbiausią pastarųjų savaičių šūkį ir, šiaip ar taip, pataikydavo kaip pirštu į akį. Taip santūriai stoviniavo tie žmonės, kažko tarsi varžydamiesi, stypčiojo nuo vienos kojos ant kitos – jie iš tikrųjų galėjo būti, ne, ką čia, jie tikrai buvo tauta. Tokius aš juos ir pažinojau – šaunius, užprogramuotus bailiam pralaimėjimui; jutau jiems šiokį tokį gailestį, nes buvau vienas iš jų. *Buvau* vienas iš jų. Tauta, nuo sunkvežimio kėbule įrengtos pakylos kaip revoliucinį iškovojimą šlovinanti išlaisvintą kalbą, tauta, kuri džiaugiasi galinti protestuoti su valdžios sankcija, tauta, bejėgiškai sustingusi prieš kelis pasieniečius... tokia tauta paprasčiausiai turi per menką pimpalą, ką jau ką, o šiuos dalykus aš išmaniau! Kad ten būtų stūksoję bent baimę varantys tankai! O dabar? Gal dešimt ar dvylika kareivių, kurie išblyškę ir išsigandę ėjo savo pareigas, kartkartėmis iš pirmųjų publikos eilių ištraukdami ir nusivarydami kokį rėksnį aidint šūksmams: „Šalin rankas!" Keistas ritualas. Jei ko trūko, tai teisėto liaudies pykčio proveržio.



Ką gi. Prieš porą dienų, kai aš, norėdamas suvesti sąskaitas, ieškojau savo žudiko, liaudies pykčio irgi nebuvo. Vietoj jo savo prezentaciją surengė visų motinų motina, dailiojo čiuožimo trenerės antrininkė. Ji paskaitė iš enciklopedijos ir barstė ledinukus *à la: Tai yra literatūrinis liaudies turtas!* – ir liaudis apsalo. Kirvis atitiko kotą: ji buvo autorė, skirta miniai, nesugebančiai nublokšti tuzino pasieniečių. Bet jei ši publika ir šiąnakt išsivaikščios po namus, o šito buvo galima tikėtis, jei ji net po penkiasdešimties metų su romantišku ilgesiu akyse savo anūkams pasakos, kaip jie tada, 1989 metų lapkričio devintąją, jau buvo beveik atsidūrę Vakaruose – „net pasieniečiams tirtėjo keliai iš baimės, tiek mūsų tuomet buvo!“ – tai kol šitaip neatsitiko, *aš* nusprendžiau išjudinti ją, aš, išganytojas su didžiuliu pimpalu. Ir kai vartuose vėl prasivėrė plyšys, pažvelgiau pasieniečiams tiesiai į akis, o kai šie vėl įsirėmė į vartus stumdami atgal simboliškai spaudžiančią minią, kiek pajėgdamas surikau: „Nagi, pirmyn! Po velniais, spustelėkit juos stipriau, kaip reikiant! Jūs galit! Aš žinau, jūs galit tai padaryti!“

Šūkį „Jūs galit!“ tauta išgirdo. Ir pamanė: jeigu jau *vienas iš mūsų*, stovintis pirmose gretose, akis į akį su pasieniečiais, grasomas mirtino pavojaus, išdrįsta sušukti kovos šūkį, tai tokį mes turime paremti. Kaip jis ten šaukia? *Spustelėkit stipriau, kaip reikiant?* Kodėl gi ne? Bet spaudė jie vis tiek tik simboliškai. Pasieniečiai jau šimtą kartų būtų galėję spėti užsklęsti tuos vartus, nors – čia aš Jums patikėsiu dar vieną griežtai saugomą anos nakties vokišką paslaptį – nors jie visai nebenorėjo jų uždaryti. Tuo savo šūkiu kreipiausi į tautą, bet norėdamas būti saugus, žvelgiau į akis pasieniečiams, tarsi juos kviesdamas į šturmą, bet jų vyresnysis tik beviltiškai numojo. Jis laukė lemiamo spaudimo ir nė nesirengė paskutinį kartą pasipriešinti. Sienos, misteri Kicelšteinai, tuo momentu jau niekas nebenorėjo. Net pasieniečiai jautėsi pažeminti turėdami ją ginti. Net ir jie pradžiugo, kad pagaliau pasirodė tas, kuris panūdo ją nuversti.

Dabar įvykių eigon įsikišo dar vienas žmogus – panašiais momentais tokie tipai visuomet iš kažkur atsiranda. Toks apkvaitęs maištininkas, kuris šaukdamas: „Duokit šen tą, kuris už tai atsakingas, aš noriu su juo pasikalbėt!“ išniro į pirmą planą. Buvo gal trisdešimties

metų ir veikė kaip begalinėse demokratų diskusijose užsigrūdinęs moderatorius. Jis, aišku, buvo sekamas kur kas seniau nei aš. Jis vadinosi Aramas Radomskis.

– Juk turi būti kas nors atsakingas! – šaukė jis. Ir kreipėsi į tautą: – Negali būti, kad nėra nė vieno atsakingo!

Tauta susidomėjo, kaip čia toliau bus su tąja atsakomybe, laukė. Galop atsirado vienas, pasišovęs būti atsakingas.

– Tai jūs atsakingas? – teiravosi Radomskis.

Ir kai jis jau ėmėsi tą atsakingąjį įtikinėti, kad šis nedelsdamas privaląs atidaryti vartus, man šovė idėja – galima sakyt, mane ūmai apėmė įkvėpimas... Galbūt, pamaniau, ir šitie pasieniečiai yra tokių motinų sūnūs, kurie irgi kada nors buvo užsipuldinėjami: *Taiirvėlžaideisusavopimpalu?* – na, kaip čia pasakius, mane tikrai apėmė *įkvėpimas*. Aš neskubėdamas atsisagsčiau apsiaustą, paskui diržą, galiausiai ir kelnes ir nemirksėdamas žvelgiau kareiviams į akis. O kai sušukau: „Jūs galit! Nagi! Spustelėkit kaip reikiant!“, susilaukiau ypatingo dėmesio, teisingiau, jie nepaleido manęs iš akių.

Tuo geriau. Viepdamasis nusitraukiau ir apatinukes – kad taip darant reikia vieptis, buvau patyręs iš kitados rytiniame traukiny sutikto ekshibicionisto. Ir kol Aramas Radomskis aiškiai ir įtaigiai įtikinėjo atsakingąjį nė nepastebėdamas, ką aš visai šalia jo išdarinėju, pasieniečiai tarsi pakerėti žvelgė į *tai*, ką jiems rodžiau. Kol jie, it siaubo ištikti, stovėjo prie vartų, aš pasisukau į atsakingąjį, ir šis kaipmat užsičiaupė, daugiau nebeatsikalbinėjo.

– Todėl jūs privalote leisti mums eiti į anapus! – vis dar nieko nenutuokdamas šaukė Radomskis, o atsakingasis nebeturėjo jėgų jam atsikirsti. Jis nebesugebėjo elgtis pagal instrukciją. Jis tik spoksojo į mane, o jo akys vis labiau virto ant kaktos. Tiek jau daug visko per tas dienas buvo nutikę, tiesiog neįtikėtino, bet aš buvau tikras, kad *tai* ir jį, ir tuos pasieniečius galutinai pribaigs. Juk nieko panašaus jie niekad nebuvo regėję! Jei nebūtų dabar matę savo akimis, būtų nepatikėję, jog tai įmanoma! Tai, ką aš jiems parodžiau, buvo taip neįtikėtina, jog jie niekam nė prasižiot apie tai nebūtų išdrįsę – vis tiek niekas nebūtų patikėjęs. O aš neskubėjau, visiškai neskubėjau – žvelgiau visiems iš eilės tiesiai į akis, kol galiausiai vienas kareiviukas

tarsi užhipnotizuotas ėmė ir atšovė vartus. Kol jie dar neapsigalvojo – Radomskis nė neketino sustoti, argumentuotai ir *protingai* varė savo toliau – stvėriau už grotų virbų ir stumtelėjau vartus.

– Štai! – riktelėjau ganėtinai garsiai, kad išgirstų už mano nugaros besigrumdantys tautiečiai, į kuriuos neužsisagstęs kelnių negalėjau atsigręžti veidu. – O dabar jau patys bėkit!

Žinot, kad ir koks niūrus visas mano balansas, man pasirodė, kad tai buvo viena laimingiausių akimirkų per visą Vokietijos istoriją – kelias buvo atviras! Reti tokie *nekalto* džiaugsmo momentai! Paskui, juk Jūs pats matėt, – šampano marios prie Brandenburgo vartų, žmonės kaip raiteliai apžergę sienos viršūnę, hepeningai su kūju ir pjautuvu. Visi džiūgavo, tik nė vienas nesuvokė, kas iš tikrųjų nutiko: stoviniavę užnugariuose arba tie, kurie atėjo pavėlavę, buvo įsitikinę, kad ir jie būtų išvertę vartus, jei tik būtų stovėję priekyje, o stovėję pirmose gretose manė, kad tai jie tuos vartus atvėrė, nes kad ir ką sakytum, jie jau buvo atviri. Jeigu tuomet būčiau pabandęs tvirtinti, kad tai padariau aš vienas, niekas nebūtų patikėjęs. Šiaip ar taip, mus saugojo ne *švininiai kareivėliai*. Tik laiko nuotolis, tik vėlesni įvykiai Vokietijoje patvirtino mano versiją apie sienos žlugimą kaip įtikinamą. Jūs tik pažvelkit į Rytų vokiečius prieš ir po sienos virtimo. Ir anksčiau, ir dabar tokie pat pasyvūs – kaipgi tokie būtų pajėgę nuversti sieną? Juk, tuomet galvojau, laisvės, orumo, savimonės pojūtis galėtų būti užkrečiamas ir sužadinti nebenuslopinamą atgarsį, ir aš buvau teisus, kad jie tikėjo esą nuvertę sieną. Tegul sau galvoja apie jėgą, kurios niekad neturėjo – kaip dar visai neseniai baidėsi niekad neegzistavusios galybės! Taip, misteri Kicelšteinai, tąnakt ir aš džiūgavau. Buvau tiesiog pamišęs iš laimės – kaip tik vieną tokių akimirkų ir pasirodė toji filmuotojų komanda, pakišusi man mikrofoną. *Kiekvienas revoliucinis judėjimas išlaisvina ir kalbą*; taigi atidžiai klausykitės, ką aš, senas aforizmų ir cituotinų posakių kurpėjas, išvapėjau toms tarptautinėms masinio informavimo priemonėms. Apie *kalbėjimą* nebuvo ko ir galvoti, nebeįstengiau kontroliuoti savo *ar-ti-ku-lia-ci-jos aparato*, tai niekis, vis tiek dar išstenėjau „1989 metų žodį“ – *Beeprootyyyybėėė!* Iš tikrųjų! Aš jį iškosėjau 1989 metų lapkričio devintąją ant Bornholmo gatvės tilto, o pakartojau po trijų

mėnesių Darmštadte, *Vokiečių kalbos bendrijoje*. Šalin, šalin, šalin visus tuos kupinus įtampos, drausminančius, mokslingus motinų motinos sakinius, nuo šiol bus tik vapama... Tąnakt man sekėsi stačiai viskas! Pimpalas išgelbėtas, Šaltasis karas baigtas, Metų žodis paleistas apyvarton, o kai toje sumaištyje šmėstelėjo Dešrininkė, aš jai subliuvau: *Ei, Dešrininke! Dabar jis didelis kaip kočėlas!* Nors ji manęs ir neišgirdo, paaiškėjo, kad gerklę laidžiau ne veltui – prišokęs kažkoks Vakarų Berlyno fotografas, tardamas: „Jei nori užsidirbti kelias markes...", kyštelėjo man savo vizitinę kortelę. Nenorėdamas likti nesuprastas, savo pasiūlymą jis dar pailiustravo kraipydamas klubus. Tokius tuos Vakarus visuomet ir įsivaizdavau: vos žengi žingsnį už linijos, tau jau perša porno. Mano triumfo pojūtis ūmai nuslūgo – iš vieno tiltu riedėjusio trabanto mašinos stogą daužantiems laukiniams išsigandęs vairuotojas tarsi muitą kišo *Neues Deutschland*. O juk šis laikraštis buvo ne koks lapelis – galingas centrinis partijos organas! Miniai džiaugsmingai staugiant, oficiozas buvo plėšomas į skutus pagal visas to laiko taisykles. Gal šeši ar aštuoni žmonės pešėsi dėl vieno laikraščio. Keistas reginys, bet netoliese stovėjęs vienas Vakarų berlynietis taip pakomentavo:

– Linčo gauja siaučia.

Jis tai pasakė juokais, bet laikraštis buvo draskomas su tokiu širdingu įkarščiu, kad aš iškart prisiminiau visus savo viršininkų perspėjimus. O, kaip dažnai jie mums pamokslaudavo, kad priešas – *o kiekvienas žmogus ir yra potencialus priešas!* – nėra pernelyg sentimentalus, jo ranka pakils ir žudyti. Vos prieš kelias dienas revoliucinė kalba ragino žmones ne versti sieną, bet „nepamiršti ir laikraščio!" *Skaityti* laikraštį! O štai visai netikėtai išvystu susidorojimą su centriniu partijos organu. Šūkio „Šalin rankas!" jau nebegirdėti, smurtas *prieš daiktus* tėra tik pradžia, kas to nežino! Tai kas man dabartės nutiks? Kas bus su *mano* galinguoju centriniu organu? O aš, aišku, vėl *norėjau* gyventi, vėl kabinausi į gyvenimą, nors prieš kelias dienas nutvilkiusi mintis, kad tokiam kaip aš telieka pasidžiauti ant žibinto stulpo, dabar atrodė vaikiška ir kvaila. Norėjau kur nors dingti, suėmė baimė, ir kai prieš akis vėl išvydau kamerą, iš pačios savo sielos gūdumos išspaudžiau tik vieną žodį: *Vokietija!* – tarsi sukriokiau, tarsi

sukuždėjau. *Vokietija iš baimės*. Vakarų vokiečiai, aišku, suprato tai paraidžiui, žinoma, suteikdami tam svarumo. Mat jie manė, kad kiekvienas, ištaręs *Vokietija*, galvoja tik apie *Federacinę Respubliką*. Kokia skurdi fantazija! Jei ko ir stigo tai jų išpuoselėtai Respublikai, tai jausmo gyventi taip, kad kiti pavydėtų. Juk, išskyrus geriausius pasaulyje *BMW*, kas iš tos Federacinės Respublikos? O, aš visai nemanau, kad VFR – tai kas nors siaubingo, bet taip puiku, kad jau nieko geriau nebetrokštum, ten irgi nėra. Ir kaip aš galėjau nujausti, kad visa VDR nacija pasijus pašaukta kartoti ir kartoti mano suveltą šauksmą: *Vokietija!* Tik dabar nesakykit, kad *Vokietija* buvo vienintelis dar neįsivaizduojamas dalykas – tuolaik, kai neįmanomi dalykai kasdien tapdavo tikrove, žmonėms tai teikė malonumą. Gerai, tuomet paaiškinkit man, kodėl nebuvo pasitelkta kariuomenė? Bet, misteri Kicelšteinai, jei mes bandom sukti'ratu – *kalba primena ir emocionalius žodžius, vienas tokių – Vokietija*, – galbūt toliau nueisim. *Vokietija* buvo mano žodis prieš kylančią baimę, dėl to, ką aš buvau pridaręs, dėl galimų padarinių ir dėl to, kad buvo baigta su nustatytomis teisėmis bei pareigomis. Aš nesuvokiau tokio savaime suprantamo dalyko: po išsilaisvinimo juk ateina laisvė. Aš buvau pirmasis, kuris tendencingais kėslais apiplėšė Kristos Volf knygas, buvau pirmasis, kuris iš baimės teįstengė išspausti vienintelį žodį – *Vokietija* – Dieve, ar, be Leonardo da Vinčio, galėtumėt paminėti bent vieną, kuris taip įžvalgiai būtų pranokęs savo laiką?

Bet kam tas vargas narstyti Jums Vokietiją po kaulelį – pats pažvelkit į šitą šalį! Kai įsitikinsite, kokiu būdu ji susivienijo, daugiau jau niekuo nebesistebėsit! Aš neturiu jokių iliuzijų: manimi, parijumi, perversijų apsėsta Stasi žiurke, vaikų grobiku ir kone prievartautoju niekas nepatikės – na ir tegu! Kas netiki mano istorija, tas nesupras ir to, kas dedasi Vokietijoje! Be manęs čia viskas praranda net menkiausią prasmę! Nes aš esu naujosios vokiečių tautos istorijos nevykėlis!

Ar šitai Jūs norėjote išgirsti?

TURINYS

Brussig, Thomas

Br349 Herojai kaip ir mes : romanas / Thomas Brussig ; iš vokiečių k. vertė Jurgis Kunčinas . – Vilnius : Tyto alba , 1997 – 232 p. (Garsiausios XX a. pab. knygos)

ISBN 9986-16-049-9

Iš šio romano skaitytojas patirs negailestingą jaunosios kartos požiūrį į vokiečių tautą ir jos istoriją. Thomas Brussigas (g. 1965), anot pačių vokiečių, išpildė literatūros kritikų svajonę – parašė romaną apie naujausiųjų laikų Vokietiją. Šaltas jauno autoriaus įtūžis liudija jo kartos norą gyventi kitaip.

UDK 830-3

Thomas BRUSSIG
HEROJAI KAIP IR MES
Romanas

Iš vokiečių kalbos vertė *Jurgis Kunčinas*

Redaktorė *Birutė Anaitienė*
Viršelio dailininkas *Sigitas Šniras*

SL 1686. 1997 05 14. 12,49 leidyb. apsk. l. Tiražas 4000 egz. Užsakymas 240
Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio 10, 2600 Vilnius
Spausdino AB „Standartų spaustuvė“, S. Dariaus ir S. Girėno 39, 2038 Vilnius
Viršelį spaudė NĮ „Solidarity“, Savanorių pr. 174, 2663 Vilnius

Leidyklos „Tyto alba“ serija
„Garsiausios XX a. pabaigos knygos“:

- ✓ Peter Høeg „Panelės Smilos sniego jausmas“
- ✓ Jostein Gaarder „Sofijos pasaulis“
- ✓ Kerstin Ekman „Įvykiai prie vandenų“
- ✓ Umberto Eco „Fuko švytuoklė“
- ✓ Michael Ondaatje „Anglas ligonis“
- ✓ Einar Már Guðmundsson „Visatos angelai“
- ✓ Robert Schneider „Miego brolis“
- ✓ Andréï Makine „Prancūziškas testamentas“
- ✓ Peter Høeg „Moteris ir beždžionė“
- ✓ Milan Kundera „Nemirtingumas“
- ✓ Nino Ricci „Šventųjų gyvenimai“
- ✓ Thomas Brussig „Herojai kaip ir mes“
- Andrzei Zaniewski „Žiurkė“
- Gabriel Garsía Marquez „Apie meilę ir kitus demonus“
- Umberto Eco „Vakarykštės dienos sala“
- Zyranna Zateli „Pasirodantys su vilkais“
- Connie Palmen „Dėsniai“
- Michael Larsen „Netikrumas“

„Mes aukojomės dėl žmonių.
Dėl visiškai normalių žmonių.
Todėl mes esame herojai.“

ISBN 9986-16-049-9
TYTO ALBA





„Nuostabi knyga! Tokia įžūli. Tokia dvasinga. Tokia sąmojinga ir pašėlusiai laisva.“ *(Stern)*
„Labai liūdna knyga. Bet kas ją skaito, juokiasi iki ašarų.“ *(Die Zeit)*
„Pašėlusi, nuostabi, agresyviu tonu parašyta knyga, be verkšlenimų ir kupina humoro.“ *(Günteris Grassas)*

Thomas Brussigas gimė 1965 m. Rytų Berlyne. Gavęs brandos atestatą, dirbo kroviku, muziejaus durininku, viešbučio portje. Vėliau pradėjo studijuoti sociologiją ir dramaturgiją.

„Herojai kaip ir mes“ pasirodė 1995 m. ir susilaukė didžiulio pasisekimo ne tik visose vokiškai skaitančiose šalyse, bet ir kitur. Knygos herojus Klausas Ūlcštas – prasčiausias plaukikas, tualetų užkimšėjas ir daiktų mėtytojas, saugumo kadras, svajotojas apie Nobelio premiją, „prasčiausiai informuotas žmogus“ – galiausiai atveria Berlyno sieną! Klausas Ūlcštas, patyręs erotinių išgyvenimų ir katastrofų kupiną vaikystę, ne mažiau skaudžią ir tragišką jaunystę, pagaliau negailestingai defetišizuoja visus šventuosius ir tabu. Ūlcšto manijos, perversijos, iškreipta kova už socializmą, humoro, grotesko kupinos scenos suteikia šiai šiuolaikinei satyrai begal ryškių spalvų. Šaltas jaunojo autoriaus įžūlis liudija jo kartos norą gyventi kitaip.

Miunchene ir Berlyne „Herojai kaip ir mes“ su didžiuliu pasisekimu vaidinamas teatro scenose. Pagal šį romaną Vokietijoje kuriamas filmas.